

ifrågavarande ändamål — de andra torde också under nästa budgetår erfordras för evakueringsändamål — förordar jag, att endast 22 tjänster nu inrättas (2 överskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10, 16 skötare i Ae 8 och 2 avdelningsbiträden i Ae 2/3).

Sammanfattningsvis skulle sålunda för *nyttillkommande vårdplatser* inrättas tillhopa 66 tjänster, varav (6 + 1 + 1) 8 läkartjänster, (23 + 22) 45 tjänster för sjukvårdspersonal, (2 + 2 + 2) 6 tjänster för kontorspersonal samt (5 + 1 + 1) 7 tjänster för ekonomipersonal.

I fråga om *personal för befintliga vårdplatser* föreslår jag följande.

Med avseende på läkarpersonalen vill jag först beröra den av medicinalstyrelsen väckt frågan om att förändra Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, som f. n. är sekundärsjukhus till Ulleråkers och Sundby sjukhus, till primärsjukhus. Stockholms stad är enligt gällande avtal skyldig att för vård mottaga endast i staden hemortsberättigade svenska medborgare. Detta innebär bl. a., att svenskar som mantalsskrivits i staden efter 59 års ålder liksom utlännningar icke omfattas av vårdnadsskyldigheten enligt avtalet. Medicinalstyrelsen har framhållit, att detta förhållande vållat betydande olägenheter av skilda slag. Med hänsyn härtill och då pågående renoivering av sjukhuset kan beräknas vara färdig under nästa budgetår vill jag tillstyrka, att Psykiatriska sjukhuset organiseras som primärsjukhus med eget upptagningsområde, i första hand Stockholms stad. Förslaget innebär bl. a. att sjukhuset bör tillföras en tjänst som förste läkare i Ao 24 med biträdande överläkares ställning.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av två överläkartjänster i Be 1 för internmedicin har jag intet att erinra. Tjänsterna bör avses för Frösö och Furunäsets sjukhus. Under hänvisning till vad jag förut anfört vill jag därutöver förordna att ytterligare två sådana tjänster inrättas närmast avsedda för Birgittas och S:t Sigfrids sjukhus.

Beträffande av medicinalstyrelsen föreslagna tjänsteförändringar tillstyrker jag, att en tjänst som förste läkare vid vartdera av S:t Sigfrids och Sidsjöns sjukhus erhåller ställning som biträdande överläkare samt att en tjänst som läkare i Ao 23 vid S:ta Gertruds sjukhus utbytes mot en tjänst som förste läkare i Ae 24.

Mina förslag beträffande läkarpersonalen för befintliga vårdplatser innebär alltså — förutom angivna tjänsteförändringar — att (1 + 4) 5 nya läkartjänster inrättas.

I anslutning härtill vill jag anmäla att medicinalstyrelsen i annat sammanhang föreslagit, att nuvarande läkartjänster i Ao 23 omändras till extra ordinarie. Dessa läkartjänster bör nämligen liksom underläkartjänsterna vid de kommunala sjukhusen i första hand vara utbildningstjänster. Med hänsyn härtill och då samma ordning i fråga om tjänsterna bör gälla vid både statliga och kommunala mentalsjukhus, vill jag tillstyrka medicinal-

styrelsens förslag. Läkartjänsterna i Ao 23 bör sålunda föras på övergångsstat och ersättas av läkartjänster i Ae 23.

Vad härefter angår *s j u k v å r d s p e r s o n a l e n* vill jag beträffande den *centrala sjukvårdspersonalen* erinra om att särskilda befattningar som biträdande personalföreståndare hittills inrättats vid 16 sjukhus. Med hänsyn till de gynnsamma erfarenheter som vunnits av denna organisation anser jag mig böra förorda, att ytterligare 2 tjänster som biträdande personalföreståndare i Ae 12 inrättas vid Gullberna sjukhus och Psykiatriska sjukhuset.

Vidare förordar jag, att en tjänst som föreståndare i Ao 14 inrättas för avdelning C å Källshagens sjukhus, samt att vid Västra Ny sjukhus en tjänst som förste skötare utbytes mot en tjänst som överskötare för yttre arbeten i Ao 12.

Medicinalstyrelsens förslag att utöka den överordnade sjukvårdspersonalen för natttjänst med 1 tjänst som överskötare i Ao 12 vid Salberga sjukhus har icke föranlett någon erinran från min sida.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit har bl. a. inrättandet av överläkartjänster för internmedicin medfört att verksamheten vid de medicinska centra visat en stegrad aktivitet under de senaste åren. Jag förordar därför, att personalen i enlighet med medicinalstyrelsens förslag utökas med 9 vid Psykiatriska sjukhuset, 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 vid vartdera av Ulleråkers, S:ta Gertruds, Birgittas och Källshagens sjukhus samt vid Psykiatriska sjukhuset, 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 vid vartdera av Birgittas och Frösö sjukhus, 1 tjänst som förste skötare i Ae 10 vid S:ta Annas sjukhus och 1 tjänst som överskötare i Ao 12 vid Psykiatriska sjukhuset.

Den centrala sjukvårdspersonalen skulle sålunda — bortsett från angivna tjänsteutbyten — utökas med $(3 + 1 + 9)$ 13 nya tjänster.

Av förslagen i fråga om *vårdavdelningspersonalen* tillstyrker jag, att vid S:ta Maria sjukhus 4 tjänster som förste skötare i Ao 10 utbytes mot 4 som överskötare i Ao 12.

Den s. k. allmänna förstärkningen av vårdavdelningspersonalen torde av skäl, som förut anförts, böra begränsas något i förhållande till medicinalstyrelsens förslag och i första hand avse tjänster för avdelningsbiträden. Jag förordar sålunda, att för nästa budgetår inrättas sammanlagt 115 tjänster, varav 100 för avdelningsbiträden i Ae 2/3 och 15 för skötare i Ae 8. Å andra sidan kan enligt vad medicinalstyrelsen framhållit, till följd av nedläggande av vissa avdelningar 18 tjänster indragas (5 överskötare i Ao 12, 4 förste skötare i Ao 10 och 9 skötare i Ao 8). Nettoökningen skulle därvid uppgå till $(100 + 15 - 18)$ 97 tjänster.

Arbets- och sysselsättnings terapin har såsom medicinalstyrelsen anfört under det senaste året utvecklats ytterligare. Vid flera sjukhus har även det kroniska patientklientelet kunnat aktiveras att delta i olika former av

terapi. Med hänsyn härtill har jag ansett mig i huvudsak böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag till personalförstärkningar. Såsom styrelsen framhållit bör emellertid denna vårdform tillföras personal i förmansställning och med särskild utbildning. Med hänsyn härtill och då denna personal bör biträdas av skötarpersonal från resp. vårdavdelningar, kan jag icke tillstyrka inrättande av skötartjänster inom sysselsättnings- och arbetsterapi vid Sätters och S:t Sigfrids sjukhus. Däremot förordar jag att vid vartdera av S:t Lars', Restads, Sätters, Sundby, Birgittas, Frösö (sekundäravdelningen i Järvsö) samt Västra Marks sjukhus inrättas en tjänst som förste skötare i Ao 10. Vidare bör i enlighet med styrelsens förslag 1 tjänst som skötare i Ao 8 vid vartdera av S:t Sigfrids och Källshagens sjukhus utbytas mot en tjänst som förste skötare i Ao 10. Sammanlagt skulle sålunda — bortsett från angivna tjänsteutbyten — för detta ändamål inrättas sju nya tjänster.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare 2 tjänster som *psykolog* i Ae 21 har jag med hänsyn till de goda erfarenheter av denna verksamhet som hittills vunnits intet att erinra. Tjänsterna bör givetvis avses för de sjukhus som har mest framträdande behov av heltidsanställda befattningshavare och samtidigt har möjlighet att på tillfredsställande sätt rekrytera tjänsterna. Det belopp under anslaget till extra arbetskraft som avses för anställande av arvodesavlönade psykologer torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit kunna begränsas till 50 000 kronor.

Tjänster som *kuratorer* finns numera inrättade vid samtliga primärsjukhus. Även Psykiatriska sjukhuset bör därför, med hänsyn bl. a. till den ändring av sjukhusets karaktär som tidigare förordats, tillföras en sådan tjänst i Ae 13. Vidare bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag 1 tjänst som föreståndare för hjälpverksamhet i Ao resp. Ae 13 vid S:t Lars' och Västra Marks sjukhus utbytas mot kuratorstjänster i Ae 13. Den vid Källshagens sjukhus sedan den 1 juli 1957 inrättade extra kuratorstjänsten bör utbytas mot en tjänst i Ae 13.

Den *sjukgymnastiska verksamhet*, som sedan några år bedrivits vid sjukhusen har enligt vad medicinalstyrelsen framhållit varit till stor nytta för patientvården och avsett såväl sådana patienter, som på grund av somatiska sjukdomar kräver sjukgymnastisk behandling som de vilka på grund av sin psykiska sjukdom är inaktiva och rörelsehämmade. Jag anser mig därför böra förorda, att organisationen förstärkes med 4 av de begärda 5 tjänsterna som sjukgymnast i Ae 10/12. Det under anslaget till extra arbetskraft f. n. anvisade beloppet om 50 000 kronor för avlönande av arvodesanställda sjukgymnaster bör därvid bibehållas oförändrat.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag beträffande *sjukvårdspersonalen för befintliga vårdplatser* sålunda — förutom angivna tjänsteutbyten — att 142 nya tjänster, varav 13 för central sjukvårdspersonal, 115 för vårdavdelningspersonal samt 14 för arbetsterapeuter, kuratorer, sjukgymnaster

och psykologer m. fl., skulle tillkomma. Då samtidigt 18 tjänster skulle indragas, uppgår nettoökningen till (142 — 18) 124 tjänster.

I fråga om *kontorspersonalen* tillstyrker jag, att vid S:t Annas sjukhus en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål utbytes mot en kontoristtjänst i Ae 9. Också vid Psykiatriska sjukhuset bör inrättas en kontoristtjänst i Ae 9, samtidigt som anslaget till extra arbetskraft minskas med omkring 13 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av 6 tjänster som kanslibiträden i Ae 7 vid överläkareexpeditionerna har jag intet att erinra. Tre kontorsbiträdestjänster kan därvid indragas. Icke heller styrelsens förslag om inrättande av (1 + 6) 7 kontorsbiträdestjänster har föranlett någon erinran från min sida. Däremot kan jag icke tillstyrka den föreslagna uppflyttningen av 6 kassörstjänster till assistenttjänster. I enlighet härmed och då en på övergångsstat förd tjänst som kanslibiträde i Ao 7 kan indragas, skulle nettoökningen beträffande kontorspersonalen komma att uppgå till (1 + 1 + 6 + 7 — 1 — 3 — 1) 10 tjänster.

Beträffande *ekonomipersonalen* har jag såvitt avser *personal i verkstäder och arbetssalar* i huvudsak ansett mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag till ändrad organisation av maskinpersonalen vid S:t Olofs, S:t Annas, Västra Marks, Salberga och Västra Ny sjukhus samt Psykiatriska sjukhuset. I avbidan på erfarenheter av organisationen kan jag dock icke tillstyrka att den av medicinalstyrelsen utöver utredningsmannens förslag ifrågasätta förstärkningen med extra arbetskraft vid några sjukhus nu genomföres. Vissa besparingar utöver vad medicinalstyrelsen föreslagit torde härigenom bli möjliga under anslaget till extra arbetskraft. Vidare torde frågan om bibehållandet av maskinisttjänsten i Ao 9 vid Salberga sjukhus böra ytterligare övervägas. Frågan om löneställningen för andra här avsedda tjänster än för ansvarsmän anser jag — efter samråd med chefen för civildepartementet — böra prövas i annat sammanhang.

För anställande av extra hantverkspersonal inom tapetserarverkstäderna har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av omkring 30 000 kronor. Med hänsyn till den stora terapeutiska betydelse som enligt vad medicinalstyrelsen framhållit tapetserarverkstäderna erfarenhetsmässigt visat sig ha för patienterna, anser jag mig nu böra förorda, att för ändamålet inrättas en tjänst som hantverksföreståndare i Ao 9 vid vartdera av Frösö och Gullberna sjukhus samt en tjänst som hantverkare i Ao 8 vid Furunäsets sjukhus. Därvid torde förenämnda belopp till extra arbetskraft kunna reduceras med 10 000 kronor.

Därest den i det föregående föreslagna tjänsten som förste skötare i systerställnings- och arbetsterapi vid Sundby sjukhus inrättas, kan såsom medicinalstyrelsen förutsatt den ena av de båda slöjdföreståndartjänsterna i Ae 9 vid sjukhuset indragas.

Vid S:t Olofs sjukhus bör i anslutning till färdigställandet av en ny ar-

betsterapibyggnad inrättas en tjänst som väverska i Ao 6. För att kunna förbättra patientsysselsättningen vid Källshagens sjukhus tillstyrker jag också att en ekonomibiträdestjänst i Ae 2/3 inrättas vid lagningsverkstaden.

I enlighet med det anförda skulle alltså nettoökningen av antalet tjänster för verkstäder och arbetssalar uppgå till $(2 + 1 - 1 + 1 + 1) 4$.

För att möjliggöra en förbättring av koststandarden vid sjukhusen har *kökspersonalen* sedan år 1958 utökats med tillhoppa 77 tjänster. Då härjämte 16 tjänster kunnat överföras från servering till köksarbete, uppgår den totala förstärkningen till 93 tjänster. Den nya organisationen för kökspersonalen har härigenom kunnat prövas på flertalet sjukhus. Enligt av medicinalstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen i samråd utförda undersökningar erfordras — under förutsättning att patientarbetskraft motsvarande omkring 30 tjänster fortfarande kommer att stå till kökens förfogande — ytterligare 32 tjänster för att genomföra en höjning av koststandarden vid samtliga sjukhus. Med hänsyn till de erfarenheter som hittills vunnits och till angelägenheten av att snarast möjligt förbättra kosthållets standard också vid återstående sjukhus, har jag därför ansett mig böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. För ändamålet bör sålunda inrättas återstående $(125 - 93) 32$ ekonomibiträdestjänster i Ae 2/3.

Beträffande *förrådspersonalen* kan jag icke tillstyrka vare sig föreslagna tjänsteförändringar vid 10 sjukhus eller den begärda förstärkningen vid Sundby sjukhus.

I fråga om *personalen för transporter och diverse* har jag däremot ansett mig kunna i huvudsak tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. Jag förordar sålunda, att vid vardera av Furunäsets sjukhus och Psykiatriska sjukhuset inrättas 1 tjänst som vaktmästare i Ae 7 samt vid Mariebergs sjukhus en sådan tjänst i Ag 7.

I samband med nedläggandet av jordbruksdriften vid Frösö sjukhus bör vidare 1 tjänst som befallningsman i Ao 9 föras på övergångsstat samt 2 tjänster som jordbruksbiträden i Ae 7 indragas och ersättas med en tjänst som vaktmästare i Ae 7 och en som förrådsman i Ae 7. Nettoökningen i detta sammanhang blir alltså $(3 - 2 + 2) 3$ tjänster.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av 8 på *övergångsstat* uppförda tjänster (2 hantverksföreståndare i Ao 9, 1 maskintvättare i Ao 8, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 8, 2 förmän i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4) har jag intel att erinra.

Sammanfattningsvis innebär alltså mina förslag beträffande *ekonomipersonalen för befintliga vårdplatser* — förutom angivna tjänsteutbyten m. m. — en *utökning* med $(5 + 32 + 5) 42$ tjänster. Å andra sidan kan $(1 + 2 + 8) 11$ tjänster *indragas*, varför nettoökningen begränsas till $(42 - 11) 31$ tjänster.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle *s a m m a n f a t t n i n g s - v i s* för nya och befintliga vårdplatser inrättas tillhopa (66 + 5 + 142 + 15 + 42) 270 tjänster. Å andra sidan föreslås, att (18 + 5 + 11) 34 tjänster indrages. Nettotillskottet av nya tjänster skulle sålunda uppgå till (270 — 34) 236.

Medicinalstyrelsens förslag med avseende å personalen och mitt ställningstagande till dessa förslag torde kunna åskådliggöras av följande uppställning, varvid som jämförelse även angivits personalökning under de fyra senaste budgetåren.

P e r s o n a l g r u p p	A n t a l n y a t j ä n s t e r					
	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	
					medicinalstyrelsens förslag	departementschefens förslag
<i>Nyttillkommande platser m.m.:</i>						
läkare	+ 4	+ 1	+ 1	+ 13	+ 8	+ 8
sjukvårdspersonal	+ 221	+ 186	+ 38	+ 350	+ 113	+ 45
kontorspersonal	+ 4	—	+ 2	+ 13	+ 6	+ 6
ekonomipersonal	+ 23	—	+ 1	+ 49	+ 9	+ 7
Summa	+ 252	+ 187	+ 42	+ 425	+ 136	+ 66
<i>Befintliga platser:</i>						
läkare	+ 10	+ 9	+ 7	+ 5	+ 3	+ 5
sjukvårdspersonal	+ 139	+ 160	+ 244 ¹	+ 289 ¹	+ 180	+ 124
kontorspersonal	+ 15	+ 18	+ 25	+ 4	+ 10	+ 10
ekonomipersonal	+ 2	+ 16	+ 12	— 18	+ 33	+ 31
Summa	+ 166	+ 203	+ 288 ¹	+ 280 ¹	+ 226	+ 170
<i>Totalsumma</i>	+ 418	+ 390	+ 330	+ 705	+ 362	+ 236

¹ Av dessa hänför sig 113 resp. 149 till 1958 resp. 1959 års arbetstidsförkortning.

Av medicinalstyrelsen föreslagna *löneregleringar* för viss sjukvårdspersonal har behandlats i propositionen nr 178 till 1960 års riksdag och föranleder därför inget uttalande från min sida.

Kostnaderna för nu föreslagna *personalförstärkningar m. m.* kan beräknas till sammanlagt omkring 4 770 000 kronor, varav cirka 2 975 000 kronor avser personal till följd av nyttillkommande vårdplatser.

Med hänsyn till de personalförstärkningar som förordats erfordras även en ökning av medelsanvisningen för *vikarier* med omkring 475 000 kronor, därav för personal avseende nyttillkommande vårdplatser cirka 295 000 kronor. Till vikarier för deltagare i kurs för personalföreståndare m. fl. beräknar jag i enlighet med styrelsens förslag en ökning med omkring 10 000 kronor. I enlighet härmed och då kostnaderna för ersättning till elever i

mentalsjukvårdsutbildningen, 3 574 000 kronor, bör överföras till utbildningsanslag, skulle sålunda för vikarier m. m. erfordras en minskad medelsanvisning med (3 574 000 — 475 000 — 10 000) 3 089 000 kronor.

Den för avlöningar till *extra arbetskraft* beräknade medelsanvisningen, 1 177 000 kronor, bör i anslutning till vad förut anförts nedräknas med omkring 73 000 kronor. Å andra sidan föranleder den generella löneökningen en uppräknings med tillhopa 121 000 kronor. Den för avlönande av extra arbetskraft erforderliga medelsanvisningen kan alltså beräknas öka med (121 000 — 73 000) 48 000 kronor. För ändamålet bör sålunda anvisas (1 177 000 + 48 000) 1 225 000 kronor.

Medelsanvisningen under *arvodesposten* bör i anslutning till förut framlagda förslag beträffande nytillkommande vårdplatser uppräknas med cirka 18 000 kronor. Beloppet har dock medräknats under den för personalförstärkningar redovisade kostnadsökningen. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under denna anslagspost, innebärande en höjning med i runt tal 7 000 kronor, har jag intet att erinra.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 4 770 000 kronor, för avlöningar till extra arbetskraft med 48 000 kronor samt för vissa arvodeskostnader med 7 000 kronor. Å andra sidan kan för avlöningar till vikarier m. m. anvisade medel nedräknas med 3 089 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för den generella löneökningen under 1960 och 1961 samt för de enligt propositionen nr 178/1960 genomförda löneregleringarna med omkring 15 500 000 resp. 2 950 000 kronor.

Den sammanlagda höjningen av anslaget skulle alltså uppgå till (4 770 000 + 48 000 — 3 089 000 + 7 000 + 15 500 000 + 2 950 000) 20 186 000 eller i runt tal 20 200 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså bestämmas till (158 200 000 + 20 200 000) 178 400 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anför och föreslagit.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens mentalsjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens mentalsjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	70 600 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	735 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	64 400 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	39 965 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	2 700 000

Summa kronor 178 400 000;

c) till *Statens mentalsjukhus*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 178 400 000 kronor.

[38] 33. Statens mentalsjukhus: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	46 545 000	49 893 789
1958/59	52 580 000	50 193 444
1959/60	60 900 000	54 817 037
1960/61 (statsliggaren s. 1077)	61 500 000	
1961/62 (förslag)	64 300 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 21/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 2 770 000 kronor.

II. *Statens sjukhuspersonals idrottsförbund* (skr. 10/8 1960) hemställer, att 25 000 kronor måtte anvisas såsom bidrag till förbundet för främjande av idrottsverksamhet och rörelseterapi vid mentalsjukhusen.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag		Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare...	363 143	350 000	400 000	+	50 000
2. Reseersättningar.....	545 046	715 000	400 000	—	315 000
3. <i>Expenser:</i>					
a) Bränsle, lyse och vatten.....	8 059 889	9 000 000	9 000 000		—
b) Övriga <i>expenser</i>	1 106 072	1 100 000	1 100 000		—
4. Ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna.....	1 689 572	2 200 000	2 500 000	+	300 000
5. Ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal.....		140 000	—	—	140 000
6. Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter.....	110 804	130 000	130 000		—

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
7. Övriga utgifter:				
a) Inventarier	1 929 983	2 200 000	2 200 000	—
b) Tvätt och renhållning	3 291 633	3 850 000	4 500 000	+ 650 000
c) Utspisning	22 487 514	24 575 000	25 250 000	+ 675 000
d) Linne, gång- och sängkläder	3 464 063	3 900 000	4 200 000	+ 300 000
e) Läkemedel m. m.	7 400 028	8 400 000	9 200 000	+ 800 000
f) Familjevård	2 363 808	2 540 000	2 700 000	+ 160 000
g) Automobiler och transporter	625 889	680 000	730 000	+ 50 000
h) Arbets- och sysselsättningsterapi m. m.	1 223 896	1 420 000	1 580 000	+ 160 000
i) Diverse utgifter	266 500	300 000	380 000	+ 80 000
				+ 2 770 000

Motiv

1. *Allmänna synpunkter.* Medelbeläggningen vid statens mentalsjukhus uppgick under budgetåret 1959/60 till 23 541. Därjämte vistades i medeltal 956 patienter per dag i den till dessa sjukhus anslutna familjevården. Medelbeläggningssiffrorna har under de senaste budgetåren visat en nedåtgående kurva, nämligen från 23 845 1956/57, 23 709 1957/58, 23 707 1958/59 till 23 541 1959/60. Under nästkommande budgetår beräknas vårdavdelningarna vid Falbygdens sjukhus (784 vårdplatser) komma att bli belagda. Då emellertid något slutgiltigt program för beläggningen av sjukhuset ännu icke uppgjorts, kan f. n. icke angivas i vad mån patienter tillhörande upptagningsområdet för Falbygdens sjukhus kommer att överföras till detta sjukhus och i vilken utsträckning nyintagning kommer att ske. Vid beräkningen av den framtida medelbeläggningen bör beaktas, att den medicinska utvecklingen och den härav föranledda stegrade patientomsättningen successivt nedbringat medelbeläggningen. Å andra sidan uppgick antalet exspektanter den 30/6 1960 till 1 160. I avvaktan på utvecklingen inom vårdområdet beräknas för nästa budgetår medeltalet vårdade per dag till 24 000.

För budgetåret 1959/60 har riksdagen för omkostnader anvisat ett anslag av 60 900 000 kronor. Nettoutgifterna uppgick till 54 817 000 kronor. Mellanskillnaden hänför sig i stort sett till prisfall på bränsle samt till minskningen av antalet underhållsdagar. Av samma anledning har driftutgifterna vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium blivit cirka 500 000 kronor mindre än beräknat.

Fr. o. m. nästkommande budgetår har medel för vissa omkostnader i samband med utbildningen av mentalsjukvårdspersonal beräknats under särskilt anslag. Då för nämnda ändamål erforderliga medel i riksstaten för innevarande budgetår anvisats under omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus medför sålunda denna avskiljning av vissa utgifter en motsvarande minskning av medelsbehovet under här ifrågakvarande anslag.

Trots den föreslagna överföringen av utgifter till annat anslag samt den

i jämförelse med innevarande budgetår lägre beräknade medelbeläggningen föreslår styrelsen en höjning av anslaget. Såsom framgår av det följande har detta sin orsak i bl. a. inträffade prisstegringar och en fortgående intensifiering av verksamheten vid sjukhusen.

1) Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1959/60, 363 143 kronor, samt utökningen av personal, föreslås att anslagsposten uppräknas med 50 000 kronor till 400 000 kronor.

2) Anslagsbelastningen uppgick under budgetåret 1959/60 till 545 046 kronor. Av detta belopp utbetalades till elever i utbildningen av mental-sjukvårdspersonal omkring 216 000 kronor och till personal i övrigt cirka 329 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages till 400 000 kronor, varvid kostnaderna i samband med utbildningen icke medräknats.

3 a) Nettoutgifterna för bränsle, lyse och vatten uppgick under budgetåret 1958/59 till cirka 8 060 000 kronor. För innevarande budgetår har medelsbehovet beräknats till 9 000 000 kronor. F. n. synes kolpriserna vara stabila, medan oljepriserna visar en svagt stigande tendens. För att kunna möta eventuella prisfluktuationer och då Falbygdens sjukhus tillkommer under nästa budgetår, bör anslagsposten upptagas med oförändrat belopp, 9 000 000 kronor.

3 b) Nettoutgifterna under delposten till övriga expenser uppgick under budgetåret 1958/59 till 1 106 072 kronor, varav cirka 226 000 kronor för vissa engångskostnader för telefonanläggningar och cirka 880 000 kronor för löpande utgifter. För innevarande budgetår har de löpande utgifterna av styrelsen beräknats till 990 000 kronor.

De löpande utgifterna för nästkommande budgetår har av direktionerna beräknats till ungefär 1 030 000 kronor. Som motiv härför framhålles bl. a. ökade telefonkostnader i samband med utökning av telefonnätet inom sjukhusen och modernisering av telefonkommunikationerna såväl lokalt som i övrigt. Vidare har kostnaderna ökat på grund av den allmänna varuskillnaden. Några medel för engångskostnader äskas inte för nästa budgetår. Då kostnaderna ofta uppskattas för lågt, innan erfarenhet vunnits beträffande medelsåtgången vid övergång till automatiserat telefonsystem föreslås, att det av direktionerna beräknade anslagsbeloppet uppräknas till 1 100 000 kronor eller samma anslagsbelopp som totalt anvisats under delposten innevarande budgetår.

4) Föreningen beräknar nettoutgifterna för innevarande budgetår till cirka 1 958 000 kronor, varvid medeltalet vårdade per dag uppskattas till 105. Sedan under innevarande budgetår den pågående ombyggnaden och renoveringen av sanatoriet avslutats, blir sanatoriets samtliga 140 vårdplatser disponibla och förutsättes bli belagda. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att anslagsposten upptages med 2 500 000 kronor.

5) Medel för ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal föreslås skola anvisas fr. o. m. nästa budgetår under anslaget Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader.

6) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1959/60 till cirka 110 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp, 130 000 kronor.

7 a) För s. k. löpande inventarieanskaffningar har för innevarande budgetår anvisats 1 920 000 kronor. Med hänsyn till därefter inträffade prisstegringar bör nämnda anslagsbelopp höjas till 2 067 000 kronor.

För utbyte av bilar beräknar styrelsen ett medelsbehov av 93 000 kronor. Under varterdera av budgetåren 1958/59 och 1959/60 har anvisats 50 000 kronor för inköp av televisionsapparater. För att även ett antal sjukhus, som först innevarande eller nästa år får mottagningsmöjligheter, skall kunna förses med sådana apparater, bör ett belopp av 40 000 kronor anvisas.

I enlighet härmed bör delposten upptagas med $(2\,067\,000 + 93\,000 + 40\,000)$ 2 200 000 kronor.

7 b) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1959/60 till ungefär 3 291 000 kronor och har för innevarande budgetår beräknats till 3 850 000 kronor, varav för tvättkostnader vid centraltvätterier 3 300 000 kronor.

Direktionerna har beräknat kostnaderna för nästa budgetår till 4 364 000 kronor. I de beräknade merkostnaderna, 514 000 kronor, ingår tvätt och renhållning vid Falbygdens sjukhus med 200 000 kronor samt inträffade och förmodade prishöjningar. Därutöver bör högre kostnader beräknas vid Frösö sjukhus, där sjukhusets tvätteri kommer att nedläggas i samband med ombyggnad av panncentralen. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 650 000 kronor till 4 500 000 kronor.

7 c) Under budgetåret 1959/60 beräknades anslagsbeloppet efter 2:56 kronor per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 165. Livsmedelstalet var för juni 1960 176 eller 6,7 procent högre. Med utgångspunkt härifrån beräknas kostnaderna för patientkosten till $(24\,000 \times 365 \times 2:73)$ 23 914 000 kronor. Årskostnaden för de i personalkosten ingående livsmedlen beräknas till 1 336 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att $(23\,914\,000 + 1\,336\,000)$ 25 250 000 kronor anvisas, vilket innebär en uppräkning av delposten med 675 000 kronor.

7 d) Vid sjukhus, som anlitar eller kommer att anlita centraltvätterier erfordras medel för bl. a. fortsatt utökning av textilförråden samt för täckande av kostnader för sådana reparationer, som utföres vid dessa tvättanstalter. Vidare bör en successiv uppräkning av anslagsbeloppet ske i syfte att möjliggöra en höjning av standarden på patienternas gångkläder. F. n. skiljer sig utgående patienter i fråga om klädedräkten i alltför hög grad från allmän standard. Därjämte har vissa prishöjningar medfört en merbelastning av anslaget.

Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 300 000 till 4 200 000 kronor.

7 e) Direktionerna har beräknat medelsåtgången för nästa budgetår till 8 698 000 kronor. Av sjukhusens belastningssiffror för budgetåret 1959/60 framgår, att utgifterna vid en del sjukhus redan uppgått till samma belopp, som äskats för nästkommande budgetår. Styrelsen föreslår därför, att de av direktionerna nu äskade beloppen höjes med cirka 500 000 kronor och att delposten upptages med 9 200 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en uppräkning med 800 000 kronor.

7 f) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1959/60 till 2 363 808 kronor. Medelantalet vårdade per dag utgjorde 956 och medelkostnaden per patient och dag uppgick till 6: 76 kronor.

För nästa budgetår beräknar direktionerna utgifterna till 2 696 500 kronor, vilket efter en medelbeläggning av 1 017 motsvarar en dagkostnad av 7: 26 kronor per patient.

Då den uppåtgående prisnivån kan föranleda krav på högre dagersättningar från vårdhemmen bör enligt styrelsens mening för innevarande budgetår anvisat belopp, 2 540 000 kronor, uppräknas. Medeltalet patienter beräknar styrelsen till 990. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 160 000 kronor till 2 700 000 kronor.

7 g) Med hänsyn till bl. a. högre kostnader för underhåll och drift av motorfordon samt stigande kostnader för transporter av patienter föreslås, att 730 000 kronor anvisas.

7 h) Intensifieringen av arbetsterapin har medfört ökade kostnader för såväl flitpengar som arbetsmaterial. Materialkostnaderna har vidare ökat på grund av inträffade prisstegringar. Därjämte har intresset för olika slag av underhållning tilltagit samtidigt som kostnaderna därför, t. ex. filmhyra, stigit.

Styrelsen föreslår, att 1 580 000 kronor anvisas för ändamålet, vilket innebär en uppräkning med 160 000 kronor.

7 i) Delposten, som är maximerad, är uppdelad i fem poster, nämligen nattvaktstreprenad, understöd till mindre bemedlade enligt 86 § sennesjukvårdsstadgan, tvätt, kost m. m. åt personer, som vistas på sjukhusen för rättspsykiatrisk undersökning, medicinsk litteratur och diverse utgifter i övrigt. Direktionerna och medicinalstyrelsen har beräknat posterna till följande avrundade belopp, nämligen 195 000, 20 000, 25 000, 40 000 och 70 000 kronor eller sammanlagt 350 000 kronor. Därutöver bör 20 000 kronor reserveras i styrelsen för vissa oförutsedda utgifter, t. ex. skadestånd. Vidare bör liksom under innevarande budgetår 10 000 kronor reservationsvis upptagas för verkskyddsmateriel i avvaktan på omorganisation i anslutning till den nya civilförsvarslagen.

Ovannämnda poster har — jämfört med beräkningarna för innevarande

budgetår — uppräknats, varav nattvaktsentreprenader med 34 000 kronor på grund av inträffade och beräknade avtalsenliga förhöjningar samt medicinsk litteratur med 10 000 kronor med hänsyn till sjukhusens krav på ökade medel för detta ändamål.

I fråga om medel för diverse utgifter i övrigt vill styrelsen framhålla, att sjukhusen icke bör tilldelas alltför snävt beräknade belopp även om utgifternas art icke alltid kan preciseras på förhand i samband med anslagsäskandena. Sjukhusen kan komma i den situationen, att mycket små — nödvändiga men oförutsedda — utgifter icke kan beslutas på grund av medelsbrist. Bland utgifterna under ifrågavarande post må nämnas begravningskostnader, avgifter för förvaring av lik i de fall, då sjukhus icke har eget bårhus, arvoden till ledamöter i företagsnämnderna samt vissa oförutsebara utgifter. Utgifterna under posten är av den art, att mera medel än som nödvändigtvis behövs knappast kan förbrukas under resp. budgetår.

Med hänsyn härtill föreslås, att delposten till diverse utgifter upptages med (350 000 + 20 000 + 10 000) 380 000 kronor, vilket innebär en uppräknings med 80 000 kronor.

II. Statens sjukhuspersonals idrottsförbund har för innevarande budgetår från här ifrågavarande anslag anvisats ett belopp av 10 000 kronor. För budgetåret 1959/60 erhöll förbundet ett lika stort anslag från fonden för idrottens främjande. För dessa medel har förbundet kunnat utbilda instruktörer vid ett flertal mentalsjukhus.

Idrottsföreningarna vid sjukhusen syftar till att genom regelbunden motionsidrott och friluftsliv stärka konditionen hos de anställda och därmed motverka ohälsa. Idrotten spelar dessutom en stor social roll i arbetslivet, då den skapar gemensamhetskänsla och trivsel. Som sin främsta uppgift räknar förbundet att dess medlemmar skall kunna göra en betydande terapeutisk insats bland patienterna. Terapi av ifrågavarande slag erkännes numera som en viktig faktor i rehabiliteringsverksamheten. Idrottsförbundet, som framhåller den rådande bristen på utbildad personal vid mentalsjukhusen, avser att genom utvidgad kursverksamhet m. m. göra personalen mera skickad för denna terapeutiska verksamhet.

Idrottsförbundet hemställer, att förbundet måtte anvisas 25 000 kronor för dess verksamhet under budgetåret 1961/62.

Yttrande

II. *Medicinalstyrelsen*, som omnämner att idrottsförbundet i samråd med svenska korporationsidrottsförbundet hållit en gymnastikledarekurs på idrottsinstitutet Bosön även under tiden 11—17 september 1960 med deltagande av 29 förbundsmedlemmar, finner denna idrottsförbundets utbildningsverksamhet vara av värde för sjukvårdens del. Styrelsen tillstyrker därför, att statsbidrag utgår. Enär kostnaderna för kursverksamheten under innevarande år icke torde överstiga det anvisade statsbidraget å 10 000

kronor och då utökning av denna verksamhet icke synes vara planerad, förordar styrelsen, att statsbidrag till idrottsförbundet för budgetåret 1961/62 beviljas med 10 000 kronor.

Departementschefen

Vid behandlingen av förevarande anslag i 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 31) förordade jag, att omkostnaderna för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 borde beräknas under särskilt anslag. I enlighet härmed har medicinalstyrelsen avskilt härav föranledda utgifter från mentalsjukhusens omkostnadsanslag. Detta påverkar medelsbehovet under anslagsposten till reseersättningar samt delposterna till övriga expenser och till diverse utgifter. Vidare kommer anslagsposten till ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal att bortfalla under ifrågavarande anslag.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit böra uppräknas med 50 000 kronor till 400 000 kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar beräknar jag ett medelsbehov av 380 000 kronor, vilket innebär en med 335 000 kronor minskad medelsanvisning.

Delposterna till bränsle, lyse och vatten samt till övriga expenser torde på av medicinalstyrelsen anförda skäl böra upptagas med oförändrade belopp, 9 000 000 resp. 1 100 000 kronor.

De pågående reparations- och ombyggnadsarbetena vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra torde komma att slutföras helt under innevarande budgetår. Därefter kan sanatoriets samtliga omkring 140 vårdplatser förutsättas bli belagda med vanföra psykiskt efterblivna patienter. Med hänsyn härtill föreslår jag, i likhet med medicinalstyrelsen, att anslagsposten till ersättning till sanatoriet för nästa budgetår uppräknas med 300 000 kronor till 2 500 000 kronor.

Såsom jag förut anförte bör medel för ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 anvisas under det nya anslaget till omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal. Därigenom minskar medelsbehovet under här ifrågavarande anslag med 140 000 kronor.

För övervakning av vissa försöksutskrivna patienter beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen för nästa budgetår oförändrat belopp, 130 000 kronor.

Under delposten till inventarier har för innevarande budgetår för s. k. löpande inventarieanskaffningar beräknats ett belopp av 1 920 000 kronor. Trots den upprustning, som ägt rum inom mentalsjukvården främst under de senaste åren, föreligger ännu betydande brister beträffande inventarie-

beståndet vid sjukhusen. Sålunda har arbetsunderlättande inventarier av olika slag — bårvagnar, bäddvagnar, serveringsvagnar etc. — hittills endast kunnat anskaffas i mycket begränsad omfattning. Icke heller har möbelstandarden vid sjukhusen kunnat höjas i önskvärd utsträckning. Sistnämnda förhållande gäller främst sådana äldre avdelningar, som inte varit föremål för någon mer genomgripande upprustning och således inte kunnat tilldelas medel från anslaget till Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. En fortsatt höjning av inventariestandarden vid sjukhusen är därför nödvändig. Med hänsyn härtill samt med beaktande av inträffade prisstegringar föreslår jag, att för löpande inventarieanskaffningar avsett belopp uppräknas med 160 000 kronor till 2 080 000 kronor. Den av medicinalstyrelsen i samarbete med centrala sjukvårdsberedningen påbörjade undersökningen av transportorganisationen vid sjukhusen har ännu icke slutförts. I avvaktan på resultaten av dessa undersökningar anser jag mig endast kunna tillstyrka, att för anskaffande av vissa transportmedel anvisas ett belopp av 70 000 kronor. För anskaffande av televisionsapparater vid sjukhusen beräknar jag vidare oförändrat belopp, 50 000 kronor. Medelsbehovet under inventarieposten skulle i enlighet härmed uppgå till (2 080 000 + 70 000 + 50 000) 2 200 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under delposten till tvätt och renhållning har jag i och för sig intet att erinra. Posten bör sålunda uppräknas med 650 000 kronor. Kostnadsökningen hänför sig till dels ökat anlitande av centraltvätterier och dels inträffade eller beräknade prishöjningar vid sådana tvätterier. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att tvättkostnaderna vid de statliga mentalsjukhus, som anlitar centraltvätterier, numera är så höga att särskild uppmärksamhet bör ägnas denna fråga. Tvättkostnaderna (inkl. efterbehandling m. m.) vid vissa kroppssjukhus synes betydligt understiga motsvarande kostnader vid mentalsjukhusen. Vidare föreligger en betydande spridning i kostnadshänseende mellan sistnämnda sjukhus. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag angeläget att medicinalstyrelsen i samråd med försvarets fabriksstyrelse närmare undersöker hithörande spörsmål. Därvid synes bl. a. böra övervägas införande av ett enhetligt kilopris för centraltvätteriernas samtliga prestationer, däri inbegripet efterbehandling m. m.

För budgetåren 1959/60 och 1960/61 beräknades delposten till utspisning med utgångspunkt från ett kostpris för samtliga mentalsjukhus om 2: 56 kronor per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 165. Såsom medicinalstyrelsen anfört uppgick livsmedelstalet för juni månad 1960 till 176, vilket innebär ett kostpris av 2: 73 kronor per patient och dag. Med hänsyn härtill samt till förändringar i fråga om personalkosten föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att delposten uppräknas med 675 000 kronor till 25 250 000 kronor. Därvid utgår jag ifrån, att den koststandard, som vid ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 176

motsvarar en kostnad av 2:73 kronor per patient och dag, skall hållas oförändrad.

Delposten till linne, gång- och sängkläder bör bl. a. för att möjliggöra en höjning av standarden på patienternas gångkläder uppräknas med 300 000 kronor.

Beträffande delposten till läkemedel m. m. vill jag erinra om att medelsanvisningen från budgetåret 1957/58 till 1960/61 höjts från 4 000 000 till 8 400 000 kronor, d. v. s. på tre år mer än fördubblats. Anledningen härtill har varit de avsevärda framsteg, som under de senaste åren gjorts i fråga om behandlingen av vissa psykiska sjukdomstillstånd medelst medikamentös terapi. Sålunda har denna behandling givit påtagligt goda resultat i form av bl. a. kortare vårdtider, lugnare atmosfär på sjukhusen och aktivisering även av de verkligt svårt sjuka patienterna. Utvecklingen synes fortsätta i denna riktning. I likhet med medicinalstyrelsen föreslår jag därför, att delposten till läkemedel m. m. nu uppräknas med ytterligare 800 000 till 9 200 000 kronor.

Beträffande delposten till autobiler och transporter förordar jag en uppräkning med 70 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposterna till familjevård samt till arbets- och sysselsättningsterapi m. m. har jag intet att erinra. Dessa poster bör alltså uppräknas med vardera 160 000 kronor.

Delposten till diverse utgifter torde böra uppräknas med 90 000 kronor till 390 000 kronor. Därvid har jag bl. a. beräknat 10 000 kronor för verksskyddsändamål samt ett lika stort belopp till statens sjukhuspersonals idrottsförbund för att bereda idrottsförbundet fortsatt möjlighet till utbildning av ledare för idrotts- och rörelseterapi.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en höjning av medelsanvisningen under omkostnadsanslaget med (50 000 — 335 000 + 300 000 — 140 000 + 650 000 + 675 000 + 300 000 + 800 000 + 70 000 + 160 000 + 160 000 + 90 000) 2 780 000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till (61 500 000 + 2 780 000) 64 280 000 eller i runt tal 64 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens mentalsjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 64 300 000 kronor.

[39] 34. **Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.** För innevarande budgetår har under rubriken Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. anvisats ett reservationsanslag av 7 306 000 kronor (statsliggaren s. 1079).

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 18 november 1960 beräknat medelsbehovet för nästa budgetår för utrustning av ombyggda och renoverade lokaler m. m. till omkring 1 280 000 kronor.

Vidare har mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation i skrivelse den 15 december 1960 beräknat medelsbehovet för utrustning av nya sjukhus och vårdavdelningar samt i övrigt nytillkommande lokaler till 1 650 000 kronor.

Beredningen av hithörande anslagsfrågor har ännu icke kunnat slutföras. I avbidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget torde därvid böra uppföras med avrundat 3 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 4 306 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[40] 35. Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	625 000	616 647
1958/59	693 000	678 435
1959/60	780 000	793 144
1960/61 (statsliggaren s. 1080)	875 000	
1961/62 (förslag)	5 600 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 811 000 kronor, varav 4 362 000 kronor hänför sig till ersättningar till elever, vilka kostnader under innevarande budgetår redovisas under anslaget Statens mentalsjukhus: Avlöningar.

		Ökn. el. minskn.
1. Grundutbildning		
a) <i>Utökning av grundutbildningen</i>		
Löner till instruktionssköterskor	+	73 515
Löner till elever	+	770 000
Arvode till föreläsare	+	26 735
b) <i>Biträdande instruktionssköterska</i>		
8 bitr. instruktionssköterskor i Ae 12 under 12 månader	+	117 089
2. Högre utbildning		
<i>Central högre kurs i psykiatri vid Ulleråkers sjukhus</i>		
1 instruktionssköterska i Ae 16 under 9 månader	+	13 770
Arvode till föreläsare	+	8 100
3. Kurs för sjukvårdspersonal på Vilhelmsro	—	3 400
Löner till elever	+	18 000
4. Löne reglering	+	70 000
5. Arvodesregleringar	+	78 000
6. Vikarieavlöningar	—	2 500
7. Generell löneökning	+	68 000
8. Elevlöner	+	3 574 000
9. Avrundning	—	309
		+ 4 811 000

Motiv

1 a) Den av 1960 års riksdag (prop. nr 93, rskr. 208) beslutade utökningen av grundutbildningen föranleder en uppräknig av anslaget för nästkommande budgetår.

Vid S:t Jörgens och Falbygdens sjukhus, där utbildning påbörjas under innevarande budgetår, uppgår lönekostnaderna för två instruktionssköterskor i A 16 till 36 718 kronor. Styrelsen har härvid och i efterföljande beräkningar förutsatt, att instruktionssköterskornas löneläge anpassas till en den 7 juli 1960 träffad överenskommelse i fråga om motsvarande tjänster hos kommunala huvudmän. Arvoden till föreläsare beräknas till (6 000 + 3 240) 9 240 kronor.

Den nya utbildningscentralen vid Ulleråkers sjukhus avses komma att tagas i bruk i juli 1961. Lönekostnaden för en instruktionssköterska uppgår till 18 359 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas till $(45 \text{ kr.} \times 74 \text{ lekt.} \times 6 \text{ kurser})$ 19 980 kronor + $(30 \times 5 \times 6)$ 900 kronor + $(30 \times 1 \times 6)$ 180 kronor + $(15 \times 6 \times 6)$ 540 kronor + $(30 \times 1 \times 6)$ 180 kronor + $(35 \times 1 \times 6)$ 210 kronor eller sammanlagt 21 990 kronor.

Den utökade grundutbildningen erfordrar vidare, att ytterligare fyra lasarett tages i anspråk.

Vid Karlshamns och Eksjö lasarett, där utbildningen beräknas igångsättas under september 1961, bör instruktionssköterskor anställas fr. o. m. den 1 augusti 1961. Lönekostnaderna för två sådana tjänster uppgår till 33 658 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas uppgå till $2 \times (45 \times 34 \times 2\frac{1}{2})$ 7 650 kronor.

Sedan Varberg och Fagersta lasarett förklarat sig icke kunna mottaga elever har styrelsen under hand förhört sig om möjligheterna att få placera elever vid Mora och Avesta lasarett.

Vid Mora lasarett avses utbildningen starta den 1 november 1961 med 15 elever per kurs. En instruktionssköterska i Ae 16 bör anställas fr. o. m. den 1 oktober 1961. Lönekostnaderna uppgår till 13 770 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas till $(45 \times 34 \times 2)$ 3 060 kronor.

Vid Avesta lasarett beräknas utbildningen påbörjas den 1 januari 1962 med 11 elever per kurs. En instruktionsskötersketjänst i Ae 16 bör inrättas fr. o. m. den 1 december 1961. Lönekostnaderna uppgår till 10 710 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas till $(45 \times 34 \times 1\frac{1}{2})$ 2 295 kronor.

Utökningen av grundutbildningen medför även ökade lönekostnader, enär eleverna under sammanlagt sju månader per kurs icke tjänstgör på vakanta skötartjänster. Detta gäller dels under första provtjänstgöringsmånaden, då eleverna utgör övertalig personal, dels under den tid eleverna genomgår läskurs (två månader per kurs), dels ock under den tid utbildningen är förlagd till lasarett (fyra månader per kurs). Vid vartdera av S:t Jörgens och Falbygdens sjukhus tillkommer två kurser per år med 20 elever i varje kurs, sammanlagt 80 elever per år. Vid övriga utbildnings-

sjukhus utökas elevantalet i varje särskild kurs med sammanlagt 79 elever under innevarande och nästa budgetår. Merkostnaden kan överslagsmässigt beräknas till $(159 \text{ elever} \times 7 \text{ månader} \times 890 \text{ kronor})$ 990 570 kronor. Härifrån avgår dock ersättning från lasaretten under elevernas praktiska tjänstgöring eller $(159 \times 4 \times 340)$ 216 240 kronor. Skillnaden utgör i runt tal 770 000 kronor.

Av skäl som närmare framgår under 8) nedan föreslår styrelsen, att kostnader av ovannämnda slag skall belasta förevarande anslag i stället för såsom tidigare anslaget Statens mentalsjukhus: Avlöningar.

För den utökade grundutbildningen erfordras sålunda under nästa budgetår 113 215 kronor till lön åt instruktionssköterskor, 44 235 kronor till arvoden åt föreläsare och 770 000 kronor till lön åt eleverna eller sammanlagt 927 450 kronor.

1 b) Medicinalstyrelsen framhöll i sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60, att vid vart och ett av de sexton mentalsjukhus, där utbildning vore anordnad, de tre utbildningscentralerna samt de tre lasarett, där antalet elever uppginge till 25 per kurs, instruktionssköterskan borde erhålla en biträdande instruktionssköterska som medhjälpare. Med hänsyn till det statsfinansiella läget förordade styrelsen dock, att denna organisation uppbyggdes under en tvåårsperiod. För innevarande budgetår begränsade styrelsen av samma skäl sin framställning till att omfatta 8 tjänster. Framställningarna bifölls ej.

Erfarenheterna från det gångna året har visat, att ett starkt behov av biträdande instruktionssköterskor alltjämt föreligger.

Vid de mentalsjukhus, där grundutbildning pågår, har instruktionssköterskan i genomsnitt hand om 50—60 elever samtidigt. Eleverna, vilka räknas som hel arbetskraft, har kontinuerlig teoretisk jämsidesundervisning med omkring fyra timmar i veckan under utbildningen i psykiatrisk sjukvård. För att arbetet på vårdavdelningarna skall störas så litet som möjligt under den tid eleverna är frånvarande för lektioner, måste eleverna spridas över ett så stort antal vårdavdelningar som möjligt. Man försöker undvika att ha två elever ur samma kurs på samma vårdavdelning. Spridningen av eleverna omöjliggör för instruktionssköterskan att på ett tillfredsställande sätt handleda eleverna.

Den instruktionssköterska, som tjänstgör vid utbildningscentral, planlägger utbildningsprogrammet samt meddelar själv teoretisk undervisning under cirka 25 timmar per vecka. Hon samordnar därjämte eleverna från de olika mentalsjukhusen och placerar dem vid de lasarett, där de skall erhålla sin utbildning i allmän sjukvård. Instruktionssköterskan ansvarar därjämte för skola och elevhem. Med den beslutade utökningen av grundutbildningen kommer hennes arbetsuppgifter att öka.

Vid tre av de tio lasarett, där utbildning i allmän sjukvård är anordnad, handleder vardera instruktionssköterskan 25 elever och vid de sju övriga

12—14 elever under fyra månaders kontinuerliga kurser. Eleverna är i regel ovana vid kroppssjukvård och fordrar noggrann handledning i arbetet. Erfarenheterna har visat, att en enda person ej hinner med att handleda ett så stort antal elever som 25.

Under de år grundutbildningen pågått har det visat sig mycket svårt att erhålla vikarier för instruktionssköterskorna vid semester, sjukdom och dylikt. Vikarierna har ofta varit relativt nytexaminerade sjuksköterskor. Dessa har, trots att de varit mycket ambitiösa, stundom avbrutit sina vikariat och i flera fall ej önskat få sina förordnanden förlängda, då de ej ansett sig ensamma kunna klara arbetsuppgifterna. Täta ombyten av vikarier är till stor olägenhet för undervisningen.

På grund av vad ovan anförts samt med hänsyn till de ökade krav, som den genomförda avkortningen av grundutbildningen och arbetstidsförkortningen medför, erfordras enligt styrelsens mening biträdande instruktionssköterskor dels vid de mentalsjukhus, där grundutbildning pågår, dels vid utbildningscentralerna, dels ock vid lasarett med 25 elever per kurs. Styrelsen upprepar därför sin framställning att tills vidare åtta biträdande instruktionsskötersketjänster inrättas, varav tre med placering på utbildningscentral vid S:ta Maria resp. Restads och Umedalens sjukhus, två med placering vid S:t Lars' och Ulleråkers sjukhus, där förutom grundutbildning jämväl allmän- och specialutbildning för sjuksköterskeelever är anordnad, samt tre med placering vid lasarett, där 25 elever per kurs mottages.

Biträdande instruktionssköterska bör vara legitimerad sjuksköterska och ha genomgått för tjänsten lämplig utbildning. I lönegradshänseende föreslås hon placerad två lönegrader under instruktionssköterska, som ej genomgått fullständig lärarkurs vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, dock lägst i en lönegrad högre än översköterska på vårdavdelning. Lönekostnaderna för dessa tjänster beräknas efter A 12 till 117 089 kronor.

2) De elever, som tillfredsställande fullgjort de delar av den högre utbildningen, som anordnas vid sjuksköterskeskola, avses få avsluta sin utbildning med en två månaders specialkurs vid Ulleråkers sjukhus. Eleverna kommer att fördelas i tre på varandra följande kurser med början i maj 1961.

Instruktionssköterska avses komma att anställas fr. o. m. den 1 april 1961. Merkostnaden för lön till instruktionssköterskan beräknas till $(9 \times 1\,530)$ 13 770 kronor.

Merkostnaden för arvoden till föreläsare beräknas till $(45 \times 28 \times 5) + (30 \times 12 \times 5)$ 8 100 kronor.

3) Sedan 1960 års riksdag (prop. nr 93, rskr 208) fattat beslut angående anordnande av en utbildningskurs för sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus, avses denna utbildning komma att igångsättas i september 1960. Kurstidens längd blir $17\frac{1}{2}$ månader och antalet elever 16.

Lönekostnaderna under budgetåret 1961/62 för en instruktionssköterska under $7\frac{1}{2}$ månader beräknas till 11 475 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas uppgå till 3 140 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda i runt tal 14 600 kronor, vilket med 3 400 kronor understiger för innevarande budgetår beräknat belopp.

Under den tid av två månader, då eleverna vistas vid lasarett beräknas lön utgå till eleverna med $(2 \times 16 \times 890)$ 28 480 kronor. Ersättning från lasarett för eleverna under denna tid beräknas till $(2 \times 16 \times 340)$ 10 880 kronor. Mellanskillnaden, i runt tal 18 000 kronor, bör anvisas under detta anslag.

4) Utöver tidigare nämnda åtta instruktionsskötersketjänster finns f. n. 32 dylika tjänster i lönegrad A 14 eller A 12 samt två föreståndaretjänster i lönegrad A 16. Lönerna bör anpassas till det löneläge, som nu gäller vid sjuksköterskeskolor, vilka drives av kommunala huvudmän. Detta innebär, att lönegraderna bör höjas med två enheter. Anslaget har för detta ändamål uppräknats med i runt tal 70 000 kronor, vilket även innefattar ökade kostnader för löner till vikarier under semester m. m. för dessa tjänstemän.

5) I sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 och 1960/61 anförde styrelsen bl. a., att utgående arvoden till den timavlönade lärarpersonalen vore för låga. I äskandena för sistnämnda budgetår föreslogs en höjning av arvodena å 35, 30 och 15 kronor till 50, 40 och 20 kronor. I proposition nr 93 till 1960 års riksdag förklarade sig departementschefen inte kunna tillstyrka detta förslag om arvodesregleringar.

Med anledning av en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 17 juni 1960 gjord framställning angående höjning av timarvodet på 35 kronor på samma sätt, som skett enligt överenskommelse den 15 januari 1960 mellan landstingens centrala lönenämnd och Sveriges läkarförbund angående arvode till läkare för undervisning vid sjuksköterskeskola, innebärande dels ett arvode å 45 kronor per undervisningstimme, dels ock enahanda arvode för rättning av skriftliga prov för en tid motsvarande dubbla skrivtider, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 september samma år förklarat hinder ej möta, att styrelsen tillämpar nämnda arvodesnormer. Med hänsyn härtill erfordras en uppräkning av posten med 67 000 kronor.

Styrelsen hemställer därjämte ånyo, att nuvarande arvoden på 30 och 15 kronor höjes till 40 resp. 20 kronor, vilket medför ett ökat medelsbehov av i runt tal 11 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör alltså uppräknas med sammanlagt $(67\,000 + 11\,000)$ 78 000 kronor.

6) Kostnaderna för avlöning till vikarier för den nu föreslagna lönegrads-placerade instruktionssköterskepersonalen under semestrar, sjukledighet m. m. — med undantag för åtta tjänster som biträdande instruktionssköterskor — har beräknats till 10 procent av för nämnda personal upptagna

löner eller avrundat 8 000 kronor. Därest nämnda åtta tjänster inrättas, erfordras inga medel för avlönande av vikarier till åtta instruktionssköterskor. Ifrågavarande kostnad uppgår till cirka 10 500 kronor. Kostnaden för vikariatsersättningen kommer därigenom att minska med (10 500 — 8 000) 2 500 kronor.

7) Den generella ökning av statstjänstemännens löner, som beslutats fr. o. m. den 1 januari 1960 och den 1 januari 1961 beräknas av styrelsen medföra en höjning av anslaget till rörligt tillägg med i runt tal 68 000 kronor för befintlig personal.

8) I propositionen nr 51/1958 angående högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal uttalade föredragande departementschefen att frågan om elevernas avlöningsförhållanden finge upptagas till slutlig prövning i ett senare sammanhang, varvid frågan om förmåner under utbildning av ifrågavarande slag borde beaktas ur principiell synpunkt. Vidare förut-sattes, att förhandlingar skulle upptagas med landstingen.

Med anledning härav har medicinalstyrelsen haft överläggningar med svenska landstingsförbundet, varvid frågan om fördelningen av kostnaderna för utbildning av personal i mentalsjukvård behandlats. Sedan olika alternativ övervägts, har enighet nåtts om att föreslå följande regler.

1. Till sjuksköterskeelever, som genomgå 2 månaders allmänutbildning i mentalsjukvård vid statligt sjukhus, betalar detta sjukhus studiebidrag med 150 kronor kontant samt tillhandahåller fri kost och bostad. Till läkare, som undervisar dessa elever, betalas ersättning av vederbörande mental-sjukhus.

2. Till sjuksköterskeelever, som genomgå sex månaders specialutbildning i mentalsjukvård vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus betala dessa sjukhus studiebidrag med 150 kronor kontant samt tillhandahåller fri kost och bostad. Sjukhusen ersätta också vederbörande lärare.

3. För mentalsjukvårdselever, som under grundutbildning genomgå 4 månaders utbildning vid landstingslasarett betala landstingen ersättning till statsverket motsvarande hälften av lönen i löneklass 1. Ersättningar till lärare för dessa elever betalas av statsverket.

4. För mentalsjukvårdselever, som under högre utbildning vid sjuksköterskeskola fullgöra praktisk tjänstgöring vid landstingssjukhusen, betala landstingen i princip studiebidrag efter samma grunder som till övriga sjuksköterskeelever samt tillhandahålla fri kost och bostad. Enär de statliga eleverna under studietiden erhålla lön med B-avdrag från statsverket och denna lön skall samordnas med de från vederbörande landstingssjukhus utgående förmånerna, böra dessa omräknas till ett för alla sådana elever lika stort kontantbelopp i stället för fri kost och logi jämte kontant ersättning. Med hänsyn till det genomsnittliga värdet av nu angivna förmåner bör ersättningen fastställas att motsvara halva beloppet av lönen i löneklass 1, d. v. s. samma ersättning, som nu utgår till eleverna i den statliga grundutbildningen.

Denna ersättning förutsättes skola utgå fr. o. m. den 1 januari 1960. I den mån ersättning efter andra grunder utbetalats för redan fullgjord praktisk tjänstgöring under innevarande år, skall dock omräkning icke ske.

Statsverket utbetalar till huvudmännen för vederbörande sjuksköterskeskola den ersättning för undervisningen, varom överenskommelse träffas mellan medicinalstyrelsen och vederbörande landsting.

Överenskommelsen har godkänts av berörda landsting med undantag av ett.

I kostnadshänseende innebär överenskommelsen, att statsverkets årliga kostnader för sjuksköterskeelever, som genomgår 2 månaders allmänutbildning i mentalsjukvård vid statligt sjukhus, minskas med omkring 330 000 kronor, utgörande skillnaden mellan ett belopp motsvarande tre fjärdedelar av löneklass 6 och ett belopp motsvarande 150 kronor kontant och fritt vivre för 100 elever.

Kostnaderna för elevernas förmåner torde — i analogi med vad som föreslås beträffande vissa omkostnader för utbildningen — i princip bära avskiljas från avlöningsanslaget för statens mentalsjukhus samt redovisas under förevarande anslag. Undantag bör dock göras för den lön, mentalsjukvårdselever erhåller under tjänstgöring på vakanta skötartjänster samt ersättningen till sjuksköterskeelever, som genomgår allmänutbildning i mentalsjukvård, vilka kostnader även fortsättningsvis bör belasta avlöningsanslaget.

Kostnaderna för studiebidrag till sjuksköterskeelever, som genomgår sex månaders specialutbildning i mentalsjukvård vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus, bör sålunda överföras från anslaget Statens mentalsjukhus: Avlöningar till förevarande anslag, där lönerna till de för denna utbildning anställda instruktionssköterskorna bokföres. Kostnaden för dessa elever kan beräknas till $(50 \times 12 \times 340)$ 204 000 kronor.

Vidare bör överföras lönekostnaderna för de cirka 500 mentalsjukvårdseleverna, som genomgår grundutbildning under de sju månader, då de icke tjänstgör vid hemsjukhusen, till förevarande anslag, sedan avdrag gjorts för den ersättning, som statsverket uppbär under de fyra månader, varunder eleverna fullgör praktisk tjänstgöring vid kroppssjukhus. Nettobeloppet — beräknat efter 1961 års löneläge — utgör $(500 \times 7 \times 890)$ — $(500 \times 4 \times 340)$ 2 435 000 kronor.

Ungefär 90 elever per år beräknas börja högre utbildning i mentalsjukvård vid sjuksköterskeskola. Utbildningstiden omfattar 22 månader, varunder eleverna under 13 månader fullgör praktisk tjänstgöring. Kostnaderna under ett budgetår kan beräknas till $(90 \times 22 \times 673)$ (månadslön ./. B-avdrag) — $(90 \times 13 \times 340)$ eller avrundat 935 000 kronor, vilket belopp nu upptages här, medan motsvarande minskning göres i anslagsäskandena för mentalsjukhusens avlöningsanslag.

För löner och studiebidrag till elever, vilka icke inräknas i personalstyrkan vid sjukhusen, bör anslaget sammanfattningsvis uppräknas med $(204\,000 + 2\,435\,000 + 935\,000)$ 3 574 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört under anslaget till avlöningar vid statens mentalsjukhus föreslår jag, att medel till löner m. m. till elever — med undantag för lön till mentalsjukvårdselever, som tjänstgör på vakanta skö-tartjänster, samt ersättning till sjuksköterskeelever, som genomgår allmän utbildning i mentalsjukvård — överflyttas till förevarande anslag.

Med hänsyn till den av 1960 års riksdag beslutade utökningen av grund-utbildningskapaciteten erfordras viss uppräknings av anslaget. Sålunda bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag ytterligare medel beräknas för en instruktionssköterska vid resp. S:t Jörgens, Falbygdens och Ulleråkers sjukhus samt Karlshamns, Eksjö och Mora lasarett, varjämte en tjänst som instruktionssköterska i Ae 14/16 bör inrättas vid Avesta lasarett. Detta förslag medför i jämförelse med innevarande budgetår ett ökat medelsbehov om tillhoppa 73 500 kronor. Därvid har beaktats riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960, varigenom bl. a. tjänsterna som instruktionssköterska i Ae 12/14 uppflyttats till Ae 14/16.

För arvoden till föreläsare vid den utökade grundutbildningen beräknar jag med tillämpning av nu gällande arvodesnormer i likhet med medicinalstyrelsen en ökad medelsanvisning med 26 700 kronor. På grund av ökade kostnader för elevlöner i anledning av utökningen av grundutbildningen bör anslaget vidare såsom medicinalstyrelsen föreslagit uppräknas med 770 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i de tre senaste årens anslagsäskanden hemställt om inrättande av tjänster som biträdande instruktionssköterskor. Som motiv för inrättande av sådana tjänster har medicinalstyrelsen anfört bl. a., att spridningen av det stora elevantalet på olika vårdavdelningar under grundutbildningen vid mentalsjukhusen gör det omöjligt för instruktions-sköterskan att på tillfredsställande sätt hjälpa eleverna i arbetet, att vid sidan om undervisningen omfattande administrativa arbetsuppgifter åvilar instruktionssköterska vid utbildningscentral samt att vid de tre lasarett, som mottager vardera 25 elever för utbildning i somatisk sjukvård, instruktionssköterskan icke medhinner att handleda ett så stort antal elever. Även för egen del finner jag — med hänsyn till de erfarenheter som numera vunnits — angeläget, att en förstärkning av instruktionssköterskepersonalen kommer till stånd. Jag anser mig dock endast kunna förorda, att för nästa budgetår inrättas tre tjänster som biträdande instruktionssköterska i Ae 13. Detta förslag medför ett ökat medelsbehov av 46 400 kronor.

För de elever, som genomgått den del av den högre utbildningen som är förlagd till sjuksköterskeskola, avses utbildningen komma att avslutas med en två månaders specialutbildningskurs vid Ulleråkers sjukhus. För denna utbildning bör för nästa budgetår beräknas medel för lön till en instruktionssköterska i Ae 14/16 under ytterligare nio månader, vilket motsvarar

ett ökat medelsbehov om 13 700 kronor. Merkostnaden för arvoden till föreläsare beräknar jag såsom medicinalstyrelsen till 8 100 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under nästa budgetår för utbildning av sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus har jag intet att erinra. Med hänsyn härtill bör anslaget dels nedräknas med 3 400 kronor på grund av minskade arvodes- och lönekostnader, dels uppräknas med i runt tal 18 000 kronor för ökade kostnader för elevlöner.

Nu framlagda förslag beträffande grundutbildningen, den högre utbildningen samt utbildningen vid Vilhelmsro sjukhus påkallar en ökning av medelsanvisningen med sammanlagt (73 500 + 26 700 + 770 000 + 46 400 + 13 700 + 8 100 — 3 400 + 18 000) 953 000 kronor.

I enlighet med riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har — såsom förut nämnts — bl. a. tjänsterna som instruktions-sköterska i Ae 12/14 uppflyttats till Ae 14/16. Med hänsyn härtill bör anslaget uppräknas med i runt tal 70 000 kronor.

Någon höjning av utgående arvoden till lärarpersonal utöver vad som medgivits genom beslut av Kungl. Maj:t den 15 september 1960 finner jag mig icke kunna tillstyrka. Jag föreslår därför, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppräknas med 67 000 kronor.

För vikarieavlöningar beräknar jag en ökad medelsanvisning med omkring 4 000 kronor.

På grund av beslutade generella lönehöjningar bör vidare anslaget i enlighet med medicinalstyrelsens förslag uppräknas med 68 000 kronor för befintlig personal.

Mot det av medicinalstyrelsen med berörda landsting träffade avtalet angående fördelningen av kostnaderna för utbildning av mentalsjukvårdspersonal m. m. har jag intet att erinra. Som jag inledningsvis anført bör medel för ersättning till elever i princip anvisas under förevarande anslag. Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för ändamålet har inte föranlett någon erinran från min sida. För löner och studiebidrag till elever, vilka icke inräknas i personalstyrkan vid sjukhusen, bör sålunda anslaget uppräknas med sammanlagt 3 574 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en uppräknning av anslaget med totalt (953 000 + 70 000 + 67 000 + 4 000 + 68 000 + 3 574 000) 4 736 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (875 000 + 4 736 000) 5 611 000 eller i runt tal 5 600 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för utbildning av mentalsjukvårdspersonal, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	362 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 970 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 190 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	78 000

Summa kronor 5 600 000;

b) till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 600 000 kronor.

[41] 36. *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader.* Något anslag med ifrågavarande rubrik finns ej upptaget i gällande riksstat. Medel för ändamålet har tidigare anvisats under omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 1960) hemställer, att vissa omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 upptagas under särskilt anslag samt att för ändamålet anvisas 510 000 kronor.

Motiv

I statsverkspropositionen år 1960, bilaga 13, har departementschefen vid behandlingen av omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus anfört, att omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 lämpligen bör beräknas under särskilt anslag.

Det skulle enligt styrelsens mening föra för långt att värdera och anslagsmässigt taga upp samtliga kostnader för utbildningen. För utbildningen torde utan debitering lokaler vid sjukhusen kunna utnyttjas, inklusive kostnader för bränsle, lyse och vatten. En del andra kostnader är av så ringa storlek att tid och arbete icke bör nedläggas vid sjukhusen på att särskilja, beräkna och bokföra dem. Styrelsen föreslår, att följande delposter upptagas under ovannämnda anslagsrubrik.

1. Reseersättningar	300 000
2. Övriga expenser	30 000
3. Diverse utgifter	40 000
4. Ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal	140 000
	Summa 510 000

1) Under sistförflutet budgetår uppgick kostnaderna i samband med grundutbildningen och den påbörjade högre utbildningen till cirka 216 000

kronor. Med hänsyn till utökningen av grundutbildningen och den under innevarande budgetår utbyggda högre utbildningen bör för nästkommande budgetår anvisas 300 000 kronor.

2) Styrelsen föreslår, att ett belopp av 30 000 kronor upptages för nästa budgetår.

3) För studieresor, filmhyra m. m. beräknas under delposten 1 500 kronor för sjukhus med enbart grundutbildning, 2 500 kronor för sjukhus med såväl grundutbildning som utbildningscentral, 4 500 resp. 3 600 kronor till Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus samt 1 700 kronor till kursen för förmanspersonal på Falköpings lasarett, eller tillhopa 36 800 kronor. Styrelsen föreslår, att 40 000 kronor anvisas under delposten.

4) Samma belopp som utgår under innevarande budgetår, 140 000 kronor, bör upptagas även för nästkommande budgetår.

Departementschefen

Såsom jag anförde under anslaget till omkostnader vid statens mentalsjukhus, förordade jag i 1960 års statsverksproposition, att omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 skulle beräknas under särskilt anslag.

I enlighet härmed bör ett nytt anslag, benämnt Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader, uppföras i riksstaten. Anslaget torde därvid såsom medicinalstyrelsen föreslagit, tills vidare böra uppdelas på följande poster, nämligen reseersättningar, övriga expenser, diverse utgifter samt ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag intet att erinra. Under angivna fyra poster bör sålunda anvisas resp. 300 000, 30 000, 40 000 och 140 000 kronor. Anslaget i dess helhet bör alltså uppföras med 510 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 510 000 kronor.

[42] 37. Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	22 000 000	26 385 182
1957/58	28 000 000	30 324 963
1958/59	31 000 000	35 092 433
1959/60	40 000 000	40 258 149
1960/61 (statsliggaren s. 1081)	45 000 000	
1961/62 (förslag)	50 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 5 000 000 kronor.

Motiv

Anslagen till avlöningar och omkostnader vid statens mentalsjukhus är huvudsakligen normerande för beräkningen av ifrågavarande statsbidrag. Till följd av stegrade nettoutgifter på dessa anslag har statsbidraget under de senaste åren ökat med mellan 4 och 5 miljoner kronor per år. En liknande ökning av anslagsbelastningen kan förväntas för nästa budgetår. Med anledning härav föreslår styrelsen, att anslaget för budgetåret 1961/62 upptages med 50 000 000 kronor.

Departementschefen

På av medicinalstyrelsen anförda skäl torde medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår bära uppskattas till 50 000 000 kronor, vilket innebär en ökad medelsanvisning med 5 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kronor.

[43] 38. Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	200 000	—
1958/59	400 000	408 000
1959/60	400 000	564 000
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	1 302 000	
1961/62 (förslag)	2 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 2 000 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation å anslaget av 438 600 kronor. Då för samma budgetår anvisats ett belopp av 1 302 000 kronor, fanns alltså vid budgetårets början för ändamålet disponibla 1 740 600 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljat men ej utbetalat statsbidrag till en

psykiatrisk avdelning i Eskilstuna å 420 000 kronor frånräknats, återstår ett belopp av 1 320 600 kronor disponibelt å anslaget. Detta belopp kan beräknas åtgå till tre statsbidrag, som är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, nämligen 420 000 kronor till avdelningen i Jönköping, 252 000 kronor till avdelningen i Östersund och 648 000 kronor till avdelningen i Danderyd, varefter 600 kronor återstår.

På Kungl. Maj:ts prövning är vidare beroende två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska lasarettssavdelningar i Kristianstad (414 000 kronor) och Falun (444 000 kronor) på tillhoppa 858 000 kronor. Härjämte är under uppförande psykiatriska lasarettssavdelningar i Umeå, Malmö, Linköping, Örnsköldsvik och Karlstad, för vilka statsbidrag ännu icke sökts och vilka enligt vad styrelsen inhämtat kan beräknas bli tagna i bruk under innevarande år eller senast under år 1961. För dessa avdelningar torde komma att åtgå 300 000, 660 000, 444 000, 156 000 resp. 162 000 kronor.

För nu angivna avdelningar kan alltså medelsbehovet beräknas till $(858\,000 + 300\,000 + 660\,000 + 444\,000 + 156\,000 + 162\,000 - 600)$ 2 579 400 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas till 2 000 000 kronor.

Departementschefen

Sedan Kungl. Maj:t numera beviljat statsbidrag till psykiatriska lasarettssavdelningar i Eskilstuna, Jönköping, Östersund och Danderyd kan ett belopp om $(1\,740\,600 - 420\,000 - 420\,000 - 252\,000 - 648\,000)$ 600 kronor beräknas återstå å anslaget. För att tillgodose två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska avdelningar i Kristianstad och Falun, vilka ansökningar är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, erfordras $(414\,000 + 444\,000)$ 858 000 kronor. För under uppförande varande avdelningar i Umeå, Malmö, Linköping, Örnsköldsvik och Karlstad, vilka beräknas kunna tagas i bruk antingen under år 1960 eller år 1961, torde medelsbehovet uppgå till sammanlagt $(300\,000 + 660\,000 + 444\,000 + 156\,000 + 162\,000)$ 1 722 000 kronor.

Det totala medelsbehovet för nu angivna avdelningar skulle sålunda kunna beräknas till $(858\,000 + 1\,722\,000 - 600)$ 2 579 400 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag förordar jag dock i likhet med medicinalstyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 000 000 kronor. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 698 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

[44] 39. Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	225 000	48 513
1957/58	300 000	78 723
1958/59	300 000	337 920
1959/60	300 000	435 078
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	700 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 400 000 kronor.

Motiv

För nästa budgetår kan statsbidrag beräknas komma att utgå till driften av 19 psykiatriska lasarettsavdelningar med tillhoppa 1 095 platser. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget under budgetåret i fråga för 832 platser för ett helt år med $(832 \times 3 \times 365)$ 911 040 kronor, för 236 platser för $\frac{3}{4}$ år med $(236 \times 3 \times 275)$ 194 700 kronor och för 27 platser för ett halvår med $(27 \times 3 \times 184)$ 14 904 kronor eller tillhoppa 1 120 644 kronor.

Med hänsyn härtill bör anslaget för budgetåret 1961/62 uppräknas till 1 100 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsen har framhållit, att statsbidrag från förevarande anslag kan beräknas under nästa budgetår komma att utgå till driften av 19 lasarettpsykiatriska avdelningar med tillhoppa 1 095 vårdplatser. Utöver de 15 avdelningar med f. n. cirka 800 platser, som redovisades för 1960 års riksdag (i Danderyd, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kristianstad, Halmstad, Vänersborg, Borås, Karlstad, Örebro, Västerås, Östersund, Umeå och Boden) skulle sålunda tillkomma avdelningar i Kalmar, Malmö, Falun och Örnsköldsvik. Utbyggnaden av den lasarettpsykiatriska vården har sålunda nått en relativt stor omfattning. Med hänsyn till platsbehovet inom ifrågavarande vårdområde är det dock önskvärt, att denna utbyggnad fortsätter också inom övriga landstingsområden.

Det torde vara tveksamt, om de nu redovisade nya avdelningarna hinner tagas i anspråk i beräknad omfattning under kalenderåret 1961. Å andra sidan kan det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget beräknas täcka kostnaderna för statsbidrag till endast omkring 640 platser under helt år. Med hänsyn härtill och med beaktande av den ökade belastningen å anslaget under de senast förflutna budgetåren anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår upptages till 1 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 300 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[45] 40. Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	300 000	225 000
1957/58	35 000	46 000
1958/59	35 000	—
1959/60	400 000	443 500
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	375 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 400 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation å anslaget av 400 231 kronor. Då för nämnda budgetår anvisats ett reservationsanslag av 375 000 kronor, fanns alltså vid budgetårets början disponibla 775 231 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag om tillhoppa 386 181 kronor frånräknats, kan ett belopp av 389 050 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende åtta ansökningar om statsbidrag om tillhoppa 786 931 kronor, varav till vårdhemmen i Herrljunga 68 000 kronor, i Norberg 156 000 kronor, i Huddinge (Vårby) 8 431 kronor, i Eslöv 117 000 kronor, i Kramfors 283 500 kronor, i Mörsil 10 000 kronor, i Bengtsfors 45 000 kronor och i Ingelstad 99 000 kronor. Härjämte är vårdhemmet i Kristianstad och vårdhemmet Sandbyhov i Norrköping under om- och tillbyggnad. För sistnämnda vårdhem, vilka kan beräknas bli tagna i bruk senast under 1961, har statsbidrag ännu inte sökts, men medelsbehovet kan beräknas till 45 750 resp. 28 500 kronor.

För angivna ändamål kan alltså medelsbehovet beräknas till (786 931 + 45 750 + 28 500 — 389 050) 472 131 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med 400 000 kronor.

Departementschefen

Sedan av Kungl. Maj:t numera beviljade men ej utbetalade statsbidrag frånräknats kan ett belopp om 10 700 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är f. n. beroende tre ansökningar om statsbidrag

å tillhopa 427 500 kronor (vårdhemmen i Ingelstad 99 000 kronor, i Bengtsfors 45 000 kronor och i Kramfors 283 500 kronor). För att tillgodose i övrigt känt medelsbehov för vårdhem, som beräknas bli tagna i bruk under år 1961, torde erfordras ytterligare 74 250 kronor. Medelsbehovet skulle sålunda uppgå till $(427\,500 + 74\,250 - 10\,700)$ 491 050 kronor. Med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för byggnadernas färdigställande och vanligen förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med medicinalstyrelsens förslag uppföres med 400 000 kronor, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 25 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[46] 41. Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 970 000	1 944 563
1958/59	2 000 000	2 132 076
1959/60	2 125 000	2 169 510
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	2 300 000	
1961/62 (förslag)	2 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

Motiv

Såvitt styrelsen har sig bekant, torde antalet vårdplatser under nästkommande budgetår uppgå till cirka 5 100. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för nästa budgetår för dessa platser med $(5\,100 \times 1,25 \times 365)$ 2 325 000 kronor.

Med hänsyn härtill torde anslaget för budgetåret 1961/62 böra uppföras med 2 325 000 kronor.

Departementschefen

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser för lättskötta psykiskt sjuka har av medicinalstyrelsen beräknats komma att uppgå till omkring 5 100 under nästkommande budgetår, vilket skulle innebära en ökning av medelsbehovet med 25 000 till 2 325 000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår uppföres med avrundat 2 300 000 kronor. Förslaget innebär sålunda en oförändrad

medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[47] 42. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	394 000	502 168
1958/59	450 000	312 576
1959/60	458 000	437 086
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	475 000	
1961/62 (förslag)	516 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 41 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
<i>Omräkning:</i>	
Löneklassförändringar	— 1 464
Tjänstetidsbefordran	— 468
Avlöning till vikarier m. m.	+ 1 200
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 260
Rörligt tillägg	+ 41 760
Avrundning	— 288
	+ 41 000

Motiv

Beträffande beloppet till avlöning till vikarier m. m. framhålles, att ökningen av anslagsbehovet torde vara motiverad med hänsyn till ändrade avtalsbestämmelser för berörda personalgrupper.

Departementschefen

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag — innebärande vissa automatiska utgiftsförändringar för rörligt tillägg, avlöning till vikarier, löneklassförändringar m. m. — har icke föranlett någon erinran från min sida. Anslaget bör sålunda uppräknas med i runt tal 41 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (475 000 + 41 000) 516 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	150 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	243 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	111 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 600

Summa kronor 516 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 516 000 kronor.

[48] 43. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	195 900	267 453
1958/59	206 500	155 445
1959/60	214 500	210 983
1960/61 (statsliggaren s. 1083)	223 000	
1961/62 (förslag)	222 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 2 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. <i>Expenser:</i>				
Övriga <i>expenser</i>	3 980	4 200	10 000	+ 5 800
2. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Inköp och underhåll av inventarier...	5 598	13 100	5 800	— 7 300
b) Renhållning.....	9 738	8 000	8 400	+ 400
c) Beklädnad och sängkläder.....	41 487	39 000	40 600	+ 1 600
d) Diverse omkostnader.....	7 736	7 900	9 900	+ 2 000
				+ 2 500

Motiv

1) För nyanskaffning av kontorsmöbler och en räknemaskin erfordras ett engångsbelopp av cirka 5 800 kronor.

2 a) Det årliga underhållet av anstaltens inventarier beräknas såsom tidigare till 4 600 kronor. För att dessutom möjliggöra inköp av radioapparat och symaskin bör anslagsposten upptagas till (4 600 + 400 + 800) 5 800 kronor.

2 b) och c) Anslagsposterna har uppräknats med hänsyn till inträffade prisstegringar.

2 d) I februari 1956 anordnade överstyrelsen en kurs för personalen vid

skol- och yrkeshemmet å Salbohed. Kursen, som pågick under fem dagar, ansågs ha gett mycket värdefull vidareutbildning och stimulans för personalen, som eljest endast undantagsvis kan deltaga i kurser avsedda för personal inom andra skolformer. Sedan 1956 har en betydande del av personalen nyrekryterats och omfattande förändringar av verksamheten bland psykiskt efterblivna ägt rum. Överstyrelsen finner det angeläget, att en liknande kurs kommer till stånd under budgetåret 1961/62, även med tanke på att hemmet då kan förväntas stå inför en genomgripande omdaning. Till kursen bör mottagas jämväl deltagare från närbelägna institutioner för psykiskt efterblivna. Kostnaderna för kursen — huvudsakligen resor, arvoden och traktamenten till föreläsare — torde kunna begränsas till 2 000 kronor, vilket belopp bör ställas till förfogande från delposten till diverse omkostnader.

Departementschefen

För att möjliggöra nyanskaffning av vissa kontorsmöbler samt en räkne-maskin förordar jag beträffande den under anslagsposten till expenser upptagna delposten till övriga expenser en till 2 000 kronor begränsad ökning av medelsanvisningen.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60 — 9 994 kronor — å delposten till hälso- och sjukvård föreslår jag, att delposten uppräknas med 1 000 kronor till 10 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens förslag om anvisande under delposten till diverse omkostnader av medel för anordnande av en kurs för personalen vid Salbohedshemmet har jag i och för sig intet att erinra. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att delposten för budgetåret 1960/61 uppräknades med 400 kronor för att bereda hemmets personal möjligheter till vidareutbildning. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag mig endast kunna förorda, att delposten uppräknas med ytterligare 1 300 kronor för angivna ändamål.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till renhållning samt beklädnad och sängkläder bör sålunda uppräknas med 400 resp. 1 600 kronor, medan delposten till inköp och underhåll av inventarier bör minskas med 7 300 kronor.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget i dess helhet nedräknas med (7 300 — 2 000 — 1 000 — 1 300 — 400 — 1 600) 1 000 kronor och sålunda upptagas till (223 000 — 1 000) 222 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 222 000 kronor.

[49] 44. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	241 000	242 625
1959/60	251 000	255 738
1960/61 (statsliggaren s. 1084)	265 000	
1961/62 (förslag)	290 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 26 200 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Lönerereglering:	
1 tjänst som lärare i kvinnlig slöjd uppflyttas från Ao 15 till Ao 16.....	+ 912
2. Personalförstärkning m. m.:	
1 tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 utbytes mot en tjänst som lärare i hushållsgöromål i Ae 14.....	— 3 156
3. Omräkning:	
Löneklassförändringar.....	+ 567
Avlöning till vikarier m. m.....	+ 3 600
Rörligt tillägg.....	+ 24 200
Avrundning.....	+ 77
	+ 26 200

Motiv

1) I likhet med vad som skett vid ungdomsvårdsskolorna bör en slöjd-lärartjänst uppflyttas från Ao 15 till Ao 16.

2) Genom beslut den 5 maj 1960 har Kungl. Maj:t medgivit bl. a., att en tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 vid hemmet må utbytas mot en tjänst som lärare i hushållsgöromål i Ae 14.

3) Sedan ovannämnda omändring av en lärartjänst skett, bör det under avlöning till vikarier m. m. tidigare upptagna arvudet till timlärare i hushållsgöromål få utnyttjas till timlärare i gymnastik och sång. Den föreslagna höjningen av beloppet till avlöning till vikarier m. m. motiveras vidare bl. a. av ökat medelsbehov på grund av arbetstidsförkortningen samt för ersättning för obekväm arbetstid och lärarvikarier.

Yttrande

Statens lönenämnd kan icke tillstyrka yrkandet om uppflyttning av tjänsten som lärare i kvinnlig slöjd.

Departementschefen

Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör en tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 utbytas mot en tjänst som lärare i hushållsgöromål i Ae 14. Denna personalförändring medför en minskning av medelsanvisningen med cirka 3 200 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag om lönegradsuppflyttning av tjänsten som

lärare i kvinnlig slöjd vid hemmet anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har jag intet att erinra utom såvitt avser medel för avlöning till vikarier m. m. För detta ändamål beräknar jag en till 3 400 kronor begränsad ökning av medelsanvisningen. Den automatiska utgiftsstegringen skulle sålunda uppgå till cirka 28 200 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppräknas med (28 200 — 3 200) 25 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (265 000 + 25 000) 290 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	54 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	165 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	59 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 400
Summa kronor 290 000;	

b) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 290 000 kronor.

[50] 45. *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	97 600	92 585
1959/60	96 800	98 800
1960/61 (statsliggaren s. 1085) ..	98 000	
1961/62 (förslag)	93 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med 93 100 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier...	3 983	13 500	4 000	— 9 500
b) Renhållning.....	4 433	4 000	4 200	+ 200
c) Beklädnad och sängkläder.....	13 288	13 000	13 500	+ 500
d) Hälso- och sjukvård.....	6 101	5 000	5 500	+ 500
e) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel.....	2 000	2 100	3 000	+ 900
f) Diverse omkostnader.....	2 200	1 600	3 600	+ 2 000
				— 5 400
2. Särskilda uppbördsmedel:				
Av befattningshavare erlagd ersättning för bostad och kost.....		9 500	9 000	— 500
				— 4 900

Motiv

1 a) För att bl. a. möjliggöra inköp av material till dukar, mattor m. m., lämpliga att förfärdigas av eleverna och avsedda för den blivande Axbergsgården, bör delposten upptagas med 4 000 kronor.

1 b—c) Delposterna till renhållning samt beklädnad och sängkläder bör uppräknas med 200 resp. 500 kronor med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar.

1 d) Med hänsyn till de senaste årens belastning bör delposten uppräknas med 500 kronor.

1 e) Vid inspektion har överstyrelsen konstaterat, att undervisningsmaterielen är otillräcklig. Med hänsyn härtill bör delposten upptagas med 3 000 kronor.

1 f) Med hänvisning till vad överstyrelsen anfört i motiveringen under motsvarande anslagspunkt beträffande Statens skol- och yrkeshem på Salbohed föreslås, att delposten uppräknas med 2 000 kronor för anordnande av en kurs för personalen. Någon sådan kurs har tidigare icke anordnats för personalen vid Vänersborgshemmet.

2) Beträffande särskilda uppbördsmedel förutses en minskning med 500 kronor på grund av ändrade bostadsförhållanden för ifrågakvarande personal.

Departementschefen

Med hänsyn till den senaste belastningssiffran föreslår jag, att delposten till hälso- och sjukvård uppräknas med 1 000 kronor till 6 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens förslag om anordnande av en kurs för personalen vid Vänersborgshemmet har jag i och för sig intet att erinra. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att för budgetåret 1960/61 400 kronor anvisades för att bereda hemmets personal möjligheter till vidareutbildning. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag mig endast kunna förorda, att delposten till diverse omkostnader uppräknas med ytterligare 1 000 kronor för angivna ändamål.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förvarande anslag har icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna

till renhållning, beklädnad och sängkläder ävensom undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel bör sålunda uppräknas med resp. 200, 500 och 900 kronor, medan delposten till inköp och underhåll av inventarier bör minskas med 9 500 kronor. De särskilda uppbördsmedlen torde såsom skolöverstyrelsen föreslagit böra nedräknas med 500 kronor.

Omkostnadsanslaget i dess helhet bör i enlighet härmed nedräknas med (9 500 — 1 000 — 1 000 — 200 — 500 — 900 — 500) 5 400 kronor och sålunda upptagas till (98 000 — 5 400) 92 600 eller i runt tal 93 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 93 000 kronor.

[51] 46. Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 500 000	978 750
1958/59	2 500 000	5 508 779
1959/60	2 500 000	891 000
1960/61 (statsliggaren s. 1086)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	4 000 000	

Yrkanden

I. *Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget i vad avser bidrag till särskolor för nästa budgetår uppföres med 4 500 000 kronor, innebärande en höjning med 3 000 000 kronor.

II. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att för bidrag till vårdanstalter måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 5 767 000 kronor, en uppräknings med 4 767 000 kronor.

1. Skolöverstyrelsens del:

Beviljade, ej utbetalade bidrag	240 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	7 027 371	
Avrundning	+ 1 131	7 268 502
Reservation från budgetåret 1959/60	1 268 502	
Anvisat för budgetåret 1960/61	1 500 000	2 768 502
Medelsbehov		4 500 000

2. Medicinalstyrelsens del:

Beviljade, ej utbetalade bidrag	396 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	7 288 000	
Avrundning	+ 565	7 684 565
Reservation från budgetåret 1959/60	917 565	
Anvisat för budgetåret 1960/61	1 000 000	1 917 565
Medelsbehov		5 767 000

1. + 2. *Totalt medelsbehov* (4 500 000 + 5 767 000) **10 267 000**

Motiv

1) På skolöverstyrelsens del av anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1960/61 en reservation av 1 268 502 kronor. Då för samma budgetår anvisats 1 500 000 kronor fanns således för bidrag till särskolor å anslaget tillgängligt ett belopp av $(1\,268\,502 + 1\,500\,000)$ 2 768 502 kronor. Av Kungl. Maj:t beviljade ej utbetalade bidrag uppgår till 240 000 kronor. Det disponibla beloppet utgör alltså $(2\,768\,502 - 240\,000)$ 2 528 502 kronor. Inneiggande ej beviljade ansökningar uppgår till 7 027 371 kronor, avseende bidrag till sammanlagt 615 särskoleplatser. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till $(7\,027\,371 - 2\,528\,502)$ 4 498 869 kronor eller i runt tal 4 500 000 kronor.

2) Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns på medicinalstyrelsens andel av anslaget en reservation om 917 565 kronor. Inklusive de för budgetåret 1960/61 anvisade medlen, 1 000 000 kronor, stod således 1 917 565 kronor till förfogande för statsbidrag till vårdanstalter under innevarande budgetår. Sedan Kungl. Maj:t därefter beviljat statsbidrag med 396 000 kronor finns f. n. odisponerade 1 521 565 kronor.

Av medicinalstyrelsen tillstyrkta framställningar om bidrag, överlämnade till Kungl. Maj:ts prövning, omfattar tillhopa cirka 5 686 000 kronor. Härutöver har framställningar om bidrag inkommit till medicinalstyrelsen, representerande bidragsbelopp om inalles 1 602 000 kronor. Det belopp, som erfordras för att täcka redan känt medelsbehov, uppgår således till $(5\,686\,000 + 1\,602\,000 - 1\,521\,565)$ 5 766 435 kronor eller i runt tal 5 767 000 kronor.

Departementschefen

Enligt skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens framställningar skulle medelsbehovet för att täcka redan inkomna men ännu ej beviljade ansökningar om statsbidrag för anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna — efter avdrag av för ändamålet disponibla medel — uppgå till $(4\,500\,000 + 5\,767\,000)$ 10 267 000 kronor. Med hänsyn till föreliggande kostnadsberäkningar och gällande bestämmelser angående maximering av statsbidragets storlek torde dock medelsbehovet beträffande medicinalstyrelsens andel av anslaget komma att reduceras till i runt tal 4 400 000 kronor. Det totala medelsbehovet under anslaget kan sålunda beräknas till i runt tal 9 000 000 kronor. Det torde emellertid vara tveksamt, om alla de med statsbidragsansökningarna avsedda byggnadsföretagen kan komma att färdigställas i sådan tid att medelsbehov av denna storleksordning uppkommer redan under budgetåret 1961/62. Med beaktande av storleken av hos Kungl. Maj:t redan nu inneiggande ansökningar avseende färdigställda byggnadsföretag anser jag mig dock böra förorda en uppräknig av anslaget med 1 500 000 kronor till 4 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

[52] 47. Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	8 740 000	8 839 071
1958/59	9 600 000	10 534 871
1959/60	10 340 000	9 845 347
1960/61 (statsliggaren s. 1087)	11 100 000	
1961/62 (förslag)	12 300 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 1 200 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare.....	+ 1 061 000
2. Statsbidrag till övriga driftkostnader.....	+ 166 000
3. Avrundning.....	— 27 000
	+ 1 200 000

Motiv

1) Enligt överstyrelsens beräkningar kommer under budgetåret 1961/62 utgående statsbidrag till lönekostnader att uppgå till 7 690 000 kronor. Ökningen om 1 061 000 kronor hänför sig till utökning av antalet lärartjänster (cirka 465 000 kronor), generella lönehöjningar (cirka 502 000 kronor) samt kostnader för ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter (cirka 94 000 kronor).

2) Antalet godkända internatplatser beräknar överstyrelsen för kalenderåret 1961 till cirka 2 860, vilket innebär statsbidrag med $(2\,860 \times 1\,200)$ 3 432 000 kronor.

Under samma kalenderår uppskattas antalet externa elever till 1 850 och antalet familjevårdsfall till 250, varför statsbidraget till dessa elevgrupper beräknas till $(2\,100 \times 200)$ 420 000 kronor.

Enligt av Kungl. Maj:t den 27 maj 1960 godkänt avtal utgår till föreningen Sävstaholmsskolorna utom statsbidrag till rektors- och lärarlöner samt godkända internatplatser ett särskilt statsbidrag för driften av Sävstaholms och Söderhaga skolhem under år 1960 med omkring 720 000 kronor. Under förutsättning att avtalet förnyas beräknas det särskilda bidraget under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till cirka 750 000 kronor.

Medelsåtgången till övriga driftkostnader torde således komma att uppgå

till sammanlagt (3 432 000 + 420 000 + 750 000) 4 602 000 kronor, vilket innebär en höjning av denna del av anslaget med 166 000 kronor.

Departementschefen

Skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare, innebärande en kostnadsökning med 1 061 000 kronor, bl. a. till följd av en ökning av antalet lärartjänster med omkring 30 samt generella lönehöjningar, har icke föranlett någon erinran från min sida.

I fråga om statsbidraget till övriga driftkostnader vill jag erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 27 maj 1960 godkänt ett mellan skolöverstyrelsen och föreningen Sävstaholms-skolorna såsom huvudman för Söderhaga och Sävstaholms skolhem preliminärt träffat avtal rörande verksamheten vid nämnda båda hem under år 1960. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må utgå med belopp, motsvarande de efter vederbörlig granskning av hemmens räkenskaper och förvaltning funna verkliga underskotten å hemmens drift under avtalstiden, dock vid Sävstaholms skolhem med högst 10 107 kronor och vid Söderhaga skolhem med högst 10 438 kronor för varje av skolöverstyrelsen godkänd, i avtalet avsedd vårdplats. Kostnaderna för det särskilda statsbidraget kan i enlighet härmed uppskattas till omkring $(40 \times 10\,107 + 30 \times 10\,438)$ 717 420 eller avrundat 720 000 kronor. Avtalet gäller emellertid endast för tiden 1 januari—31 december 1960, varför där-efter nytt avtal måste träffas. Med hänsyn till utvecklingen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under de senaste åren beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen i runt tal 750 000 kronor för det särskilda statsbidraget till driftkostnaderna vid Söderhaga och Sävstaholms skolhem. Detta innebär i jämförelse med innevarande budgetår en ökning av medelsanvisningen med 50 000 kronor. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid de båda hemmen.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt för statsbidrag till övriga driftkostnader anser jag mig även kunna godtaga. För dessa ändamål kan alltså komma att erfordras en ökning med $(50\,000 + 116\,000)$ 166 000 kronor.

I enlighet med det anförda skulle anslaget i dess helhet behöva uppräknas med $(1\,061\,000 + 166\,000)$ 1 227 000 kronor och sålunda upptagas till $(11\,100\,000 + 1\,227\,000)$ 12 327 000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna torde dock anslaget kunna upptagas med i runt tal 12 300 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 200 000 kronor.

Beträffande utbildningen av vårdpersonal vill jag hänvisa till vad jag anför under följande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 12 300 000 kronor.

[53] 48. Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	8 465 000	8 479 696
1958/59	8 900 000	8 740 678
1959/60	9 300 000	9 785 902
1960/61 (statsliggaren s. 1089)	9 700 000	
1961/62 (förslag)	9 900 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 180 000 kronor.

Motiv

Enligt gällande statsbidragsgrunder skall statsbidraget utgå för kalenderår med 1 200 kronor per godkänd internatplats samt med 200 kronor per i kontrollerad familjevård utackorderad.

Antalet godkända internatplatser uppgår f. n. till 7 868. Medicinalstyrelsen beräknar att till nästa budgetår ha godkänt ett antal nya vårdplatser för psykiskt efterblivna; ett tillskott av cirka 250 vårdplatser kan förväntas uppkomma. Med hänsyn härtill erfordras för budgetåret 1961/62 ett belopp av 9 740 000 kronor för bestridande av statsbidragen till internatplatserna.

Antalet i familjevård utackorderade psykiskt efterblivna uppgår f. n. till 584. Denna vårdform kan förväntas komma att anlitas för ytterligare cirka 25 fall. Till bidrag för budgetåret 1961/62 erfordras sålunda ett belopp av 122 000 kronor.

Alltsedan budgetåret 1954/55 har medel under förevarande anslag ställts till medicinalstyrelsens förfogande för anordnande av en årlig utbildningskurs för i första hand föreståndare vid vårdanstalter. Dessa kurser har visat sig vara till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Såsom styrelsen framhållit i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 föreligger ett behov av denna utbildning dessutom för uppsyningsmän, föreståndarinnor, överskötare och översköterskor vid vissa mentalsjukhus och för viss personal vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra med anledning av dess ändrade arbetsuppgifter. För budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen för ifrågavarande ändamål ett oförändrat belopp av 11 000 kronor.

För fortsatt ledning av den sjukgymnastiska behandlingen av patienter

med centralmotoriska rubbningar vid riksanstalterna ävensom till föreläsungsverksamhet med filmdemonstrationer för personalen vid anstalterna rörande dylik behandling har för innevarande budgetår anvisats 4 000 kronor. Styrelsen finner det angeläget att denna verksamhet upprätthålles i samma utsträckning som f. n. Sedan den sjukgymnast, som hittills haft verksamheten, numera avsagt sig uppdraget, kan kostnaderna beräknas stiga avsevärt. Med hänsyn härtill bör för nästa budgetår anvisas 8 000 kronor.

I anslutning till det anförda bör således anslaget för budgetåret 1961/62 upptagas med (9 740 000 + 122 000 + 11 000 + 8 000) 9 881 000 kronor eller i runt tal 9 880 000 kronor.

Departementschefen

De av medicinalstyrelsen sedan budgetåret 1954/55 anordnade utbildningskurserna för i första hand föreståndare för vårdanstalter har enligt vad styrelsen framhållit visat sig vara till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Med hänsyn härtill och då ett stort antal befattningshavare ännu ej kunnat beredas tillfälle att genomgå denna utbildning, förordar jag, att en dylik kurs anordnas jämväl under nästa budgetår. Kostnaderna för ändamålet beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen till oförändrat belopp, i runt tal 11 000 kronor.

Enligt vad jag under hand inhämtat har en del huvudmän påbörjat utbildning i anslutning till yrkesskolorna av vårdpersonal för särskolor och vårdanstalter. Sålunda har Stockholms stad, Örebro och Västerbottens läns landsting ävensom Skaraborgs och Älvsborgs läns landsting (gemensamt) numera genomfört sådan utbildning. Därjämte planeras utbildning för ifrågavarande personalkategorier även av bl. a. Gotlands, Malmöhus, Värmlands och Västernorrlands läns landsting. Det är givetvis tillfredsställande, att huvudmännen visat intresse för dessa utbildningsfrågor. Då tillgången på väl utbildad personal för denna vårdgren är begränsad, vill jag framhålla angelägenheten av att utbildningsverksamheten ytterligare utbygges. Bidrag till utbildningen kan utgå från anslag under åttonde huvudtiteln.

För att möjliggöra sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar har fr. o. m. budgetåret 1957/58 anvisats ett belopp av omkring 4 000 kronor. Denna verksamhet avser riksanstalterna, medan kostnaderna för verksamheten såvitt angår de s. k. plananstalterna bestrides av landstingen. Då jag anser det angeläget, att denna värdefulla verksamhet kan fortsätta i samma omfattning som tidigare, föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att ett belopp av 8 000 kronor anvisas för ändamålet. Förslaget innebär en fördubbling av medelsanvisningen.

Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under anslaget har icke givit mig anledning till erinran.

I enlighet härmed skulle anslaget för nästa budgetår behöva upptagas till (9 700 000 + 181 000) 9 881 000 kronor, vilket belopp dock torde böra avrundas uppåt till 9 900 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 900 000 kronor.

[54] 49. Vilhelmsro sjukhus: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 612 000	1 567 679
1959/60	1 760 000	1 600 241
1960/61 (statsliggaren s. 1092)	1 915 000	
1961/62 (förslag)	2 165 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 280 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkningar:</i>	
a) 2 skötare Ao 8.....	+ 23 665
2 skötare Ae 8.....	+ 23 665
1 arbetsterapeut Ao 9.....	+ 12 466
b) 1 assistent Ao 13.....	+ 15 475
1 kassör Ao 12 indrages.....	— 14 636
c) 1 reparatör Ao 9.....	+ 12 466
1 värmeskötare Ao 8 indrages.....	— 11 832
2. <i>Vikarieavlöningar</i>	+ 6 000
3. <i>Extra arbetskraft:</i>	
a) 1 extra ekonomibiträde indrages.....	— 12 000
b) Generell löneökning.....	+ 3 000
4. <i>Omräkning:</i>	
a) Löneklassförändringar, tjänstetidsbefordran, generell löneökning.....	+ 221 000
b) Avrundning.....	+ 731
	+ 280 000

Motiv

1 a) Direktionen för sjukhuset har anmält ett behov av 4 nya tjänster som skötare i lönegrad A 8. Som motiv härför anföres, att antalet sjukvårdspersonal i genomsnitt inte bör vara mindre än 1 : 3 patienter och icke på någon avdelning understiga 1 : 4 patienter, om man skall kunna ge patienterna den nödvändiga och personliga omvårdnaden och tillsynen. Med nuvarande fördelning av personalen är personaltätheten på avdelningarna Sörgården, Solbacken, Sjöboda och Fristaden 1 : 4,25, 1 : 4, 1 : 3,7 resp. 1 : 4,6.

Med hänsyn härtill samt till det förhållandet att på en avdelning vårdas uteslutande barn och att på avdelningarna för vuxna många patienter är

synnerligen svårskötta, tillstyrker medicinalstyrelsen direktionens förslag om ytterligare 4 tjänster som skötare i lönegrad 8, varav två tjänster bör hänföras till ordinarie och lika många till icke-ordinarie personal. Med utgångspunkt från beläggningen under budgetåret 1960/61 skulle därmed antalet patienter per personal bli på Sörgården 1 : 3,8, Solbacken 1 : 3,55, Sjöboda 1 : 3,25 och Fristaden 1 : 4.

Innehavaren av tjänsten som arbetsterapeut i lönegrad Ao 9 skall i hudsak ta hand om de barn, som av skilda orsaker (rubbningar i den allmänna intelligensutvecklingen eller koncentrationsförmågan, speciella av hjärnskada betingade högradiga läs- och skrivsvårigheter, täta absencer m. m.) inte kan följa med i den vanliga teoretiska undervisningen. Dessutom skall arbetsterapeuten jämsides med en slöjdlärarinna sköta arbetsterapin för sjukhusets övriga klientel, vilken hittills blivit eftersatt på grund av avsaknad av därför utbildad personal. Medicinalstyrelsen finner det uppenbart, att behov föreligger av en arbetsterapeut i Ao 9.

1 b) Kontorspersonalen vid sjukhuset omfattar 1 sjukhusintendent i Ao 19, 1 kassör i Ao 12 samt ett kontorsbiträde i Ao 5. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har styrelsen ifråga om statens mentalsjukhus föreslagit en omändring av kassörstjänsten i lönegrad 12 vid mentalsjukhus av samma storleksordning som Vilhelmsro sjukhus till assistenttjänst i lönegrad 13, vilken tjänst jämväl skall vara förenad med vissa kassörsgöröml. På grund av utökning och intensifiering av verksamheten även vid Vilhelmsro sjukhus har kassören ålagts sådana arbetsuppgifter, som eljest ankommer på assistent. Kassören är intendentens närmaste man och skall tjänstgöra för denne under semester och annan bortovaro. Det fordras enligt styrelsens mening större kunnighet och erfarenhet av kassören vid Vilhelmsro sjukhus än av kassör i samma lönegrad vid sjukhus där jämväl assistent finns. Styrelsen hemställer sålunda, att tjänsten som kassör i Ao 12 vid sjukhuset omändras till en assistenttjänst i Ao 13.

1 c) I enlighet med av Kungl. Maj:t den 2 maj 1958 meddelat uppdrag har medicinalstyrelsen undersökt organisationen av maskinpersonalen vid bl. a. Vilhelmsro sjukhus. Styrelsen har härvid funnit, att den fast anställda personalen bör utgöras av 1 förste maskinist i Ao 11, 1 reparatör i Ao 9, 1 värmeskötare i Ao 8 samt 1 eldare i Ao 7. I förhållande till den nuvarande fasta personalsammansättningen innebär detta, att 1 reparatörstjänst tillkommer och att 1 värmeskötartjänst indrages. Dessutom torde anslaget till extra arbetskraft kunna minskas med ett belopp motsvarande avlönning till ett extra ekonomibiträde samt en extra eldare. Då emellertid direktionen anfört betänkligheter mot en indragning av sistnämnda eldarbefattning utan ytterligare undersökningar, är styrelsen f. n. endast beredd att föreslå minskning av anslaget till extra arbetskraft med 12 000 kronor motsvarande lön till ett extra ekonomibiträde.

2) Kostnaderna för avlönande av vikarier å de av styrelsen i det före-

11 — Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

gående föreslagna nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal (cirka 10 procent) 6 000 kronor.

Av detta belopp hänföra sig 4 545 kronor till icke-ordinarieposten, 1 365 till posten för rörligt tillägg och 90 kronor till posten för kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

3 a) I enlighet med vad ovan sagts angående indragning av viss maskinpersonal kan delposten till extra arbetskraft minskas med 12 000 kronor.

3 b) Delposten bör uppräknas med 3 000 kronor på grund av generell lönehöjning.

4 a) På grundval av verkställd beräkning av anslagsbelastningen under budgetåret 1961/62 för befintliga tjänster med hänsyn tagen till den nu anställda personalens löneklassplaceringar uppskattar styrelsen merbelastningen till följd av löneklassuppflyttningar, generell löneökning m. m. till 221 000 kronor.

Departementschefen

Såsom medicinalstyrelsen anfört är personaltätheten vid Vilhelmsro sjukhus icke tillfredsställande. Sålunda uppgår medelbeläggningen per sjukvårdstjänst f. n. till cirka 3,1. Med hänsyn härtill samt till det förhållandet att Vilhelmsro sjukhus till större delen är ett barnsjukhus med därav följande behov av god personaltillgång, anser jag det nödvändigt, att sjukhuset erhåller ytterligare vårdpersonal. Jag föreslår därför, att två nya tjänster som skötare i A 8, varav en ordinarie, inrättas vid sjukhuset.

Enär tre ekonomibiträden i Ae 2/3 numera är helt sysselsatta på vårdavdelningar, finner jag det lämpligt att tjänsterna ändras till avdelningsbiträdestjänster i samma lönegrad. Med hänsyn till att icke alla avdelningar har tillgång till sådan bitrådespersonal, föreslår jag vidare, att ytterligare en tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 inrättas vid sjukhuset.

För att möjliggöra en intensifiering av arbets- och sysselsättningsterapi bl. a. för de barn, som inte kan följa den vanliga undervisningen vid sjukhuset, bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag en tjänst som arbetsterapeut i Ao 9 inrättas.

Övriga förslag till personalförstärkningar liksom den föreslagna tjänsteförändringen för en kassör finner jag mig icke kunna tillstyrka.

Medicinalstyrelsens förslag till ändrad organisation av maskinpersonalen vid Vilhelmsro sjukhus har jag i huvudsak ansett mig kunna godtaga. Frågan om löneställningen för andra här avsedda tjänster än för ansvarsmän anser jag dock — efter samråd med chefen för civildepartementet — böra prövas i annat sammanhang.

Den av medicinalstyrelsen utförda undersökningen rörande organisationen av maskinpersonalen vid sjukhuset har visat, att medelsanvisningen till extra arbetskraft torde kunna minskas med ett belopp motsvarande avlöning till ett extra ekonomibiträde samt en extra eldare eller med om-

kring 23 000 kronor. Då emellertid medelsbehovet för extra arbetskraft på grund av generell löneökning kommer att öka med ungefär 2 000 kronor, föreslår jag en minskning av medelsanvisningen för nämnda ändamål med (23 000 — 2 000) 21 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med omkring 49 000 kronor för personalförstärkningar. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassförändringar, tjänstetidsbefordran, generell löneökning m. m. med cirka 221 000 kronor. Å andra sidan bör medelsanvisningen på förut anförda skäl minskas med 21 000 kronor. I enlighet härmed bör anslaget uppräknas med (49 000 + 221 000 — 21 000) 249 000 eller i runt tal 250 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (1 915 000 + 250 000) 2 165 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Vilhelmsro sjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Vilhelmsro sjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	918 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	733 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	474 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	33 200

Summa kronor 2 165 000;

c) till Vilhelmsro sjukhus: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 165 000 kronor.

[55] 50. Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	416 000	433 298
1959/60	509 000	455 236
1960/61 (statsliggaren s. 1094)	537 000	
1961/62 (förslag)	562 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare...	4 306	3 000	3 800	800
2. <i>Expenser:</i>				
Bränsle, lyse och vatten m. m.	129 479	140 000	150 000	10 000
3. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Inventarier.	9 099	15 600	25 600	10 000
b) Tvätt och renhållning.	35 546	50 000	50 000	—
c) Arbets- och sysselsättningsterapi m. m.	20 401	21 800	26 000	4 200
				25 000

Motiv

Under budgetåret 1959/60 var medeltalet vårdade 217. Medelbeläggningen för nästa budgetår beräknas liksom för innevarande budgetår till 240.

1) Med hänsyn till belastningssiffrorna föreslås, att anslagsposten uppräknas till 3 800 kronor.

2) Tillkomsten av två nya byggnader — observationsavdelning med småbarnsavdelning samt samlingssal — nödvändiggör en uppräkning av delposten. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 10 000 kronor till 150 000 kronor.

3 a) Delposten bör tillfälligt uppräknas med 10 000 till 25 600 kronor för utbyte av sjukhusets traktor. Den nuvarande traktorn, som inköptes år 1948 och som är avsedd för interna transporter, är försliten och fordrar dyrbara reparationer.

3 b) Belastningen å delposten beräknas öka under nästa budgetår. Anledningen härtill är tillkomsten av nya byggnader och i samband därmed ökad beläggning samt inträffade och väntade prishöjningar vid Försvarets fabriksverks tvättanstalter, där sjukhuset får sin tvätt utförd. Styrelsen föreslår därför, att delposten upptages med oförändrat belopp.

3 c) Från delposten bekostas bl. a. inköp av skolmateriel. Särskoleinspektören har vid inspektion av sjukhusets skola framhållit, att en upprustning är erforderlig för att nå en tillfredsställande standard i skolan. Med nuvarande medelstilldelning kan icke den för en särskola erforderliga materielen anskaffas. Med hänsyn härtill bör delposten uppräknas med 4 200 kronor till 26 000 kronor.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen förordar jag, att delposten till inventarier uppräknas med 10 000 kronor till 25 600 kronor för utbyte av sjukhusets traktor. Denna traktor är avsedd icke blott för den egentliga sjukhusdriften utan även för användning inom jordbruket vid Vilhelmsro.

Då jag finner det angeläget, att sjukhusets skola har tillgång till erforder-

derliga hjälpmedel vid undervisningen vill jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag föreslå, att delposten till arbets- och sysselsättningsterapi m. m. uppräknas med 4 200 till 26 000 kronor.

icke heller mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har jag något att erinra. Uppräkning bör sålunda ske dels av anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare med 800 kronor och dels av det under anslagsposten till expenser upptagna beloppet till bränsle, lyse och vatten m. m. med 10 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppräknas med (10 000 + 4 200 + 800 + 10 000) 25 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas till (537 000 + 25 000) 562 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 562 000 kronor.

[56] 51. Vilhelmsro sjukhus: Utrustningskostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	60 000	90 579
1959/60	160 000	18 784
1960/61 (statsliggaren s. 1095)	14 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att 60 000 kronor måtte anvisas.

Motiv

1959 års riksdag har anvisat medel till ombyggnad av »Framtiden» för centralförråd och terapilokaler samt till nybyggnad av samlingssal.

Utrustningen i befintliga terapilokaler kommer att överflyttas till de nya lokalerna i »Framtiden». Därutöver erfordras emellertid viss komplettering, bl. a. för anordnande av skolkök. I nämnda lokaler skall även anordnas sällskapsrum för personal. Härför erfordras helt ny utrustning ävensom för hyllinredning i centralförrådet.

I fråga om samlingslokalen, som kommer att inrymma 252 platser, erfordras stolar, hopfällbara bord, biograf- och scenutrustning m. m.

Sjukhuset har preliminärt uppskattat utrustningskostnaderna till 106 000 kronor. Något utrustningsförslag har dock ännu icke kunnat framläggas. Då byggnadsarbetena beräknas vara avslutade under nästkommande budgetår, bör ett preliminärt belopp anvisas, så att utrustningen kan påbörjas. I avvaktan på utrustningsförslag och granskning därav föreslås, att för budgetåret 1961/62 anvisas 60 000 kronor.

Departementschefen

Under nästa budgetår kommer medel att erfordras för utrustning av »Framtiden» efter ombyggnad till centralförråd och terapilokaler m. m. samt av sjukhusets nybyggda samlingssal. Då utrustningsförslag vid tidpunkten för medicinalstyrelsens anslagsäskanden ännu icke upprättats, hade kostnaderna för utrustning av nämnda lokaler endast kunnat preliminärt uppskattas. Enligt numera föreliggande utrustningsförslag har kostnaderna för utrustning av samlingssalen och »Framtiden» beräknats till 91 300 kronor resp. 44 700 kronor eller till sammanlagt 136 000 kronor. Förslagen har ännu icke granskats av centrala sjukvårdsberedningen. För att möjliggöra ett påbörjande av utrustningsarbetet under nästa budgetår vill jag dock i avvaktan på granskning av utrustningsförslagen förorda, att för nämnda ändamål nu anvisas av medicinalstyrelsen äskat belopp, 60 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Utrustningskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[57] 52. Bidrag till epileptikeranstalter

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 740 000	1 748 291
1958/59	1 650 000	1 552 987
1959/60	1 670 000	1 735 847
1960/61 (statsliggaren s. 1095)	1 700 000	
1961/62 (förslag)	1 770 000	

Yrkanden

1) *Medicinalstyrelsen* har i skrivelse den 2 september 1960 hemställt, att styrelsens andel av förevarande anslag uppräknas med 60 000 kronor.

2) *Skolöverstyrelsen* har i skrivelse den 31 augusti 1960 uppskattat medelsbehovet för statsbidrag till lärlöner vid Margarethahemmet till 147 500 kronor, innebärande en ökning med 9 500 kronor.

Motiv

1) (Medicinalstyrelsens framställning)

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till andra driftkostnader än avlöningar åt vissa rektorer och lärare med 2 000 kronor för godkänd internatplats samt med 300 kronor för i kontrollerad familjevård utackorderad epileptiker.

Såvitt nu kan bedömas torde antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna till budgetåret 1961/62 öka med 30 eller till 806. Styrelsen uppskattar därför medelsbehovet för statsbidrag till dessa platser till 1 612 000

kronor. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna bör beräknas oförändrat belopp eller 6 000 kronor.

Till bidrag till epileptikeranstalter bör således för medicinalstyrelsens del anvisas (1 612 000 + 6 000) tillhopa 1 618 000 kronor eller i runt tal 1 620 000 kronor.

2) (Skolöverstyrelsens framställning)

Då statsbidraget till rektors- och lärarlöner utbetalas i efterskott, skall ifrågavarande bidrag till Margarethahemmet beräknas på under läsåret 1960/61 vid hemmet inrättade tjänster. Hemmet kommer under nämnda läsår att förutom rektorstjänsten ha fyra ordinarie och en icke-ordinarie lärartjänst i kunskapsämne, en ordinarie lärartjänst i slöjd, en icke-ordinarie lärartjänst i hushållsgöromål samt en icke-ordinarie förskollärartjänst. Det för budgetåret 1961/62 utgående statsbidraget till avlöning av rektor och vissa lärare vid Margarethahemmet kan — med beaktande av ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter — beräknas till 147 311 kronor eller avrundat 147 500 kronor.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag, att antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna kommer att öka med 30 till 806 under nästa budgetår. Denna ökning hänför sig helt till ett nytt vårdhem för svårskötta epileptiker vid Svenska diakonsällskapets epileptikeranstalt å Stora Sköndal. Medelsbehovet för platsbidrag beräknar jag sålunda till 1 612 000 kronor. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna beräknar jag oförändrat belopp, 6 000 kronor. Medicinalstyrelsens del av anslaget bör således upptagas till (1 612 000 + 6 000) 1 618 000 eller i runt tal 1 620 000 kronor.

Icke heller skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av rektor och vissa lärare vid Margarethahemmet har föranlett någon erinran från min sida. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 9 500 till 147 500 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget upptagas till (1 620 000 + 147 500) 1 767 500 eller i runt tal 1 770 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 770 000 kronor.

[58] 53. Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	300 000	288 642
1958/59	300 000	196 590
1959/60	300 000	286 070
1960/61 (statsliggaren s. 1096)	270 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 300 000 kronor.

Motiv

På grund av retroaktiva utbetalningar till de kommunala anstalterna och till föreningen Mellansjö skolhem uppvisar nettoutgifterna för budgetåren 1957/58—1959/60 en oriktig bild av medelsbehovet. Förda på rätt budgetår skulle anslagen för nämnda budgetår ha belastats med vardera cirka 240 000 kronor.

Då bidraget till de kommunala anstalterna för ingetdera av sagda budgetår överstigit 55 000 kronor, beräknar styrelsen medelsbehovet för statsbidrag till dessa anstalter till sistnämnda belopp.

Kungl. Maj:t har den 1 april 1960 godkänt avtal med föreningen Mellansjö skolhem rörande verksamheten vid och bidrag till skolhemmet under år 1960. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag skall utgå till driftkostnaderna med 6 000 kronor för vårdplats och år. Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget enligt avtalet kan sålunda efter ett platsantal av 36 beräknas till cirka 216 000 kronor. Avtalet har emellertid uppsagts av föreningen fr. o. m. den 1 januari 1961. Bl. a. för bibehållande av den nuvarande relationen mellan statsbidrag och vårdavgifter kan en höjning av platsbidraget komma att erfordras.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle enligt vad ovan anförts uppgå till minst (55 000 + 216 000) 271 000 kronor. Med hänsyn till att en höjning av statsbidraget till föreningen eventuellt kan komma att erfordras, föreslår styrelsen dock, att anslaget för nästa budgetår upptages med 300 000 kronor.

Departementschefen

Det av föreningen Mellansjö skolhem drivna hemmet för vård av psykopatiska och nervösa barn är numera det enda återstående enskilda hem av detta slag, som åtnjuter statsbidrag till verksamheten enligt särskilt avtal. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 1 april 1960 godkänt avtal med föreningen rörande verksamheten vid och bidrag till driften av ifrågavarande skolhem under år 1960. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna skulle utgå med 6 000 kronor för vårdplats och år. Vårdavgiften för å hemmet intagen, vilken avgift enligt avtalet skulle fastställas av medicinalstyrelsen efter granskning av förslag till inkomst- och utgiftsstat för hemmet, utgör fr. o. m. den 1 januari 1960 24 kronor för dag och barn. Såsom medicinalstyrelsen framhållit har emellertid föreningen uppsagt avtalet fr. o. m. den 1 januari 1961. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid hemmet.

Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget till föreningen enligt det för år 1960 gällande avtalet kan efter ett platsantal av 36 uppskattas till 216 000 kronor. Bl. a. för att bibehålla hittills gällande relation mellan statsbidrag och vårdavgifter kan emellertid, såsom medicinalstyrelsen anför, en höjning av platsbidraget komma att erfordras.

Medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna har under de två senast förflutna budgetåren icke överstigit 55 000 kronor. Med hänsyn härtill har jag intet att erinra mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för ändamålet.

I enlighet med det anförda skulle det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppgå till minst (216 000 + 55 000) 271 000 kronor. Med hänsyn till de osäkra faktorer, som påverkar beräkningarna, förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår upptages till 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Universitetssjukhus

[59] 54. Karolinska sjukhuset: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	34 927 000	32 927 546
1960/61 (statsliggaren s. 1096)	37 428 000	
1961/62 (förslag)	44 214 000	

Yrkanden

1. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har med skrivelse den 5 juli 1960 överlämnat en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord framställning om inrättande av följande för undervisning och forskning avsedda läkartjänster.

	Ökning
1. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
2. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
3. <i>Hudkliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
4. <i>Ögonkliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
5. <i>Psykiatriska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
6. <i>Radioterapeutiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
7. <i>Medicinska thoraxkliniken:</i>	
a) 2 förste underläkare Ae 23	56 832
8. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
	260 200

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelser den 26 augusti, 23 september och 21 oktober 1960, att anslaget höjes med 8 112 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Radiopatologiska institutionen:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 28 416
b) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+ 13 788
c) 1 kanslibiträde Ae 7.....	+ 12 444
d) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 förste laboratoriebiträde Ae 10.....	+ 768
e) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7.....	+ 2 100
2. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 översköterska Ae 9 alt. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+ 13 788
b) 1 kanslibiträde Ae 7.....	+ 12 444
3. <i>Reumatologiska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24.....	+ 29 928
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid.....	+ 5 610
4. <i>Endokrinologiska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 1 512
b) 1 förste underläkare Ae 23 i st. f. 1 andre underläkare Ag 20.....	+ 4 068
c) 1 andre underläkare Ag 20.....	+ 24 348
d) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+ 13 788
e) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 förste laboratoriebiträde Ag 10.....	+ 768
5. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7.....	+ 1 344
6. <i>Plastikkirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24.....	+ 29 928
b) 1 översköterska Ae 10.....	+ 14 544
c) 1 baderska Ae 4.....	+ 10 656
d) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3 på halvtid.....	+ 5 058
7. <i>Allmänna anestesiaavdelningen:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24.....	+ 29 928
b) Uppflyttning av 1 översköterska Ae 9 till Ae 10.....	+ 756
c) 1 översköterska Ae 10.....	+ 14 544
d) 3 översköterskor Ae 9.....	+ 41 364
e) 2 undersköterskor Ae 4.....	+ 21 312
f) 2½ sjukvårdsbiträden Ae 2/3.....	+ 25 290
8. <i>Kvinnokliniken:</i>	
a) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3.....	+ 10 116
9. <i>Hormonlaboratoriet:</i>	
a) Överförande till karolinska institutets stat av tjänsten som laborator Ae 26.....	— 33 192
b) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 28 416
c) 2 laboratoriebiträden högst Ae 9.....	+ 27 576
d) 1 institutionsbiträde Af 1—Ae 5 i st. f. 1 arvodesanställt ekonomibiträde med 3/4 tjänstgöring.....	+ 3 633
e) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+ 1 524
f) Inplacering i reglerad befordringgång av 1 extra kontorsbiträde med 3/4 tjänstgöring.....	—
10. <i>Ögonkliniken:</i>	
a) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9.....	+ 756
11. <i>Radioterapeutiska kliniken:</i>	
a) 1 översköterska Ae 9.....	+ 13 788
b) 1 undersköterska Ae 4.....	+ 10 656
c) 1½ ekonomibiträden Ae 2/3.....	+ 15 174
d) Uppflyttning av 1 baderska Ae 3 till Ae 4.....	+ 540
e) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9.....	+ 756
f) 2 förste röntgenbiträden Ao 9 i st. f. 2 röntgenbiträden Ao 7.....	+ 2 688
g) 1 andre underläkare Ag 20 vid gynekologiska avdelningen.....	+ 24 348
h) 1 kanslibiträde Ae 7 vid gynekologiska avdelningen.....	+ 12 444

	Ökn. el. minskn.
12. Hudkliniken:	
a) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ae 7	+ 1 344
13. Psykiatriska kliniken:	
a) 1 psykologassistent Ae 16	+ 19 812
b) Avgår enligt a) medel för anställande av experimentalpsykologisk expertis	— 3 000
c) 1 social kurator Ae 12 (tillsammans med radiumhemmet)	+ 16 116
d) Avgår enligt c) arvode till praktikant	— 6 000
e) 1 översköterska Ae 9 på halvtid	+ 6 894
f) 2 kontorsbiträden Af 1—Ae 5	+ 22 440
14. Barnmedicinska kliniken:	
a) 1½ översköterskor Ae 10	+ 21 816
b) 1 översköterska Ae 9	+ 13 788
c) 1 kanslibitråde Ae 7 på halvtid	+ 6 222
d) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	+ 5 610
e) 1 arbetsinstruktör Ae 9	+ 13 788
f) Uppflyttning av 1 översköterska Ao 10 till Ao 11	+ 768
g) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ae 7	+ 1 344
h) 1 biträdande överläkare Ae 24	+ 29 928
15. Röntgenavdelningen för barn:	
a) 1 översköterska Ae 9	+ 13 788
b) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+ 1 224
16. Barnpsykiatriska kliniken:	
a) 1 andre underläkare Ag 20	+ 24 348
b) 1 psykologassistent Ae 16 på halvtid	+ 9 906
c) 1 social kurator Ae 14 på halvtid	+ 8 934
d) 1 sjuksköterska Ae 8 i st. f. 1½ översköterska Ae 9	+ 6 186
e) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 från halvtid till heltid	+ 5 610
f) Uppflyttning av 1 social kurator Ae 12 till Ae 14	+ 1 752
17. Thoraxklinikerna:	
a) 1 laboratoriebiträde högst Ag 9 vid anestesivdelningen	+ 13 788
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet	+ 1 524
18. Alkoholkliniken:	
a) Arvode till överläkare	1 800
b) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
c) 6 förste underläkare Ae 23	170 496
d) 1 psykolog Ae 23	28 416
e) 1 psykolog Ae 21	25 632
f) 1 social kurator Ae 14	17 868
g) 1 social kurator Ae 12	16 116
h) 1 förste arbetsinstruktör Ae 11	15 312
i) 1 arbetsinstruktör Ae 9	13 788
j) 2 kanslibiträden Ae 7	24 888
k) 2 kontorsbiträden Af 1—Ae 5	22 440
l) 8 översköterskor Ae 10	116 352
m) 10 översköterskor Ae 9, därav alt. 2 laboratoriebiträden högst Ae 9	137 880
n) 4½ sjuksköterskor Ae 8	58 860
o) 1 förste skötare Ae 9	13 788
p) 13 skötare Ae 8	170 040
q) 1 institutionsbiträde Af 1—Ae 5	11 220
r) 4½ undersköterskor Ae 4	47 952
s) 13 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	131 508
t) 12 ekonomibiträden Ae 2/3	121 392
Gemensamt med sjukhuset i övrigt	
u) 3 ekonomibiträden Ae 2/3 för köket	30 348
v) 1 reparatör Ae 9 för maskinavdelningen	13 788
	1 219 812
varav för budgetåret 1961/62 erfordras hälften eller i runt tal	+ 610 000

	Ökn. el. minskn.
19. <i>Röntgendiagnostiska institutionen:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 28 416
b) 1 fotobitråde Af 1—Ae 5.....	+ 11 220
c) 1 kontorsbitråde Af 1—Ae 5.....	+ 11 220
d) 1 sjukvårdsbitråde Ae 2/3.....	+ 10 116
e) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ae 7.....	+ 1 344
f) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbitråde Af 1—Ae 5.....	+ 1 224
20. <i>Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24.....	+ 29 928
b) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 28 416
c) 1½ förste laboratorieassistenten Ae 13.....	+ 25 434
d) 3 laboratorieassistenten Ae 11.....	+ 45 936
e) 5 laboratoriebiträden högst Ae 9.....	+ 68 940
f) 2 vaktmästare Ae 7.....	+ 24 888
g) 1½ kontorsbiträden Af 1—Ae 5.....	+ 16 830
h) 3 institutionsbiträden Af 1—Ae 5.....	+ 33 660
i) 4½ ekonomibiträden Ae 2/3.....	+ 45 792
j) 10 elevarvoden à 600 kronor per månad.....	+ 72 000
k) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ae 7.....	+ 1 344
l) 1 djurvårdare Ae 7 i st. f. 1 institutionsbitråde Af 1—Ae 5.....	—
21. <i>Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24.....	+ 29 928
b) 1 översköterska Ae 9.....	+ 13 788
c) 1 laboratoriebitråde högst Ae 9.....	+ 13 788
d) 1 kontorist Ae 9.....	+ 13 788
e) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. 1 laboratorieassistent Ae 12.....	+ 840
f) 2 förste laboratorieassistenten Ae 13 i st. f. 2 laboratoriebiträden högst Ae 9.....	+ 6 336
g) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebitråde högst Ae 9.....	+ 1 524
22. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 klinikföreståndarinna Ae 13.....	+ 16 956
b) 1 instruktionssköterska Ae 14.....	+ 17 868
c) 10 elevarvoden à 600 kronor per månad.....	+ 72 000
d) 2 elevlöner A 1.....	+ 18 288
e) 1 andre underläkare Ag 20.....	+ 24 348
f) 1 förste laboratorieassistent Ae 13.....	+ 16 956
g) 3 laboratorieassistenten Ae 11.....	+ 45 936
h) 1 översköterska Ae 10.....	+ 14 544
i) 4 översköterskor Ae 9.....	+ 55 152
j) 5 laboratiesköterskor Ae 9 alt. 5 laboratoriebiträden högst Ae 9.....	+ 68 948
k) 6 institutionsbiträden Af 1—Ae 5.....	+ 67 320
l) 1 fotobitråde Af 1—Ae 5.....	+ 11 220
m) 1 institutionstekniker Ae 9.....	+ 13 788
n) 1 djurvårdare Ae 7.....	+ 12 444
o) 1 kanslibitråde Ae 7.....	+ 12 444
p) 1 kontorsbitråde Af 1—Ae 5.....	+ 11 220
q) 8 ekonomibiträden Ae 2/3.....	+ 80 928
r) <i>Avgår enligt a—q)</i> 1 laboratorieassistent Ae 12 samt 2 undersköterskor Ae 4.....	— 37 428
23. <i>Blodgivarcentralen:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23.....	+ 28 416
b) 1 laboratorieassistent Ae 11.....	+ 15 312
c) 1 laboratoriebitråde högst Ae 9.....	+ 13 788
d) 1 översköterska Ae 9.....	+ 13 788
e) 1 institutionsbitråde Af 1—Ae 5.....	+ 11 220
f) 1 ekonomibitråde Ae 2/3.....	+ 10 116
g) 1 kontorist Ae 9.....	+ 13 788
24. <i>Allergologiska kliniken:</i>	
a) 1 översköterska Ae 9.....	+ 13 788
b) Uppflyttning av 1 översköterska Ao 9 till Ao 10.....	+ 756

	Ökn. el. mnsk.
25. Audiologiska laboratoriet:	
a) 1 social kurator Ae 12 på halvtid.....	+ 8 058
b) 1 dövpedagog Ae 12 på halvtid.....	+ 8 058
c) 1 förskollärarinna Ae 12 i st. f. 1 förskollärare Ae 9.....	+ 2 328
26. Patologiska avdelningen:	
a) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+ 13 788
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+ 1 524
c) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5.....	+ 1 224
27. Avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering:	
a) 4 sjukgymnaster Ae 10/12.....	+ 64 464
b) 1 översköterska Ae 9.....	+ 13 788
c) 2 arbetsinstruktörer Ae 9.....	+ 27 576
d) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3.....	+ 10 116
e) Uppflyttning av 1 badföreståndare Ao 7 till Ao 9.....	+ 1 344
f) Uppflyttning av 7 baderskor Ae 3 till Ae 4.....	+ 3 780
28. Kansliet:	
a) Uppflyttning av 1 byrådirektör Ao 24 till Ao 26.....	+ 3 264
b) 1 kontorist Ae 9.....	+ 13 788
29. Patientkontoret:	
a) 1 assistent Ao 17 i st. f. 1 kontorsskrivare Ao 13.....	+ 3 900
b) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9.....	+ 756
30. Kameral- och intendenturavdelningen:	
a) 1 byråingenjör Ae 21.....	+ 25 632
b) Avgår enligt a) arvode åt byggnadsingenjör.....	— 9 000
31. Maskinavdelningen:	
a) 1 verkmästare Ae 12.....	+ 16 116
b) 1 elektroniktekniker Ae 12.....	+ 16 116
c) 1 reparatör Ae 9.....	+ 13 788
32. Snickeriverkstaden:	
a) 1 förste reparatör Ao 9 i st. f. 1 hantverkare Ao 8.....	+ 708
33. Tvätteriet:	
a) Uppflyttning av 1 förste tvättföreståndare Ao 14 till Ao 16.....	+ 1 944
b) 1 tvättföreståndare Ae 12.....	+ 16 116
c) 1 biträdande tvättföreståndare Ae 9.....	+ 13 788
34. Köket:	
a) Uppflyttning av 1 förste köksföreståndare Ao 18 till Ao 21.....	+ 3 672
b) Uppflyttning av 1 köksföreståndare (dietköket) Ao 14 till Ao 15.....	+ 948
c) Uppflyttning av 2 köksföreståndare Ao 12 till Ao 13.....	+ 1 680
d) Uppflyttning av 1 köksföreståndare Ae 12 till Ae 13.....	+ 840
e) Uppflyttning av 3 köksföreståndare Ae 11 till Ae 12.....	+ 2 412
35. Vaktcentralen:	
a) 2 vaktmästare Ae 7.....	+ 24 888
b) 1 expeditionsvakt Ae 7.....	+ 12 444
c) 5 sjukvårdsbiträden Ae 2/3.....	+ 50 580
d) Avgår enligt c) arvoden till budflickor.....	— 25 000
e) Uppflyttning av 4½ ekonomibiträden (portvakter) Ae 3 till Ae 4.....	+ 2 700
36. Föreståndarinneorganisationen:	
a) Uppflyttning av 1 första föreståndarinna Ao 17 till Ao 21.....	+ 4 776
b) 2 klinikföreståndarinnor Ae 13.....	+ 33 912
c) 1 kanslibiträde Ae 7.....	+ 12 444
37. Undersköterskeorganisationen:	
a) 10 undersköterskor Ae 4 i st. f. 10 sjukvårdsbiträden Ae 2/3.....	+ 5 400
38. Vikariatsersättningar m. m.....	+ 493 000
39. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran.....	+ 150 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster.....	+ 414 550
Höjd ersättning för tjänstgöring å obekvämt arbetstid.....	+ 150 000
Höjda överläkararvoden m. m.....	+ 477 000
Vidtagen lönereglering.....	+ 3 517 000
Avrundning.....	— 461
	+ 8 112 000

Motiv

I.

1 a) Medicinska kliniken hade tidigare i sin organisation 4 biträdande överläkare, varav en biträdande överläkare tillhörande den yrkesmedicinska avdelningen, vilken avdelning var underställd medicinska kliniken. I och med omorganisationen av den yrkesmedicinska avdelningen har ifrågavarande biträdande överläkartjänst ombildats till en särskild överläkartjänst. I samband med omorganisationen av avdelningen för fysikalisk terapi och inrättande av avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering överfördes en biträdande överläkare från medicinska kliniken till denna avdelning. Den medicinska kliniken har 179 vårdplatser och fr. o. m. den 1 juli 1959 endast 2 biträdande överläkare. Medicinska kliniken vid sjukhuset är i jämförelse med motsvarande kliniker å övriga universitetssjukhus i riket kraftigt missgynnad vad gäller antalet biträdande överläkare.

2 a) Kirurgiska kliniken personalorganisation är fr. o. m. budgetåret 1957/58 beräknad — förutom för sjukvårdens behov — för den undervisning, som enligt 1955 års medicinska examensstadga skall anordnas vid kliniken. I samband med undervisningsreformen har emellertid den ökande kvantiteten av icke-katedral undervisning i form av rond-, demonstrations- och poliklinikundervisning så kraftigt kommit att belasta lärar- och läkarkrafterna vid kliniken, att en ytterligare ökning av staben erfordras utöver vad man i propositionen nr 212/1954 ansett nödvändigt på grundval av antalet katedrala undervisningstimmar. Tillkommer en biträdande överläkartjänst kan arvodesmedlen till biträdande lärare vid kliniken nedräknas med 2 400 kronor.

3 a) Den intensifierade undervisningen innefattande seminarieövningar, staff-meetings, konferenser, undervisning i smågrupper m. m. har inneburit ett avsevärt utökat praktiskt sjukvårdsarbete. Vid kliniken hindras numera underläkarna i alltför stor utsträckning från vetenskapligt arbete genom rutinarbete i sjukvårdens tjänst. En ny befattning som förste underläkare vid kliniken är därför oundgängligen nödvändig.

4 a) Fr. o. m. den 1 juli 1958 tillkom en ny befattning som biträdande överläkare vid kliniken i utbyte mot en tjänst som förste underläkare. Den biträdande överläkaren har emellertid icke kunnat övertaga förenämnde förste underläkares undervisningsuppgifter, utan har såsom lärare inplacerats på annat sätt i undervisningsorganisationen. Indragningen av en förste underläkartjänst har således inneburit, att kliniken betagits en del av de undervisningsresurser, som förutsattes i propositionen nr 212/1954. Om alltså 20 studerande skall kunna mottagas i varje kurs, erfordras att sistnämnda befattning åter inrättas.

5 a) Å psykiatriska polikliniken tjänstgör f. n. en biträdande överläkare och två förste underläkare. Vid polikliniken hålles regelbundet för de medicinska kandidater, som fullgör kurs i psykiatri, katedrala föreläsningar med

patientdemonstrationer. Dessutom tjänstgör kandidaterna gruppvis fem och fem i tur och ordning vid polikliniken under 9 månader av året. För undervisningen är det givetvis nödvändigt att ha ett stort patientmaterial bland vilket ett lämpligt urval kan göras. Det har emellertid visat sig att polikliniken ej kan mottaga det antal patienter, som erfordras för att undervisningen skall kunna tillfredsställande bedrivas. Det är därför nödvändigt, att poliklinikens kapacitet utökas.

6 a) De vid kliniken tjänstgörande underläkarna utgöres till övervägande delen av blivande röntgendiagnostiker, vilka saknar tidigare utbildning i radioterapi och själva skall erhålla sådan såsom randutbildning enligt specialitetsbestämmelserna. De kan därför icke biträda vid undervisningen. Ett tämligen konstant behov av kandidathandledning finnes vid kliniken. Med hänsyn härtill föreligger behov av en för undervisningsändamål avsedd befattningsman som förste underläkare. Om densamma tillkommer, kan ett under karolinska institutets avlöningsanslag upptaget belopp å 8 000 kronor till lärar- och assistenthjälp vid kliniken indragas.

7 a) Vid medicinska thoraxkliniken anordnas fr. o. m. läsåret 1957/58 propedeutisk-medicinsk undervisning för 30 medicine kandidater per termin. För dessa medicine kandidater tjänstgör enligt propositionen nr 212/1954 en vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset placerad förste underläkare som kursamanuens. Med hänsyn till denne läkares omfattande arbetsuppgifter vid laboratoriet föreligger svårigheter för honom att fullgöra kursamanuensgöromålen. Under läsåret 1956/57 var nu ifrågasvarande kurser förlagda till S:t Eriks sjukhus, varest för varje grupp om 15 studerande en klinisk amanuens i förste underläkares ställning var anställd. Erfarenheten från dessa kurser ger vid handen, att motsvarande anordning skulle vara till gagn vid medicinska thoraxkliniken. Härtill kommer att sjukvården vid kliniken kräver ett större antal förste underläkare än avsett till följd av att kliniken icke helt ägnas tuberkulossjukvården utan även belägges med thoraxmedicinska fall av annan art.

8 a) För den mycket betungande undervisningsbördan vid laboratoriet torde under budgetåret 1960/61 komma att stå till förfogande en laboratorist samt en förste underläkare och en instruktionssköterska. En tjänst som biträdande överläkare är därutöver oundgängligen nödvändig. Ämnesföreträdarens behov av en kvalificerad medhjälpare i den ständigt ökande rutinverksamheten utgör även motiv för inrättande av en dylik tjänst.

II.

Den allmänt rådande sjuksköterskebristen har gjort sig starkt gällande vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Av thoraxklinikerna, som öppnades våren 1957, är fem vårdavdelningar — två kirurgiska med sammanlagt 40 vårdplatser och tre medicinska med sammanlagt 82 vårdplatser — alltjämt outnyttjade för sitt egentliga ändamål. För att öppna dessa avdelningar skulle behövas bl. a. 19 sjuksköterskor förutom vad som erfordras för möjliggörande av den beslutade arbetstidsförkortningen. Under så gott

som hela det gångna budgetåret har vid sjukhuset i övrigt två allmänmedicinska vårdavdelningar om sammanlagt 54 vårdplatser och en reumatologisk vårdavdelning om 29 vårdplatser varit stängda. Vid hudkliniken, kvinno-kliniken och radiumhemmet arbetar man med underskott på personal, vilket medfört att klinikerna icke kan drivas i full omfattning. Arbetstidsförkortningen har kunnat genomföras i avsedd utsträckning endast för vissa personalgrupper. För ett stort antal sjuksköterskor som är tjänstlediga på grund av långvarig sjukdom, graviditet, deltagande i utbildningskurser eller tjänstgöring i utlandet m. m. saknas ofta vikarier, vilket gör arbetet för de i tjänst varande sjuksköterskorna extra tungt och krävande. Med hänsyn till det anförda och den omständigheten att den kvalificerade medicinska forskningen numera kräver större insatser av sjuksköterskepersonalen på vårdavdelningarna, måste mycken övertid tillsättas, för vilken denna personal i regel icke kan erhålla ersättning. Förhållandena vållar allvarliga bekymmer, dels på grund av den förslitning av personalen som sker, dels ock genom det missnöje som uppstår på grund av att arbetstidsförkortningen ej kan genomföras. F. n. skulle ett 70-tal sjuksköterskor behöva anställas för att arbetsförhållandena skulle bli något så när tillfredsställande. Även beträffande sjukvårdsbiträdespersonalen är situationen nu avsevärt försämrad på grund av den aktuella situationen på arbetsmarknaden. Detta kan även komma att inverka på möjligheterna att hålla vårdavdelningarna öppna i fortsättningen. Den omständigheten att personalbristen på vårdavdelningarna omöjliggjort genomförande av arbetstidsförkortningen för en del av personalen har medfört att uppgjorda arbetsschema ej kunnat hållas, utan ständiga omarbetningar har måst ske. Detta utgör en stor belastning för avdelningssköterskorna och för föreståndarinneorganisationen.

Den under byggnad varande alkoholkliniken beräknas kunna tagas i bruk omkring den 1 januari 1962. På grund härav bör för budgetåret 1961/62 de befattningar inrättas, som erfordras för klinikens drift, och direktionen framlägger personalstat för denna. Såsom därav framgår erfordras för kliniken ett stort antal sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonal. Rekryteringen av denna personal kan givetvis vålla sjukhusledningen ökade personalanskaffningsbekymmer.

Under år 1961 förutsattes de nya lokalerna för kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna skola tagas i bruk. Under innevarande budgetår har ett belopp av 100 000 kronor ställts till direktionens förfogande för att möjliggöra viss personalökning i samband härmed. Då laboratorierna från ingången av budgetåret 1961/62 bör kunna räkna med en mera bestämd personalorganisation framlägger direktionen de anspråk på personalökningar vid dessa laboratorier som direktionen anser erforderliga. Bristen på laboratoriepersonal vid karolinska sjukhuset är emellertid mycket allvarlig. Laboratorieundersökningar för en sammanlagd kostnad av cirka 40 000 kronor per månad måste f. n. överlämnas till utomstående laboratorier på grund av att tillräcklig personal icke finnes vid sjukhusets egna bakteriologiska och kemiska centrallaboratorier. Att fylla de luckor i fråga om laboratoriebiträdespersonal som redan finnes och dessutom anskaffa den ytterligare personal, som blir nödvändig för att de nya centrallaboratorierna skall kunna tillgodose de anspråk som kommer att ställas på dem, nödvändiggör ett avsevärt tillskott av laboratoriepersonal.

En förutsättning för att sjukhuset skall kunna anskaffa erforderlig personal till de utvidgade bakteriologiska och kemiska centrallaboratorierna är att personalorganisationen från början är planerad på sådant sätt att rekry-

teringsfrågan underlättas. De yrkanden från ämnesföreträdarna som i det följande redovisas representerar visserligen mycket stora personalökningar, men direktionen har med hänsyn till den ständigt pågående ökningen av undersökningsverksamheten icke ansett sig böra föreslå nedskärning av de framlagda personalprogrammen.

Beträffande de kemiska rutinlaboratorierna vid olika kliniker inom karo-
linska sjukhuset har statens organisationsnämnd för direktionens räkning
verkställt en särskild organisationsundersökning. Undersökningen har i
första hand syftat till att klarlägga arbetsförhållandena och arbetsmetoderna
vid rutinlaboratorierna och ge grundval för bedömande om och i vilken om-
fattning överflyttning från dessa laboratorier till kemiska centrallaboratoriet
skall kunna ske, då detta efter sin utbyggnad kan få resurser härför. Vad
centrallaboratorierna beträffar bör sedermera, då de installerat sig i de nya
lokalerna och verksamheten där kommit igång, särskilda organisationsunder-
sökningar företagas. Likaså bör sedermera en undersökning verkställas rö-
rande transportorganisationen inom sjukhuset för bl. a. laboratorieprov,
läkemedel m. m.

Direktionen nödgas konstatera, att gällande normer för lönegradsplacering
av laborerande personal med laborantskoleutbildning eller däremot svarande
kompetens vållat mycket stora rekryteringssvårigheter och förorsakat viss
personalavgång. Direktionen framlägger förslag till uppflyttning av vissa
laboratoriebiträdes- och laboratorieskötersketjänster till tjänster som labo-
ratorieassistent i A 11 och förste laboratorieassistent i A 13. Innehavarna av
berörda tjänster har nyckelbefattningar inom respektive laboratorium med
arbetsuppgifter av mycket hög kvalitet samt undervisning och handledning.
Härför erfordras vidareutbildning vid sidan av tjänstgöringen eller kvalifi-
cerad specialutbildning under långvarig tjänstgöring. Det är därför absolut
nödvändigt, att sagda tjänster erhåller sådan lönegradsplacering, att det blir
möjligt att rekrytera dem och vid tjänsterna behålla personal med erforder-
lig utbildning och erfarenhet.

1 a—c) De begärda tjänsterna avses för det cytologiska laboratoriet.
Den 1 juli 1960 har en förste underläkartjänst vid radiumhemmet utbytt
mot en tjänst som biträdande överläkare med uppgift för tjänsteinnehavaren
att leda den cytologiska verksamheten vid sjukhuset. Två laboratoriebiträ-
destjänster för cytologisk diagnostik har tidigare inrättats vid sjukhuset.
Den cytologiska diagnostikens betydelse för det kliniska arbetet vid ett fler-
tal av sjukhusets kliniker är uppenbar och den förstärkning som radio-
patologiska institutionen begärt är väl behövlig för att tillgodose sjukhusets
behov. Det är emellertid icke lämpligt att placera ifrågavarande personal
under sagda institution så länge denna icke anser sig kunna tillhandagå
andra delar av sjukhuset än radiumhemmet. Den begärda förstärkningen bör
därför placeras under förenämnde biträdande överläkare, som är knuten
till radiumhemmet.

1 d) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av
lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

1 e) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna
uppflyttningen.

2 a) Beträffande de kemiska rutinlaboratorierna vid olika kliniker inom sjukhuset har statens organisationsnämnd för direktionens räkning verkställt en organisationsundersökning (se inledningen). Nämnden har därvid funnit en förstärkning av den laborerande personalen vid medicinska klinikens rutinlaboratorium erforderlig. Direktionen hemställer därför om inrättande vid laboratoriet av en ny tjänst som översköterska i Ae 9, alternativt som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

2 b) Personalen vid medicinska klinikens expedition — två kanslibiträden och ett kontorsbiträde — är otillräcklig för ombesörjande av på expeditionen ankommande göromål. En personalförstärkning framstår som i mycket hög grad av behovet påkallad.

3 a) Den överläkaren vid reumatologiska kliniken i hans egenskap av laborator i medicin, särskilt reumatologi, åvilande undervisningsskyldigheten fullgöres till allra största delen i invärtes medicin. För att disponera tillräckligt antal patienter för undervisningen i invärtes medicin bestrider han och ansvarar för sjukvården även vid — förutom den reumatologiska kliniken med 73 vårdplatser samt poliklinik — medicinska klinikens vårdavdelning 1 med 29 vårdplatser. De överläkaren åvilande arbetsuppgifterna är av sådan omfattning, att ett mycket starkt behov föreligger för honom att kunna avlasta en del av dem, särskilt de viktiga frågorna om vidareutvecklingen av den reumatologiska rehabiliteringen och ansvaret för verksamheten vid reumatologiska polikliniken, på en biträdande överläkare.

3 b) Ett uppenbart behov föreligger av en utökning av personalen vid klinikens expedition. Under två år har extra arbetskraft måst ställas till förfogande.

4 a—c) Genom beslut den 30 juni 1960 medgav Kungl. Maj:t, att vid endokrinologiska kliniken finge inrättas en tjänst som biträdande överläkare i Ag 24 och en tjänst som förste underläkare i Ag 23, under förutsättning att en tjänst som förste underläkare i Ae 23 och en tjänst som andre underläkare i Ag 20 vid kliniken icke samtidigt uppehölls. Mycket starka skäl talar för att den sålunda provisoriskt genomförda anordningen permanentas. Vid kliniken tjänstgör förutom överläkaren endast förenämnda två läkare. Arbetstiden för läkarpersonalen utgör, utslagen på sex dagar, cirka tolv timmar per dag. Genom inrättandet av en ny tjänst som andre underläkare skulle läkarnas arbetsbörda närma sig det normala. Behovet av en randutbildningstjänst, avsedd för internister och andra som önskar specialutbildning i ämnesomsättningssjukdomar vid kliniken, vilken är landets enda i sitt slag, är vidare mycket framträdande.

4 d) De hormonutredningar, som är nödvändiga för vården av patienter med endokrina sjukdomar, utföres f. n. av en av statens medicinska forskningsråd avlönad arbetsgrupp, som till sitt förfogande har klinikens för ändamålet specialutrustade laboratorium. Närmaste ledningen för detta ar-

bete har utövats av en forskningsläkare. Då denne övergår till annan verksamhet och klinikens läkare själva måste övertaga arbetsuppgifterna, är en förstärkning av laboratoriepersonalen oundgänglig.

4 e) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

5 a) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

6 a) Läkarpersonalen vid plastikkirurgiska kliniken utgöres av överläkaren och två förste underläkare, varjämte en av kirurgiska klinikens förste underläkare i tur och ordning under sex månader tjänstgör för s. k. randutbildning vid kliniken. De erfarenheter, som vunnits sedan verksamheten vid kliniken efter ombyggnadsarbeten upptagits för fullt, har ådagalagt ett oundgängligt behov av en utökning av klinikens läkarpersonal. Operationsverksamheten är av stor omfattning samt mycket tidskrävande och poliklinikmottagningen är synnerligen hårt belastad. Härtill kommer den krävande konsulterande verksamheten vid såväl sjukhusets övriga kliniker som serafimerlasarettet. Överläkaren måste beredas avlastning i sin arbetsbörda. Det är vidare angeläget att förse kliniken med en med specialiteten väl förtrogen läkare. Med hänsyn härtill föreslås inrättande av en ny tjänst som biträdande överläkare.

6 b) Vid kliniken finns icke någon särskild intagningssköterska. De arbetsuppgifter som åvilar en sådan befattningshavare uppdelas f. n. mellan den ena avdelningssköterskan och det å polikliniken tjänstgörande kansli-biträdet. Denna av personalbrist föranledda anordning är otillfredsställande.

6 c) För att klinikens ofta svårt invalidiserade patienter skall kunna er-hålla de bad, som är erforderliga ur såväl hygienisk som behandlingssyn-punkt, har en mindre badavdelning iordningställts, vid vilken anställts en extra baderska.

6 d) Med hänsyn till arbetsbelastningen för den vid operationsavdelning-en och polikliniken tjänstgörande sjukvårdsbiträdespersonalen är en för-stärkning av personalen med ett halvtidstjänstgörande sjukvårdsbiträde er-forderlig.

7 a) För de anesthesiologiska uppgifterna vid barnkliniken, där man nytt-jar avancerade narkosformer vid operation å nyfödda samt vid angiocardio-logiska undersökningar, erfordras en biträdande överläkare, enär arbetet härmed är så specialiserat att det ej kan överlämnas till yngre och mindre utbildade läkare utan stora risker. Arbetsuppgifterna vid anesthesiavdelningen är vidare så omfattande och kvalificerade, att en utökning av läkarkrafter-na med en biträdande överläkare är av behovet utomordentligt starkt på-kallad.

7 b) Vid anesthesiavdelningen tjänstgör tre narkossköterskor i Ac 9. Un-der hänvisning till att vid specialavdelning med minst tre sjuksköterske-

tjänster en av dessa skall vara placerad i lönegrad 10 hemställer direktionen, att en tjänst som översköterska i Ae 9 vid avdelningen uppflyttas till Ae 10.

7 c—f) Den till kirurgiska klinikkens operationsavdelning anslutna s. k. postoperativa avdelningen, som står under ledning av överläkaren vid anesthesiavdelningen, har varit i bruk sedan hösten 1958. Patienterna får vid denna avdelning kvalificerad vård av specialutbildad personal under den mest kritiska perioden efter operation. Den omständigheten, att personalen vid de kirurgiska vårdavdelningarna ej i samma utsträckning som tidigare behöver avdelas för övervakning av nyopererade patienter, medför lättnader i organiserandet av det dagliga arbetet å vårdavdelningarna. Med nuvarande personalstyrka kan den postoperativa avdelningen emellertid endast drivas under dagtid. De mycket goda erfarenheterna av den hittillsvarande verksamheten har givit anledning till att planera en utökning till dygnet-runt verksamhet. Härför erfordras en utökning av avdelningens personal, som nu består av $1\frac{1}{2}$ översköterskor och $1\frac{1}{2}$ undersköterskor, med 4 översköterskor, 2 undersköterskor och $2\frac{1}{2}$ sjukvårdsbiträden. Ett genomförande av förslaget skulle medföra ytterligare fördelar för patienter och vårdavdelningar, varjämte de dryga kostnaderna för anställande av tillfällig övervakningspersonal för patienter skulle kunna nedbringas avsevärt.

8 a) Enligt den nya studieordningen har kandidatundervisningen på polikliniken erhållit väsentligt större omfattning än tidigare. På grund härav och med hänsyn till det ökade antalet patienter har en förstärkning av den vid polikliniken tjänstgörande personalen visat sig nödvändig.

9 a) Tjänsten som laborator vid hormonlaboratoriet bör överföras till karolinska institutets stat.

9 b) Den på laboratorn vilande arbetsbördan har fått en sådan omfattning, att den ej längre kan bemästras av honom ensam. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten av att läkare utbildas för de föreslagna regionala hormonlaboratorierna, bör en tjänst som förste underläkare inrättas vid laboratoriet.

9 c) En mycket kraftig ökning har skett av antalet utförda undersökningar vid hormonlaboratoriet. För att ej serviceverksamheten vid laboratoriet gentemot andra sjukvårdsinrättningar samt tjänste- och andra läkare skall behöva försämrats, har direktionen våren 1959 nödgats inrätta två tillfälliga laboratoriebiträdestjänster vid laboratoriet. Dessa tjänster är oundgängligen nödvändiga.

9 d) Innehavaren av ifrågavarande tjänst, vars göromål tidigare varit begränsade till skötseln av mindre försöksdjur, har genom omorganisation anförtratts arbetsuppgifter av mer kvalificerad art.

9 e) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

10 a) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

11 a) Av den av statens organisationsnämnd verkställda organisationsundersökningen beträffande sjukhusets kemiska rutinlaboratorier — se inledningen — framgår, att en förstärkning erfordras av personalen vid radiumhemmets kliniska laboratorium, som är mycket hårt belastat.

11 b) Stora svårigheter föreligger att erhålla kompetent semestervikarie för de vid allmänna operations- och gynekologiska applikationsavdelningarna tjänstgörande undersköterskorna, vilka på grund av radiologiskt arbete åtnjuter förlängd semester.

11 c) För städning av kliniska laboratoriet II samt vissa därtill hörande bilokaler erfordras ett ekonomibitråde. Därjämte erfordras ett halvtidstjänstgörande ekonomibitråde för städningsarbetet å isotoplaboratoriet.

11 d) År 1959 uppflyttades fyra badersketjänster vid hudkliniken och thoraxkliniken från Ae 3 till Ae 4, varigenom dessa befattningshavare erhöll en gynnsammare löneställning än övriga baderskor vid sjukhuset. En sådan lönedifferentiering motsvaras icke av skillnad i arbetsuppgifter och ansvar.

11 e) Radiumhemmet har eget patientkontor, som förestås av en kontorist och där i övrigt en befattningshavare tjänstgör. Kontoristens arbetsuppgifter är självständiga och förenade med betydande ansvar, vilket motiverar en förbättrad löneställning.

11 f) De arbetsuppgifter som åvilar innehavarna av ifrågavarande tjänster — konvergensbestrålning och rotationsbehandling av patienter samt omfattande dosmätningar — är mer kvalificerade och ansvarsfulla än övriga röntgenbiträdens i och för sig krävande uppgifter.

11 g) Läkarpersonalen vid radiumhemmets gynekologiska avdelning består av — förutom överläkaren — en biträdande överläkare och tre förste underläkare. Läkarnas arbetsbörda är synnerligen pressande, särskilt växer antalet polikliniska återbesök kontinuerligt och uppgick år 1959 till närmare 18 000. Detta medför även att väntetiderna för patienterna blir orimligt långa till nackdel framför allt för de patienter som måste passa tågtider. De hopade göromålen är även menliga för läkarnas sjukvårdande uppgifter. Det är därför angeläget med en förstärkning av avdelningens läkarstab. Tills vidare kan behovet tillgodoses genom att en andre underläkare tillkommer. En sådan tjänst är även behövlig för randutbildningen i gynekologisk radioterapi.

11 h) För att frekvensen av efterundersökningar i någon mån skall kunna hållas tillbaka har man börjat hänvisa å gynekologiska avdelningen behandlade patienter till regelbundna dylika undersökningar vid andra kvinnokliniker. Detta förfaringssätt innebär en betydande ökning av korrespondensen mellan överläkarna vid dessa kliniker och avdelningens läkare. En förstärkning av skrivpersonalen med en befattningshavare, som bl. a. är kompetent att verkställa utskrifter efter diktafon, är därför nödvändig.

12 a) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

13 a—b) Under budgetåret 1959/60 medförde anlitaandet av experimentalpsykologisk expertis vid psykiatriska kliniken en kostnad av 27 410 kronor. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 står under avlöningsanslaget ett belopp av 3 000 kronor till förfogande för ändamålet, vilket belopp kan indragas därest den begärda befattningen inrättas. De experimentalpsykologiska metoderna inom modern psykiatri utgör en nödvändig beståndsdel i mentalsjukvårdsarbetet. Det nuvarande arrangemanget är oekonomiskt och ineffektivt.

13 c—d) Från klinikchefens sida har flera år framförts starka skäl för en förstärkning av psykiatriska kliniken kuratorspersonal. Härtill kommer att även den vid radiumhemmet tjänstgörande kuratorn är i trängande behov av avlastning. Direktionen understryker starkt angelägenheten av att en kuratorstjänst inrättas vid kliniken. Därvid förutsättes, att befattningens innehavare skall övertaga vissa kuratorsgöromål vid radiumhemmet. Vid bifall till framställningen kan det nu till 6 000 kronor uppgående årliga arvodet till en kuratorspraktikant indragas.

13 e) Det är enligt direktionens mening av stor vikt att det föreliggande behovet av en sjukskötersketjänst vid elektrochockavdelningen tillgodoses.

13 f) Kontorspersonalen vid psykiatriska kliniken är underdimensionerad. En successiv utökning av denna personal är nödvändig för att arbetsuppgifterna skall kunna fullgöras.

14 a) På grund av bristen på nattöversköterskor är det icke möjligt för personalen vid barnmedicinska kliniken att tillfredsställande svara för natttjänsten, som är särskilt krävande på pediatrika vårdavdelningar. För kliniken, som nu disponerar två nattöversköterskor jämte avlösare, erfordras en utökning av personalen med ytterligare en nattöversköterska jämte avlösare för denna.

14 b) Av den av statens organisationsnämnd verkställda organisationsundersökningen beträffande sjukhusets kemiska rutinlaboratorier — se inledningen — framgår, att en förstärkning erfordras av laboratoriepersonalen vid barnmedicinska kliniken kemiska laboratorium.

14 c) Under senare tid har en markant ökning skett av antalet undersökningar vid barnkliniken EEG-laboratorium. Hittills har den därstädes tjänstgörande sjukvårdspersonalen även ombesörjt det med verksamheten förenade kontorsarbetet, vilket förhållande är högst otillfredsställande och innebär slöseri med arbetskraft, som väl erfordras för rent sjukvårdsmässiga uppgifter.

14 d) Arbetet å barnkliniken centralexpedition, vid vilken tjänstgör ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde, har ökat så mycket i omfattning, att en personalförstärkning med en halvtidstjänstgörande befattningshavare är ofrånkomlig.

14 e) Ett starkt behov föreligger av en utökning av arbetsterapeutpersonalen vid kliniken. Direktionen anser det för barnpatienternas fysiska och

psykiska hälsa mycket angeläget, att deras sysselsättningsbehov i möjligaste mån tillgodoses.

14 f) Enligt gällande överenskommelse skall översköterska med ledande befattning på avdelning med minst 20 anställda hänföras till 11 lönegraden. Personalstyrkan vid vårdavdelning 9 — översköterskan oräknad — uppgår till $20\frac{1}{3}$ befattningshavare.

14 g) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

14 h) Gjorda framsteg när det gäller bedömningen av barnets utveckling motiverar allt tydligare etablerandet av en subspecialitet inom pediatriken med särskild företrädare. På varje barnsjukhus finns ett relativt stort antal inneliggande och polikliniska fall, som behöver kvalificerad bedömning av utvecklingsgraden såväl fysiskt som psykiskt. Bifalles en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord hemställan om inrättande av en tjänst som laborator i klinisk fysiologi vid barnkliniken kan en biträdande överläkare-tjänst frigöras för att bl. a. förestå verksamheten vid en central för bedömning av barnets psykiska och fysiska utveckling. Skulle den begärda laboratorietjänsten icke beviljas, bör en tjänst som biträdande överläkare tillföras kliniken för ifrågavarande ändamål.

15 a) Med hänsyn till de förlängda semestrarna för personal med radiologiskt arbete erfordras en ständig ersättare för avdelningens sjuksköterskor. På grund härav har direktionen nödgats inrätta en extra överskötersketjänst vid avdelningen. Det är emellertid förenat med stora svårigheter att i nuvarande läge rekrytera en extra befattning, vartill kommer att täta personalbyten ur flera synpunkter inverkar ogynnsamt på verksamheten vid avdelningen.

15 b) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

16 a) Med hänsyn till att undervisningen i barnpsykiatri enligt den nya medicinska studieordningen skilts ut från ämnet pediatrik och i samband därmed utökats, till det utomordentligt stora behovet av utbildningstjänster inom området samt till den successiva ökningen av antalet barnpsykiatriska konsultationer är det angeläget med en utökning av barnpsykiatriska avdelningens läkarstab med en ny tjänst som andre underläkare.

16 b—c) Enär den för sjukvården viktiga barnpsykiatriska polikliniska verksamheten måst inskränkas till det yttersta på grund av avsaknaden av tillräcklig assistans av psykolog och kurator, hemställer direktionen enträget, att tidigare två år begärda tjänster som psykologassistent och social kurator, båda förenade med halvtidstjänstgöring, måtte inrättas fr. o. m. den 1 juli 1961. Av innehavaren av sistnämnda tjänst bör fordras att ha genomgått, förutom fullständig kurs å social linje vid socialinstitut, jämväl den

särskilda mentalhygieniska kursen för socialarbetare i socialt arbete. Med hänsyn härtill bör tjänsten placeras i 14 lönegraden.

16 d) Personalen å en barnpsykiatrisk klinik bör vara så permanent som möjligt för att främja kontinuiteten. Av denna anledning bör en s. k. ambulande sjuksköterska, som tjänstgör vid kliniken på halvtid, utbytas mot en heltidsanställd assistentsköterska.

16 e) Den begärda utökningen av arbetstiden från halvtids- till heltidstjänstgöring för ett kontorsbiträde är betingad av den polikliniska verksamhetens behov av personal.

16 f) Den gängse lönegradsplaceringen för sociala kuratorer som är verk samma inom barnpsykiatrin är A 14. Kuratorn vid karolinska sjukhusets barnpsykiatriska klinik är emellertid endast placerad i A 12. Den högre löneställningen motiveras av att kuratorer inom barnpsykiatrin bör ha genomgått den särskilda mentalhygieniska kursen för socialarbetare. För kuratorn vid karolinska sjukhusets barnpsykiatriska klinik tillkommer — utöver sedvanliga kuratorsgörömmål — att hon i samband med undervisningen av medicine kandidater och sjuksköterskeelever deltar i konferenser och seminarier, meddelar undervisning i föräldrabehandling samt bedömer sjuksköterskeelevers seminariearbeten ur sociala synpunkter.

17 a) Den omfattande laboratorieverksamhet, som för anesthesiologernas vidkommande kräves vid den öppna hjärtkirurgin, har nödvändiggjort utnyttjande av en ej ianspråktagen sjukvårdsbiträdestjänst för anställande av ett laboratoriebiträde vid thoraxklinikernas anestesiaavdelning.

17 b) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

18 a—v) Den särskilda kommitté under ordförandeskap av framlidne generaldirektören G. Wejke, som i november 1955 överlämnade en promemoria med förslag till klinik för alkoholsjukdomar samt institution för teoretisk alkoholforskning, framlade i promemorian även förslag till personalorganisation för alkoholkliniken (se prop. nr 83/1956). Då den personalstat, som sålunda beräknades, ansetts vara i behov av översyn med hänsyn till bl. a. utvecklingen inom sjukvården, arbetstidsförkortningen samt förändringar i lönegradshänseende av vissa tjänster, har på uppdrag av direktionen överläkaren C. Åmark, som var ledamot i ovannämnda kommitté, framlagt vissa synpunkter rörande behovet vid kliniken av läkare, socialvårdspersonal, psykologer, arbetsterapeuter, sjukgymnaster, kontors- och laboratoriepersonal m. m. Vidare har första föreståndarinnan vid sjukhuset granskat den tidigare uppgjorda personalplanen med avseende å sjukvårdspersonal m. m. och sjukhusintendenten uttalat sig beträffande behovet av personal vid två av sjukhusets gemensamma anläggningar, nämligen centralköket och maskinavdelningen. Med ledning av de uttalanden som sålunda gjorts rörande personalbehovet har direktionen upprättat nytt förslag till personalorganisation för alkoholkliniken. Kostnaderna för denna personal uppgår till

omkring 1 220 000 kronor per år. Enär verksamheten vid kliniken beräknas kunna påbörjas först omkring den 1 januari 1962 torde för budgetåret 1961/62 endast hälften av detta belopp vara erforderligt d. v. s. omkring 610 000 kronor. Eftersom verksamheten vid alkoholkliniken i stort sett kommer att innebära en nyhet inom alkoholistvården och sjukvården i vårt land, har några direkta erfarenheter från sådan verksamhet icke nu kunnat läggas till grund för personalberäkningarna. Sannolikt måste successivt justeringar företagas av dessa. Arbetet vid kliniken vad gäller såväl öppen som sluten vård kommer att ställa mycket stora krav på där tjänstgörande befattningshavare och det är icke uteslutet att, speciellt vad sjukvårdspersonalen beträffar, rekryteringssvårigheter kan göra sig gällande. Det är därför synnerligen angeläget, att personalstyrkan icke från början tilltages så knappt, att arbetets svårighetsgrad och dess i övrigt krävande natur kommer att avskräcka från ansökningar till kliniken. Skulle utöver den organisation som nu föreslagits, ytterligare personal bliva erforderlig, förutsätter direktionen, att tillfälliga åtgärder skall kunna vidtagas och att, i den mån tillgängliga anslagsmedel icke förslår, särskilda medel ställes till förfogande för sådana åtgärder.

19 a—d) Antalet årligen utförda röntgenundersökningar vid sjukhusets centrala röntgendiagnostiska institution ökar kontinuerligt. Bristen på personal vid avdelningen verkar emellertid som en flaskhals för sjukvården vid de kliniker och avdelningar, som är beroende av röntgenutlåtanden för ställande av diagnos och vidare behandling. En viss personalutökning är därför angelägen. I anslagsäskandena för budgetåret 1959/60 hemställde direktionen om inrättande vid institutionen av bl. a. ett nytt arbetsteam, bestående av en förste underläkare, en översköterska och en undersköterska. Av dessa befattningar har översköterske- och underskötersketjänsterna inrättats, under det att underläkartjänsten ännu icke kommit till stånd. Det är angeläget att ifrågavarande arbetsteam göres funktionsdugligt. Till sjukhusets stat bör överföras en genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg avlönad, vid ett av avdelningens fotolaboratorier tjänstgörande blind person, vars arbetsinsats är nödvändig för våtbehandlingen av röntgenfilm. För att ej utskrift och expediering av det successivt ökande antalet röntgenutlåtanden skall försenas måste en ny kontorsbiträdestjänst inrättas. Då det visat sig oundgängligen nödvändigt att åstadkomma förbättrade arbetsförhållanden för biträdespersonalen vid institutionen har direktionen vintern 1958 medgivit anställande av ett extra sjukvårdsbiträde vid institutionen. Ett stadigvarande behov av denna befattning föreligger.

19 e—f) Med tjänsterna förenade arbetsuppgifter motiverar de föreslagna lönegradsuppflyttningarna.

20 a—k) Föreståndaren för det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet har lagt fram förslag till ny personalorganisation för laboratoriet med anledning av överflyttningen under budgetåret 1960/61 till nya lokaler i den

f. n. under inredning och utrustning varande nya laboratoriebyggnaden vid sjukhuset. Direktionen har för sin del icke funnit skäl föreslå nedskärning av det framlagda personalprogrammet. Eftersom hela den personalökning som begäres sannolikt icke kan stå till förfogande den 1 juli 1961 kan en viss minskning av det till 393 168 kronor beräknade anslagsbeloppet för budgetåret 1961/62 förmodligen företagas, men direktionen kan nu ej närmare bedöma storleksordningen av denna minskning.

20 l) Innehavaren av befattningen som institutionsbiträde tjänstgör som djurvårdare vid laboratoriet. I denna egenskap vårdar han även ett antal baggar som hålls för Wassermanreaktionerna. Skötseln av baggarna liksom vissa andra tyngre göromål kan ej lämpligen handhas av kvinnlig personal.

21 a—d) Det är icke möjligt för överläkaren vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet att utan biträde av en väl kvalificerad biträdande överläkare såväl utföra de med hans uppgifter som akademisk lärare och vetenskapsman förenade arbetsuppgifterna som ansvara för det stora antalet olika laboratorieundersökningar, vilka utföres i sjukvårdens tjänst, samt dessutom handleda underläkarna i deras arbete. Direktionen vill med all kraft framhålla angelägenheten av att en dylik tjänst kommer till stånd. För assistans vid ekg- och hjärtfunktionsprov, varav behovet ständigt ökar, erfordras en ny tjänst som översköterska. Prov rörande lungornas diffusionskapacitet är av mycket stor betydelse ur diagnostisk och terapeutisk synpunkt. Direktionen hemställer om inrättande av en laboratoriebiträdestjänst för att biträda vid utförandet av dylika prov. En utökning av laboratoriets kontorspersonal, som f. n. utgöres av ett kansli- och två kontorsbiträden, är oundviklig för att utskrivning av remissutlåtanden m. m. icke skall otillbörligt försenas. Förman vid laboratoriets expedition bör i likhet med vad fallet är vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet vara en kontorist.

21 e—g) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

22 a—r) Överläkaren vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet har lagt fram förslag till ny personalorganisation för laboratoriet med anledning av överflyttningen under budgetåret 1960/61 till nya lokaler i den f. n. under inredning och utrustning varande nya laboratoriebyggnaden vid sjukhuset. I likhet med vad fallet är beträffande det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet har direktionen för sin del icke ansett sig böra föreslå någon nedskärning av det framlagda personalprogrammet. Det torde visserligen knappast vara att påräkna, att all den däri upptagna personalen kan stå till förfogande den 1 juli 1961, varför sannolikt en viss minskning av personalkostnaden kommer att äga rum, men dennas storleksordning undandraget sig f. n. närmare bedömande.

Beträffande den föreslagna tjänsten som klinikföreståndarinna framhåller direktionen följande. Den nuvarande föreståndarinnepersonalen vid sjukhuset är alltför fåtalig. Icke ens om antalet klinikföreståndarinnor ökas enligt

under punkten 36 b) framlagt förslag, kommer klinikföreståndarinnorna att få möjligheter att ägna sig åt den vid central- och rutinlaboratorierna anställda personalen. Genom den förestående utvidgningen av de kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna, tillkomsten av alkoholkliniken med laboratorium, utvidgning av blodgivarcentralen och kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet samt tillkomsten budgetåret 1963/64 av de nya nervklinikerna med laboratorier, blir personalen vid samtliga laboratorier en så stor, från övrig sjukvårdspersonal i många hänseenden skild grupp av befattningshavare, att det framstår som oundgängligt ur organisatorisk synpunkt att en klinikföreståndarinna erhåller som uteslutande uppgift att handha de många bestyren med hithörande personalkategorier.

23 a—g) I samband med att blodgivarcentralen i början av år 1961 inflyttar i nya rymliga lokaler i den nya laboratoriebyggnaden erhåller centralen möjligheter att i en helt annan utsträckning än f. n. såväl kvalitativt som kvantitativt fylla de uppgifter som av sjukhusets kliniker ställes på detta synnerligen viktiga serviceorgan. I de nya lokalerna kommer icke blott den nuvarande verksamheten att kunna utökas utan även nya, till en modern blodgivarcentralens uppgifter hörande grenar, som i de nuvarande begränsade lokalerna ej kunnat bedrivas, att upptagas å centralens arbetsprogram till stort gagn för sjukvården. Liksom beträffande de kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna har direktionen ej heller i fråga om blodgivarcentralen ansett sig kunna föreslå någon reduktion i den av överläkaren föreslagna utökningen av centralens personalorganisation.

24 a) Vid allergologiska kliniken har inrättats en extra överskötersketjänst. Denna personalförstärkning, som på sin tid föreslogs av de s. k. besparingssakkunniga, har visat sig medföra betydande besparingar å sjukhusets omkostnadsanslag. Att tjänsten är extra har emellertid medfört täta personalbyten, varav verksamheten lidit men.

24 b) De arbetsuppgifter, som ankommer på den främsta laboratorie-sköterskan vid allergologiska kliniken, är av särskilt kvalificerad art, varför hennes tjänst bör uppflyttas från Ao 9 till Ao 10.

25 a—c) Synnerligen starka skäl talar för att den vid audiologiska laboratoriet sedan åtta år bedrivna, ur såväl den enskildes som samhällets synpunkt socialmedicinskt betydelsefulla barnaudiologiska verksamheten erhåller den personal som är oundgänglig härför. Direktionen hemställer därför, att två med halvtidstjänstgöring förenade tjänster som kurator och dövpedagog upptages på sjukhusets stat. Avlöningen till ifrågavarande befattningshavare bestrides f. n. av privata medel. Vidkommande den föreslagna uppflyttningen av den nuvarande tjänsten som förskollärare i Ae 9 erinras om att motsvarande befattningshavare vid skolorna för döva är placerade i lönegraden A 12.

26 a) Den av klinikernas krav på snabbare patologisk-anatomisk diagnos-

tik ökade omfattningen av arbetsuppgifterna vid patologiska avdelningen gör det angeläget, att nuvarande laboratoriebiträdespersonal, tre befattningshavare, förstärkes. I rådande rekryteringsläge är det vidare väsentligt att sådana åtgärder vidtages, att personalen ej på grund av pressande arbetstakt söker sig till lindrigare arbetsfält. Ytterligare en laboratoriebiträdestjänst bör därför tillkomma vid avdelningen.

26 b) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

26 c) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

27 a) Instruktionsverksamheten för eleverna vid sjukgymnastskolan tager en stor del av arbetsdagen i anspråk för flertalet av sjukhusets 11 sjukgymnaster. Detta förhållande inverkar oförmånligt på patientbehandlingen. Överläkaren vid reumatologiska kliniken har framhållit ett behov av ytterligare två sjukgymnaster. Vid thoraxklinikerna erfordras ytterligare minst en sjukgymnast. Behovet av sjukgymnastisk behandling för patienterna vid psykiatriska kliniken är ej tillgodosett. Alkoholkliniken bör disponera en halvtidstjänstgörande sjukgymnast. En utökning av den nuvarande sjukgymnastpersonalen med fyra befattningshavare är sålunda oundgänglig för att de mest trängande behoven av sjukgymnastisk behandling av inneliggande patienter skall kunna mötas. Den föreslagna förstärkningen är vidare nödvändig med hänsyn till att intagningen av elever vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm kommer att öka från 45 till 60 å 65, vilket medför behov av ytterligare instruktionsgymnaster.

27 b) Behovet av sjuksköterskeassistans är uppenbart vid de moderna undersöknings- och behandlingsmetoder som nu användes vid gymnastikavdelningen.

27 c) Vid sjukhuset tjänstgör f. n. en förste arbetsinstruktör och 4 arbetsinstruktörer. Till följd av bristen på arbetsinstruktörer vid sjukhuset måste ett stort behov av arbetsterapi för inneliggande patienter lämnas obeaktat, vartill kommer att poliklinisk arbetsterapi överhuvud icke kan bedrivas. De särskilda krav på sysselsättnings- och träningsterapi som föreligger för barnkliniken och alkoholkliniken har föranlett direktionen att under punkterna 14 e) och 18 h—i) hemställa om inrättande av arbetsinstruktörstjänster för dessa ändamål. En utökning av arbetsterapipersonalen härutöver är emellertid oundgänglig för att de elementära kraven på arbetsterapi för inneliggande patienter — i synnerhet vid reumatologiska och psykiatriska klinikerna samt thoraxklinikerna — skall kunna tillgodoses.

27 d) För biträde vid bl. a. den rörelseterapi som utövas i bassäng, samt för assistans vid duschning och torkning av patienter erfordras en utökning av biträdespersonalen.

27 f) Se under 11 d).

28 a) Genom beslut av årets riksdag har ett flertal byrådirektörstjänster

höjts från 24 till 26 lönegraden, bl. a. vid karolinska institutets kansli, tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola samt vid riksarkivet. Byrådirektören vid karolinska sjukhuset torde icke ha mindre krävande uppgifter än innehavarna av nämnda tjänster.

28 b) På förste assistenten vid personal- och avlöningssektionen har vilat en så pressande arbetsbörda, att direktionen funnit det oundgängligen nödvändigt att bereda honom avlastning genom inrättandet av en tillfällig kontoristbefattning. Detta har visat sig medföra betydande organisatoriska fördelar för arbetet vid sektionen. Anordningen bör därför permanentas särskilt som tillkomsten av alkoholkliniken och utvidgningen av centrallaboratorier-na kommer att medföra ökat arbete vid sektionen.

29 a—b) Karolinska sjukhusets patientkontor torde nu vara det största i landet. Sjukhusets karaktär av rikssjukhus samt avtalsförhållandena med Stockholms stad och län medför att arbetet å kontoret blir mer komplicerat och kompetenskrävande än vid sjukhus i allmänhet. Arbetet som föreståndare för patientkontoret är i hög grad självständigt och krävande. Även föreståndarens närmaste medarbetare — en kontorist i Ae 9 — har en alltför låg löneställning i förhållande till de självständiga statistiska och bokföringsmässiga arbetsuppgifter som är förenade med tjänsten. Ifrågavarande tjänstemän bör därför beredas en förbättrad löneställning.

30 a—b) Ett mycket starkt behov föreligger av att till sjukhusadministrationen knyta en heltidsanställd byggnadsingenjör. Även ekonomiska skäl talar för att en dylik befattning nu bör komma till stånd, varför en tjänst som byråingenjör i Ae 21 föreslås bli inrättad. Vid bifall härtill kan det nu till en deltidstjänstgörande byggnadsingenjör utgående årsarvodet å 9 000 kronor indragas.

31 a—c) Genom tillkomsten av en verkstad i den nya laboratoriebyggnaden för service- och reparationsarbeten å instrument och apparatur erhåller sjukhuset möjligheter att snabbare och till mindre kostnader än f. n. få behovet av dylika arbeten tillgodosett. I dagens läge är det vanskligt att mera exakt beräkna det erforderliga antalet befattningshavare för verkstaden, vilken i administrativt hänseende bör vara underställd driftingenjören. Den av sjukhusintendenten för driften vid verkstaden i den nya laboratoriebyggnaden föreslagna personalorganisationen — en arbetsledare i Ae 12, en elektroniktekniker i Ae 12 och en reparatör (mekaniker) i Ae 9 — synes väl avvägd.

32 a) På grund av den ökade omfattningen av arbetsuppgifterna vid sjukhusets snickeriverkstad bör en av hantverkarna betros med vissa arbetsledande uppgifter.

33 a—c) Förhållandena vid sjukhusets tvätteri är ägnade att inge allvarliga bekymmer. Tvättgodsmängden uppgår nu till 7 000 kg per dag, vilket innebär, att den redan med 1 000 kg per dag överstiger den vid tvätteriets ombyggnad under förra hälften av 1950-talet beräknade mängden, ehuru

sjukhusets utbyggnad ännu icke fullbordats. Erforderliga åtgärder till bekämpande av nosokomiala infektioner torde komma att medföra en ytterligare kraftig stegring av tvättgodsmängden. Arbetsledarpersonalen vid tvätteriet — en tvättföreståndare i Ao 14 och en biträdande tvättföreståndare i Ae 9 — är underdimensionerad i förhållande till arbetsuppgifterna. De båda tvättföreståndarna har varit sjukskrivna lång tid på grund av överansträngning. De upprepade försök som vidtagits för att erhålla ytterligare arbetsledarpersonal till tvätteriet har visat sig resultatlösa på grund av det låga löneläget. En kraftig förstärkning av arbetsledarpersonalen samt förbättrade lönevillkor för denna personal är en oundgänglig förutsättning för en effektiv drift vid tvätteriet.

34 a) De utomordentligt kvalificerade och svårbemästrade arbetsuppgifter, som ankommer på innehavaren av tjänsten som förste köksföreståndare, utgör mycket starka skäl för att tjänsten i lönegradshänseende jämföras med tjänsten som biträdande sjukhusintendent vid sjukhuset.

34 b—c) Under senare år har rekryteringssvårigheterna varit betydande och ombyte av personal på köksföreståndarbefattningarna har tagit en omfattning som är ägnad att ingiva oro. Vid de kommunala sjukhusen är köksföreståndarna (ekonomiföreståndarna) vid delade lasarett numera placerade i 16 lönegraden och vid sjukhus med mer än 500 vårdplatser i 17 lönegraden. Vid karolinska sjukhuset ansvarar dietföreståndaren (A 14) för omkring 600 patientkost, föreståndaren i ångköket (A 12) för omkring 1 000 och föreståndaren för barnkliniken fördelningskök (A 12) för omkring 200, de två förstnämnda dessutom för ett betydande antal personalkost. Var och en av de nu nämnda svarar alltså för ett långt större portionsantal än vad som vid de kommunala sjukhusen krävs för placering i 16 lönegraden. Två av tjänsterna i A 11 är f. n. vakanta.

35 a—b) Den försämring av vaktmästarservicen som ägt rum på senare tid är en direkt konsekvens av det ökade arbetsomfånget för denna personalgrupp. Det föreligger en brist på två heltidstjänstgörande vaktmästare för sysslor som oundgängligen måste utföras. Det trängande behovet av en expeditionsvakt för administrationen måste vidare tillgodoses.

35 e) Tjänsterna som portvakt är svåra att rekrytera. Befattningshavarna får särskilt nattetid en utsatt position. Med hänsyn vidare till göromålens ofta ömtåliga beskaffenhet samt de krav på takt och omdöme som ställs på innehavarna av ifrågavarande tjänster är en förbättrad löneställning väl motiverad.

36 a) De utomordentligt kvalificerade och svårbemästrade arbetsuppgifter, som ankommer på innehavaren av tjänsten som första föreståndarinna, utgör mycket starka skäl för att tjänsten i lönegradshänseende jämföras med tjänsten som biträdande sjukhusintendent vid sjukhuset.

36 b—c) Direktionen har redan i början av år 1960 måst åstadkomma en provisorisk förbättring av arbetsförhållandena för sjukhusets föreståndarin-

nor genom att inrätta en extra tjänst som klinikföreståndarinna. Dessutom har en partiellt arbetsför sjuksköterska tidvis varit föreståndarinnorna behjälplig med särskilda utredningsarbeten m. m. Det exceptionellt krävande arbetet vid föreståndarinneexpeditionen har medfört att flera av där anställda föreståndarinnor lämnat sin tjänst och övergått till annan huvudman, varigenom de kvarvarandes arbete försvårats. Det är ytterst angeläget, att arbetsförhållandena inom föreståndarinneorganisationen snarast tillrättaläggas så att den icke helt bryter samman — se även under punkten 22 a). Föreståndarinnorna bör vidare ges tillräcklig skrivhjälp för att icke i onödig utsträckning belastas med kontorsgöromål. För ändamålet bör en kansli-biträdestjänst inrättas vid föreståndarinneexpeditionen.

37 a) Undersköterskorna har visat sig utgöra en värdefull tillgång inom arbetsorganisationen med hänsyn till såväl sin utbildning som att de i regel kvarbliver i sjukhusets tjänst. Som ett led i det successiva utbyggandet av tjänster för denna personalkategori hemställer direktionen om utbyte av 10 sjukvårdsbiträdestjänster till underskötersketjänster. Särskilt för psykiatriska kliniken vidkommande föreligger ett stort behov av att få 8 sjukvårdsbiträdestjänster utbytta.

Yttranden

I. Direktionen för karolinska sjukhuset uttalar bl. a. följande.

Direktionen saknar möjlighet att mer ingående bedöma det tillskott av lärar- och läkarkrafter som erfordras för att vederbörlig undervisning skall kunna lämnas.

Genom riksdagens beslut har en underläkartjänst vid ögonkliniken indragits den 1 juli 1958 i samband med en samtidigt inrättad biträdande överläkarbefattning. Detta har medfört stora nackdelar för den praktiska handledningen och undervisningen av de tjänstgörande medicine kandidaterna under ögonkursen. Antalet deltagare i varje kurs är 20. Med det nu befintliga antalet underläkare har ögonkliniken icke fullgoda undervisningsresurser för mer än 16 kandidater per kurs. De övriga fyra får nöja sig med en betydligt inskränkt praktisk handledning. Starka skäl föreligger därför för inrättandet av ytterligare en tjänst som förste underläkare vid kliniken.

Under framhållande av att en förstärkning av läkarkrafterna vid sjukhuset inom den psykiatriska disciplinen vore av behovet starkt påkallad tillstyrkte direktionen förslag till 1960 års riksdag om inrättande av två tjänster som förste underläkare med placering vid psykiatriska polikliniken. Detta förslag har så till vida vunnit bifall som en för psykiatriska polikliniken avsedd tjänst som förste underläkare inrättats fr. o. m. den 1 juli 1960. Enligt direktionens mening är emellertid behovet av läkarkrafter icke tillfredsställande tillgodosett genom tillkomsten av nyssnämnda underläkartjänst. Karolinska sjukhuset disponerar för den slutna vården vid psykiatriska kliniken med 109 vårdplatser 9 läkare — varav 1 professor och 1 laborator som överläkare — d. v. s. 12,1 vårdplatser per läkare. Södersjukhuset med 84 vårdplatser har ävenledes 9 läkare — varav 1 överläkare — d. v. s. 7,7 vårdplatser per läkare. För den slutna vården vid S:t

Görans sjukhus' psykiatriska klinik med 81 vårdplatser har fr. o. m. den 1 juli 1960 inrättats 10 läkartjänster — varav 1 överläkare — vilket innebär 8,1 vårdplatser per läkare. Mentalsjukvårdsdelegationen har i sitt betänkande rörande mentalsjukvården (SOU 1958: 38) räknat med ett behov av en läkare på 7—8 vårdplatser vid psykiatriska lasaretsavdelningar, omfattande omkring ett sextiotal vårdplatser. Vidare är en ökning av poliklinikens behandlingskapacitet särskilt angelägen bl. a. med hänsyn till övriga klinikers behov av psykiatrisk konsultation. En förstärkning av psykiatriska klinikers läkarkrafter är således nödvändig både ur sjukvårdens och läkarutbildningens synpunkt. För polikliniken erfordras ytterligare en förste underläkare. Behovet av en ny förste underläkartjänst för den slutna vården är ävenledes mycket framträdande. Med hänsyn till att lärarkollegiet för nästkommande budgetår föreslagit inrättande av endast en dylik tjänst vid kliniken, inskränker direktionen sig till att kraftigt tillstyrka inrättandet av densamma.

Fr. o. m. den 1 juli 1960 har en förste underläkartjänst vid radioterapeutiska kliniken omändrats till en tjänst som biträdande överläkare med uppgift att handhåva den cytologiska diagnostikverksamheten vid kliniken och radiopatologiska institutionen. Behovet av den av lärarkollegiet redan år 1958 begärda förste underläkartjänsten har härigenom kommit att göra sig än mer gällande. Direktionen tillstyrker därför den av kollegiet föreslagna tjänsten.

Vidkommande förslaget om inrättande av ytterligare två tjänster som förste underläkare vid medicinska thoraxkliniken får direktionen framhålla, att två av de för kliniken avsedda förste underläkartjänsterna tills vidare icke tillsatts på grund av att verksamheten därstädes ännu ej upptagits i full utsträckning. Med hänsyn härtill och till pågående utredning om vårdplatsernas vid karolinska sjukhusets thoraxkliniker framtida utnyttjande torde prövningen av frågan om förstärkning av läkarpersonalen vid medicinska thoraxkliniken kunna anstå intill dess nyssnämnda utredning slutförts.

Under erinran om att såväl medicinalstyrelsen som kanslern för rikets universitet föregående år tillstyrkt inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet får direktionen ånyo framhålla det oundgängliga behovet av en avlastning av överläkarens vid laboratoriet onormalt stora arbetsbörda. En biträdande överläkare skall dels övertaga en del av den betydande undervisningsbördan, dels självständigt svara för vissa tidskrävande undersökningar och specialanalyser av avancerad natur, dels ock svara för allt analysarbete av rutinkaraktär. Trots att laboratoriet f. n. lider av såväl lokal- som personalbrist har antalet utförda undersökningar under senare år ökat högst väsentligt — från omkring 82 500 år 1956 till omkring 175 000 år 1959. Det föreliggande stora behovet av att vid laboratoriet dels få fler kvalificerade undersökningar utförda dels kunna införa vissa nya, redan vid andra kliniskt-kemiska centrallaboratorier förekommande undersökningsmetoder, kan tillgodoses, sedan laboratoriet installerats i de nya lokalerna och den andra utvecklingshämmande faktorn — bristen på personal — eliminerats. Direktionen anser det emellertid uteslutet att laboratorn-överläkaren utan avlastning av vissa göromål på en biträdande överläkare skall förmå att ensam bemästra den mångskiftande verksamheten.

Direktionen tillstyrker i övrigt, att de av lärarkollegiet föreslagna tjänsterna inrättas.

Medicinalstyrelsen tillstyrker inrättande av tjänsterna som biträdande överläkare vid medicinska kliniken, kirurgiska kliniken och kliniskt-kemiska centrallaboratoriet samt tjänsterna som förste underläkare vid ögonkliniken och radioterapeutiska kliniken. Däremot kan styrelsen icke tillstyrka de begärda tvenne tjänsterna som förste underläkare vid psykiatriska och dermatologiska klinikerna.

Kanslern för rikets universitet tillstyrker de av direktionen förordade tjänsterna med undantag för tjänsterna som biträdande överläkare vid medicinska och kirurgiska klinikerna.

II. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker inrättande av de under punkterna 1 a, 3 a, 4 a—b, 7 a, 9 b, 16 a, 19 a och 23 a föreslagna läkartjänsterna men kan med hänsyn till rådande läkarbrist icke tillstyrka vare sig tjänsten som biträdande överläkare vid plastikkirurgiska kliniken eller tjänsterna som andre underläkare vid endokrinologiska kliniken och radiumhemmets gynekologiska avdelning.

Vad angår personaläskandena för centrallaboratorierna anser sig styrelsen böra tillstyrka de begärda förstärkningarna av läkarkrafterna. Med beaktande av att rådande brist på sjuksköterskor gjort sig särskilt kännbar bl. a. vid karolinska sjukhuset förordar styrelsen, att personalstaten i övrigt göres till föremål för överarbetning i syfte att minska behovet av laboratoriesköterskor genom anlitande av teknisk personal i väsentligt större utsträckning än som i föreliggande framställning beräknats. I anledning av de i personaläskandena även berörda svårigheterna att erhålla erforderlig laboratoriepersonal framhåller styrelsen, att svårigheter i detta avseende föreligger beträffande samtliga statliga laboratorier. För att personalrekryteringen inom den statliga sektorn icke skall äventyras, förordar styrelsen en sådan befordringsgång för denna personal, att likställighet erhålles med motsvarande befattningshavare inom storstäderna och den landstingskommunala sektorn. Styrelsen understryker vidare vikten av att laborerande personal med särskilt kvalificerade arbetsuppgifter gives en sådan löneställning, att laboratoriet kan erhålla erforderlig kvalificerad personal.

Det vid alkoholkliniken föreslagna antalet läkare föranleder, med hänsyn till omfattningen av den verksamhet, som avses bedrivas där, ingen erinran från medicinalstyrelsens sida.

Centrala sjukvårdsberedningen uttalar bl. a. följande.

Den för alkoholkliniken äskade personalen synes vara behövlig för att kliniken skall kunna tagas i bruk och fungera i enlighet med uppgjorda planer. Antal personal per vårdplats räknat inom intagningsavdelningen är betydligt större än inom de övriga avdelningarna, men då det här är fråga om en avdelning med relativt få vårdplatser och då en synnerligen intensiv vård är avsedd att bedrivas inom denna, torde det icke vara möjligt att företaga någon ändring av föreslagen stat, om planerad vårdeffektivitet skall kunna åstadkommas. Beredningen tillstyrker därför förslaget i vad avser den för kliniken och vissa serviceavdelningar äskade personalen.

Även om en viss ökning av personalen torde vara nödvändig för att de nya centrallaboratorierna skall kunna tagas i bruk och fungera, vill beredningen dock förorda, att en sådan ökning sker successivt. Detta icke enbart därför att den begränsade tillgången på personal torde vara en tvingande nödvändighet härför, utan framförallt därför att möjligheterna att bygga upp de aktuella laboratorierna till effektivt arbetande organ därigenom ökas. Erfarenhet av verksamheten inom de nya laboratorierna torde dessutom vara värdefull och i vissa fall nödvändig innan slutgiltiga personalstater kan fastställas.

Även om beredningen i nuvarande läge icke kan uttala sig mera i detalj om de olika föreslagna tjänsterna, vill beredningen framhålla, att behovet av en utökning av de olika laboratoriernas ledande personal synes angeläget med hänsyn till de betydande organisatoriska förändringar, som laboratorierna står inför.

Kanslern för rikets universitet anser sig ur de synpunkter han närmast har att företräda bära understödja direktionens förslag om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid reumatologiska kliniken och en tjänst som andre underläkare vid barnpsykiatriska kliniken.

Departementschefen

Jag vill till en början erinra om att av direktionen framlagda förslag till ändrad lönegradsplacering för vissa sjuksköterskor och kuratorer samt för viss teknisk biträdespersonal redan varit föremål för prövning i samband med framläggandet av propositionen nr 178/1960 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Huvudparten av direktionens önskemål härvidlag har genom riksdagens bifall till i propositionen framlagda förslag blivit tillgodosedda. Riksdagen har vidare godkänt i angivna proposition förordade grunder för lönegradsplacering av personal med sjuksköterskeutbildning vid de statliga kroppssjukhusen. Lönegradsplaceringen för av mig i det följande förordade nya tjänster för sjuksköterskepersonal har skett i överensstämmelse med sagda grunder. På grund av vad jag numera inhämtat rörande antalet underställd personal på vissa specialavdelningar vid sjukhuset bör i överensstämmelse med angivna grunder fr. o. m. den 1 juli 1961 uppflyttning i lönegrad ske jämväl av följande, i propositionen nr 178/1960 prövade tjänster, nämligen 2 översköterskor från Ao 12 till Ao 13, 1 sjuksköterska i Ao 9 till översköterska i Ao 11 samt 2 sjuksköterskor i Ao 9 till översköterskor i Ao 10. Vidare bör en tjänst som översköterska i Ao 11 ändras till tjänst som laboratorieassistent i samma lönegrad.

Mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisation har vidare i anslutning till motsvarande avtal på den kommunala sektorn förhandlingsöverenskommelse träffats om grunderna för lönegradsplacering m. m. av statlig barnmorskepersonal, vilken överenskommelse av chefen för civildepartementet tidigare denna dag redovisats vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. I anslutning till vad civilministern därvid anfört tillstyrker jag, att följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen 1 överbarnmorska från Ao 11 till Ao 13, 3 barnmorskor från Ao 10 till Ao 12, 1 barnmorska från Ao 9 till Ao 12, 3 barnmorskor, därav en med halvtids-

tjänstgöring, från Ae 9 till Ae 11 samt 3 barnmorskor från Ae 9 till Ae 10.

Beträffande direktionens och lärarkollegiets anslagsäskanden får jag i övrigt anföra följande.

Den reumatologiska klinikens expedition bör tillföras en kontorsbiträdes-tjänst i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring.

Jag tillstyrker, att vid endokrinologiska kliniken inrättas en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24 och en tjänst som förste underläkare i Ae 23 i utbyte mot befintliga tjänster som förste underläkare i Ae 23 resp. andre underläkare i Ag 20. Läkarpersonalen vid kliniken bör vidare utökas med en tjänst som andre underläkare i Ag 20.

Behovet av avlastning i arbetsbördan för överläkaren vid plastikkirurgiska kliniken är betydande, och jag biträder därför förslaget om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. För den nyinrättade badavdelningen vid kliniken erfordras en baderska i Ae 4.

Jag finner övertygande skäl vara anförda till stöd för framställningen om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24 vid allmänna anestesivardavdelningen. Till innehavaren av nämnda tjänst bör utgå avlöningsförstärkning med 6 000 kronor för år. För att åstadkomma en omvandling av postoperativa avdelningen till en intensivvårdavdelning med full drift dygnet runt — vilket måste innebära en påtaglig förbättring av möjligheterna att vårda och övervaka såväl nyopererade som andra svårt sjuka patienter och samtidigt medföra en välbehövlig avlastning för vårdavdelningarna — föreslår jag en förstärkning av avdelningens vårdpersonal med följande befattningshavare, nämligen 1 översköterska i Ae 10, 3 sjuksköterskor i Ae 9, 2 undersköterskor i Ae 4 och 3 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3, varav en med halvtidstjänstgöring. Vidare bör i överensstämmelse med de av riksdagen godkända grunderna för lönegradsplacering av sjuksköterskepersonal en befintlig tjänst som översköterska i Ae 11 uppflyttas till Ae 12.

Direktionens förslag till utökning av personalen vid radioterapeutiska klinikens allmänna avdelning kan jag endast så till vida biträda, som jag förordar inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i Ae 2/3.

Arbetsbördan för läkarpersonalen vid radiumhemmets gynekologiska avdelning är numera så betungande att en avlastning måste komma till stånd. En ny tjänst som andre underläkare i Ag 20 bör därför tillföras avdelningen. Vad gäller nämnda tjänst ävensom de av mig i det föregående tillstyrkta tjänsterna som andre underläkare vid endokrinologiska kliniken och som biträdande överläkare vid plastikkirurgiska kliniken vill jag — med hänsyn till vad som anförts i medicinalstyrelsens yttrande — framhålla, att jag för komplettering av de av direktionen lämnade motiveringarna inhämtat ytterligare upplysningar från sjukhusledningen, varvid jag övertygats om att behovet av sagda tre tjänster främst ur sjukvårdssynpunkt är så utomordentligt angeläget, att det nu måste tillgodoses.

Den nuvarande anordningen för anlåtande av experimentalpsykologisk expertis vid psykiatriska kliniken bör ersättas genom inrättande av en

tjänst som psykologassistent i Ae 16. För att tillgodose psykiatriska kliniken och radiumhemmets behov av kuratorer förordar jag vidare inrättande vid sjukhuset av en ny tjänst som kurator i Ae 13. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kan för innevarande budgetår under anslaget beräknade arvoden till experimentalpsykologisk expertis och till kuratorspraktikant vid psykiatriska kliniken — 3 000 resp. 6 000 kronor — indragas.

Behovet av en förstärkning av nattpersonalen vid barnmedicinska kliniken gör sig starkt gällande. Jag anser mig därför böra förorda, att kliniken tillföres två överskötersketjänster i Ae 12, varav en med halvtidstjänstgöring.

Vid röntgenavdelningen för barn bör anställas ytterligare en sjuksköterska i Ae 9.

Vidkommande barnpsykiatriska kliniken är jag endast beredd att så till vida biträda direktionens förslag som jag förordar inrättande av en tjänst som psykologassistent i Ae 16 med halvtidstjänstgöring samt uppflyttning av en tjänst som kurator från Ae 13 till Ae 15 (jämför gemensamma frågor).

Direktionens förslag till personalstat för den nya alkoholkliniken, som beräknas kunna tagas i bruk vid årsskiftet 1961/62, anser jag mig i hudsak kunna biträda. En viss minskning av det föreslagna antalet tjänster synes dock — i avvaktan på närmare erfarenheter från ifrågasvarande, i Sverige hittills oprövade vårdform — kunna vidtagas. Personal-tätheten per intagen patient torde likväl bli förhållandevis hög. Jag föreslår således — förutom ett arvode å 1 800 kronor till innehavaren av tjänsten som laborator i klinisk alkoholforskning vid karolinska institutet, vilken tillika skall vara överläkare vid kliniken — följande personal, nämligen 1 biträdande överläkare i Ae 24, 4 förste underläkare i Ae 23, 1 psykolog i Ae 21, 1 kurator i Ae 15, 1 kurator i Ae 13, 1 arbetsinstruktör i Ae 9, 2 kanslibiträden i Ae 7, 2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång, 6 översköterskor i Ae 12, 3 översköterskor i Ae 11, 3 översköterskor i Ae 10, varav en med halvtidstjänstgöring, 7 sjuksköterskor i Ae 9, 2 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 1 förste skötare i Ae 10, 11 skötare i Ae 8, 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång, 5 undersköterskor i Ae 4, varav en med halvtidstjänstgöring, 10 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3 samt 10 ekonomibiträden i Ae 2/3. Med anledning av alkoholklinikens tillkomst bör slutligen inrättas 3 tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3 för sjukhusets kök. Antalet av direktionen begärda skötare har jag sålunda reducerat med två. För den händelse en sådan minskning mot förmodan skulle visa sig svår genomförbar, bör direktionen kunna inrätta extra skötartjänster. Jag beräknar därför erforderliga medel under anslaget för inrättande av två dylika tjänster. Det sammanlagda antalet befattningshavare vid alkoholkliniken skulle i enlighet med vad jag sålunda föreslagit uppgå till cirka 75, inklusive överläkaren, vilket innebär en minskning i förhållande till direktionens förslag med cirka 15 tjänster. Kostnaden för denna personal under ett halvt år uppskattar jag till i runt tal 520 000 kronor.

Förslaget om inrättande av en tjänst som fotobiträde i reglerad befordringsgång vid röntgendiagnostiska institutionen anser jag mig böra biträda.

De nya lokalerna för kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna samt blodgivarcentralen förutsättes skola tagas i bruk under våren 1961. Behovet av en utökad laboratorieservice vid sjukhuset är mycket stort. Nya verksamhetsgrenar inom ifrågavarande områden bör vidare utan dröjsmål upptagas vid sjukhuset. Jag finner mot bakgrund härav de av direktionen för berörda laboratorier äskade tjänsterna vara väl motiverade och vill för nästa budgetår tillstyrka en betydande del av desamma. Innan närmare erfarenheter vunnits av den nya verksamheten och — vad gäller kliniskt-kemiska centrallaboratoriet — i avbidan på resultatet av ytterligare organisationsundersökningar, är jag dock icke beredd att taga slutlig ställning till den framlagda personalstaten i dess helhet utan förordar — vilket även förutsatts i direktionens framställning — att personalorganisationen utbygges successivt. Vid prövningen av personalbehovet för berörda laboratorier har jag vidare i så stor utsträckning som befunnits möjligt tagit hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört om behovet att minska antalet laboratoriesköterskor genom att i stället anlita teknisk personal.

För kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet föreslår jag sålunda följande personalförstärkning, nämligen 1 biträdande överläkare i Ae 24, 2 laboratorieassistenter i Ae 11, 5 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 2 vaktmästare i Ae 7, 1 kontorsbiträde och 3 institutionsbiträden i reglerad befordringsgång samt 4 ekonomibiträden i Ae 2/3. Vidare har chefen för ecklesiastikdepartementet tidigare denna dag förelagt riksdagen förslag om inrättande vid karolinska institutet av en laboratur i klinisk bakteriologi förenad med befattning som överläkare vid sjukhusets kliniskt-bakteriologiska centrallaboratorium. Vid bifall till detta förslag kan den på sjukhusets stat upptagna tjänsten som laborator i Bo 1, avsedd för nämnda laboratorium, indragas.

Personalen vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet bör utökas med följande befattningshavare, nämligen 1 biträdande överläkare i Ae 24, 2 laboratorieassistenter i Ae 11, 1 översköterska i Ae 12, 2 översköterskor i Ae 10, 5 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 5 institutionsbiträden i reglerad befordringsgång, varav 2 tjänster i utbyte mot lika många tjänster som undersköterska i Ae 4, 1 fotobiträde i reglerad befordringsgång, 1 djurvårdare i Ae 7, 1 kanslibiträde i Ae 7, 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång samt 7 ekonomibiträden i Ae 2/3.

Kostnaderna för den vidareutbildning av laboratoriebiträden m. m., som enligt av medicinalstyrelsen fastställda normalplaner skall ske i sjukhusets egen regi, beräknar jag för nästa budgetår till cirka 100 000 kronor. Vid bifall till mina förslag bortfaller å andra sidan för innevarande budgetår anvisade medel — likaledes 100 000 kronor — för möjliggörande av viss per-

sonalökning vid de kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna.

För att bereda blodgivarcentralen ökade personella resurser i de nya lokalerna förordar jag inrättande av följande tjänster, nämligen 1 laboratorieassistent i Ae 11, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9, 1 ekonomibiträde i Ae 2/3 samt 1 kontorist i Ae 9. Jag har vidare vid prövningen av personalorganisationen för blodgivarcentralen funnit en av direktionens framställning ej omfattad tjänst som förste laboratoriebiträde i Ae 10 böra utbytas mot en tjänst som laboratorieassistent i Ae 11.

Arbetsbördans omfattning och de kvalificerade arbetsuppgifterna inom sjukvård, undervisning och forskning för läkarna vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet motiverar inrättandet av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. Jag biträder således direktionens förslag i denna del.

Vid allergologiska kliniken bör anställas en sjuksköterska i Ae 9.

Den barnaudiologiska verksamhetens omfattning och betydelse motiverar, att en tjänst som kurator i Ae 13 och en tjänst som förskollärare i Ae 12, båda med halvtidstjänstgöring, inrättas vid audiologiska laboratoriet.

Jag finner starka skäl anförda för behovet av en utökning av antalet sjukgymnaster vid sjukhuset och tillstyrker därför inrättande av tre tjänster som sjukgymnast i Ae 10/12 vid avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering. Två av tjänsterna har f. ö. i propositionen nr 160/1957 förutsatts tillkomma vid sjukhuset i samband med den fr. o. m. hösten 1960 genomförda ökningen av elevintaget vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm. Härjämte bör en tjänst som översköterska i Ae 11 tillföras avdelningen.

Den tillfälliga kontoristbefattningen vid kansliet bör ersättas med en extra ordinarie kontoristtjänst i Ae 9.

För verkstaden i den nya laboratoriebyggnaden beräknar jag en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 och en tjänst som reparatör i Ae 9.

Arbetsledarpersonalen vid tvätteriet är f. n. underdimensionerad och jag förordar därför inrättande av två tjänster som biträdande tvättföreståndare, varav en bör placeras i lönegraden Ae 12 och den andra i lönegraden Ae 9.

Jag föreslår, att följande köksföreståndartjänster vid sjukhuset uppflyttas i lönegrad, nämligen 1 förste köksföreståndare från Ao 18 till Ao 19, 1 köksföreståndare från Ao 14 till Ao 15, 2 köksföreståndare från Ao 12 till Ao 13 samt 1 köksföreståndare från Ae 12 till Ae 13.

Sjukhuset bör tillföras ytterligare en befattningshavare inom vaktmästarkategorien. Efter direktionens eget val torde därför få inrättas antingen en tjänst som vaktmästare i Ae 7 eller en tjänst som expeditiönsvakt i Ae 7.

Jag förordar, att föreståndarinneorganisationen förstärkes med två tjänster som föreståndarinna i Ae 15 och en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

Som ett led i en successiv utbyggnad av undersköterskeorganisationen vid sjukhuset bör 5 tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 2/3 utbytas mot motsvarande antal tjänster som undersköterska i Ae 4.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmä-

lan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att — utöver i det föregående angivna lönegradsuppflyttningar för barnmorskepersonal — följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen vid envar av radiopatologiska institutionen, hudkliniken och barnmedicinska kliniken 1 kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, vid radioterapeutiska kliniken 1 kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10, vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång till djurvårdare i Ae 7, vid audiologiska laboratoriet 1 förskollärare i Ae 9 till Ae 10 samt vid patientkontoret 1 kontorsskrivare i Ao 13 till assistent i Ao 15.

Övriga föreslagna personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar anser jag mig icke kunna biträda.

I den av riksdagen godkända propositionen nr 159/1960 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. har jag bl. a. föreslagit, att de s. k. riksplatserna vid karolinska sjukhuset skall avvecklas i samband med regionsjukvårdens utbyggande och vid ett tänkt inordnande av sjukhuset i Storstockholms sjukvårdsorganisation med ansvar för en del av detta områdes sjukvård. För länsspecialiteternas del innebär detta, att huvuddelen av vårdplatserna vid sjukhuset kommer att förbehållas patienter från staden och länet. Beträffande regionspecialiteterna kommer en väsentlig del av Stockholmsregionens sjukvård att förläggas till sjukhuset. En omläggning av sjukhusets uppgifter i enlighet med dessa riktlinjer torde komma att kräva väsentliga omdispositioner av sjukhusets kliniker och övriga anläggningar, innebärande bl. a. byggnadsåtgärder av betydande omfattning. Sjukhusets äldsta delar är nu drygt 20 år gamla. Under de senaste decennierna har den medicinska och tekniska utvecklingen fortskridit i en sådan takt, att en översyn av sjukhusets lokalmässiga resurser — i syfte att åstadkomma en modernisering och förbättring för såväl sjukvård, undervisning och forskning — redan av denna orsak är av behovet synnerligen starkt påkallad. För att förbättra den svåra personalrekryteringssituationen är det vidare önskvärt, att personalutrymmena inom sjukhuset utökas och göres mer ändamålsenliga och trivsamma än f. n. Slutligen har utökningen under 1950-talet av studentintaget vid karolinska institutet och den genom den nya medicinska studieordningen intensifierade undervisningen ställt sjukhuset inför besvärliga lokalproblem. Alla dessa omständigheter kräver snara åtgärder. Den första uppgiften torde därvid vara att utarbeta en ny generalplan för sjukhuset. Arbetet härmed torde böra anförtros sjukhusledningen. En förutsättning härför är dock, att till ledningen knytes ett utrednings- och planeringsorgan, som erhåller sådana resurser att det kan bli en effektivt arbetande enhet. Jag ämnar därför utan dröjsmål vidtaga åtgärder för tillskapandet av ett dylikt organ. Kostnaderna för utredningsarbetet, som tills vidare lämpligen torde böra belasta karolinska sjukhusets avlönings- och omkostnadsanslag, är f. n. svåra att närmare precisera, men jag utgår från att de skall kunna rymmas inom ramen för respektive anslag. Jag föreslår således icke någon uppräknig av anslagen för angivna ända-

mål men har likväl med hänsyn till frågans stora vikt redan nu velat bringa densamma till riksdagens kännedom.

De av mig i det föregående framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 1 965 000 kronor. Till automatiska utgiftsstegringar bör för löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran, vidtagen lönereglering m. m., höjda överläkararvoden och avlöningsförstärkningar, ökat behov av medel för ersättning för obekväm arbetstid samt ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas 5 421 000 kronor. Vid anmälan i det följande av anslag till Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m. kommer jag att föreslå ett statligt bidrag för täckande av uppkommande driftunderskott vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola. I anslutning härtill torde nu utgående ersättning för å karolinska sjukhuset tjänstgörande sjuksköterskeelever från skolan böra minskas med cirka 600 000 kronor. Ifrågasvarande ersättning bestrides från förevarande anslag. Till följd av det anförda torde avlöningsanslaget böra uppräknas med (1 965 000 + 5 421 000 — 600 000) 6 786 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (37 428 000 + 6 786 000) 44 214 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 073 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	805 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	28 853 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 770 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	713 000

Summa kronor 44 214 000;

c) till *Karolinska sjukhuset*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 214 000 kronor.

[60] 55. Karolinska sjukhuset: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 855 000	10 086 424
1960/61 (statsliggaren s. 1105) ..	11 545 000	
1961/62 (förslag)	11 902 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 26/8 och 23/9 1960) hemställer att anslaget höjes med 466 000 kronor.

	Ungefärliga utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m. åt personalen.....	54 000	50 000	60 000	10 000
2. Reseersättningar.....	12 000	10 000	12 000	2 000
3. Övriga expenser.....	375 000	430 000	450 000	20 000
4. Inventariers underhåll och komplettering	1 310 000	1 690 000	1 749 000	59 000
5. Tvätt och renhållning.....	130 000	140 000	170 000	30 000
6. Läkemedel.....	2 300 000	2 500 000	2 600 000	100 000
7. Förbrukningsartiklar m. m. för sjuk- vården.....	3 340 000	3 430 000	3 675 000	245 000
				466 000

Motiv

Med hänsyn till belastningen torde anslagsposterna till sjukvård m. m. åt personalen samt till reseersättningar böra uppräknas med 10 000 resp. 2 000 kronor. Kostnaderna för telefoner och kontorsmateriel beräknas stiga med anledning av centrallaboratoriernas och alkoholklinikens tillkomst, varför delposten till övriga expenser bör höjas med 20 000 kronor till 450 000 kronor. På grund av personalbrist har tidvis delar av sjukhusets tvättgods under det gångna budgetåret måst lämnas bort till annat tvätteri. Ej heller torde i fortsättningen allt tvättgods kunna omhändertagas av sjukhusets tvätteri. Kostnaden för tvätt och renhållning under budgetåret 1961/62 kan därför beräknas stiga med 30 000 kronor till 170 000 kronor. Kostnaderna för läkemedel fortsätter att stiga beroende på ökade kostnader för blod och ökad användning av dyrbara läkemedel. För nästa budgetår torde delposten böra uppräknas med 100 000 kronor till 2 600 000 kronor. Även under delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården stiger anslagsbehovet. Med hänsyn till att den nya laboratoriebyggnaden vid sjukhuset kommer att vara i bruk under hela nästa budgetår samt på grund av ökningen av antalet röntgenundersökningar och tendensen mot allt större och mera komplicerade dylika undersökningar ävensom den ökade användningen av engångsartiklar inom olika områden av sjukvården synes en uppräkning av ifrågavarande delpost böra ske med 170 000 kronor. För inköp av kobolt 60 för radiumhemmets räkning bör vidare under delposten upptagas ett belopp av 75 000 kronor. Sammanlagt räknar direktionen således med ett till 3 675 000 kronor förhöjt anslag till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården. Den kostnadsökning som kan bli följd av att laboratorieundersökningar på grund av

bristen på laboratoriepersonal även under budgetåret 1961/62 måste uppdragas åt andra laboratorier är däremot icke inräknad i det angivna beloppet.

4) Av medicinalstyrelsens sammanställning över sjukhusens förvaltnings-ekonomiska statistik framgår, att kostnaderna för löpande underhåll vid karolinska sjukhuset alltjämt är avsevärt lägre än vid övriga undervisnings-sjukhus. Den genomsnittliga kostnaden för samtliga undervisningssjukhus utom karolinska sjukhuset utgjorde under år 1959 2,55 kronor medan motsvarande kostnad för karolinska sjukhusets del uppgick till 1,89 kronor. Direktionen framhåller allvarligt angelägenheten av att den rådande eftersläpningen av underhållet vid sjukhuset snarast häves och räknar för nästa budgetår med en höjning av anslaget till 1 100 000 kronor. Av ökningen, 204 000 kronor, torde cirka 50 000 kronor åtgå för att möta redan inträffade eller väntade prishöjningar. Härutöver beräknar direktionen 192 000 kronor för vissa mera kostnadskrävande ersättningsanskaffningar.

Utgifterna för nyanskaffning av inventarier, erforderliga på grund av utökning av verksamheten vid olika kliniker och avdelningar, införande av nya behandlings- och undersökningsmetoder m. m., beräknas till i runt tal 416 000 kronor på sätt framgår av nedanstående sammanställning. Härjämte erfordras 41 000 kronor för inköp av mottagare till personsökaranläggning medelst kortvåg.

1. Medicinska kliniken	55 500
2. Allmänna anestesivdelningen	73 720
3. Hudkliniken	5 890
4. Allergologiska kliniken	2 500
5. Barnmedicinska kliniken	25 000
6. Barnkirurgiska kliniken	7 750
7. Röntgenavdelningen för barn	6 045
8. Radiumhemmet	37 900
9. Kirurgiska thoraxkliniken	15 925
10. Medicinska thoraxkliniken	15 460
11. Thoraxklinikernas anestesivdelning	14 440
12. Thoraxklinikernas röntgendiagnostiska avdelning	46 970
13. Röntgendiagnostiska institutionen	22 155
14. Avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering	5 537
15. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	64 450
	399 242
	tillkommer för allmän varuskatt 16 768
	Summa kronor 416 010

Beträffande den närmare motiveringen för förslagen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Yttrande

Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker anvisande av 41 000 kronor för inköp av mottagare till personsökaranläggning medelst kortvåg. Enligt beredningens erfarenhet är ifrågavarande personsökarsystem lämpligt och ändamålsenligt och bör därför snarast möjligt genomföras jämväl för sjukhuset i dess helhet.

Departementschefen

Anslagsposterna till sjukvård m. m. åt personalen och till reseersättningar torde böra uppräknas med 10 000 resp. 2 000 kronor till 60 000 resp. 12 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten oförändrat belopp, 750 000 kronor, samt för övriga expenser 450 000 kronor, vilket innebär en ökning med 20 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (750 000 + 450 000) 1 200 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 1 640 000 kronor, vilket innebär en minskning med 50 000 kronor. Inom anslaget torde kunna rymmas kostnader för engångsanskaffning av vissa inventarier till ett belopp av 440 000 kronor. Jag har härvid bl. a. räknat med cirka 40 000 kronor för inköp av mottagare till personsökaranläggning medelst kortvåg. Delposten till tvätt och renhållning torde böra upptagas med ett till 170 000 (+ 30 000) kronor förhöjt belopp. För kosthåll beräknar jag oförändrat 2 500 000 kronor. Delposterna till läkemedel och till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synes böra uppräknas med 100 000 resp. 245 000 kronor till 2 600 000 resp. 3 675 000 kronor. För diverse utgifter beräknar jag ett belopp av 45 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (1 640 000 + 170 000 + 2 500 000 + 2 600 000 + 3 675 000 + 45 000) 10 630 000 kronor.

Jag uppskattar alltså omkostnadsanslaget i dess helhet till (60 000 + 12 000 + 1 200 000 + 10 630 000) 11 902 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 902 000 kronor.

[61] 56. *Karolinska sjukhuset: Utrustning*. För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 3 400 000 kronor (statsliggaren s. 1106).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågakommande ändamål är ännu icke avslutad. I avvidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 1 530 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 1 530 000 kronor.

[62] 57. Serafimerlasarettet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 709 000	9 276 406
1960/61 (statsliggaren s. 1106) ..	10 283 000	
1961/62 (förslag)	11 992 000	

Yrkanden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har med skrivelse den 5 juli 1960 överlämnat en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord framställning om inrättande av följande för undervisning och forskning avsedda läkartjänster.

	Ökning
1. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
2. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
3. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
	89 784

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelser den 26 augusti och den 21 oktober 1960, att anslaget höjes med 1 517 000 kronor.

	Ökning
1. <i>Medicinska kliniken:</i>	
a) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	11 220
2. <i>Kirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 översköterska Ae 9	13 788
b) 1 översköterska Ae 9 på halvtid	6 894
c) 1 arbetsinstruktör Ag 9 på halvtid	6 894
d) Uppflyttning av 1 översköterska Ae 9 till Ae 10	756
e) 2 översköterskor Ae 9 (för uppvakningsavdelning)	27 576
f) 2 sjukvårdsbiträden Ae 2/3 (för uppvakningsavdelning)	20 232
3. <i>Neurologiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
b) 1 psykologassistent Ae 16 på halvtid	9 906
c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 på halvtid	6 222
d) 1 förste arbetsinstruktör Ae 11 i st. f. 1 arbetsinstruktör Ae 9	1 524
4. <i>Neurokirurgiska kliniken:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23 (narkos)	28 416
b) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. 1 förste underläkare Ae 23	1 512
c) 1 sjuksköterska Ae 8	13 080
5. <i>Anestesiavdelningen:</i>	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
b) 1 översköterska Ae 9	13 788
c) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	5 610
6. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 översköterska Ae 9	13 788
b) 1 ekonomibiträde Ae 2/3 på halvtid	5 058
c) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 från halvtid till heltid	5 610
7. <i>Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 2 undersköterskor Ae 4 i st. f. 2 sjukvårdsbiträden Ae 3	1 080
8. <i>Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet:</i>	
a) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3	10 116
b) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Ae 5	1 224

9. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:	Ökning
a) 1 laboratorieassistent A 11 i st. f. 1 översköterska Ao 10	768
10. Patologiska avdelningen:	
a) 1 laboratorieassistent A 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde Ae 9	1 524
11. Sjukgymnastikavdelningen:	
a) 2 sjukgymnaster Ae 10/12	32 232
b) 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid	6 222
12. Kuratorsverksamheten:	
a) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kanslibiträde Ae 7 från halvtid till heltid	6 222
13. Administrationen:	
a) Uppflyttning av 1 sjukhusintendent Ao 23 till Ao 24	1 512
14. Köket:	
a) Uppflyttning av 1 förste köksföreståndare Ao 16 till Ao 17	1 044
b) Uppflyttning av 1 köksföreståndare Ao 11 till Ao 13	1 644
c) Uppflyttning av 1 köksföreståndare Ae 10 till Ae 11	768
15. Förelständarinneorganisationen:	
a) 1 föreståndarinna Ag 13	16 956
16. Sjuksköterske- och undersköterskeorganisationen:	
a) 4 översköterskor Ae 10 i st. f. 4 sjuksköterskor Ae 8	5 856
b) 2 översköterskor Ae 9 i st. f. 2 sjuksköterskor Ae 8	1 416
c) 4 undersköterskor Ae 4 i st. f. 4 sjukvårdsbiträden Ae 3	2 160
17. Särskilda förslag:	
a) 2 portvakter Ae 4 i st. f. 2 ekonomibiträden Ae 3	1 080
b) Personlig lönefyllnad åt trädgårdsmästaren J. H. Lövgren	804
18. Vikariatsersättning	30 000
19. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran	40 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster	61 000
Höjda överläkararvoden m. m.	144 000
Vidtagen lönereglering	900 000
Avrundning	666
	1 517 000

Motiv

I

1 a) Av medicinska kliniken tre biträdande överläkare tjänstgör en som poliklinikchef, medan de övriga två är fullt upptagna med sjukvårdsuppgifter på vardera två vårdavdelningar. Professorn-överläkaren har själv två vårdavdelningar sig direkt underställda. Den till professorn och de tre biträdande överläkarna knutna undervisningsskyldigheten (325 timmar årligen) räcker inte till att täcka den i studieplanen föreskrivna undervisningen, varför 202 timmar per år måste tillgodoses av lärarkrafter hämtade utanför kliniken. De tidskrävande anspråk, som undervisningen ställer på klinikchefen, tillika med engagemang icke blott i kliniken egna ombyggnadsarbeten utan därjämte i planeringen för Sabbatsbergskomplexet, har tidvis visat sig synnerligen svåra att förena med det dagliga ansvaret för rutinsjukvården på två vårdavdelningar. Likaledes har åtskilliga trängande sjukvårdsmässiga organisationsuppgifter inom kliniken som helhet måst eftersättas, då kompetent ställföreträdare för dylika uppgifter saknats. Ytterligare en tjänst som biträdande överläkare vid kliniken är därför oundgängligen nödvändig. Under förutsättning att en dylik tjänst till-

kommer kan nu utgående arvode till biträdande lärare och specialföreläsare minskas med 3 700 kronor.

2 a) Kirurgiska klinikkens personalorganisation är fr. o. m. budgetåret 1957/58 beräknad — förutom för sjukvårdens behov — för den undervisning, som enligt 1955 års medicinska examensstadga skall anordnas vid kliniken. I samband med undervisningsreformen har emellertid den ökande kvantiteten av icke-katedral undervisning i form av rond-, demonstrations- och poliklinikundervisning kommit att så kraftigt belasta lärar- och läkarkrafterna vid kliniken, att en ytterligare ökning av staben erfordras utöver vad man i propositionen nr 212/1954 ansett nödvändigt på grundval av antalet katedrala undervisningstimmar. Tillkommer en biträdande överläkartjänst kan arvodesmedlen till biträdande lärare vid kliniken nedräknas med 3 900 kronor.

3 a) För undervisningen tillgänglig personal å det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet torde under läsåret 1960/61 komma att utgöras av laboratorn, en biträdande överläkare, en förste assistent och en instruktionssköterska. En förstärkning av undervisningsresurserna är emellertid oundgängligen nödvändig. Lärarkollegiet föreslår därför, att en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid laboratoriet, varvid befattningen som förste assistent kan indragas. Härigenom neutraliseras även rekryteringssvårigheter, som sammanhänger med den nuvarande befattningens art.

II

1 a) För renskrift av klinikjournaler erfordras ytterligare ett kontorsbiträde vid medicinska kliniken.

2 a) Med hänsyn till den ökande operationsverksamheten och den omfattande jourtjänsten vid de kirurgiska operationsavdelningarna är en förstärkning av sjuksköterskepersonalen nödvändig.

2 b) Vid kirurgiska polikliniken har under senare år förelegat svårigheter att tillfredsställande uppehålla verksamheten på grund av otillräckligt antal sjukskötersketjänster. Direktionen har därför sett sig nödsakad att anställa tillfällig sådan personal. En halvtidstjänst som översköterska i Ae 9 bör nu tillföras polikliniken.

2 c) Arbetsterapiverksamheten vid lasarettet är av stor betydelse i synnerhet sedan densamma från att huvudsakligen ha varit sysselsättningsterapi numera övergått till funktionsförbättrande arbetsterapi, d. v. s. rehabilitering. Vid kirurgiska kliniken föreligger stort behov av arbetsterapi för frakturfall.

2 d) Vid kirurgiska operationsavdelningen har operationssköterskor avdelats för att enbart ha hand om narkosgivning. Detta arbete ställer allt större krav på sjuksköterskorna, varför speciella kurser anordnas för narkosköterskor. En av operationsskötersketjänsterna i Ae 9 bör därför ersättas med en tjänst som narkosköterska i Ae 10.

2 e—f) Serafimerlasarettsutredningen föreslog i sitt betänkande år 1957, att en postoperativ avdelning skulle anordnas vid kirurgiska kliniken och beräknade personalbehovet för avdelningens skötsel till 2 översköterskor och 2 sjukvårdsbiträden. Sedan t. f. klinikchefen påtalat vissa allvarliga brister i fråga om utrymme och lokaldisposition inom kliniken, vilka enligt hans uppfattning icke bleve avhjälpda vid ett genomförande av utredningens förslag, har byggnadsstyrelsen i samråd med klinikchefen utarbetat ett alternativ till lösning av klinikens lokalfråga, i vilket bl. a. föreslagits en intensivvårdavdelning i st. f. uppvakningsavdelning. Personalbehovet för förstnämnda avdelning har av klinikchefen beräknats till sammanlagt 11 befattningar. Då frågan om kirurgiska kliniken ombyggnad i avbidan på förhandlingar med Stockholms stad (se prop. nr 71/1960) ännu icke kunnat avgöras, anser direktionen sig tills vidare böra begränsa sitt förslag till personalökning för här angivet ändamål till 2 översköterskor och 2 sjukvårdsbiträden.

3 a) Neurologiska kliniken och poliklinikens resurser är otillräckliga för både sjukvård och undervisning. Klinikens effektivitet skulle avsevärt höjas och väntelistorna nedbringas, om poliklinikens kapacitet ökades. Gallring av fall, som remitteras för intagning, bör ske på polikliniken i större utsträckning än som nu är möjligt. En del tidskrävande undersökningar kan ofta utföras redan på polikliniken, varigenom vårdtiden på kliniken kan nedbringas. På grund härav bör läkarpersonalen vid polikliniken förstärkas med en förste underläkare.

3 b) För utförande av vissa experimentalpsykologiska undersökningar, vilka under senare år fått allt större betydelse inom neurologiskt arbete beträffande diagnostiken och terapin av olika nervskador, bör inrättas en tjänst som psykologassistent med halvtidstjänstgöring.

3 c) Vid neurologiska kliniken laboratorium anställd personal (1 laboratoriesköterska och 1½ laboratoriebiträden) är f. n. helt utnyttjad. Laboratoriet måste emellertid taga upp nya liquorundersökningsmetoder, som är oundgängligen nödvändiga för modern neurologisk diagnostik.

3 d) Lasarettets arbetsterapiavdelning handhaves f. n. av en arbetsinstruktör i Ae 9. Tjänsteinnehavarens löneställning är för låg för de ansvarsfulla arbetsuppgifter, som hon numera fått sig förelagda — huvudsakligen behandling av svåra fall vid neurologiska kliniken, bl. a. paraplegiker — och som nödgat henne att även skaffa sig sjukgymnastutbildning.

4 a) F. n. måste narkosöverläkaren ensam ansvara för alla narkoser vid neurokirurgiska kliniken, vilket innebär en helt orimlig arbetsbörda och även medför avsevärda risker för patienterna, eftersom en del narkoser måste skötas av för narkos högst bristfälligt utbildade underläkare. Behovet av en narkosunderläkartjänst vid kliniken är väl dokumenterat (år 1959 gavs över 1 200 anestasier, de flesta ytterst tids- och kvalitetskrävande).

4 b) Rekryteringen till neurokirurgbanan har under senare år varit otill-

räcklig. För att säkerställa klinikens behov av läkare med nöjaktig kompetens föreslås inrättandet av en ny befattning som biträdande överläkare i utbyte mot en förste underläkartjänst. Behovet härav har även blivit trängande genom att ett nytt arbetsområde, s. k. riktade hjärnoperationer, kommer att tagas upp vid kliniken. Vårdbehovet inom detta område är betydande, vilket gör det önskvärt, att ytterligare en läkare är kompetent och formellt berättigad att på eget ansvar handlägga neurokirurgiska fall.

4 c) Som ambulerande avlösare för klinikens kontrollsköterskor erfordras en sjuksköterska i Ae 8.

5 a—c) Anestesiavdelningens arbetsuppgifter, som omfattar två kirurgiska operationsavdelningar, röntgenavdelningen (dock ej neurokirurgiska anestasier) samt kirurgiska, medicinska och neurologiska klinikerna, kan med nu tillgänglig personal ej bli tillfredsställande fullgjorda. Sålunda är det icke möjligt att regelbundet ge anestasier åt fyra operationssalar samtidigt. Det har vidare varit förenat med stora svårigheter att ge erforderlig anestesi hjälp för röntgendiagnostiska undersökningar. För framtiden beräknas avdelningens arbete bli utökat genom att hjärkateteriseringsverksamhet i samband med angiografi påbörjas och genom inrättande av postoperativ avdelning.

6 a) Till isotoplaboratoriet, som hittills endast förfogat över en undersköterska, bör knytas en särskild laboratoriesköterska.

6 b) För städnings-, disk- resp. steriliseringsarbete råder sedan länge underskott av personal vid laboratoriet. Sedan detsamma numera tillförts nya lokaler har behovet av ekonomipersonal ytterligare ökat.

6 c) Den utökade och intensifierade verksamheten vid laboratoriet har medfört ett betydande merarbete för expeditionspersonalen.

7 a) Ifrågavarande befattningshavare har direkt patientvårdande arbetsuppgifter av kvalificerad art och utgör en värdefull tillgång för laboratoriet med hänsyn till såväl sin utbildning som till sin mångåriga erfarenhet av det speciella arbetet vid laboratoriet.

8 a) På grund av att laboratoriets arbetsuppgifter ökats synes en förstärkning av den befintliga sjukvårdspersonalen vara erforderlig.

8 b) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

9 a—10 a) Direktionen hänvisar till vad därom anförts under karolinska sjukhusets avlöningsanslag (inledningen).

11 a) Antalet sjukgymnaster vid sjukgymnastikavdelningen är sedan många år tillbaka oförändrat fyra, medan patientantalet stigit väsentligt. Avdelningen saknar f. n. möjlighet att i tillräcklig omfattning ge nödvändig behandling. Krav på nya behandlingsformer, såsom pre- och postoperativ andningsgymnastik, har framförts från såväl kirurgiska som medicinska kliniken. I första hand måste emellertid neurologiska klinikens paraplegifall erhålla betydligt ökad sjukgymnastisk hjälp. Den föreslagna ut-

ökningen av antalet sjukgymnaster är vidare erforderlig för att ökat antal sjukgymnastelever skall kunna intagas vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm.

11 b) Ökade administrativa och organisatoriska krav har ställts på sjukgymnastikavdelningen sedan sjukgymnastutbildning förlagts dit. Antalet expeditionella ärenden och utlåtanden har även ökat avsevärt. Någon skrivpersonal finns f. n. icke vid avdelningen. För att erhålla kompetent arbetskraft erfordras ett kanslibiträde.

12 a) Kuratorerna skulle avlastas från ett tidsödande och betungande rutinarbete om erforderlig skrivhjälp ställdes till deras förfogande.

13 a) Löneställningen för lasarettets intendent har icke prövats sedan år 1937. Under de senaste 20 åren har betydande ändringar i arbetsuppgifterna såväl kvalitativt som kvantitativt inträtt på förevarande tjänst. De statliga tjänster, med vilka lasarettets intendentbefattning i lönehänseende tidigare ansetts böra jämsställas, har under samma tid omprövats ur lönesynpunkt.

14 a—c) Under senare år har rekryteringssvårigheterna varit betydande och ombyte av personal på köksföreståndarbefattningarna har tagit en omfattning som är ägnad att ingiva oro. Vid de kommunala sjukhusen är köksföreståndarna (ekonomiföreståndarna) vid delade lasarett numera placerade i 16 lönegraden och vid sjukhus med mer än 500 vårdplatser i 17 lönegraden.

15 a) Arbetstiden för de två föreståndarinnorna uppgår ofta till 12 timmar per dag, vartill kommer jourtjänst. Det är i hög grad angeläget, att föreståndarinnorna håller intim kontakt med arbetet å vård- och specialavdelningarna samt med vårdpersonalen. Detta låter sig dock f. n. icke göras, enär de i alltför hög grad är bundna å sina expeditioner för handläggning av framförallt personalanskaffningsärenden.

16 a—b) För genomförandet av arbetstidsförkortningen har bl. a. inrättats 9 tjänster som sjuksköterska i Ae 8. Av organisatoriska och schematekniska skäl har emellertid av de nya tjänsterna fyra måst placeras i ständig natttjänst och två å kemiska centrallaboratoriet. Då natt- resp. laboratoriesköterskor är placerade i lönegrad 10 resp. 9, bör en uppflyttning av ifrågavarande tjänster komma till stånd.

16 c—17 a) Direktionen hänvisar till vad direktionen anfört beträffande motsvarande frågor under karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

17 b) Trädgårdsmästartjänstens nuvarande lönegradsplacering i Ao 8 är oskäligt låg, då av innehavaren krävts fullgod trädgårdsmästarutbildning.

Yttranden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* påpekar, att inom den diagnostiska verksamheten har isotoper kommit till alltmer ökad användning. Från 14 — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

olika håll, särskilt från lasarettets medicinska klinik, har framhållits angelägenheten av att den isotopdiagnostiska verksamheten omhänderhaves av läkare med särskild utbildning inom detta område. Med hänsyn härtill och till att härmed förbunden metodik ägnats stor uppmärksamhet vid lasarettet tillstyrker direktionen, att en ny tjänst som biträdande överläkare inrättas vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. Vid bifall härtill förutsätter direktionen, att den nuvarande assistentbefattningen vid laboratoriet å karolinska institutets stat utgår ur organisationen. Direktionen tillstyrker jämväl inrättande av övriga av lärarkollegiet föreslagna tjänster.

Medicinalstyrelsen tillstyrker de föreslagna tjänsterna som biträdande överläkare vid kirurgiska kliniken och kliniskt-kemiska centrallaboratoriet men anför beträffande den föreslagna tjänsten som biträdande överläkare vid medicinska kliniken, att styrelsen vid en jämförelse mellan antalet biträdande överläkare och läkartätheten i övrigt vid motsvarande kliniker vid andra undervisningssjukhus funnit sig icke kunna tillstyrka bifall till densamma.

Kanslern för rikets universitet tillstyrker den föreslagna tjänsten som biträdande överläkare vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet men är icke beredd att förorda inrättande av de begärda tjänsterna som biträdande överläkare vid medicinska och kirurgiska klinikerna.

II. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker inrättande av de begärda läkartjänsterna med undantag av tjänsten som förste underläkare för anestesigöromål vid neurokirurgiska kliniken.

Departementschefen

Som jag framhållit vid anmälan av motsvarande fråga under karolinska sjukhusets avlöningsanslag har av direktionen framlagda förslag till ändrad lönegradsplacering för vissa sjuksköterskor och viss teknisk biträdespersonal vid serafimerlasarettet redan prövats i samband med framläggandet av propositionen nr 178/1960. På grund av organisatoriska förändringar inom vissa specialavdelningar vid lasarettet, vilka först nu kommit till min kännedom, bör emellertid i överensstämmelse med av riksdagen godkända grunder för lönegradsplacering av personal med sjuksköterskeutbildning vid de statliga kroppssjukhusen uppflyttning i lönegrad ske beträffande vissa i nämnda proposition prövade tjänster. Jag förordar sålunda, att två tjänster som översköterska i Ao 10 uppflyttas till Ao 11.

Jag biträder direktionens förslag om inrättande vid medicinska kliniken av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Personalen vid kirurgiska polikliniken bör utökas med en sjuksköterska i Ae 9 med halvtidstjänstgöring.

Riksdagen har nyligen godkänt ett av mig i propositionen nr 185/1960 förordat förslag till om- och tillbyggnad av lasarettets kirurgiska klinik. I byggnadsprojektet ingår bl. a. inrättandet av en postoperativ avdelning i

en befintlig vårdavdelning. Byggnadsarbetena beräknas kunna slutföras under innevarande budgetår. För att avdelningen skall kunna tagas i bruk erfordras emellertid en personalförstärkning. Jag förordar således anställande vid avdelningen av en översköterska i Ae 12, en sjuksköterska i Ae 9 samt två sjukvårdsbiträden i Ae 2/3. Skulle vid en intensifiering av verksamheten den sålunda beräknade personalen visa sig otillräcklig, torde direktionen av tillgängliga medel få vidtaga en provisorisk förstärkning av personalorganisationen.

För att möjliggöra avsedd utökning av verksamheten vid neurokirurgiska kliniken samt för att förbättra rekryteringen av neurokirurger till lasarettet biträder jag förslaget om utbyte av en tjänst som förste underläkare i Ae 23 mot en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24 vid kliniken.

Arbetsbördan vid lasarettets anesthesiavdelning är pressande och krav från klinikernas sida på ökad anesthesiologisk service kan f. n. icke helt tillgodoses. Jag föreslår därför, att anesthesiavdelningens läkarpersonal utökas med en förste underläkare i Ae 23. Jag anser mig kunna utgå ifrån att anesthesiavdelningen därmed skall få möjlighet att i viss utsträckning avlasta den biträdande överläkare vid neurokirurgiska kliniken, som ensam svarar för narkostjänsten där.

Av direktionen begärda personalförstärkningar vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet kan jag endast så tillvida understödja som jag förordar, att tjänstgöringstiden för ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång utökas från halvtid till heltid.

Jag tillstyrker förslaget om utbyte av två tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 3 vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet mot samma antal tjänster som undersköterska i Ae 4.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att en kontorsbiträdestjänst vid kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet utbytes mot en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

På av direktionen anförda skäl anser jag, att ytterligare en sjukgymnast i Ae 10/12 bör anställas vid lasarettet.

Tjänsten som förste köksföreståndare i Ao 16 vid lasarettet bör uppflyttas till Ao 17.

Som ett led i en successiv utbyggnad av undersköterskeorganisationen bör tre tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 3 utbytas mot lika många tjänster som undersköterska i Ae 4.

Övriga föreslagna personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar anser jag mig icke kunna biträda.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 171 000 kronor. Till automatiska utgiftsstegringar bör för löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran, vidtagen lönereglering m. m., höjda över-

läkararvoden och avlöningsförstärkningar samt ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter avses 1 556 000 kronor. Av samma skäl som jag åberopat vid anmälan av motsvarande fråga under karolinska sjukhusets avlöningsanslag bör anslaget å andra sidan nedräknas med 18 000 kronor, utgörande minskning av nu utgående ersättning för å lasarettet tjänstgörande sjuksköterskeelever från Sophiahemmets sjuksköterskeskola. Avlöningsanslaget bör alltså sammanlagt uppräknas med (171 000 + 1 556 000 — 18 000) 1 709 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (10 283 000 + 1 709 000) 11 992 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 452 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	452 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	7 380 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	2 531 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	177 000

Summa kronor 11 992 000;

c) till *Serafimerlasarettet*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 992 000 kronor.

[63] 58. Serafimerlasarettet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 222 300	3 191 350
1960/61 (statsliggaren s. 1110)	3 179 900	
1961/62 (förslag)	3 251 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 26/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 77 600 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga expenser.....	125 000	105 000	135 000	+ 30 000
2. Inventariers underhåll och komplettering	354 366	430 000	507 000	+ 77 000
3. Kosthåll.....	486 484	635 000	575 000	— 60 000
4. Läkemedel.....	681 679	550 000	680 000	+ 130 000
5. Annuitet å lån hos pensionsstyrelsen ...	198 771	99 400	—	— 99 400
				+ 77 600

Motiv

Direktionen har i sina anslagsäskanden utgått från belastningen under budgetåret 1959/60 och anvisade anslag för innevarande budgetår, varjämte förutsatts dels att antalet underhållsdagar blir i huvudsak oförändrat, dels att inga större förändringar av prisnivån inträffar.

Med hänsyn till belastningen och ökade telefonkostnader efter utbyggnad av telefonväxeln, bör delposten till övriga expenser uppräknas med 30 000 kronor. Anslaget för kosthåll torde med hänsyn till anslagsbelastningen och till beräknad kommande patientbeläggning kunna nedräknas med 60 000 kronor. Kostnaderna för läkemedel har under budgetåret 1959/60 stigit betydligt i förhållande till tidigare år. Orsaken härtill är i första hand den avsevärt ökade förbrukningen av blod. För ändamålet torde erfordras en med 130 000 kronor ökad medelsanvisning. Det hos pensionsstyrelsen upptagna lånet för ombyggnad av serafimerlasarettet är med utgången av år 1960 slutamorterat.

I fråga om delposten till inventariers underhåll och komplettering synes årsanslaget till löpande utgifter kunna upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår eller 260 000 kronor. Utgifterna för nyanskaffning av inventarier beräknas till i runt tal 247 000 (+ 77 000) kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Medicinska kliniken.....	18 650
2. Kirurgiska kliniken.....	58 200
3. Neurologiska kliniken.....	2 800
4. Neurokirurgiska kliniken.....	17 800
5. Röntgenavdelningen.....	70 000
6. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet.....	1 400
7. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet.....	27 390
8. Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet.....	1 750
9. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet.....	14 000
10. Anestesiavdelningen.....	34 800
	Summa kronor 246 790

Beträffande den närmare motiveringen för förslagen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde böra uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 13 000 kronor. För reseersättningar torde böra upptagas ett till 3 000 (+ 500) kronor förhöjt belopp.

Under anslagsposten till expenser beräknar jag oförändrat 300 000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 135 000 (+ 30 000) kronor för övriga expenser. Anslagsposten upptages alltså till (300 000 + 135 000) 435 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter beräknar jag för inventariers underhåll och komplettering oförändrat 430 000 kronor. Inom anslaget torde kunna rymmas engångsutgifter å 170 000 kronor. Delposten till tvätt och renhållning synes kunna uppföras med oförändrat belopp eller 185 000 kronor. För kosthåll beräknar jag 575 000 kronor, vilket innebär en minskning med 60 000 kronor. Delposterna till läkemedel och till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synes böra uppräknas med 150 000 resp. 50 000 kronor till 700 000 resp. 900 000 kronor. Det hos pensionsstyrelsen upptagna lånet för ombyggnad av serafimerlasarettet är med utgången av år 1960 slutamorterat. Anslaget kan således minskas med för ändamålet för innevarande budgetår upptaget belopp, 99 400 kronor. För diverse utgifter beräknar jag slutligen ett belopp av 10 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (430 000 + 185 000 + 575 000 + 700 000 + 900 000 + 10 000) 2 800 000 kronor.

Jag uppskattar omkostnadsanslaget i dess helhet till (13 000 + 3 000 + 435 000 + 2 800 000) 3 251 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet*: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 251 000 kronor.

[64] 59. **Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor (statsliggaren s. 1111).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avvidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till oförändrat 700 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[65] 60. **Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 472 000 kronor (statsliggaren s. 1111).

Genom beslut den 28 maj 1948 och den 12 december 1958 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad angående dels samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av Sabbatsbergs sjukhus dels ock samarbete för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus (jfr propositionerna nr 213/1948 och 12/1959). Enligt dessa avtal skall läkare, som icke uteslutande anställas för undervisningens och forskningens behov, tillsättas, avlönas och pensioneras av staten men staden skall tillskjuta halva löne- och pensionskostnaden.

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 61 000 kronor.

1. Kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus	
a) 1 biträdande överläkare Ag 24 (narkosläkare) i st. f. 1 förste underläkare Ae 23	+ 1 500
b) 1 förste underläkare Ae 23 (psykiater)	+ 28 500
2. Omräkning	+ 92 000
	+ 122 000
varav statens andel utgör hälften, eller kronor	61 000

Motiv

1 a) För den omfattande operationsverksamheten vid kvinnokliniken (mer än 3 000 operationer per år) erfordras en fullt utbildad anestesilog, som även intresserar sig för förlossningsnarkos. Denne skall deltaga i undervisningen av medicine kandidater i obstetrisk anestesi samt i forskningen å området. Erfarenheten visar, att det icke är möjligt att till en underläkartjänst vid kliniken knyta anestesilog med erforderliga kvalifikationer. Det är angeläget att detta spörsmål erhåller en för sjukvården och undervisningen tillfredsställande provisorisk lösning i avvaktan på att frågan om anestesivårdens framtida ordnande inom Sabbatsbergs sjukhus kan bli reglerad i avtal.

1 b) De psykosomatiska rubbningarnas betydelse inom obstetrik och gynekologin har genom de senaste årens forskningar blivit alltmer uppenbar. Vid de större universitetsklinikerna har också tillkommit särskilda tjänster, avsedda för gynekologer med psykiatrisk skolning. En dylik tjänst finnes sedan den 1 juli 1957 vid karolinska sjukhuset, då en tjänst som biträdande överläkare inrättades för ändamålet. Såväl lärarkollegiet vid karolinska institutet som Stockholms stads sjukvårdsstyrelse har vitsordat det stora behovet av en psykiatriskt utbildad gynekolog vid Sabbatsbergs sjukhus, där psykiatrisk sakkunskap icke finnes tillgänglig.

Yttrande

Kanslern för rikets universitet anser sig ur de synpunkter han närmast har att företräda böra understödja direktionens förslag om inrättande vid kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus av en tjänst som förste underläkare, avsedd för gynekolog med utbildning i psykiatri.

Departementschefen

Vid kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus bör behovet av psykiatrisk expertis tillgodoses genom inrättande av en tjänst som förste underläkare i Ae 23. Direktionens förslag att inrätta en extra biträdande överläkartjänst avsedd för en anesthesiolog och samtidigt vakantsätta en tjänst som förste underläkare i Ae 23 vid kliniken är jag däremot icke beredd att biträda.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 33 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagen lönerreglering med i runt tal 89 000 kronor. Avlöningsanslaget i dess helhet uppskattar jag till $\left(\frac{944\,000 + 33\,000 + 89\,000}{2} \right)$ 533 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

*Avlöningsstat**U t g i f t e r:*

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	29 400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	788 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	233 300
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	15 300
Summa kronor	1 066 000

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l:

Bidrag från Stockholms stad	533 000
Nettoutgift kronor	533 000;

c) till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 533 000 kronor.

[66] 61. Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus. För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 600 000 kronor (statsliggaren s. 1112).

Genom beslut den 28 maj 1948 och den 12 december 1958 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad angående dels samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av Sabbatsbergs sjukhus dels ock samarbete för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus. Närmare redogörelser för avtalen återfinnes i propositionerna nr 213/1948, 87/1958 och 12/1959. Enligt förenämnda avtal skall staten i fråga om de anläggningar vid Sabbatsbergs sjukhus, som är upplåtna för undervisningsändamål, resp. psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus årligen bidraga med 25 procent av kostnaderna för sådan instrumentutrustning, som ej avser ersättande av kasserad utrustning och som tillkommit utan samband med byggnadsarbete. Såsom bidrag till övriga driftkostnader skall staten årligen erlägga ett belopp, motsvarande 10 procent — i fråga om det bakteriologiska centrallaboratoriet vid Sabbatsbergs sjukhus 2 procent — av den del av respektive sjukhus' totala driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på de för undervisningen upplåtna vårdplatserna. I driftkostnaderna skall härvid inbegripas kostnaderna för årligt underhåll av byggnader ävensom pensionskostnader, beräknade på visst närmare angivet sätt, men undantagas löne- och pensionskostnaden för läkarpersonal samt för annan personal, som uteslutande är anställd för forsknings- och undervisningsändamål. I fråga om psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus gäller dock att, om driftkostnaderna för samma antal vård dagar vid Sabbatsbergs sjukhus skulle under visst kalenderår uppgå till högre belopp, statens bidrag i stället skall utgå med 10 procent av sistnämnda belopp.

Sabbatsbergs sjukhus. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1960 till driftkostnader vid *kvinnokliniken* och vid det *bakteriologiska centrallaboratoriet*.

Enligt under hand inhämtade uppgifter beräknas driftkostnaderna för hela sjukhuset under kalenderåret 1961, sedan vissa inkomster från räknats, till 21 204 406 kronor. Antalet vård dagar vid hela sjukhuset uppskattas till 230 000, varför kostnaden per vård dag skulle komma att utgöra 92 kronor 19 öre. Då antalet vård dagar vid kvinnokliniken beräknas till 57 000, skulle den på kvinnokliniken belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra ($57\,000 \times 92$ kronor 19 öre) 5 254 830 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidraga till de på kvinnokliniken belöpande driftkostnaderna med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 525 483 kronor.

Jämlikt Sabbatsbergsavtalet har staten att bidraga till driftkostnaderna vid det bakteriologiska centrallaboratoriet med 2 procent. Då de samman-

lagda driftkostnaderna för laboratoriet under kalenderåret 1961 uppskattas till 2 404 099 kronor, torde statens andel kunna beräknas till 48 082 kronor.

Kostnaden för anskaffande av viss instrumentutrustning till kvinnokliniken och det bakteriologiska centrallaboratoriet under år 1961 beräknas uppgå till 68 319 kronor, varav staten enligt avtalet har att erlægga 25 procent eller 17 082 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till $(525\,483 + 48\,082 + 17\,082)$ 590 647 kronor.

S:t Görans sjukhus. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1960 till driftkostnaderna vid *den psykiatriska kliniken*. Enligt under hand inhämtade uppgifter beräknas antalet vård dagar vid kliniken under kalenderåret 1961 till cirka 29 000. Vård dagkostnaden vid sjukhuset under år 1961 har uppskattats till 77 kronor 87 öre, medan motsvarande kostnad vid Sabbatsbergs sjukhus beräknas till 92 kronor 19 öre. Enligt de i avtalet angivna grunderna skall således statens tioprocentiga driftbidrag beräknas å $(29\,000 \times 92:19)$ 2 673 510 kronor. Bidraget torde alltså komma att uppgå till 267 351 kronor.

Under anslaget torde således för nästa budgetår böra upptagas ett belopp om tillhopa $(590\,647 + 267\,351)$ 857 998 eller i runt tal 860 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 860 000 kronor.

[67] 62. **Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 1 240 000 kronor (statsliggaren s. 1112).

Enligt det av Kungl. Maj:t den 28 maj 1948 godkända avtalet mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus (se prop. nr 213/1948) åligger det staten att för genom avtalet för undervisningsändamål upplåtna anläggningar tillhandahålla staden bidrag under byggnadstiden i ungefärlig proportion till stadens egna utlägg för ifrågavarande byggnadsföretag. Statens bidrag utgör 25 procent av de verkliga totalkostnaderna för anläggningarnas färdigställande och utrustning.

Enligt från 1959 års utredningskommitté för Sabbatsbergs sjukhus inhämtade uppgifter beräknas utrednings- och planeringskostnaderna för det nya undervisningssjukhuset å Sabbatsberg för nästa budgetår uppgå till cirka 600 000 kronor, varav statens andel utgör 150 000 kronor. Från Stockholms stads sjukvårdsstyrelse har vidare inhämtats, att staden avser att genomföra vissa förbättringsåtgärder inom stadens bakteriologiska

centrallaboratorium — främst i avseende å ventilationssystemet — för att skydda personalen mot livshotande yrkessjukdom och andra yrkesrisker. Åtgärderna har påyrkats av yrkesinspektionen. Byggnadskostnaderna beräknas till 550 000 kronor. Enligt Sabbatsbergsavtalet har staten att erlagga 25 procent härav — 137 500 kronor — vilket belopp bör ställas till stadens förfogande under nästa budgetår.

Det sammanlagda bidraget uppgår alltså till (150 000 + 137 500) 287 500 eller i runt tal 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[68] 63. **Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	360 000	386 346
1960/61 (statsliggaren s. 1113)	330 000	
1961/62 (förslag)	210 000	

Enligt särskilda mellan staten och Stockholms stad träffade avtal har staden upplåtit *dels* Epidemisjukhuset i Stockholm för anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi, *dels ock* S:t Eriks och S:t Görans sjukhus samt Södersjukhuset för meddelande av obduktionsundervisning. Enligt avtalen skall staten till staden erlagga bidrag till avlöning och pensionering av viss läkar- och kontorspersonal samt ersättning för lokalupplåtelse, utrustning, förbrukningsartiklar m. m. Staden för varje kalenderår tillkommande ersättning skall erläggas efter kalenderårets utgång. Beträffande avtalens närmare innehåll torde få hänvisas till propositionerna nr 2/1957, XI ht, p. 2 och 87/1958.

Enligt av *lärarkollegiet vid karolinska institutet* (skr. 15/9 1960) gjorda beräkningar torde statens bidrag för kalenderåret 1961 för undervisningen i klinisk epidemiologi komma att uppgå till 166 146 kronor och för obduktionsundervisningen till 41 171 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål kan således uppskattas till (166 146 + 41 171) 207 317 kronor.

Då lärarkollegiets beräkning av medelsbehovet icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med ett till 210 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

[69] 64. Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	930 000	928 578
1960/61 (statsliggaren s. 1113)	1 100 000	
1961/62 (förslag)	1 300 000	

Genom beslut den 1 mars 1957 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn angående upplåtelse av vårdanstalten för den medicinska undervisningen samt fördelningen av driftkostnaderna vid vårdanstalten m. m. Ett mellan sagda parter träffat tilläggsavtal till ifrågavarande avtal godkändes därefter av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 maj 1957 (jfr proposition nr 104/1957). Slutligen har mellan parterna träffats en av Kungl. Maj:t den 30 maj 1958 godkänd överenskommelse rörande inordnande av en statlig lärartjänst i läkarorganisationen vid vårdanstalten.

Enligt sagda avtal och överenskommelse skall överläkarna vid vårdanstaltens medicinska samt barn- och ungdomspsykiatriska avdelningar, vilka tillika är professorer, samt den biträdande överläkare vid vårdanstalten, som tillika är lärare i pediatrik vid karolinska institutet, ävensom sådan personal, som uteslutande anställs för forsknings- och undervisningsändamål, tillsättas, avlönas och pensioneras av staten; dock att vårdanstalten bestrider kostnaden för särskilda överläkararvoden. Härjämte bidrager staten med halva löne- och pensionskostnaden för av vårdanstalten anställd läkarpersonal med vissa undantag. Vidare skall staten årligen erlagga dels ett belopp, motsvarande 10 procent av anstaltens återstående driftkostnader, dels ock för användningen av sjukhusbyggnaderna för undervisningsändamål en särskild ersättning, motsvarande $\frac{1}{4} \times 1,25$ procent av byggnadernas taxeringsvärde.

I skrivelse den 17 maj 1960 har *styrelsen för vårdanstalten* hemställt om statsbidrag till täckande av vårdanstaltens driftkostnader under kalenderåret 1961. Statens bidrag för läkarlöner har därvid beräknats uppgå till 632 810 kronor. Den del av de totala driftkostnaderna, å vilken staten har att erlagga det tioprocentiga bidraget, uppskattas till 5 081 616 kronor, varav statens andel 508 162 kronor. För användning av sjukhusbyggnaden har med förut angiven formel för beräkningarna och med utgångspunkt från ett taxeringsvärde av 1 530 000 kronor upptagits ett belopp av 4 781 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda enligt den av styrelsen verkställda beräkningen till (632 810 + 508 162 + 4 781) 1 145 753 kronor.

Departementschefen

Styrelsens för vårdanstalten beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke i och för sig givit mig anledning till erinran. Enligt vad jag

under hand inhämtat har emellertid styrelsen vid beräkningen utgått från de för år 1959 gällande lönebeloppen. Med hänsyn härtill synes mig en uppräknig av anslaget utöver vad styrelsen föreslagit böra ske. Jag beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 1 300 000 kronor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[70] 65. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 063 000	3 335 363
1960/61 (statsliggaren s. 1114)	3 466 000	
1961/62 (förslag)	4 602 000	

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 13/6 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 306 300 kronor.

	Ökning
1. Barnpsykiatriska kliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
b) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
2. Kirurgiska klinikens barnkirurgiska avdelning:	
a) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
3. Plastikkirurgiska kliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
4. Ortopediska kliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
5. Anestesiavdelningen:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
6. Barnkliniken:	
a) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
7. Folke Bernadottehemmet:	
a) 1 konsultläkare med arvode motsvarande lön i Ae 24 (fr. o. m. 1/1 1962)	15 906
8. Neurologiska kliniken:	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
9. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:	
a) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
10. Neurofysiologiska laboratoriet:	
a) 1 överläkare B 1	42 840
11. Omräkning	968 206
	1 306 300

Motiv

Akademiska sjukhuset befinner sig i en kraftig expansion, föranledd av dels det ökade utbildningsbehovet av läkare och sjukvårdens specialisering och utvidgning i allmänhet dels den planerade utbyggnaden av region-sjukvården. I proposition nr 159/1960 med förslag till riktlinjer för region-sjukvårdens utbyggande föreslås sålunda, att Akademiska sjukhuset skall

fungera som ett av rikets regionsjukhus. Nu angivna förhållanden medför givetvis behov av ytterligare läkarbefattningar.

Akademiska sjukhusets pågående utbyggnad enligt den av riksdagen antagna generalplanen har hittills endast berört sådana delar av sjukhuset som panncentralen och förberedande arbeten i form av kulvertförbindelser, avloppsledningar m.m. För närvarande pågår emellertid uppförandet av den första nya klinikbyggnaden, avsedd för barnpsykiatriska kliniken, vilken blir färdig för inflyttning omkring den 1 juli 1961. Folke Bernadottemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares, som enligt beslut av 1960 års riksdag avses skola anslutas till Akademiska sjukhuset (se prop. nr 71/1960), beräknas kunna färdigställas vid årsskiftet 1961/62. Nya läkarbefattningar för den utvidgade barnpsykiatriska verksamheten samt för vården av barn med cerebral pares kommer därför att bli nödvändiga. Den intensifiering av verksamheten vid sjukhuset som föranletts av den nya medicinska studieordningen samt sjukvårdens specialisering och utveckling — till en del betingade av den planerade regionsjukvården — har medfört en ökad arbetsbelastning på såväl kliniker som centrala diagnostik- och behandlingsavdelningar. Ett förhållandevis stort antal nya läkartjänster måste till följd härav tillkomma vid sjukhuset fr. o. m. nästa budgetår. Redan under tidigare år har behovet av ytterligare tjänster varit stort. De äskanden, som direktionen efter omsorgsfulla överväganden framfört och som varit synnerligen starkt motiverade, har år efter år endast delvis kunnat tillgodoses, varigenom en ackumulering av de föreliggande behoven nu uppstått.

1 a—b) Barnpsykiatriska kliniken inflyttar år 1961 i nya utökade lokaler och antalet vårdplatser vid kliniken kommer härigenom att öka från 20 till 36, fördelade på fyra avdelningar för barn- och ungdomspsykiatriska fall. Till kliniken beräknas även komma att anslutas en poliklinik för utomlänspatienter och återbesök, vilken skall skötas av de vid kliniken anställda läkarna. F. n. tjänstgör vid kliniken — förutom överläkaren — två förste underläkare. För den nya kliniken erfordras två nya läkartjänster, då varje vårdavdelning kräver sin särskilda läkare. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som kommer att vila på klinikens överläkare genom utökningen av vårdplatsantalet och den omfattande undervisningsbördan, ävensom till önskvärdheten av att till kliniken kunna binda läkare med speciellt intresse för forskning och vidareutbildning inom området under längre tid än ett underläkarförordnande medger, synes en av dessa läkartjänster böra få ställning av tjänst som biträdande överläkare. — Som jämförelse kan nämnas, att antalet läkare vid barnpsykiatriska kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt med 20 vårdplatser och vid motsvarande klinik å karolinska sjukhuset med 14 vårdplatser uppgår till 5 resp. 3.

2 a) Vid barnkirurgiska avdelningen har provisoriskt placerats en för allmänkirurgi avsedd förste underläkartjänst. Detta har visat sig nödvändigt för den barnkirurgiska verksamheten. Det rör sig här om ett mycket specialiserat klientel, som kräver ständig övervakning och jourtjänst, vilket biträdande överläkaren i barnkirurgi icke ensam kan svara för. På grund

av barnkirurgins karaktär av regionspecialitet remitteras komplicerade fall från andra län till avdelningen. Kirurgiska klinikens verksamhet är så omfattande och krävande både vad avser sjukvård och undervisning, att kliniken enligt proposition nr 93/1959 fr. o. m. budgetåret 1960/61 erhållit en ny läkarbefattning. Klinikens behov av den vid barnkirurgiska avdelningen placerade läkartjänsten är således väl dokumenterad och direktionen finner det därför ytterst angeläget, att nuvarande provisoriska anordning snarast upphör. Beträffande barnkirurgin och dess inpassning i sjukhusets organisation har ytterligare ett moment tillkommit som ökar behovet av läkare. Ursprungligen avsåg man, att specialiteten ifråga skulle förläggas inom kirurgiska kliniken, vilket hade gjort samarbetet med allmänkirurgin lättare bl. a. vad avser övervakning och jourtjänst. En sådan anordning har emellertid av skäl som sammanhänger med sjukhusets utbyggande visat sig mindre lämplig. Barnkirurgiska avdelningen kommer därför i stället att förläggas till kvinnokliniken och där organiseras som en självständig enhet.

3 a) Plastikkirurgiska klinikens läkarstab bör förstärkas med en biträdande överläkare med huvudsaklig uppgift att utöva den handkirurgiska vården vid sjukhuset. Befattningshavaren avses självständigt skola ansvara för 10 av klinikens vårdplatser, å vilka företrädesvis skall vårdas handkirurgiska fall men även andra plastikkirurgiska fall. Direktionen har med hänsyn till antalet operationer, väntelistornas storlek och arbetsbördan å kliniken i övrigt tidigare tillstyrkt en ny läkartjänst vid kliniken och bland de befattningar, som icke beviljades föregående år, är denna en av de mest angelägna. Behovet kvarstår enligt direktionens uppfattning oförändrat.

4 a) Vid ortopediska kliniken har antalet intagningar och operationer ökat under det att vårdtiderna reducerats. Verksamheten är synnerligen intensiv, vilket endast kunnat uppnås genom en långt gående rationalisering. Klinikchefen behöver avlastning genom en befattningshavare som kan på eget ansvar sköta en del av sjukvården. Direktionen föreslår därför, att till kliniken knytes en biträdande överläkare, som självständigt skall svara för tio av klinikens vårdplatser.

5 a) En jämförelse med antalet anestesiläkare vid övriga svenska undervisningssjukhus visar, att Akademiska sjukhusets anesthesiavdelning med hänsyn till dess arbetsbelastning är underdimensionerad vad läkarantalet beträffar. Sjukhusets speciella struktur med placering av de olika klinikerna i separata byggnader gör att anesthesiavdelningens arbetsplatser är utspridda på mycket stora avstånd. Därför är inrättandet av en biträdande överläkartjänst, vars innehavare på eget ansvar anförtror anestesiverksamheten vid några av sjukhusets kliniker, ett starkt motiverat önskemål. Den mångfald kvalificerade arbetsuppgifter, som under sista åren pålagts avdelningen ej minst genom utvecklingen av den öppna hjärtkirurgin vid

sjukhuset och den ständigt stegrade operativa verksamheten inom övriga kirurgiska discipliner, har ytterligare understrukt nödvändigheten av inrättandet av mer permanenta läkartjänster vid avdelningen. Till följd av bristen på utbildade anestesiologer i landet kan överläkaren vid avdelningen f. n. försättas i den situationen, att kompetent vikarie eller kompetenta underläkare för hjälp med de kvalificerade arbetsuppgifterna ej finns att tillgå. Därtill kommer en med specialitetens utveckling ständigt stegrad undervisningsbörda, som överläkaren ej ensam kan bära.

6 a) En tjänst som förste underläkare skall enligt den av riksdagen godkända propositionen nr 93/1959 fr. o. m. nästa budgetår tillkomma vid barnkliniken.

7 a) Enligt beslut av 1960 års riksdag skall Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares anslutas till Akademiska sjukhuset. Hemmet beräknas kunna tagas i bruk under budgetåret 1961/62. Till hemmet, som organisatoriskt skall utgöra en del av barnkliniken vid sjukhuset, måste knytas en särskild läkarbefattning. Två olika typer av befattning torde här kunna komma ifråga. Med hänsyn till samarbetet med barnkliniken och klientelet utnyttjande i den kliniska undervisningen skulle en tjänst som biträdande överläkare anses lämplig. Det kan också göras gällande att uppgiften icke nödvändigtvis kräver de kvalifikationer som uppställs för innehavare av biträdande överläkartjänster, varför det i avvaktan på verksamhetens utveckling vore lämpligare med en befattning som konsultläkare. Direktionen finner för sin del en konsultläkarbefattning vara det lämpligaste alternativet, men anser att frågan om konsultarvodets storlek bör upptagas till förhandling, när tjänstgöringens omfattning och med tjänsten förenade förmåner kan preciseras. I avvaktan härpå upptages preliminärt ett arvode motsvarande lönen för biträdande överläkare.

8 a) Undervisningen i neurologi omfattar tre 2-månaders kurser per år, vilket är mer än vad som svarar mot professorns undervisningsskyldighet. En kurs i ämnet meddelas därför av en av klinikens övriga läkare. Undervisningen bedrivs f. n. under mycket ogynnsamma förhållanden. På grund av det i förhållande till kursdeltagarantalet mycket begränsade patientmaterialet måste både vid kurser och kliniska tjänstgöringar gruppundervisning tillämpas. Denna form av undervisning är så personalkrävande, att läkarstaben icke räcker till för såväl sjukvård som undervisning. Med hänsyn till vikten av att undervisningen kan bedrivas på ett ändamålsenligt sätt har direktionen funnit det angeläget, att den föreslagna tjänsten som biträdande överläkare tillkommer snarast.

9 a) Det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriets läkarpersonal består av — förutom professorn-överläkaren — endast en förste underläkare. Laboratoriets rutindiagnostiska arbetsuppgifter är synnerligen omfattande.

En del av uppgifterna — särskilt de specialkardiologiska — representerar ett mycket tids- och arbetskrävande arbete. Undervisningsverksamheten vid laboratoriet tar genomsnittligt en underläkares halva arbetsdag i anspråk. Den ende underläkaren vid laboratoriet fyller undervisningsuppgiften samt deltar i begränsad omfattning i hjärkateterisering och lungfunktionsprövning. Större delen av arbetet med hjärkateterisering utföres f. n. av läkarpersonal från de medicinska och pediatrika klinikerna, men på grund av de bristfälliga resurserna med ofullständig och därför otillfredsställande metodik. Övriga rutindiagnostiska arbetsuppgifter utföres av professorn-överläkaren men till följd av dennes undervisnings- och forskningsuppgifter kan detta endast ske i mycket begränsad omfattning. Ytterligare en förste underläkartjänst måste av angivna skäl tillföras laboratoriet.

10 a) F. n. finns icke någon särskild läkartjänst inrättad vid sjukhusets neurofysiologiska laboratorium utan verksamheten därstädes uppehålls av en konsult. Det är enligt direktionens uppfattning av vikt att den kliniskt-neurofysiologiska verksamheten snarast får en fastare organisation, så att avdelningen kan organiseras som ett centrallaboratorium för hela sjukhuset. Antalet undersökningar har ständigt ökat och måste förutses komma att öka ytterligare under år 1962, då en neurokirurgisk klinik tillkommer och neurologiska klinikens platsantal ökar till 50.

Yttranden

Medicinalstyrelsen tillstyrker bifall till samtliga äskade läkartjänster med undantag av tjänsten som biträdande överläkare vid neurologiska kliniken.

Kanslern för rikets universitet finner samtliga av direktionen föreslagna, tidigare ej i princip beslutade tjänster starkt motiverade ur andra synpunkter än de han närmast har att beakta.

Departementschefen

För den barnpsykiatriska kliniken, som fr. o. m. nästa budgetår erhåller nya lokaler och vars vårdplatsantal därigenom kommer att i det närmaste fördubblas, beräknar jag i likhet med direktionen, att en förstärkning av läkarpersonalen erfordras med en biträdande överläkare i Ae 24 och en förste underläkare i Ae 23.

Förslaget om inrättande av en tjänst som förste underläkare i Ae 23 vid barnkirurgiska avdelningen anser jag mig böra biträda.

Anestesiverksamhetens omfattning vid sjukhuset har under senare år ökat mycket kraftigt. En fortsatt stegring av arbetsbördan för läkarna inom detta område är att förvänta. Behovet av en kvalificerad befattningshavare vid narkosöverläkarens sida för specialnarkoser o. dyl. gör sig vidare starkt gäl-

lande. Jag förordar därför, att vid anesthesiavdelningen tillkommer en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. Till innehavaren av tjänsten bör utgå avlöningsförstärkning med 6 000 kronor för år.

I enlighet med vad föredragande departementschefen därom anført i den av riksdagen godkända propositionen nr 93/1959 torde vid barnkliniken böra inrättas en ny tjänst som förste underläkare i Ae 23.

Folke Bernadottehemmet för barn med cerebral pares, som beräknas kunna tagas i bruk under nästa budgetår, torde såsom jag föreslagit i propositionen nr 71/1960 organisatoriskt komma att utgöra en del av barnkliniken vid Akademiska sjukhuset och stå under klinikchefens ledning. Till hemmet bör knytas en konsultläkare, som skall ha det närmaste ansvaret för den sjukvårdande verksamheten därstädes och i vars uppgifter även bör ingå att handleda de medicine kandidater, som under pediatrikkursen tjänstgör vid hemmet. Konsultarvodets storlek uppskattar jag mot bakgrunden härav till högst 20 000 kronor för år. Då befattningen icke torde komma att tillträdas förrän omkring den 1 januari 1962 bör under anslaget för budgetåret 1961/62 för ändamålet upptagas ett belopp av 10 000 kronor.

På grund av de synnerligen pressande arbetsförhållandena för läkarna vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet tillstyrker jag slutligen inrättande fr. o. m. nästa budgetår av en förste underläkartjänst i Ae 23 vid laboratoriet.

I övrigt har jag icke funnit mig kunna biträda direktionens förslag till personalförstärkningar.

De av mig i det föregående framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar med 230 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vissa överläkararvoden och avlöningsförstärkningar, vidtagen lönereglering m. m. samt ökad kompen-sation för höjda folkpensionsavgifter med 906 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(230\,000 + 906\,000)$ 1 136 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(3\,466\,000 + 1\,136\,000)$ 4 602 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Akademiska sjukhuset i Uppsala, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Akademiska sjukhuset i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	502 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 113 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	923 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	64 000

Summa kronor 4 602 000;

c) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala*: Avlöningar till läkare för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 602 000 kronor.

[71] 66. Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 030 000	3 678 068
1960/61 (statsliggaren s. 1116)	3 850 000	
1961/62 (förslag)	5 700 000	

Genom beslut den 12 mars 1954 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående samarbete för drift av Akademiska sjukhuset i Uppsala. Närmare redogörelser för avtalet återfinnes i propositionerna nr 123/1951 och 161/1953.

Genom beslut den 30 december 1958 har Kungl. Maj:t vidare godkänt ett mellan samma parter träffat avtal angående samarbete för drift av den till Akademiska sjukhuset förlagda sjuksköterskeskolan (jfr 1958 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, punkten 6).

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 28/6 1960) föreslår, att anslaget höjes med 1 893 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Driftkostnader vid de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna	1 629 000	2 390 000	761 000
2. Bidrag till bestridande av driftkostnader vid sjukhuset i övrigt	2 123 000	3 116 000	993 000
3. Kostnader för täckande av driftunderskott vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola	88 000	227 000	139 000
			1 893 000

Motiv

1. Den nya barnpsykiatriska klinikbyggnaden vid sjukhuset beräknas kunna tagas i bruk den 1 juli 1961. Klinikens platsantal kommer därvid

att ökas från nuvarande 20 till 36 platser. Kliniken föreslås erhålla följande nya personal — fränsett läkarpersonalen — nämligen 2 psykologassistenter i A 16, 1 sysselsättningsterapeut i A 9, 1 barnträdgårdslärlarinna i A 8, 5 sjuksköterskor i A 10, 6 sjuksköterskor i A 8, 8 sjukvårdare i A 8, 1 kontorsbiträde i A 5, 8 barnsköterskor i A 4, därav en med halvtidstjänstgöring, 4 sjukvårdsbiträden i A 3, 3 städerskor i A 2 samt 1 praktikant. Den årliga lönekostnaden för denna personal utgör 434 935 kronor enligt 1961 års löneläge, vartill kommer kostnaderna för vikarier. Direktionens förslag innebär en prutning av klinikchefens äskande med cirka 100 000 kronor. Klinikchefens framställning rörande den blivande personalorganisationen har ingående granskats och jämförts med personaluppsättningen vid andra motsvarande kliniker, varvid konstaterats att den föreslagna personalorganisationen är mycket stor relativt sett. Efter diskussioner med klinikchefen, varvid tänkta arbetstidsschemata och arbetsordningar genomgåts, har därför nedskärningar av angiven storleksordning kunnat genomföras.

Även om vissa personalminskningar på detta sätt kunnat ernås, förefaller dock personalen för den nya kliniken vid jämförelse med nuvarande förhållanden och andra kliniker vara förhållandevis rikligt dimensionerad. Det har emellertid visat sig nödvändigt med en relativt sett mycket stor personalkader, bl. a. med hänsyn till sjukvårdens och terapins uppläggning vid kliniken. Jämförelse med andra nyorganiserade kliniker (Mörby, Aarhus, Örebro) styrker behoven. Vissa andra kliniker (karolinska sjukhuset, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt) har däremot mindre personaluppsättningar, i varje fall ifråga om vissa personalkategorier. Skiljaktigheten härvidlag förklaras av att behandlingen vid Uppsalakliniken är avsedd att i viss utsträckning bedrivs efter andra linjer. Klinikens nya organisation kommer således att ge avsevärt vidgade möjligheter för omhändertagande av mera skiftande klientel än tidigare. Detta kräver emellertid en långt driven differentiering av klientelet, vilket förutsätter uppdelning på små underavdelningar med lågt patientantal. Det synes därför ofrånkomligt, att kliniken får den föreslagna reviderade personaluppsättningen för att kunna fylla sin funktion.

Vid psykiatriska kliniken föreslår direktionen tillkomsten av följande befattningshavare, varav behovet är styrkt, nämligen 1 kurator i A 12 på halvtid, 1 sjuksköterska i A 9 likaledes på halvtid och 1 kontorsbiträde i A 5. Kostnaden härför beräknas för budgetåret 1961/62 till 23 322 kronor.

I den för budgetåret 1960/61 uppgjorda staten har medelsbehovet för avlöningar vid de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 1 570 857 kronor. Kostnaderna för nytillkommande tjänster uppgår till (434 935 + 23 322) 458 257 kronor. Ökade vikariekostnader på grund härav uppskattas till 39 560 kronor. Övriga kostnadsstegringar å lönekontot — av i huvudsak automatisk natur — beräknas till 187 814 kronor. De totala lönekostnaderna — fränsett läkar-

lönerna — torde således komma att utgöra (1 570 857 + 458 257 + 39 560 + 187 814) 2 256 488 kronor. Omkostnaderna vid ifrågavarande kliniker beräknas stiga från 427 700 till 505 000 kronor. Orsaken härtill är *dels* det ökade antalet vård dagar vid barnpsykiatriska kliniken, *dels* den avsevärt ökade byggnadsvolym per vårdplats, som klinikerna kommer att disponera jämfört med tidigare förhållanden. Inkomsterna i form av legosängsavgifter och poliklinikmedel uppskattas till 371 750 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1961/62 torde således komma att utgöra (2 256 488 + 505 000 — 371 750) 2 389 738 eller i runt tal 2 390 000 kronor.

2. Det till Akademiska sjukhuset anslutna Folke Bernadottehemmet för vård av barn med cerebral pares beräknas kunna tagas i bruk under budgetåret 1961/62. De personalkostnader som skall falla på sjukhuset — skolverksamheten vid hemmet skall bekostas av Uppsala stad — beräknas under budgetåret uppgå till cirka 170 000 kronor. Driften av hemmet kommer vidare att medföra vissa ökade omkostnader för sjukhuset. — Sjukhusets administration måste till följd av sjukhusets utbyggnad förstärkas, vilket medför en kostnadsökning av omkring 70 000 kronor per år. I övrigt förutses endast mindre ökningar och kompletteringar av personalen vid befintliga avdelningar. Den ökade utbildningen vid sjuksköterskeskolan kommer slutligen att medföra vissa direkta kostnadsökningar för sjukhusets del.

Totalkostnaden för driften av sjukhuset — exklusive de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna samt bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 23 042 200 kronor, varav 16 779 000 kronor för löner, 6 113 200 kronor för omkostnader samt 150 000 kronor för oförutsedda utgifter. I enlighet med gällande bidragsgrunder har vid bestämmandet av landstingets bidrag totalkostnaden — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 23 546 600 kronor, varvid de fortlöpande avgifterna till statens pensionsanstalt för viss personal upptagits med dubbla beloppet. Sedan totalkostnaden minskats med poliklinik- och hyresinkomster har återstoden, 22 781 600 kronor, dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 317 200. Kvoten 71 kronor 82 öre utgör kostnaden per vård dag. Denna dagkostnad har multiplicerats med antalet vård dagar för sjuka från Uppsala län, vilka beräknats till 233 600. Från den erhållna produkten, 16 777 152 kronor, har avdrag gjorts med 13 procent eller 2 181 030 kronor, varvid skillnaden blivit 14 596 122 kronor. Sedan från sistnämnda belopp dragits vissa legosängsavgifter och statsbidrag m. m., kvarstår 13 107 322 kronor, vilket utgör landstingets bidrag. Inkomsterna i form av legosängsavgifter, poliklinikavgifter, bostadshyror m. m. beräknas till 6 818 800 kronor. Statens andel skulle alltså uppgå till (23 042 200 — 13 107 322 — 6 818 800) 3 116 078 eller avrundat 3 116 000 kronor.

3. Det årliga elevintaget vid sjuksköterskeskolan avses fr. o. m. år 1961 komma att utökas med 40 elever från cirka 70 till 110 eller från 36 till 55

elever per kurs (se prop. nr 71/1960 s. 20). Kostnaderna för driften av sjuksköterskeskolan inklusive naturaförmåner till elever samt provsysterslöner resp. studiebidrag beräknas under budgetåret 1961/62 till 1 459 900 kronor, varav 229 721 kronor avser merkostnaden för den ökade utbildningen. Från Akademiska sjukhuset och epidemisjukhuset i Uppsala erhåller skolan ersättning för elevarbetskraften, motsvarande $\frac{3}{4}$ av biträdeslön i lönegrad 2. Ifrågavarande ersättning torde sammanlagt komma att uppgå till 1 006 100 kronor. Mellanskillnaden mellan det för skolans drift erforderliga beloppet och ersättningen för elevarbetet skall enligt gällande av Kungl. Maj:t den 30 december 1958 godkända avtal mellan staten och landstinget angående samarbete för drift av skolan bestridas av staten och landstinget med 30 resp. 70 procent vardera. I proposition nr 71/1960 förordade emellertid föredragande departementschefen, att merkostnaderna för den föreslagna ökningen av skolans utbildningskapacitet stannade på statsverket. Riksdagen uttalade ingen erinran häremot. Gällande grunder för fördelningen mellan staten och landstinget av skolans driftunderskott bör således i överensstämmelse härmed revideras. Denna fråga torde få bli föremål för förhandlingar. I avvaktan på resultatet härav har driftunderskottet fördelats lika mellan staten och landstinget. Statens bidrag beräknas alltså till $\left(\frac{1\,459\,900 - 1\,006\,100}{2} \right)$ 226 900 eller avrundat 227 000 kronor.

Yttranden

1. *Medicinalstyrelsen* och *centrala sjukvårdsberedningen* tillstyrker den föreslagna personalstaten vid barnpsykiatriska kliniken. Medicinalstyrelsen anför bl. a. följande.

De olika barnpsykiatriska undervisningsklinikerna inom landet är ej helt jämförbara beträffande behovet av personal vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Kliniken vid Akademiska sjukhuset i Uppsala tillämpar aktiv psykiatrisk behandling, som är mycket personalkrävande. Genom att sålunda en viss differentiering av arbetssättet genomföres vid de barnpsykiatriska undervisningsklinikerna kommer barnpsykiatrin att kunna utforskas från olika utgångspunkter, vilket styrelsen finner vara av värde, speciellt som det gäller en relativt ny disciplin.

Departementschefen

För den nya barnpsykiatriska kliniken vid sjukhuset har direktionen beräknat ett personaltillskott å cirka 40 befattningshavare, läkarpersonalen oräknad. Trots att direktionen vidtagit en icke oväsentlig nedskärning av klinikchefens ursprungliga förslag, måste — såsom direktionen själv framhållit — personalen vid den nya kliniken enligt det framlagda förslaget anses vara rikligt dimensionerad i jämförelse med sjukhusets övriga kliniker. Barnpsykiatrin är emellertid en synnerligen arbetskrävande disciplin, som för att ge goda resultat fordrar intensiv behandling och vård. Detta föran-

leder bl. a. att patienterna måste fördelas på förhållandevis små avdelningar, vilket medför behov av en betydande personalkader för den kontinuerliga övervakningen av patienterna. Vad direktionen anfört i denna del och de ytterligare upplysningar jag inhämtat från sjukhuset har övertygat mig om att den föreslagna personalstaten, vilken även godtagits av remissmyndigheterna, måste anses i huvudsak riktigt avpassad efter behovet. En mindre reducering av antalet befattningshavare synes mig likväl kunna vidtagas. Jag anser därför, att den framlagda personalstaten bör reduceras med fyra tjänster. Erfarenheterna från verksamheten vid den nya kliniken får sedermera utvisa, om viss ytterligare personalminskning kan företagas eller om personalorganisationen i stället måste förstärkas. Mot inrättandet av de för psykiatriska kliniken föreslagna tjänsterna har jag icke något att erinra.

Genom beslut den 30 december 1960 har Kungl. Maj:t under viss förutsättning godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, och Uppsala läns landsting, å andra sidan, om tillägg till och ändring i gällande avtal angående samarbete för drift av den till sjukhuset förlagda sjuksköterskeskolan. Genom sagda tilläggsavtal, som är föranlett av den av riksdagen godkända ökningen av antalet sjuksköterskeelever vid skolan, ändras gällande grunder för fördelningen mellan staten och landstinget av skolans driftunderskott. För täckande av sagda underskott skall staten fr. o. m. den 1 juli 1961 bidra med 55 procent och landstinget med 45 procent. Med angivna fördelningsregler kan statens bidrag för nästa budgetår beräknas till i runt tal 250 000 kronor i stället för av direktionen preliminärt uppskattade 227 000 kronor.

Mot direktionens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag i övrigt icke funnit anledning till erinran. Jag föreslår, att anslaget upptages med ett till 5 700 000 kronor avrundat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 700 000 kronor.

[72] 67. **Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor (statsliggaren s. 1116).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 1 800 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

[73] 68. **Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 000	60 306
1960/61 (statsliggaren s. 1117)	37 000	
1961/62 (förslag)	80 000	

Genom beslut den 17 april 1959 godkände Kungl. Maj:t ett mellan staten, å ena, och Uppsala läns landsting, å andra sidan, träffat avtal angående anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala. Enligt sagda avtal har landstinget medgivit, att vid sjukhuset må meddelas undervisning i klinisk epidemiologi för högst 70 medicine kandidater för år. För läkarnas medverkan i undervisningen och för erforderlig skrivhjälp erlägger staten till landstinget ett årligt belopp, motsvarande de beräknade lönekostnaderna för en förste underläkartjänst och en halv kanslibiträdestjänst, samt dessutom ett särskilt belopp av 5 000 kronor för år räknat.

Genom beslut av 1959 års riksdag (se prop. nr 93/1959, riksd. skr. nr 230/1959) ökades antalet utbildningsplatser i de kliniska ämnena vid medicinska fakulteten i Uppsala fr. o. m. läsåret 1959/60 från 60 till omkring 80. Sedan representanter för landstinget med anledning härav tagit upp frågan om ökat statsbidrag för anordnande av ifrågavarande undervisning, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 23 september 1960 åt ordföranden i kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande, expeditionschefen A. V. L. Rydbeck att företräda staten vid de förhandlingar i frågan, som sålunda påkallats från landstingets sida.

Med skrivelse den 19 november 1960 har den sakkunnige överlämnat förslag till nytt avtal med landstinget i ämnet samt hemställt, att såsom bidrag till anordnande av ifrågavarande undervisning för budgetåret 1961/62 måtte anvisas 80 000 kronor.

Den sakkunniges förslag

Det av den sakkunnige framlagda förslaget till avtal har följande lydelse.

Mellan svenska staten och Uppsala läns landsting är — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och landstingets godkännande — följande avtal träffat.

§ 1.

Landstinget medger, att vid Epidemisjukhuset i Uppsala må under ledning av överläkaren därstädes för högst 90 medicine kandidater per år meddelas undervisning i klinisk epidemiologi av i huvudsak den omfattning, som är förutsatt i proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen.

§ 2.

Läkare vid sjukhuset, vilken anlitas för föreläsningar, examination, kursledning och dylikt, uppbär ersättning härför av staten enligt därom särskilt meddelade bestämmelser.

§ 3.

För läkarnas medverkan i undervisningen, utöver vad som avses i § 2, och för erforderlig skrivhjälp erlägger staten till landstinget ett årligt belopp, motsvarande de beräknade lönekostnaderna för en och en halv förste underläkartjänst enligt lönegrad A 23, löneklass A 25, ortsgrupp 3, och en halv kanslibiträdestjänst enligt lönegrad A 7, löneklass A 7, ortsgrupp 3, enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Pensionskostnaderna beräknas utgöra 15 procent av de beräknade lönekostnaderna.

Därest angivna lönegradsplaceringar eller ortsgrupperingen för Uppsala stad ändras, skall beräkningsgrunden för lönekostnaderna jämkas i enlighet därmed.

§ 4.

Landstinget ställer för undervisningen erforderliga lokaler, utrustning och förbrukningsartiklar till förfogande. I ersättning härför ävensom för övriga av upplåtelsen föranledda, i detta avtal ej särskilt angivna merkostnader för sjukhuset erlägger staten till landstinget ett belopp om 10 000 kronor för år räknat.

§ 5.

De studerande äro skyldiga att rätta sig efter de för sjukhuset utfärdade ordningsföreskrifterna och av sjukhusledningen meddelade anvisningar. De äga icke åtnjuta fri kost men få använda sjukhusets personalservering.

§ 6.

Landstinget för varje kalenderår tillkommande ersättning enligt detta avtal skall erläggas före nästföljande januari månads utgång efter rekvisition av landstinget.

Protokollsanteckning:

Parterna äro ense om att den ökning av det statliga bidrag, som följer av detta avtal för andra halvåret 1960, icke behöver erläggas förrän efter den 1 juli 1961 ävensom att staten icke skall vidkännas några räntekostnader för den tid sagda bidrag är oguldet.

§ 7.

Genom detta avtal, som skall gälla från och med den 1 juli 1960 till utgången av juni månad näst efter det ett år förflutit efter uppsägning från någondera sidan, upphäves avtalet av den 11 augusti 1958.

Beträffande de särskilda bestämmelserna i avtalet framhåller den sakkunnige följande.

Till § 1. Det synes ur statens synpunkt angeläget att en mindre ökning av antalet studerande skall kunna vidtagas utan att föranleda revision av avtalet. Antalet studerande per år har därför fastställts till 90 i stället för 80, som utgör det nu aktuella antalet.

Till §§ 3 och 4. I förhållande till gällande avtal innebär förslaget, att staten skall bidra med lönekostnaderna för ytterligare en halv läkartjänst samt att landstinget i fortsättningen skall — i likhet med Stockholms stad enligt motsvarande avtal för epidemisjukhuset i Stockholm — äga uppbära ersättning även för pensionskostnaden med 15 procent av de beräknade lönekostnaderna. Slutligen har ersättningsbeloppet för lokaler, utrustning och förbrukningsartiklar samt övriga av upplåtelsen föranledda, i avtalet ej särskilt angivna merkostnader höjts från 5 000 till 10 000 kronor för år.

I den mån angivna förbättringar för landstinget av de ekonomiska villkoren ej ansetts utgöra en direkt följd av elevantalets ökning, har de befunnits motiverade med hänsyn till vunna erfarenheter om den belastning som undervisningen medför för sjukhuset.

Liksom beträffande nu gällande avtal har parterna utgått från, att några tillbyggnads- eller ändringsarbeten icke skall behöva vidtagas i anledning av undervisningen samt att i begreppet utrustning icke skall inläggas nyanskaffning av speciellt dyrbar, uteslutande för undervisningen avsedd apparatur.

Den årliga kostnaden för statsverket på grund av avtalet beräknas med 1960 års löner uppgå till i runt tal 66 000 kronor. Av protokollsanteckningen till § 6 framgår, att den ökning av det statliga bidraget, som enligt avtalsreglerna skulle utbetalas under budgetåret 1960/61, ej behöver erläggas förrän efter den 1 juli 1961. Under förutsättning att avtalet vinner Kungl. Maj:ts resp. landstingets godkännande torde därför under budgetåret 1961/62 för anordnande av ifrågakvarande undervisning böra anvisas 80 000 kronor.

Departementschefen

De ändringar av gällande grunder för statens bidrag till anordnandet av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala som föreslagits av den sakkunnige anser jag mig på av den sakkunnige föreslagna skäl böra godtaga. Jag tillstyrker således, att det framlagda avtalsförslaget godkännes. Därest framdeles smärre jämkningar av eller tillägg till avtalet skulle erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas. Den sakkunniges beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, innefattande förutom statens bidrag enligt det nya avtalet för kalenderåret 1961 jämväl ökningen av bidraget för andra halvåret 1960, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade grunder rörande statens bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala;

b) till *Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[74] 69. Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 150 000	2 307 657
1960/61 (statsliggaren s. 1117)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	3 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer om ett anslag å 2 900 000 kronor.

Motiv

Beträffande grunderna för detta bidrag hänvisas till 1943 års statsverksproposition (VIII ht, s. 141—171) samt proposition nr 95/1959 (s. 45—54).

Anslaget kommer för nästa budgetår att belastas med statsbidrag för kalenderåret 1961 till dels lasarettet i Lund dels epidemisjukhuset därstädes. Enligt från Malmöhus läns hälso- och sjukvårdsstyrelse inhämtade uppgifter torde bidraget till lasarettet och epidemisjukhuset kunna beräknas till i runt tal 2 900 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av det erforderliga medelsbehovet har i och för sig icke givit mig anledning till erinran. Med hänsyn till den osäkerhet, som måste antagas vidlåda den gjorda beräkningen, föreslår jag dock, att anslaget upptages med ett till 3 000 000 kronor avrundat belopp och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[75] 70. Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	448 505
1960/61 (statsliggaren s. 1117)	107 000	
1961/62 (förslag)	111 000	

Yrkande

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (skr. 6/9 1960) hemställer om ett statsbidrag av 111 033 kronor.

1. Komplettering av utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen I	107 868
2. Komplettering av utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen II	3 165
	111 033

Motiv

Av ansökningshandlingarna framgår, att statsbidrag begäres med hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting förutsättes skola anvisa lika stort belopp.

1. Den avsedda kompletteringen av avdelningens utrustning utgöres av en framkallningsautomat, en förstärkaranläggning enligt televisionsteknik samt en transportabel röntgenapparat.

2. Kostnaden avser inköp av magasin till filmgranskningskåp.

Yttrande

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande tillstyrker den begärda medelsanvisningen under förutsättning, att resultatet av pågående förhandlingar om en avtalsenlig reglering av statens bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund icke ger anledning till annat.

Departementschefen

I enlighet med hittills tillämpade normer beträffande beviljande av statsbidrag för anskaffande av röntgenutrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anser jag mig böra tillstyrka — dock endast under den av nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande angivna förutsättningen — att staten bidrager med hälften av nu ifrågavarande utrustningskostnader. En ytterligare förutsättning härför är givetvis, att Malmöhus läns landsting bidrager med andra hälften.

Det erforderliga statsbidraget beräknar jag till ett till 111 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 111 000 kronor.

[76] 71. Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 200 000	2 170 709
1960/61 (statsliggaren s. 1118)	2 200 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 250 000 kronor.

Motiv

Såsom driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund har under budgetåret 1959/60 utbetalats 2 170 709 kronor, varav 79 552 kronor avser resterande ersättning för år 1958. I sitt budgetförslag för år 1961 har lasarettsdirektionen beräknat driftkostnaden per vård dag till 87 kronor 86 öre, d. v. s. 16 procent högre än den verkliga dagkostnaden för år 1959, 75 kronor 71 öre. Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen skulle denna vid oförändrad beläggning under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till omkring $\left(\frac{2\,091\,157 \times 116}{100}\right)$ 2 425 742 kronor. Erfarenheten visar dock att de verkliga kostnaderna per vård dag de senare åren överstigit de på förhand beräknade. Anslaget torde därför för budgetåret 1961/62 böra upptagas med 2 450 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår, att anslaget uppföres med ett till 2 500 000 kronor avrundat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[77] 72. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor (statsliggaren s. 1118).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågakvarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbida n härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 3 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbida n på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 3 400 000 kronor.

[78] 73. Bidrag till Malmö allmänna sjukhus

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000 000	3 394 286
1960/61 (statsliggaren s. 1118)	4 000 000	
1961/62 (förslag)	4 400 000	

Yrkande

Malmö stads sjukvårdsstyrelse (skr. 14 och 15 september 1960) har beräknat det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget till Malmö allmänna sjukhus till i runt tal 4 530 000 kronor.

Motiv

Löne- och pensionskostnaderna för läkare vid de för undervisningen upplåtna klinikerna och avdelningarna å sjukhuset under kalenderåret 1961 beräknas till 2 920 000 kronor.

Detta belopp har framräknats med utgångspunkt från 1959 års verkliga kostnader, varvid beloppet höjts med 10 procent för 1960 och 1961 års indexhöjning. Härutöver tillkommer kostnaderna för nyinrättade läkartjänster. Hänsyn har även tagits till löneökning för vissa överläkare samt till avlöningsförstärkning åt professorer, tillika överläkare. Statens bidrag till läkarlönerna enligt gällande avtal utgör en tredjedel eller 973 333 kronor.

De totala driftkostnaderna uppskattas till 40 850 000 kronor. Sedan totalkostnaden minskats med vissa löne- och pensionskostnader m. m. har återstoden, 37 620 000 kronor, dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 415 000. Kvoten 91 kronor utgör kostnaden per vård dag. Då antalet vård dagar vid undervisningsklinikerna uppskattas till 260 000, skulle den på dessa kliniker belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra ($260\,000 \times 91$) 23 660 000 kronor. Eftersom staten enligt gällande avtal har att bidraga till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 2 366 000 kronor.

För ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten inom vissa undervisningskliniker och gemensamma anläggningar under år 1961 beräknas ett medelsbehov av 3 327 700 kronor enligt följande specifikation:

Kirurgiska kliniken	1 649 200
Ortopediska "	414 000
Medicinska "	600 000
Kvinnokliniken	2 500
Plastikkirurgiska kliniken	50 000
Röntgendiagnostiska avdelningen	338 000
Bakteriologiska avdelningen	5 000
Övriga för sjukvården gemensamma anläggningar	269 000
Summa kronor	3 327 700

För anskaffning av instrument och annan utrustning till undervisningsklinikerna erfordras 1 200 000 kronor enligt följande sammanställning:

Kirurgiska kliniken.....	240 000
Medicinska *	220 000
Ortopediska *	48 000
Kvinnokliniken.....	34 000
Bakteriologiska avdelningen.....	8 000
Patologiska avdelningen.....	15 000
Radioterapiavdelningen.....	45 000
Röntgendiagnostiska avdelningen.....	590 000
Summa kronor	1 200 000

Sammanlagt skulle alltså för byggnader och utrustning erfordras (3 327 700 + 1 200 000) 4 527 700 kronor, varav statens andel enligt gällande avtal utgör 25 procent eller 1 131 925 kronor.

Staten har slutligen att erlægga bidrag till driften av centraltandpolikliniken och käkcentralen vid Malmö allmänna sjukhus. Driftbidraget (inklusive kostnaden för anskaffning av instrument) under år 1961 uppskattas till 57 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (973 333 + 2 366 000 + 1 131 925 + 57 500) 4 528 758 eller i runt tal 4 530 000 kronor.

Yttrande

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande har ifrågasatt, huruvida den plastikkirurgiska kliniken vid sjukhuset omfattas av gällande avtal, och har i avbidan på resultatet av närmare utredning härom icke tillstyrkt för denna klinik äskade medel. Nämnden har vidare från kostnader för utrustning till driftkostnader överfört i runt tal 225 000 kronor, vilket belopp enligt vad nämndens granskning givit vid handen torde avse ersättningsanskaffning och sålunda ifrågakomma för 10-procentigt i stället för 25-procentigt statsbidrag. Efter vissa ytterligare jämkningar av de äskade beloppen tillstyrker nämnden, att i följande uppställning angivna totalbelopp lägges till grund för beräkningen av statsbidraget.

	Totalbelopp	Statsbidrag
Löne- och pensionskostnader för läkare.....	2 820 000	940 000
På undervisningsklinikerna belöpande del av sjukhusets driftkostnader.....	22 700 000	2 270 000
Ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten.....	3 200 000	800 000
Instrument och annan utrustning.....	762 000	190 000
Summa kronor	4 200 000	

Departementschefen

I det belopp, som av sjukvårdsstyrelsen lagts till grund för beräkningen av statens bidrag till löne- och pensionskostnaderna för läkare vid de för undervisningen och forskningen upplåtna klinikerna och avdelningarna å sjukhuset, ingår kostnaden för avlöningsförstärkningar åt professorer, tillika överläkare. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 maj 1960 bl. a. uppdragit åt 1959 års statliga kommission för förhandlingar om medi-

cinsk undervisning i Lund och Malmö att med Malmö stad upptaga förhandlingar om spörsmålet, huruvida staten eller staden slutligen bör svara för kostnaderna för ifrågavarande avlöningsförstärkningar. I avbidan på resultatet av sagda förhandlingar är jag icke beredd att tillstyrka statligt bidrag till angivna kostnader.

Med anledning av vad nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande anført beträffande den plastikkirurgiska kliniken har jag den 16 december 1960 uppdragit åt förenämnda förhandlingskommission att upptaga förhandlingar med staden om utnyttjande av sagda klinik för undervisningsändamål. Då kliniken alltsedan sin tillkomst som en utbrytning ur den kirurgiska kliniken varit upplåten för medicinsk undervisning, utgår jag ifrån att riksdagen icke skall ha något att erinra mot att Kungl. Maj:t godkänner den överenskommelse om en reglering av nu rådande förhållanden på området, vartill dessa förhandlingar kan väntas leda. Av nämnden i övrigt gjorda påpekanden i fråga om anslagsberäkningen för nästa budgetår synes mig böra vinna beaktande vid fastställandet av statens bidrag till sjukhuset.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår — inberäknat bidraget till centraltandpolikliniken och käkcentralen vid sjukhuset — beräknar jag till 4 400 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmö allmänna sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kronor.

[79] 74. **Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 11 800 000 kronor (statsliggaren s. 1119).

Genom beslut den 27 maj 1960 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Göteborgs stad angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 69/1960 (s. 3—14).

Yrkanden

I. *Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet* hemställer (skr. 19 och 21/10 1960) om anvisande av a) ett driftkostnadsbidrag av i runt tal 8 000 000 kronor, b) 145 000 kronor för tillbyggnad av psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset.

II. *Göteborgs sjukvårdsstyrelse* (skr. 20/9 1960) hemställer om anvisande av ett byggnads- och utrustningsbidrag å 501 310 kronor.

III. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* (skr. 24/10 och 8/11 1960) anmäler av Göteborgs sjukvårdsstyrelse äskat bidrag av 130 000 kronor för ombyggnadsarbeten och utrustning för thoraxkirurgisk klinik vid Sahlgrenska sjukhuset.

Motiv

I. a) Göteborgs sjukvårdsstyrelse har till universitetet lämnat uppgifter till ledning för beräkning av det statliga driftbidraget till undervisnings-sjukhusen i Göteborg för kalenderåret 1961. Sjukvårdsstyrelsens beräkningar framgår av följande sammanställning.

Klinik	Antal vårdplatser	Beläggnings- procent	Antal vård dagar
<i>Sahlgrenska sjukhuset</i>			
Medicinska klin. I.....	196	89	63 700
» » II.....	206	89	66 900
» » III.....	120	92	40 300
Kirurgiska klin. I.....	229	95	79 400
» » II.....	210	95	72 800
Extremitetskir. klin.....	103	90	33 800
Plastikkir. klin.....	42	85	13 000
Thoraxkir. klin.....	30	73	8 000
Neurokirurgiska klin.....	30	90	9 900
Neuorologiska klin.....	60	83	18 100
Hudkliniken.....	124	80	36 200
Allergologiska klin.....	44	97	14 500
Ögonkliniken.....	50	85	15 600
Öronkliniken.....	68	77	19 000
Psykiatriska klin.....	88	98	31 500
Jubileumskliniken.....	118	91	39 400
Kvinnokliniken I.....	267	80	77 700
Ortopediska klin.....	93	79	26 900
			666 700
<i>Barnsjukhuset</i>			
Medicinska klin.....	119	68	29 500
Kirurgiska klin.....	31	75	8 500
			38 000
<i>Renströmska sjukhuset</i>			
Lungkliniken.....	200	82	60 000
<i>Epidemisjukhuset</i>			
Avd. för epidemiolog. fall.....	252	20	18 000

Sjukvårdsstyrelsen har beräknat dagkostnaden inklusive pensionskostnaderna för Sahlgrenska sjukhuset till 110 kronor, för barnsjukhuset och epidemisjukhuset till 100 kronor och för Renströmska sjukhuset till 70 kronor.

Medeldagkostnaden vid rikets undervisningssjukhus inklusive pensionskostnaden beräknar sjukvårdsstyrelsen till 95 å 96 kronor. Enligt gällande avtal skall det statliga bidraget icke beräknas efter högre dagkostnad än nämnda medeldagkostnad, förhöjd med tio procent. På grund härav har sjukvårdsstyrelsen i sina beräkningar maximerat dagkostnaden till 105 kronor beträffande Sahlgrenska sjukhusets undervisningskliniker.

Det statliga driftkostnadsbidraget för kalenderåret 1961 har sålunda av sjukvårdsstyrelsen beräknats enligt följande.

Sjukhus	Antal vård dagar	Dagkostnad kr	Bidrag kr
Sahlgrenska sjukhuset.....	666 700	105 (max.)	7 000 000
Barnsjukhuset.....	38 000	100	380 000
Renströmska sjukhuset.....	60 000	70	420 000
Epidemisjukhuset.....	18 000	100	180 000
			7 980 000

Konsistoriet och medicinska fakulteten har icke funnit anledning till erinran mot sjukvårdsstyrelsens beräkningar.

b) Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t godkänt överenskommelse mellan staten och Göteborgs stad om uppförande av en tillbyggnad till Sahlgrenska sjukhusets psykiatriska klinik, vilken skall inrymma — jämte annat — lokaler för undervisning och forskning. Enligt överenskommelsen skall staten såsom bidrag till kostnaderna för tillbyggnaden till staden erlægga så stor del av de verkliga kostnaderna som faller på de för undervisning och forskning avsedda lokalerna med undantag för vissa särskilt angivna utrymmen. I fråga om gemensamma utrymmen skall kostnaderna fördelas mellan parterna efter deras andel i övriga lokaler (se prop. nr 71/1960). Enligt en vid överenskommelsen fogad promemoria hade byggnadskostnaderna totalt uppskattats till 1 893 000 kronor, varav staten skulle bidra med 811 637 kronor.

Byggnadsföretaget har ännu icke påbörjats. Dröjsmålet beror bl. a. på att bearbetningen av den ursprungliga programskissen till byggnadsföretaget tagit längre tid än man från början räknat med. Under denna bearbetning har vissa ändringar i programskissen vidtagits. Dessa innebär i huvudsak, att tillbyggnaden nu utformats i direkt anslutning till den nuvarande klinikbyggnadens byggnadskropp och blivit ett våningsplan lägre än vad programskissen utvisar. Enligt denna skulle byggnaderna förenas genom en förbindelseled i två plan. Viss ändring av lokaldispositionen enligt programskissen har blivit nödvändig i samband med förslagets bearbetning. Den totala byggnadsvolymen liksom storleken av de för undervisning och forskning avsedda lokalerna ansluter sig emellertid nära till programskissen. Genom bearbetningen har enligt både sjukvårdsstyrelsens och de lokala universitetsmyndigheternas mening åstadkommit en bättre lösning av tillbyggnadsprojektet än den som framgick av principförslaget.

Kostnaderna för tillbyggnaden enligt det bearbetade förslaget beräknas icke bli högre än om byggnaden skulle utföras helt i överensstämmelse med det ursprungliga principförslaget. Med hänsyn till inträffade pris- och lönestegringar bör emellertid den för byggnadsföretaget beräknade kostnaden — 1 893 000 kronor — höjas med tio procent eller till cirka 2 080 000 kronor. Därav följer, att även det statliga bidraget bör beräknas till ett med tio procent förhöjt belopp eller således till cirka 895 000 kronor.

Tillbyggnaden torde kunna påbörjas i februari 1961 och stå färdig på försommaren 1962. På grund härav bör återstående del av det statliga bidraget till byggnadsföretaget anvisas för budgetåret 1961/62. Då det statliga bidraget beräknats till 895 000 kronor och för ändamålet hittills anvisats 750 000 kronor bör sålunda för nästa budgetår anvisas 145 000 kronor.

II. Det begärda byggnadsbidraget avser följande arbeten å kliniker m. m. tillhörande Sahlgrenska sjukhuset.

	Beräknad kost- nad kronor
1. Spänningsomläggning inom jubileumskliniken, psykiatriska kliniken samt paviljong 11.....	98 000
2. Anslutning av äldre kliniker till radiocentral.....	20 400
3. Ombyggnads- och förbättringsarbeten inom medicinska kliniken III (för förhindrande av uppkomsten av sekundärinfektioner).....	275 000
	393 400
varav statens andel utgör 25 procent, eller kronor	98 350

Totalkostnaden för den föreslagna utrustningen avseende kliniker m. m. och gemensamma anläggningar utgör 1 649 555 kronor. Håri ingår bl. a. viss steriliserings- och sanitär utrustning i Sahlgrenska sjukhusets äldre byggnader för cirka 230 000 kronor samt inköp av diverse utrustning för de röntgendiagnostiska avdelningarna I, II och III för cirka 500 000 kronor. 25 procent av den del av totalkostnaden, som belöper på för undervisning och forskning upplåtna kliniker m. m., utgör 402 960 kronor. Statens sammanlagda bidrag skulle således utgöra (98 350 + 402 960) 501 310 kronor.

III. Göteborgs sjukvårdsstyrelse har hemställt om ett avtalsenligt statsbidrag till kostnaderna för ändringsarbeten och utrustning för en thoraxkirurgisk klinik vid Sahlgrenska sjukhuset. Enligt styrelsens beräkning uppgår sagda kostnader till 80 300 kronor för byggnadsarbeten och 439 297 kronor för utrustning eller sammanlagt cirka 520 000 kronor, varav statens andel utgör 130 000 kronor.

I stadens planer för sjukhusets utbyggande har ursprungligen ingått en särskild thoraxklinik. Det har emellertid visat sig ogörligt att i den nu färdigställda etappen inrymma lokaler härför. Viss verksamhet har hittills bedrivits på barnsjukhuset och vid Renströmska sjukhuset. För att i avvaktan på en kommande utbyggnad av Sahlgrenska sjukhuset förbättra möjligheterna för arbetet inom denna specialitet — som enligt propositionen nr 159/1960 skall utgöra en regionspecialitet — föreslår sjukvårdsstyrelsen provisoriskt iordningställande av disponibla utrymmen i äldre paviljonger inom sjukhuset, dock så belägna att fullgoda operations- och vårdmöjligheter erhålles och sjukhusets samlade resurser i fråga om service av skilda slag kan disponeras. Å Renströmska sjukhuset avses i fortsättningen bedrivas thoraxkirurgisk verksamhet med tyngdpunkt på tbc-fall och andra orena fall, och läkarna avses cirkulera mellan de två sjukhusen. Den thoraxkirurgiska verksamheten på barnsjukhuset skall nedläggas.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande finner, att den avsedda dispositionen för kliniken bör kunna godtagas liksom de härför erforderliga byggnadsarbetena. Nämndens granskning av utrustningsförslaget har icke givit anledning till någon erinran. Nämnden tillstyrker alltså, att för ändamålet beräknas ett statligt bidrag av 130 000 kronor.

Yttranden

I. b) *Statskontoret* har icke funnit anledning till erinran mot vidtagna ändringar i programskissen för tillbyggnaden till den psykiatriska kliniken och har icke heller någon erinran att framställa mot det äskade bidraget.

Byggnadsstyrelsen anför, att föreliggande förslag till tillbyggnad av psykiatriska kliniken synes utgöra en riktigare lösning av klinikkens utbyggnad än tidigare under år 1959 uppgjord programskiss, och kan därför i princip godtaga det nya förslaget. Styrelsen framhåller dock att om det plantekniskt är möjligt att förlägga föreläsningssalen helt inom den övriga huskroppens yttersidor, detta torde vara en både billigare och ur estetisk synpunkt bättre lösning. Vad beträffar statens andel av husets totalyta, är denna tillräcklig, trots att ytan något minskat. Om man bortser från automatiska prisstegringar, torde statens kostnader för detta projekt ej komma att överstiga motsvarande kostnader för tidigare skisserad fristående byggnad. Kostnadsstegringen mellan den 1 juli 1959 och den 1 juli 1960 utgör enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex 8,5 procent. Detta medför, att statens andel stiger från cirka 811 600 kronor till 880 000 kronor.

II. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* föreslår, att totalbeloppet (393 400 + 1 649 555) 2 042 955 kronor godtages som beräkningsgrund för statsbidraget till ifrågakvarande ändamål och tillstyrker, att det samma beräknas till ett till 500 000 kronor avrundat belopp.

Departementschefen

Statskontoret och byggnadsstyrelsen har i huvudsak icke haft något att erinra mot de föreslagna ändringarna i det programförslag för tillbyggnaden till psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset, vilket legat till grund för den mellan staten och Göteborgs stad träffade överenskommelsen rörande fördelningen av kostnaderna för ifrågakvarande byggnadsföretag. Enär statens kostnader på grund av det ändrade förslaget icke torde komma att öka frånsett automatiska kostnadsstegringar och de för undervisningen och forskningen avsedda utrymmena anses tillräckliga, har jag med hänsyn till remissmyndigheternas ställningstagande i frågan funnit mig böra godtaga det av konsistoriet redovisade förslaget. Någon revision av den träffade överenskommelsen synes mot bakgrund härav icke vara erforderlig. Vid min anmälan av förevarande byggnadsfråga i propositionen nr 71/1960 framhöll jag, att innan byggnadsarbetena påbörjades, detaljritningar och därtill hörande handlingar borde underställas byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen för godkännande. Jag vill erinra om detta mitt uttalande med anledning av att byggnadsstyrelsen föreslagit en ytterligare justering av det nu framlagda programförslaget. Styrelsen uppskattar statens andel i byggnadsföretaget enligt prisläget den 1 juli 1960 till 880 000 kronor, varav för innevarande budgetår anvisats 750 000

kronor. Med hänsyn till väntade pris- och lönehöjningar beräknar jag under förevarande anslag för budgetåret 1961/62 ett belopp av 200 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Mot sjukvårdsstyrelsens beräkning av statens avtalsenliga byggnads- och utrustningsbidrag för nästa budgetår har jag i likhet med nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande icke funnit anledning till erinran. Jag räknar således med ett medelsbehov för angivna ändamål av (500 000 + 130 000) 630 000 kronor. Det statliga driftbidraget under kalenderåret 1961 uppskattar sjukvårdsstyrelsen till i runt tal 8 000 000 kronor. Sammanlagt skulle således medelsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgå till (200 000 + 630 000 + 8 000 000) 8 830 000 kronor. Med hänsyn till den osäkerhet, som måste antagas vidlåda den gjorda beräkningen av statens driftbidrag, anser jag emellertid, att anslaget bör upptagas med ett till 9 000 000 kronor förhöjt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

[80] 75. Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	650 000	608 000
1960/61 (statsliggaren s. 1119)	1 600 000	
1961/62 (förslag)	2 000 000	

Beträffande grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna vid lasarettet i Umeå hänvisas till propositionen nr 188/1957 (s. 58—66).

För budgetåret 1961/62 bör medel anvisas för bestridande av statens bidrag till driftkostnaderna vid lasarettet under kalenderåret 1961. Enligt uppgifter från lasarettet kan antalet vård dagar under år 1961 på av undervisningen disponerade vårdplatser uppskattas till 264 114. Vård dagkostnaden vid lasarettet under år 1961 beräknas till 75 kronor. Den del av driftkostnaderna, som belöper på de av undervisningen disponerade vårdplatserna, skulle således utgöra (264 114 × 75) 19 808 550 kronor. Eftersom staten har att bidraga till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 1 980 855 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 2 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[81] 76. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 710 000	1 010 000
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	2 380 000	
1961/62 (förslag)	4 470 000	

Yrkande

Organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå (skr. 29/8 1960) äskar ett anslag av 4 470 000 kronor för i följande sammanställning angivna ändamål.

Patologi	310 000
Bakteriologi m. m.	2 760 000
Klinisk fysiologi m. m.	500 000
Behandlingsbyggnad	700 000
Köksbyggnad	200 000
Summa kronor	4 470 000

Motiv

Enligt i propositionen nr 188/1957 (sid. 29—33) intagen plan för tillgodo-seende av lokalbehovet för Umeå lasarett och medicinska högskolan i Umeå har statens bidrag till de i planen upptagna två uppbyggnadsskedena be-räknats till 1 813 000 respektive 13 450 000 kronor. Förstnämnda belopp, 1 813 000 kronor, har anvisats för budgetåren 1958/59 och 1959/60. Där-jämte har för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisats sammanlagt 3 330 000 kronor till det andra uppbyggnadsskedet hörande byggnadsarbeten.

En till den patologiska institutionen hörande tillbyggnad beräknas vara inflyttningsfärdig sommaren 1962. Beträffande en för ämnet bakteriologi m. m. planerad nybyggnad, som i propositionen förutsatts utföras i två etapper, beräknas första etappen samt viss del av andra etappen slutföras sommaren och hösten 1962. Byggnadsarbetena rörande en nybyggnad för ämnena klinisk fysiologi, klinisk kemi och medicinsk kemi kommer att påbörjas under budgetåret 1961/62. Uppförandet av en särskild behand-lingsbyggnad kommer att påbörjas tidigast hösten 1961. En ny köksbygg-nad med matsalsutrymmen torde vara färdig hösten 1962.

Departementschefen

Då organisationskommitténs uppskattning av erforderligt medelsbehov under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservations-anslag av 4 470 000 kronor.

Övriga sjukvårdsanstalter

[82] 77. Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	130 000	517 500
1959/60	100	55 000
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	225 000	
1961/62 (förslag)	140 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 100 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation på anslaget av 31 133 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, återstår ett belopp av 244 964 kronor. Återbetalning av uppburet bidrag beräknas medföra återleverans av 8 057 kronor. Hos styrelsen ineligger fem framställningar om ett sammanlagt bidragsbelopp av 384 000 kronor. Medelsbehovet utgör alltså (384 000 — 244 964 — 8 057) 130 979 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest, att anslaget uppföres med 100 000 kronor.

Departementschefen

Sedan en av de av medicinalstyrelsen angivna bidragsansökningarna numera beviljats, uppgår det för innevarande budgetår disponibla beloppet på anslaget till cirka 122 400 kronor. Då återstående ansökningar avser ett sammanlagt bidragsbelopp av 261 500 kronor, förordar jag, att anslaget uppföres med (261 500 — 122 400) i runt tal 140 000 kronor. Förslaget innebär en minskning av medelsanvisningen med 85 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

[83] 78. Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 200 000	1 300 561
1959/60	1 200 000	1 277 398
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	1 400 000	
1961/62 (förslag)	1 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 1 917 vårdplatser under år 1961, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 291 785 kronor. Med hänsyn till hos styrelsen inneliggande ansökningar bör bidrag beräknas för ytterligare 230 vårdplatser, motsvarande ett belopp av 151 800 kronor. I enlighet härmed uppskattas det sammanlagda medelsbehovet till (1 291 785 + 151 800) 1 443 585 kronor eller i runt tal 1 400 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[84] 79. Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	200 000	341 514
1959/60	35 000	177 573
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Fr. o. m. innevarande budgetår har till förevarande anslag sammanförts förutvarande anslag Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter och Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna. Från sistnämnda anslag överförd reservation har förutsatts skola utslutande disponeras för byggnadsändamål vid folksanatorierna.

Yrkanden

1. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

2. *Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* (skr. 23/8 1960) hemställer likaledes, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Motiv

1. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns på anslaget Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter en reservation av 105 803 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, uppkommer ett överskott å 472 kronor.

Tre framställningar om nedläggande av tuberkulossjukvårdsanstalter är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vid anvisande av anslag för budgetåret 1960/61 har bortsetts från två då föreliggande framställningar, beträffande vilka huvudmännen gjort invändningar om preskription av återbetalningsskyldighet. I fråga om den tredje framställningen räknar styrelsen med återbetalning av 28 560 kronor. För nästa budgetår torde anslaget således böra uppföras med ett formellt belopp.

2. Sedan överstyrelsen rekviderat återstoden av tillerkända bidrag för att täcka kostnaderna för ombyggnad av avloppsreningsanläggningen vid Hesselby sanatorium, återstår av det till förevarande anslag överförda beloppet 184 464 kronor 28 öre.

Styrelsen för Österåsens sanatorium har föreslagit en utökning av sanatoriets expeditions- och behandlingslokaler m. m. för en beräknad kostnad av 620 000 kronor. Framställning om statsbidrag för ändamålet torde emellertid komma att göras först sedan frågan närmare utretts. I avbidan härpå torde anslaget böra uppföras med ett belopp av 100 kronor.

Departementschefen

Till anskaffande av utrustning till en provisorisk avdelning för rehabiliteringsvård av paraplegipatienter har 1960 års riksdag beviljat kustsanatoriet Apelviken ett ränte- och amorteringsfritt lån å 100 000 kronor. I skrivelse den 21 december 1960 har medicinalstyrelsen föreslagit, att ett belopp av 98 300 kronor anvisas för att iståndsätta en befintlig f.d. köksbyggnad vid sanatoriet för fysikalisk träningsverksamhet för ifrågavarande patienter. I köksbyggnaden, som har kulvertförbindelse med sanatoriets huvudbyggnad, skulle bl. a. inredas träningshallar samt lokaler för arbetsterapi. Med hänsyn till betydelsen av en intensiv fysikalisk terapi och arbetsterapi för dessa patienter finner jag angeläget, att sanatoriet beredes möjlighet att anordna lämpliga lokaler. Jag förordar, att för ändamålet får tagas i anspråk den del av föreliggande reservation på anslaget å cirka 105 000 kronor, som härrör från ett av 1950 års riksdag beviljat bidrag om 169 600 kronor för modernisering av personalbostäder m. m. Detta bidrag har endast delvis utnyttjats till följd av minskad efterfrågan på personalbostäder vid sanatoriet.

I enlighet med medicinalstyrelsens och överstyrelsens för Konung Oscar II:s jubileumsfond förslag bör anslaget för nästa budgetår uppföras med allenast ett formellt belopp om 1 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[85] 80. Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 671 000	2 547 544
1959/60	2 745 000	2 608 728
1960/61 (statsliggaren s. 1121)	2 665 000	
1961/62 (förslag)	2 200 000	

Från anslaget bestrides fr. o. m. innevarande budgetår bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos och för kirurgisk tuberkulos samt till driften av folksanatorierna.

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att styrelsens andel av anslaget beräknas till (1 800 000 + 200 000) 2 000 000 kronor.

II. *Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* (skr. 23/8 1960) hemställer, att till bidrag till driften av folksanatorierna beräknas ett belopp av 226 000 kronor.

Motiv

I. När det gäller *bidrag till lungtuberkulosanstalter* föreligger, såsom styrelsen tidigare framhållit, svårigheter att på förhand beräkna medelsbehovet till följd av förekommande ovissa faktorer. Med ledning av antalet underhållsdagar under åren 1957—1959 vid de anstalter som ej tillhör Konung Oscar II:s jubileumsfond (resp. 1 485 018, 1 315 246 och 988 673) och med beaktande av att tuberkulosfrekvensen i fortsättningen ej kan förväntas sjunka i samma utsträckning som hittills, beräknar styrelsen antalet underhållsdagar under år 1961 till cirka 900 000, varav cirka 275 000 torde berättiga till förhöjt bidrag. Med hänsyn härtill torde medelsbehovet för dessa anstalter kunna beräknas till $(625\,000 \times 1,75 + 275\,000 \times 2,50)$ 1 781 250 kronor.

Vid jubileumsfondens sanatorier utgår bidrag till driften av vårdplatser, som disponeras av vissa kommunala sjukvårdshuvudmän. Till driften av Österåsens sanatorium beräknas sålunda ett bidrag av 50 750 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas sålunda till $(1\,781\,250 + 50\,750)$ 1 832 000 kronor eller i runt tal 1 800 000 kronor.

Nettoutgifterna för *bidrag till anstalter för kirurgisk tuberkulos* fördelade sig under budgetåret 1959/60 sålunda:

Driftbidrag	115 520
Bidrag till stödjebandage och proteser	61 962
Äldre driftunderskott för Solhems sjukhus och kustsanatoriet	
Apelviken	789 124
Summa kronor	966 606

Under år 1958 uppgick vid kustsanatorierna medeltalet vårdade fall av kirurgisk tuberkulos till 123. År 1959 nedgick siffran till 112. Medicinalstyrelsen räknar med att medeltalet vårdfall per dag för nästkommande budgetår icke kommer att överstiga 100. Med ledning härav beräknas driftbidraget till $(100 \times 3,25 \times 365)$ i runt tal 120 000 kronor. För å S:t Görans sjukhus vårdade patienter uppgick nettoutgifterna för sistförflutet budgetår till i runt tal 10 000 kronor.

Bidrag till stödjebandage och proteser har under budgetåret 1959/60 utgått med cirka 62 000 kronor. Med hänsyn till vidgade statsbidragsgrunder torde för ändamålet böra beräknas ett till 70 000 kronor avrundat belopp.

Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas alltså till $(120\,000 + 10\,000 + 70\,000)$ 200 000 kronor.

II. Av jubileumsfondens vinst- och förlustkonto framgår, att driften av folksanatorierna under budgetåret 1959/60 medfört ett underskott av 126 320 kronor 83 öre. För att täcka ett lika stort underskott under innevarande budgetår samt till förskott för driften av Österåsens sanatorium bör anvisas ett belopp av $(126\,000 + 100\,000)$ 226 000 kronor.

Yttrande

II. Socialstyrelsen anför.

Till Hessleby sanatorium utgår under budgetåret 1960/61 garantibidrag med 13 kronor 50 öre och beläggningsbidrag med 10 kronor. Driftunderskottet vid sanatoriet under budgetåret 1959/60 utgör 7 651 kronor 77 öre exklusive pensioner och pensionsavgifter med tillhopa 86 213 kronor.

Vid beräkningen av det driftunderskott, som kan komma att uppstå under budgetåret 1960/61, måste beaktas, att av sanatoriets fyra avdelningar tre med tillhopa 84 vårdplatser varit i bruk under budgetåret 1959/60 och att medelbeläggningen på dessa platser har varit synnerligen hög; genomsnittet för hela budgetåret utgjorde 79 för dag. Sedan juni månad 1960 har beläggningen emellertid åter avtagit och uppgick den 16 oktober 1960 till endast 54. Med hänsyn till denna låga beläggning finner socialstyrelsen sannolikt, att underskottet blir högre än vad jubileumsfonden räknat med. Även om beläggningen ånyo visar tendens till ökning — den uppgick den 29 oktober 1960 till 66 — synes underskottet under budgetåret 1960/61 böra uppskattas till 60 000 kronor exklusive pensioner och pensionsavgifter.

Nykterhetsvårdsutredningen har i en promemoria angående den fortsatta användningen av sanatoriet föreslagit, att den fjärde avdelningen omändras till en sluten övervakningsavdelning med 12 vårdplatser, avsedd för det tuberkulossjuka klientel, som för närvarande hänvisas till Svartsjöanstalten. För närvarande undersöks möjligheten att vårda detta klientel på Hessleby med enklare anordningar. Om beläggningen icke ökar ytterligare under den närmaste tiden, kommer socialstyrelsen därjämte att undersöka möjligheten att på annat sätt bredda klientelet vid sanatoriet i avsikt att nedbringa vårdkostnaden. Närmast kommer därvid i fråga vårdtagare med utläkt tuberkulos eller sådan tuberkulos, som inte tarvar sanatorievård. En sådan breddning av klientelet förutsätter emellertid ytterligare ekonomiska engagemang från statens sida, då man icke kan räkna

med att landsting, och de landstingsfria städerna skall vara villiga att bidra till kostnaderna för vården av dessa vårdtagare.

Vad nu sagts aktualiserar frågan om ett sammanförande av statens bidrag till driften av Hessleby sanatorium. Enligt socialstyrelsens mening talar starka skäl för att de olika statsbidragen till Hessleby sanatorium sammanföres till ett enda bidrag av förslagskaraktär, antingen under femte eller under elfte huvudtiteln. I avvaktan på närmare erfarenheter synes medelsbehovet böra beräknas till 900 000 kronor.

Departementschefen

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond har hemställt, att i riket bosatta utländska medborgare finge vårdas på Österåsens sanatorium mot viss av överstyrelsen fastställd avgift. Förslaget innebär att överskjutande vårdkostnad skulle belasta sanatoriets driftunderskott och därmed förevarande anslag. Enligt gällande sjukhuslag är dock sjukvårdshuvudmännen i princip ålagda att ombesörja sluten vård för dem, vilka är bosatta inom sjukvårdsområdet. Med hänsyn härtill finner jag framställningen icke påkalla någon vidare åtgärd. I sammanhanget torde få erinras om att statsbidrag utgår till sjukvårdshuvudmännen för av dem disponerade platser på sanatoriet. I anslutning till detta ärende har också aktualiserats frågan om tuberkulosvård å samma sanatorium för statslösa sjömän, som är anställda hos svenska rederier och innehar svenskt främlingspass. Dessa sjömän, vilka beskattas i samma omfattning som svenska sjömän bosatta i landet, har i mycket liten utsträckning fast bosättningsort eller sådan fast anknytning till någon viss ort, att de kan anses bosatta där. Om de insjuknar i tuberkulos, kan det vara förenat med svårigheter att tillgodose deras vårdbehov. Därest riksdagen ej uttalar erinran häremot, finner jag därför att sanatoriet bör vara oförhindrat att vårda det fåtal patienter det här gäller mot samma vårdavgift, som sanatoriet uttager för svenska medborgare.

Vad beträffar medelsbehovet för nästa budgetår har driften av folksanatorierna under budgetåret 1959/60 medfört ett underskott av 126 321 kronor. Härav belöper ett belopp av 93 865 kronor å Hessleby sanatorium, vilket belopp reglerats genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1960. För att täcka återstoden av underskottet (126 321 — 93 865) cirka 33 000 kronor, i huvudsak avseende Österåsens sanatorium, bör medel beräknas för budgetåret 1961/62. Härjämte erfordras ett belopp av 100 000 kronor till förskott för driften av samma sanatorium. Vad gäller Hessleby sanatorium har chefen för socialdepartementet tidigare denna dag föreslagit, att uppkommande driftunderskott vid sanatoriet i fortsättningen täckes från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. Medel för detta sanatorium behöver sålunda ej beräknas under förevarande anslag.

Till bidrag till driften av övriga lungtuberkulosanstalter samt till anstalter för kirurgisk tuberkulos torde i enlighet med medicinalstyrelsens beräkningar böra upptagas 1 832 000 respektive 200 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till (33 000 + 100 000 + 1 832 000 + 200 000) 2 165 000 eller i runt tal 2 200 000 kronor, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 465 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[86] 81. Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	—
1959/60	175 000	227 500
1960/61 (statsliggaren s. 1123)	5 000	
1961/62 (förslag)	125 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 125 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 417 011 kronor. På Kungl. Maj:ts prövning beror två ansökningar, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av 455 000 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för en hos styrelsen ineliggande framställning beräknas preliminärt ett bidragsbelopp av 90 000 kronor. Medelsbehovet utgör alltså (455 000 + 90 000 — 422 011) 122 989 kronor, varför anslaget torde böra uppföras med ett till 125 000 kronor avrundat belopp.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräknig av anslaget med 120 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

[87] 82. Bidrag till driften av epidemivårdanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	450 000	388 706
1959/60	400 000	423 178
1960/61 (statsliggaren s. 1123)	400 000	
1961/62 (förslag)	450 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 450 000 kronor.

Motiv

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, å vilka epidemilagen äger tillämpning, var enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter cirka 7 900 fall år 1957, cirka 11 300 fall år 1958 och cirka 20 700 år 1959. Under första halvåret 1960 rapporterades cirka 7 200 fall. Den mycket kraftiga ökningen under de senaste åren är föranledd av en uppgång av antalet fall av scharlakansfeber. Oberäknliga omslag beträffande de epidemiska sjukdomarna kan snabbt inträffa med hänsyn till risk för import av epidemiska sjukdomar i samband med de livliga persontrafikförbindelserna med utlandet liksom till risken för födoämnesinfektioner sammanhängande med den industrialiserade och internationella livsmedelshandeln. Med hänsyn härtill samt till belastningen på anslaget bör detsamma uppföras med 450 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräknings av anslaget med 50 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[88] 83. *Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	269 000
1959/60	265 000	417 830
1960/61 (statsliggaren s. 1124)	650 000	
1961/62 (förslag)	950 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 1 200 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation på anslaget av 202 500 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 700 000 kronor beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning beror tretton ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av sammanlagt 955 956 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för nitton hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare

komma att erfordras 1 156 500 kronor. Å andra sidan kan återbetalning av uppburna byggnadsbidrag beräknas ske med sammanlagt 11 070 kronor. Medelsbehovet utgör alltså $(955\,956 + 1\,156\,500 - 11\,070 - 700\,000)$ 1 401 386 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, finner styrelsen tillfyllest att för budgetåret 1961/62 anvisas ett anslag av 1 200 000 kronor.

Departementschefen

Med hänvisning till föreskrifterna i 5 § 6 mom. sjukhuslagen förordar jag, att nuvarande anslagsrubricering Bidrag till anordnande av hem för kroniskt sjuka fr. o. m. nästa budgetår ändras till Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka. Å det förra anslaget eventuellt uppkommande reservation bör överföras till det nya anslaget.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag i och för sig intet att erinra. Med hänsyn bl. a. till beräknat betalningsutfall finner jag emellertid tillfyllest att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 950 000 kronor, vilket innebär en uppräknings av anslaget med 300 000 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla uppkommen fråga om statsbidrag till ombyggnad av den förutvarande epidemisjukstugan i Motala till sjukhem för långvarigt kroppssjuka. Till uppförandet av epidemisjukstugan har statsbidrag utgått med 72 211 kronor 85 öre. Sjukstugan, som var i bruk vid ingången av år 1927, nedlades sedermera, varvid huvudmannen, Östergötlands läns landsting, i enlighet med av Kungl. Maj:t den 11 mars 1955 meddelat beslut återbetalade 49 956 kronor 94 öre av det uppburna statsbidraget. Enligt gällande bestämmelser om bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka kan bidrag icke utgå till anstalt, som vid ingången av år 1927 brukades för sjukvård, även om sjukvården helt eller delvis avsåg vård av andra än långvarigt kroppssjuka. Emellertid har riksdagen i ett likartat fall medgivit, att bidrag finge utgå med samma belopp som huvudmannen förpliktats återbetala i anledning av nedläggandet (se 1949 års statsverksproposition, XI ht, p. 68, statsutskottets utl. nr 11, p. 53). Med hänsyn härtill förordar jag, att landstinget också i nu förevarande fall tillerkännes bidrag för inrättande av sjukhemmet i Motala med belopp motsvarande den summa, som landstinget återlevererade för epidemisjukstugan därstädes.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 950 000 kronor.

[89] 84. Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 800 000	4 116 932
1959/60	5 000 000	6 032 642
1960/61 (statsliggaren s. 1124)	5 000 000	
1961/62 (förslag)	5 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 300 000 kronor.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 9 428 vårdplatser under år 1961, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 5 161 830 kronor. Hos styrelsen inneliggande ansökningar kan vidare föranleda beslut om bidrag till ytterligare högst 419 vårdplatser med 229 403 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (5 161 830 + 229 403) 5 391 233 kronor.

Vid de gjorda beräkningarna har förutsatts, att ifrågavarande vårdplatser fullt utnyttjas. Det angivna beloppet utgör således en maximisiffra. Å andra sidan visar erfarenheten, att bidrag kan komma att i icke ringa utsträckning utgå jämväl för tidigare år. Av nettoutgiften för budgetåret 1959/60, 6 032 642 kronor, belöper sålunda cirka 1 125 000 kronor på tidigare budgetår. Härtill kommer, att man synes böra räkna med att driftbidrag kommer att beviljas till vårdplatser utöver dem, för vilka i det föregående bidrag beräknats. Enligt invånartalen den 1 januari 1960 föreligger utrymme för ytterligare 370 bidragsberättigade vårdplatser. Med hänsyn härtill finner styrelsen, att anslaget icke bör upptagas med lägre belopp än 5 300 000 kronor.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad jag förordat under nästföregående anslagspunkt torde rubriceringen av det nuvarande anslaget till Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka ändras till Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka.

Gentemot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Jag förordar sålunda en uppräkning av anslaget med 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 300 000 kronor.

[90] 85. Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 300 000	2 426 445
1959/60	1 800 000	1 929 385
1960/61 (statsliggaren s. 1124)	2 100 000	
1961/62 (förslag)	2 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 200 000 kronor.

Motiv

Antalet underhållsdagar under år 1961 vid de till lasarettet i Lund och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg anslutna anstalterna beräknas till 26 500 resp. 41 000. *Dagkostnadsbidrag* till anstalterna skall enligt gällande regler utgå med 5 kronor 50 öre till lundaanstalten och 6 kronor till göteborgsanstalten. Med ledning härav beräknas medelsbehovet till $(26\,500 \times 5:50)$ 145 750 resp. $(41\,000 \times 6)$ 246 000 kronor.

Å statsverket belöpande kostnader för *röntgenbehandling och radiumapplikation* har uppskattats till sammanlagt 1 839 740 kronor. För nu löpande budgetår har motsvarande kostnad beräknats till 1 632 408 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till $(145\,750 + 246\,000 + 1\,839\,740)$ 2 231 490 kronor. Därutöver bör alltså ett mindre belopp finnas tillgängligt för bidrag till vissa resekostnader m. m. Med hänsyn till nettokostnaden under det senast förflutna budgetåret samt de stigande kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation synes anslaget för nästa budgetår böra uppräknas till 2 300 000 kronor.

Departementschefen

Enligt gällande bidragsgrunder har staten att bestrida hela kostnaden för röntgenbehandling och radiumapplikation vid behandlingsinstituten av centralanstalternas patienter. Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund och Göteborgs sjukvårdsstyrelse har hemställt, att kostnaderna för anskaffande av viss apparatur för strålbehandling finge hänföras till behandlingsinstitutens driftkostnader. Ifrågavarande anskaffningskostnader uppgår till sammanlagt närmare 2 200 000 kronor. Då emellertid nu angivna kostnader avser engångsanskaffning av utrustning, finner jag i likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret, som yttrat sig i ärendet, att utgifterna för den ifrågasatta apparatanskaffningen icke är att hänföra till sådana kostnader, till vilka bidrag bör utgå enligt gällande grunder.

Medicinalstyrelsen har emellertid föreslagit, att bidrag till kostnaderna för utrustningen i stället skall utgå efter samma grunder, som regionvårds-

utredningen föreslagit beträffande utrustning av nya radioterapeutiska kliniker vid vissa regionsjukhus. I anledning härav vill jag erinra om att ett av motiven för det i propositionen nr 159/1960 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. föreslagna uppförande- och utrustningsbidraget till sådana kliniker varit, att staten bidragit till motsvarande kostnader för befintliga, d. v. s. bl. a. nu ifrågavarande båda centralanstalter för radioterapi. Med hänsyn härtill och till att den statliga bidragsgivningen på detta vårdområde icke bör utvidgas i förhållande till vad som förutsatts i nyssnämnda proposition, finner jag mig icke kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att förhandlingar pågår angående statens bidrag till Göteborgs stad för jubileumsklinikens utnyttjande för undervisning och forskning.

Vidare har Göteborgs sjukvårdsstyrelse och Göteborgs och Bohus m. fl. läns landsting, vilka är huvudmän för centralanstalten i Göteborg (Konung Gustaf V:s jubileumsklinik i Göteborg), hemställt om ändrade grunder för det dagkostnadsbidrag, som f. n. utgår till kliniken med sammanlagt högst 6 kronor per vårddag. I framställningen påtalas den omfördelning mellan huvudmännen och staten, som ägt rum till följd av den betydande ökningen av vårddagkostnaderna. Vidare framhålles att medan dessa huvudmän exempelvis år 1958 hade att tillskjuta 64 kronor 58 öre per vårddag, de landsting, som remitterar sina cancerpatienter till karolinska sjukhuset, erlade 45 kronor per vårddag. Dagkostnadsbidraget till jubileumskliniken i Göteborg föreslås därför utgå med det belopp, varmed dagkostnaden vid kliniken överstiger summan av patientavgiften och det bidrag, som enligt 1937 års bidragsförordning utgår till karolinska sjukhuset för vård av remisspatienter.

I anledning av sistnämnda framställning vill jag erinra om uttalandet i propositionen angående regionsjukvårdens utbyggande, att anledning numera saknas att vid karolinska sjukhuset tillämpa andra vårdavgifter för utomlänspatienter än som utgår enligt det s. k. utomlänsavtalet. Avsikten är — såsom också framhölls i propositionen — att underställa årets riksdag förslag om sådan ändring av 1937 års bidragsförordning, att det blir möjligt att åstadkomma full anslutning mellan dessa vårdavgifter och avgifterna enligt utomlänsavtalet. Med hänsyn härtill och då enligt samma proposition förhandlingar förutsatts skola upptagas med berörda huvudmän om slopande av nuvarande driftbidrag, finner jag mig icke kunna biträda förevarande framställning. Däremot vill jag förorda, att gällande invecklade regler för bestämmande av dagkostnadsbidraget till jubileumsklinikerna i Lund och Göteborg, vilkas avsedda statsbidragsbegränsande effekt inträder först om vårddagkostnaderna vid klinikerna skulle sjunka till minst en sjättedel av nuvarande belopp, i förenklande syfte slopas. I stället bör föreskrivas, att bidraget utgår med 5 kronor 50 öre till kliniken i Lund och med 6 kronor

till kliniken i Göteborg, vilket utgör de högsta belopp, varmed bidrag utgår enligt gällande regler.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Styrelsens förslag innebär en uppräknings av anslaget med 200 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för dagkostnadsbidrag till centralanstalter för radioterapi, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1961;

b) till *Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[91] 86. **Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100 000	89 838
1959/60	100 000	77 778
1960/61 (statsliggaren s. 1126)	100 000	
1961/62 (förslag)	90 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 90 000 kronor.

Motiv

Enligt vad styrelsen under hand inhämtat har avdelningen i februari 1960 inflyttat i nya lokaler med ett beräknat antal vårdplatser av 61. I budgetförslaget för Lunds lasarett för år 1961 beräknas antalet underhållsdagar vid avdelningen till 15 000. Med ett statsbidrag av 6 kronor per underhållsdag uppskattas bidragsbeloppet till 90 000 kronor. Medicinalstyrelsen har icke funnit anledning till erinran mot denna beräkning.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 10 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[92] 87. **Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	88 625
1959/60	20 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 1130)	100	
1961/62 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 300 000 kronor.

Motiv

Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 50 865 kronor beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende en ansökan om statsbidrag, för vilken kan beräknas åtgå ett belopp av cirka 30 000 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för nio hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare komma att erfordras ett belopp av 364 000 kronor. Härjämte föreligger hos styrelsen två ansökningar, vilka kan beräknas medföra återleverering av 13 700 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (30 000 + 364 000 — 50 865 — 13 700) 329 435 kronor.

Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest att för budgetåret 1961/62 anvisas ett anslag av 300 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräknning av anslaget med 299 900 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Vanförestalter m. m.

[93] 88. Bidrag till vanförestalter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	9 165 000	9 610 685
1959/60	8 875 000	9 025 592
1960/61 (statsliggaren s. 1126)	9 400 000	
1961/62 (förslag)	9 000 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 9 000 000 kronor.

II. Med samma skrivelse har styrelsen överlämnat av *styrelserna för vederbörande vanförevårdsföreningar* avgivna förslag till inrättande av nya tjänster och regleringar av befintliga tjänster vid vanförestalterna fr. o. m. den 1 juli 1961.

1. Vanförestalten i Stockholm (<i>Norrbackainstitutet</i>)	Ökning
1 biträdande yrkeslärare Ae 14 inom billackerarfacket i st. f. arvode till verk-mästare	3 500 ¹
2. Vanförestalten i Härnösand	
Extraordinariesättning av 1 yrkeslärare inom finmekanikerfacket	1 700 ²

Motiv

I de av Kungl. Maj:t fastställda inkomst- och utgiftsstaterna för budgetåret 1960/61 beräknas det sammanlagda *driftunderskottet* till 6 493 000 kronor, vilket underskott skall täckas under budgetåret 1961/62.

Kostnaderna för *bandage och proteser* samt *invalidvagnar och rullstolar* under budgetåret 1959/60 utgör 3 166 653 kronor. För budgetåret 1961/62 behöver medel icke beräknas för Göteborgsanstaltens bandageverkstad, då dess verksamhet fr. o. m. den 1 januari 1961 övertages av Göteborgs stad. Härav föranledd kostnadsminskning torde uppgå till cirka 1 000 000 kronor. Fortsatt utbyggnad av de ortopediska klinikerna inom landstingen och de landstingsfria städerna torde medföra ytterligare minskning av bidragskostnaderna under förevarande anslag. Delposten kan därför beräknas till 2 300 000 kronor.

Utgifterna för bidrag till resor för vanföra m. m. har under budgetåret 1959/60 uppgått till 77 368 kronor. Till följd av ändrade bidragsbestäm-

¹ Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.

² Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

melser bör delposten för nästa budgetår uppräknas från 75 000 till 80 000 kronor.

Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK) har under innevarande budgetår beviljats ett bidrag å 30 000 kronor för befrämjande av *forskning rörande proteser och stödjebandage*. Centralkommittén har hemställt om oförändrat bidrag under budgetåret 1961/62. Styrelsen, som finner det betydelsefullt att ifrågavarande forskning bibehålles och utvecklas, tillstyrker centralkommitténs framställning.

SVCK har dessutom sedan några år erhållit bidrag till sin *tekniska verksamhet* för framställning av olika för den rörelsehindrade betydelsefulla hjälpmedel avsedda att underlätta vederbörandes anpassning till normal livsföring och förvärvsverksamhet. För innevarande budgetår utgör bidraget 70 000 kronor. I skrivelse den 1 augusti 1960 har centralkommittén hemställt, att bidraget höjes till 100 000 kronor för budgetåret 1961/62. Styrelsen vill för sin del vitsorda behovet av att denna för de handikappade synnerligen betydelsefulla verksamhet får fortsätta och anser det mycket angeläget, att erforderliga medel ställes till centralkommitténs förfogande. Styrelsen är därför beredd tillstyrka att utgående belopp å 70 000 kronor höjes till 100 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (6 493 000 + 2 300 000 + 80 000 + 30 000 + 100 000) 9 003 000 eller avrundat 9 000 000 kronor.

II. 1. Jämfört med biträdande yrkeslärarna vid institutet, som är placerade i lönegrad A 14, och med medelinkomsten för billackerare i öppna marknaden är lönesättningen för verkmästaren vid yrkesskoleavdelningen för billackerare anmärkningsvärt låg. Med hänsyn härtill och till hans ansvarsfyllda uppgift som handledare av blivande billackerare bör arvodesbefattningen omändras till en tjänst som biträdande yrkeslärare i Ae 14. Därest detta ej kan bifallas, bör arvodet i vart fall uppräknas med 50 kronor för vecka.

2. Tjänsten som yrkeslärare i finmekanikeryrket bör extraordinariesättas, då alltför täta byten av innehavare skulle bli till förfång för utbildningen.

Yttrande

II. Medicinalstyrelsen anför.

1. Frågan om inrättande av en befattning som biträdande lärare vid avdelningen för billackerare har tidigare prövats vid två tillfällen och då icke föranlett någon åtgärd. Under den tid som förflutit sedan dess har relevantalet vid avdelningen hållit sig relativt konstant. Med hänsyn härtill samt till att ifrågavarande arvodesbefattning från början inrättats för att bereda före detta elever vid avdelningen tillfälle till praktik inom yrket av mera självständigt slag finner styrelsen ej skäl tillstyrka inrättande av en biträdande lärartjänst i Ae 14. Vidkommande det alternativa förslaget

om arvodeshöjning vill styrelsen ej motsätta sig att arvodet uppräknas ytterligare med det belopp som kan befinnas skäligt.

2. Styrelsen tillstyrker, att tjänsten, vilken inrättades den 1 juli 1959, göres pensionsberättigande.

Departementschefen

I enlighet med i propositionen nr 69/1960 redovisat avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, vanförevårdsföreningen i Göteborg och Göteborgs stad har staden fr. o. m. den 1 januari i år övertagit Göteborgsanstaltens ortopediska klinik med tillhörande ortopediska verkstäder. Vanföreanstalten består därefter av yrkesskolor med tillhörande elevinternat.

Hälsingborgsanstaltens ortopediska klinik arrenderas sedan den 1 juli 1957 av Hälsingborgs stad enligt ett mellan staden och vanförevårdsföreningen träffat avtal, i avbidan på att staden definitivt övertar kliniken. De ortopediska verkstäderna kvarliggert emellertid vid anstalten, som också har två arbetshem för kronikervård.

I enlighet med vad som anförts i propositionen nr 135/1955 angående vanföreanstalterna och Eugeniahemmet m. m. har medicinalstyrelsen tills vidare fungerat såsom huvudtillsynsmyndighet för vanföreanstalterna. Med anledning av den ändrade karaktären hos nämnda båda anstalter kan skäl i och för sig anföras för en omprövning av frågan om tillsynsmyndighet och vissa andra organisatoriska spörsmål. Jag är emellertid icke f. n. beredd att taga ställning härtill utan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva denna fråga och meddela beslut därom.

Beträffande Hälsingborgsanstalten har Kungl. Maj:t den 24 januari 1958 uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att utreda med ombildandet av anstalten till arbetsvårdsinstitut sammanhängande frågor. Berörda organisatoriska spörsmål beträffande Hälsingborgsanstalten torde därför få prövas i samband med ställningstagandet till de förslag, som kommer att framläggas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Styrelsen för vanföreanstalten i Göteborg har hemställt om ett ränte- och amorteringsfritt lån å 280 000 kronor för att gälda vissa engångsavgifter till statens pensionsanstalt. Beloppet motsvarar storleken av anstaltens nuvarande pensionsfonder. Fondmedlen är emellertid investerade i inventarier, arbetsmaterialier m. m. för anstaltens verksamhet. Med anledning härav vill jag erinra om att Göteborgs stad vid tillträdet av den ortopediska kliniken skall erlägga dels 300 000 kronor för klinikbyggnaden och de ortopediska verkstäderna med tillhörande inventarier, dels särskild köpeskilling för befintligt förråd av förbrukningsartiklar m. m. De fondmedel, som härigenom frigöres, torde enligt min mening i första hand böra tagas i anspråk för att täcka ifrågavarande avgifter. De medel, som härutöver blir disponibla, förutsätter jag bli reserverade för en av föreningen i särskild

framställning föreslagen om- och tillbyggnad av anstalten, vilket byggnadsföretag — om det än synes mig angeläget — torde få anstå till ett kommande budgetår.

Beträffande av anstaltsstyrelserna framlagda förslag till tjänsteförändringar tillstyrker jag, att en arvodesbefattning som verkmästare vid *Norrbackainstitutet* ombildas till en tjänst som biträdande yrkeslärare i Ae 14 ävensom att yrkeslärartjänsten i finmekanikerfacket vid *vanföreanstalten i Härnösand* göres pensionsberättigande. Jag vill i sammanhanget även föreslå, att kamrerartjänsten i Ao 23 vid *Norrbackainstitutet*, med vilken tjänst är förenat ett årligt kassaförvaltararvode av 2 100 kronor, ombildas till tjänst som byrådirektör i Ao 24. Kassaförvaltargöromålen bör därvid fullgöras utan tilläggsarvode.

Vad härefter angår medelsbehovet för nästa budgetår beräknas det sammanlagda driftunderskottet vid vanföreanstalterna till 6 493 000 kronor, vilket utgör en ökning i förhållande till föregående budgetår med cirka 470 000 kronor.

För bidrag till ortopediska hjälpmedel beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen ett belopp av 2 300 000 kronor, en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 900 000 kronor, vilken föranledes av att kostnaderna för bidrag till Göteborgsanstaltens klinik överflyttats till anslaget Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.

För bidrag till resor till vanföra m. m. beräknar jag ett belopp av 80 000 kronor.

Till den av svenska vanförevårdens centralkommitté bedrivna forskningen rörande proteser och stödjebandage föreslår jag ett oförändrat bidrag av 30 000 kronor. Centralkommittén har därjämte beträffande sin tekniska verksamhet för framställning av olika hjälpmedel för att underlätta en anpassning till normal livsföring hemställt, att nu utgående bidrag av 70 000 kronor höjes till 100 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att trygga denna för de handikappade betydelsefulla verksamhet tillstyrker jag centralkommitténs hemställan.

Som förut nämnts disponeras Hälsingborgsanstaltens ortopediska klinik av Hälsingborgs stad. Staden, som i sin tur upplåtit ett antal platser å kliniken till fyra av de sydsvenska landstingen, har därvid förbundit sig att svara för driftkostnaderna vid kliniken. Staden har emellertid ansett sig ej böra bestrida dels vissa retroaktiva avgifter till statens pensionsanstalt, vilka hänför sig till tiden före stadens övertagande av driften, dels överskjutande vårdkostnader för kvarliggande patienter, som vårdades på kliniken i enlighet med de avtal, som vid övertagandet fortfarande gällde mellan anstalten och andra sjukvårdshuvudmän än staden och dess medintressenter. Under återopande härav har vanförevårdsföreningen i Hälsingborg hemställt, att ifrågavarande kostnader, som uppgår till sammanlagt 19 823

kronor, måtte täckas av statsmedel. Med hänsyn till föreliggande omständigheter tillstyrker jag denna hemställan.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår torde alltså kunna beräknas till (6 493 000 + 2 300 000 + 80 000 + 30 000 + 100 000 + 19 823) i runt tal 9 000 000 kronor, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanföroreanstalter m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

[94] 89. Bidrag till Eugeniahemmet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 500 000	1 571 163
1959/60	1 600 000	1 619 050
1960/61 (statsliggaren s. 1129)	1 700 000	
1961/62 (förslag)	2 050 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 350 000 kronor.

II. Med samma skrivelse har styrelsen överlämnat av *styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet* avgivet förslag till inrättande av nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid hemmet fr. o. m. den 1 juli 1961.

1. <i>Sjukavdelning</i>	Ökning
a) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång i st. f. ½ kontorsbiträde Af 1—Ag 5 ..	6 540 ¹
b) 1 överläkare Ae 26 i st. f. Ae 24 ..	3 264
c) extraordinariesättning av 1 underläkare Ag 23 ..	2 500
d) extraordinariesättning av 1 kurator Ag 12 ..	1 400 ²
e) 7 barnsköterskor Ae 4 i st. f. 7 vårdbiträden Ae 2/3 ..	3 780
2. <i>Skolinternatet</i>	
a) 2 vårdbiträden Ae 2/3 ..	21 000 ¹
b) 3 vårdare Ae 8 i st. f. 3 vårdarinnor Ae 4 ..	7 272
c) 2 vårdare Ae 7 i st. f. 2 vårdarinnor Ag 4 ..	5 757 ¹
d) 14 vårdbiträden Af 4—Ae 6 i st. f. A 2/3 ..	14 616
3. <i>Skolhemmet på Lidingö</i>	
a) 4 barnsköterskor Ae 4 ..	45 400 ¹
b) 1 föreståndarinna Ao 15 i st. f. Ao 12 ..	2 700
4. <i>Nya hemmet</i>	
a) 1 föreståndare Ae 9 ..	14 700 ¹
b) 1 undersköterska Ae 4 i st. f. 1 vårdbiträde Ae 2/3 ..	540

¹ Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.

² Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

5. Gemensam avdelning	Ökning
a) 1 kontorsbiträde i reglerad beföringsgång.....	12 201 ¹
b) 1 föreståndarinna Ao 21 i st. f. Ao 17.....	4 776
c) extraordinariesättning av 1 biträdande föreståndarinna Ag 15.....	1 650 ²
d) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde i reglerad beföringsgång.....	1 224
e) 1 kokerska Ae 5 i st. f. Ae 4.....	564
f) 1 kokerska Ae 4 i st. f. 1 ekonomibiträde Ae 2/3.....	540

Motiv

I. Utgående *fasta statsbidrag*, 2 kronor per barn och dag, till hemmets sjukavdelning beräknas till $(14\,000 \times 2)$ 28 000 kronor.

Enligt fastställd inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1960/61 beräknas *driftunderskottet* för Eugeniahemmet till 1 750 000 kronor, vilket belopp skall täckas under budgetåret 1961/62.

Till *statsbidrag till stödjebandage och proteser m. m.* har under budgetåret 1959/60 till Eugeniahemmet utbetalats sammanlagt 250 918 kronor. Tendensen synes gå mot en ytterligare ökning av dessa kostnader. För budgetåret 1961/62 bör sålunda för ändamålet beräknas ett belopp av 275 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1961/62 kan sålunda beräknas till $(28\,000 + 1\,750\,000 + 275\,000)$ i runt tal 2 050 000 kronor.

II. 1 a) För skrivhjälp till två läkare jämte konsulterande läkare samt kurator finns en halvtidstjänst som kontorsbiträde. Denna skrivhjälp är helt otillräcklig, varför en heltidstjänst bör inrättas.

1 b) Överläkaren, som har ansvaret för sjukvården och den ortopedisk-kirurgiska verksamheten avseende ett klientel om cirka 160 invalidiserade barn samt dessutom är ledare för en stab av specialister och övrig honom underställd personal, bör erhålla löneplacering, som svarar mot de honom åliggande arbetsuppgifterna.

1 c)—d) Styrelsen anser att en fastare anställningsform bör beredas tjänsternas innehavare genom att tjänsterna omändras till extraordinarie.

1 e) Vid sjukavdelningen tjänstgör 8 barnsköterskor och 13 sjukvårdsbiträden. På grund av det svårskötta klientelet på avdelningen måste grundutbildning i barnavård anses ofrånkomlig för dem, som skall handhava barnens direkta omvårdnad. 7 biträdestjänster bör därför omändras till barnskötersketjänster. Återstående 6 biträden skulle tjänstgöra såsom nattpersonal och för städning m. m.

2 a) Barnens dagliga vård kan icke medhinnas, enär antalet vårdbiträden är otillräckligt.

2 b) Var och en av dessa vårdare avses ha överinseende över två internatavdelningar med tillsammans omkring 23 elever. Eugeniahemmets klientel får anses minst lika svårskött som klientelet inom blind- och dövvrården, där motsvarande tjänster finns inrättade.

¹ Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.

² Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

2 c) Ur flera synpunkter är det angeläget att vid Eugeniahemmet kunna anställa manliga vårdare, vilka bl. a. skulle utföra tyngre arbeten såsom lyftningar och transporter av det alltmer svårskötta klientelet. Under senare tid har biträden sagt upp sina anställningar vid hemmet på grund av att arbetet varit alltför kroppsligt betungande.

2 d) De å skolavdelningen intagna barnen behöver vårdare med bättre utbildning och praktik än för närvarande, vilka kan ägna sig åt såväl den kroppsliga som den psykiska utvecklingen hos barnen. På grund av sin långa vistelse vid hemmet behöver barnen råd och hjälp med spörsmål, som för ett icke handikappat barn många gånger anses självklara. Med hänsyn härtill bör 14 biträdestjänster i A 2/3 uppflyttas till Af 4—Ae 6 (reglerad befordringsgång). Av befattningshavarna skulle krävas grundlig utbildning i barnavård.

3 a) För att bättre tillgodose den speciella omvårdnad som handikappade barn i småskoleåldern behöver och då den vårdande personalen bör ha utbildning i barnavård, bör ytterligare 4 barnskötersketjänster inrättas.

3 b) Tjänsten bör placeras i samma lönegrad, som medgivits för den biträdande föreståndarinnan vid hemmet. Tjänsten bör benämnas föreståndare.

4 a) På Nya hemmet (asylum) vårdas för närvarande 14 kronikerpatienter, som egentligen ej tillhör det klientel, för vilket Eugeniahemmet som central cp-anstalt är avsett. En särskild föreståndaretjänst bör inrättas med uppgift att helt ägna sig åt omvårdnaden av detta klientel samt inleda sysselsättningsterapi för patienterna.

4 b) För att biträda föreståndaren i det dagliga arbetet erfordras en undersköterska.

5 a) Eugeniahemmets kontorspersonal har icke utökats sedan år 1952, trots att verksamheten utvidgats betydligt. Jämfört med vanförestalterna är antalet befattningshavare per kontorsanställd mycket lågt.

5 b) Enligt instruktion har föreståndarinnan ensam beslutanderätt i ett flertal frågor. Tjänsten bör jämföras med rektorstjänsterna vid barn- och ungdomsvårdsskolorna. Tjänstebenämningen bör ändras till föreståndare.

5 c) För att undvika täta ombyten på tjänsten bör densamma omändras till extraordinarie. Tjänstebenämningen bör ändras till biträdande föreståndare.

5 d) Kontorsbiträdet har bl. a. att upprätta avräkningar med de för patienter och elever betalningsansvariga samt att upprätta statsbidragsansökningar rörande ortopediska hjälpmedel.

5 e)—f) Vid köksinrättningar av samma storlek som Eugeniahemmets finns två kokerskor anställda, varav den ena är placerad som kokerska grupp I eller i lönegrad 5 och den andra som kokerska grupp II eller i lönegrad 4.

*Yttranden**II. Medicinalstyrelsen anför.*

1 a) I likhet med föregående år vill styrelsen ej motsätta sig att halvtidstjänsten som skrivbiträde omändras till heltidstjänst ej minst med hänsyn till svårigheten att erhålla halvtidsanställd arbetskraft för ifrågavarande arbete.

1 b) Med hänsyn till att den nuvarande överläkaren medgivits placering i slutlöneklassen vid tillträde av tjänsten samt till Eugeniahemmets förestående omorganisation anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka reglering av tjänsten.

1 c) Underläkartjänsten inrättades fr. o. m. den 1 juli 1959. Med hänsyn härtill anser sig styrelsen icke redan nu böra tillstyrka att den extraordinariesättes.

1 d) Då varaktigt behov torde föreligga av kuratorstjänsten, som inrättades fr. o. m. den 1 juli 1958, bör densamma göras pensionsberättigande.

1 e) Styrelsen har intet att erinra mot att 7 vårdbiträden utbytes mot barnsköterskor med hänsyn till önskemålet att för vård av det komplicerade barnklientelet ha tillgång till personal med grundutbildning i barnavård.

2 a), b) och d) Styrelsen tillstyrker förslagen.

2 c) Under senare år har Eugeniahemmet erhållit ett alltmer svårskött klientel, till större delen rullstolsfall. Patienterna måste ganska ofta bäras och lyftas, vilket när det gäller större barn visat sig krävande för den kvinnliga biträdespersonalen. Styrelsen tillstyrker därför att två vårdarinnor i Ag 4 ersättes med manlig vårdare i Ag 7.

3 a)—b) Förslagen tillstyrkes. Mot föreslagen ändring av benämningen av föreståndarinnan synes intet vara att invända.

4 a) Styrelsen anser förslaget starkt motiverat och förordar att föreståndaren placeras i Ag 9.

4 b) Förslaget tillstyrkes.

5 a) samt d)—f) Innan frågan om Eugeniahemmets framtida ställning blivit slutgiltigt löst, finner styrelsen ej skäl föreligga att förordna någon personalökning eller tjänstereglering av kontors- eller kokerskepersonalen.

5 b) Med hänsyn till vad styrelsen tidigare anfört i frågan och till att en tjänst som biträdande föreståndarinna numera inrättats vid hemmet är styrelsen ej beredd tillstyrka en lönereglering för föreståndarinnan men vill ej motsätta sig att benämningen ändras till föreståndare.

5 c) Styrelsen är ej beredd tillstyrka, att tjänsten göres extra ordinarie. Mot tjänstebenämningen biträdande föreståndare torde intet vara att invända.

Skolöverstyrelsen framhåller inledningsvis, att de uppgifter, som åvilar Eugeniahemmet i dess helhet, numera är så betydelsefulla och svårbemäst-

rade, att en såväl kvalitativ som kvantitativ upprustning av hemmets resurser är påkallad.

Om föreslagna personalförstärkningar vid skolinternatet och skolhemmet på Lidingö anför överstyrelsen följande.

Skolinternatet

Vid skolinternatet har efter hand allt flera svårt invalidiserade elever placerats. Sålunda är exempelvis inom två avdelningar samtliga nitton pojkar bundna vid rullstolar. Detta förhållande har givetvis medfört, att påfrestningarna på personalens fysiska resurser ökats kraftigt. Samtidigt bör framhållas fördelarna av att pojkarna får manlig vårdpersonal. Hemmets styrelse har därför föreslagit, att två vårdarinnjetjänster i Ag 4 utbytes mot två vårdaretjänster (manliga) i Ae 7. Medicinalstyrelsen har föreslagit placering i Ag 7. Överstyrelsen anser att tjänsterna bör placeras i Ae 7 främst med hänsyn till svårigheterna att rekrytera lämplig manlig personal i låglönegrad på extra stat. Det synes dock önskvärt, att någon tids provtjänstgöring med anställning i förslagsvis Ag 7 äger rum, innan antagning i Ae 7 sker.

Överstyrelsen tillstyrker att 3 vårdarinnjetjänster i Ae 4 omändras till vårdaretjänster i Ae 8 samt att 14 biträdestjänster i A 2/3 uppflyttas till Af 4—Ae 6.

Överstyrelsen biträder vidare förslaget att inrätta ytterligare två biträdestjänster i Ae 2/3, enär möjlighet därigenom beredes att avdela mer personal för kvällstjänstgöring.

Skolhemmet på Lidingö

Vid skolhemmet vistas för närvarande 37 barn i åldern 8—11 år. Dessa barn är för närvarande inte så svårt rörelsehindrade som barnen på skolinternatet, men många av dem är till följd av omognad och försenad utveckling mycket vårdkrävande. Med hänsyn till de ansvarsfulla och krävande uppgifter, som åvilar föreståndarinnjetjänsten, finner överstyrelsen väl motiverat att densamma uppflyttas från Ao 12 till Ao 15.

Överstyrelsen tillstyrker även, att fyra nya barnskötersketjänster i Ae 4 inrättas.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har ej gett mig anledning till erinran. I enlighet härmed bör till fasta bidrag till hemmets sjukavdelning, till täckande av driftunderskott för budgetåret 1960/61 samt till bidrag till ortopediska hjälpmedel beräknas (28 000 + 1 750 000 + 275 000) i runt tal 2 050 000 kronor.

Av hemmets styrelse under tidigare år gjorda personaläskanden har i stort sett följt eu av styrelsen uppgjord personalplan för hemmet vid dess övergång till central cp-anstalt. Denna plan har numera i huvudsak fullföljts. Med ledning av de gångna årens erfarenheter och med hänsyn till att de barn, som omhändertages på hemmet, i allt större utsträckning kommit att utgöra ett gravt invalidiserat klientel, har styrelsen nu framlagt en rad förslag, som syftar till en såväl kvalitativ som kvantitativ förstärk-

ning av vårdpersonalen. Även om jag vid min prövning av dessa förslag ej ansett mig helt kunna biträda desamma, finner jag likväl angeläget, att en fortsatt förstärkning av de personella resurserna kommer till stånd. Jag tillstyrker sålunda beträffande *sjukavdelningen*, att 7 vårdbiträdestjänster i Ae 2/3 omändras till barnskötersketjänster i Ae 3/4, att kuratorstjänsten, som i enlighet med propositionen nr 178/1960 placerats i Ag 13, extraordinariesättes samt att en extra halvtidstjänst som kontorsbiträde utbytes mot en heltidstjänst. Vid *skolinternatet* bör 3 vårdarinnestjänster i Ae 4, en på varje avdelning, ombildas till tjänster som vårdare i Ae 8. Om möjligt bör en av dessa tjänster besättas med manlig innehavare. För att ge den kvinnliga personalen erforderlig hjälp med vissa vårduppgifter förordar jag vidare, att en tjänst som vaktmästare i Ag 7 försöksvis inrättas. Förslaget att ombilda 14 vårdbiträdestjänster i A 2/3 till tjänster i Af 4—Ae 6 biträder jag såtillvida som jag föreslår, att tjänsterna omändras till vårdarinnestjänster i A 4. Vid *skolhemmet på Lidingö* är relationen mellan antalet vårdpersonal och skolbarn endast 1 på 4. Jag tillstyrker därför en förstärkning med 2 barnsköterskor i Ag 3/4. *Nya hemmet* bör tillföras en tjänst som vårdare i Ag 8.

Eugeniahemmets styrelse har föreslagit, att föreståndarinnan för Eugeniahemmet, biträdande föreståndarinnan samt föreståndarinnan för skolhemmet på Lidingö i fortsättningen benämnas föreståndare respektive biträdande föreståndare. Gentemot detta förslag har jag ingen erinran. Frågan om löneställningen för de båda föreståndarinnestjänsterna har behandlats i propositionen 178/1960.

I övrigt har jag ej funnit mig kunna biträda framförda förslag om personalförstärkningar eller tjänsteförändringar.

Eugeniahemmets styrelse har vidare hemställt om inrättande av sammanlagt 10 tjänster vid en planerad avdelning avsedd för cp-barn i förskoleåldern med grava hörselskador. Till ifrågakvarande personalförstärkning liksom till frågan om bidrag till vissa ombyggnadsåtgärder i samband med avdelningens inrättande är jag icke beredd att taga ställning i nu förevarande sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 050 000 kronor.

[95] 90. Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettss-
avdelningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 800 000	3 293 389
1959/60	3 400 000	3 366 104
1960/61 (statsliggaren s. 1130)	4 000 000	
1961/62 (förslag)	5 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 1 200 000 kronor.

Motiv

Under budgetåret 1959/60 har statsbidrag med sammanlagt 3 366 103 kronor utgått till sexton anstalter. För den ortopediska avdelningen vid lasarettet i Västerås beräknas bidragsbehovet under år 1961 stiga med 115 000 kronor. Nya ortopediska avdelningar har igångsatts i Karlstad, Östersund och Umeå, vilket medför ett ökat medelsbehov av 450 000 kronor.

Ortopediska kliniken vid vanförestalten i Göteborg övertages av Göteborgs stad fr. o. m. den 1 januari 1961. Med anledning härav kan man räkna med att förevarande anslag under budgetåret 1961/62 kommer att belastas med ytterligare cirka 1 000 000 kronor. Styrelsen har beräknat motsvarande minskning i belastningen å anslaget till bidrag till vanförestalter m. m. för samma budgetår.

Med tillämpning av intill den 1 juli 1960 gällande beräkningsgrunder kan statsbidraget för nästkommande budgetår sålunda uppskattas till (3 366 103 + 115 000 + 450 000 + 1 000 000) 4 931 103 kronor. Viss ökning av belastningen å anslaget kommer att förmedlas av att statsbidragsgivningen fr. o. m. den 1 juli 1960 utsträcks till att omfatta jämväl anordningar för motordrift av invalidvagnar och rullstolar m. m. Med hänsyn härtill och till att kostnaderna för ortopediska hjälpmedel kan väntas stiga föreslår styrelsen, att anslaget uppräknas med ytterligare 300 000 kronor till i runt tal 5 200 000 kronor.

Departementschefen

Statsbidrag för ortopediska hjälpmedel utgår till vanförestalter, Eugeniahemmet, kustsanatorier samt lasarett eller därmed jämställd sjukvårdsinrättning, vid vilken ortopedisk avdelning finnes. Härvid förutsättes att hjälpmedlen är avsedda för patienter, som behandlas vid dessa sjukvårdsanstalter. När det gäller invalidvagnar och rullstolar kan dock bidrag utgå också för patient, som behandlas annorstädes än vid nämnda sjukvårdsanstalter. I dessa fall utgår dock bidraget till vanförestalterna, vilkas överläkare därvid skall granska och godkänna i vederbörlig ordning utfärdade intyg om patientens behov av invalidvagn eller rullstol. Då skäl ej synes

föreligga för en åtskillnad i förevarande hänseende mellan vanföreanstalternas överläkare och övriga ortopedöverläkare, förordar jag, att granskning och godkännande av ifrågavarande intyg må fr. o. m. den 1 juli 1961 ankomma på överläkare vid samtliga ifrågavarande sjukvårdsanstalter. I följd härav bör bidrag för ändamålet utgå till respektive anstalt.

Gentemot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Uppräkningen av anslaget med 1 200 000 kronor föranledes till huvudsaklig del av att kostnaderna för bidrag till ortopedkliniken i Göteborg överförts från anslaget Bidrag till vanföreanstalter m. m. till förevarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 200 000 kronor.

[96] 91. **Bidrag till anskaffande av hörapparater**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	600 000	383 133
1959/60	450 000	475 499
1960/61 (statsliggaren s. 1130)	450 000	
1961/62 (förslag)	1 450 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår *dels* ändrade grunder för statsbidrag till inköp och utbyte av hörapparater, *dels* ock att anslaget uppräknas till 2 500 000 kronor.

Motiv

I. a) Från *hörselfrämjandets riksförbunds* sida har anförts, att under de år landets hörcentraler varit i funktion har klientelet vid centralerna mest bestått av barn och åldringar. En viktig orsak härtill tror förbundet vara den snäva gräns för bidragsgivning till hörapparat, som nu gäller. Personer i de produktiva åldrarna med förvärvsarbete har i regel för hög inkomst för att kunna åtnjuta statligt bidrag till inköp av hörapparat, vilket medför att den hörselskadade köper en apparat i affär eller av hotellförsäljare. Detta medför i sin tur, att den hörselskadade för dyra pengar får en för honom mindre eller helt olämplig hörapparat. Den hörselskadade går även miste om öronspecialistens, pedagogens, teknikerns och socialarbetarens samverkande åtgärder, som skulle kunna göra honom bättre rustad för berikande samliv i den normalt hörandes miljö och ökade arbetsinsatser i samhällets gemensamma produktion. Riksförbundet är förvissat om att ökad bidragsgivning till inköp av hörapparater kommer att öka antalet besökande i arbetsför ålder vid hörcentralerna. Med hänsyn härtill och då tiden synes vara inne för en omprövning av statsmakternas restrikt-

tiva ställning gentemot de vuxna hörselskadade, anhåller riksförbundet, att bidrag till inköp av hörapparater till vuxna hörselskadade måtte utgå efter motsvarande normer, som gäller för inköp av proteser till vanföra.

Även *hörselvårdsnämnden* framhåller, att en starkt bidragande orsak till att vuxna personer icke allmänt vänder sig till hörcentral synes vara, att statsbidrag icke beviljas generellt. Då det enligt nämndens mening är synnerligen angeläget att vuxna i möjligaste mån anlitar hörcentral vid anskaffande av hörapparat, förordar nämnden att statsbidraget utgår till vuxen oavsett dennes inkomst- och förmögenhetsförhållanden.

Nämnden anser vidare, att statsbidraget bör höjas med hänsyn till icke blott penningvärdets försämring sedan ifrågavarande statsbidrag infördes år 1956 utan även de högre priser, som de alltmer brukade hörglasögonen och övriga moderna hörapparater nu betingar. Medan kvalitativt goda apparater år 1954 beräknades kunna erhållas för 150 kronor, varierade priset på de för statsbidrag under år 1958 godkända apparaterna för hörglasögon mellan 425 och 495 kronor samt för övriga apparater mellan 195 och 350 kronor. Några uppgifter om genomsnittspriset per apparat åt vuxen, för vilken statsbidrag utgått, finnes icke — motsvarande pris för hörapparat åt barn, som endast undantagsvis erhåller hörglasögon, utgjorde år 1958 313 kronor 10 öre.

Av statsfinansiella skäl anser sig dock nämnden icke kunna biträda det av hörselfrämjandets riksförbund åsyftade statsbidraget motsvarande $\frac{3}{4}$ av kostnaden för hörapparat utan förordar att bidrag utgår med $\frac{2}{3}$ av kostnaden, dock med högst 200 kronor.

Med utgångspunkt från att under år 1958 såldes cirka 12 400 hörapparater, varav cirka 300 avsedda för barn, skulle medelsbehovet för bidrag till inköp av hörapparater för vuxna för nämnda år kunna beräknas till 2 400 000 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller för egen del angelägenheten av att alla hörselskadade, oberoende av ekonomiska villkor, beredes möjlighet att erhålla statsbidrag vid inköp av hörapparat. Det synes därför styrelsen önskvärt, att gällande behovsprövning helt slopas, varigenom de hörselskadade i större utsträckning än för närvarande är fallet kan antagas komma att vända sig till hörcentralerna vid inköp av hörapparat och på så sätt bli delaktiga av de medicinska och övriga undersökningar, som hörcentralerna erbjuder i samband med utprovning och inköp av hörapparat. Med hänsyn härtill tillstyrker styrelsen framställningen i denna del.

Styrelsen anser vidare att en höjning av statsbidraget bör komma till stånd. Nu gällande maximering av bidraget till 100 kronor avsåg att ersätta den hörselskadade med $\frac{2}{3}$ av apparatkostnaden. Av hörselvårdsnämndens yttrande framgår bl. a., att hörapparater för barn år 1958 genomsnittligt kostade 313 kronor 10 öre. Med hänsyn härtill finner styrelsen den av hörselvårdsnämnden förordade höjningen av statsbidraget till $\frac{2}{3}$ av kostnaden, dock högst 200 kronor, väl motiverad.

Mot den av hörselvårdsnämnden gjorda kostnadsberäkningen har styrelsen intet att erinra men anser tillfyllest, om 2 000 000 kronor anvisas för ändamålet under budgetåret 1961/62.

b) Statsbidrag till utbyte av hörapparat, till vars anskaffande utgått statsbidrag, medges *dels*, om apparaten förslitits, sedan åtta eller, om särskilda skäl föreligga, fyra år förflutit, *dels ock*, om apparaten förlorats genom stöld eller förlorats eller allvarligt skadats genom brand, olycksfall eller liknande händelse, oberoende av den tid, som förflutit efter det den tidigare innehavda apparaten erhållits. Vid utbyte av hörapparat på andra än nu återgivna skäl medges icke statsbidrag.

Hörselvårdsnämnden föreslår att statsbidrag utgår till utbyte av hörapparat för barn under 16 år oberoende av den tid som förflutit *dels* i de fall en nyare apparattyp skulle medgiva avsevärt förbättrad hörselförmåga eller kompensera följderna av en fortskridande hörselnedsättning, *dels ock* då hörapparat förslitits eller eljest blivit obrukbar.

Under åren 1956—1958 utgick statsbidrag till 1 023 hörapparater för barn. Enligt nämndens uppskattning skulle ifrågakomma byte av hälften av detta antal apparater. Apparatsbyten i syfte att ernå förbättrad hörselförmåga skulle i mycket stor utsträckning komma att ske till s. k. stereofoniska apparater, som i genomsnitt beräknas kosta 650 kronor. Medelsbehovet kan alltså beräknas till (500×650) 325 000 kronor, vilket belopp torde kunna fördelas på tre budgetår. — Apparatsbyte till följd av att hörapparaten blivit obrukbar torde enligt nämnden icke komma att ske i så stor utsträckning, att medel behöver beräknas härför särskilt.

Enligt *medicinalstyrelsens* mening torde hörselskadade otvivelaktigt i vissa fall kunna erhålla avsevärt förbättrad hörsel genom att begagna någon av de hörapparattyper, vilka kommit i marknaden under senare år. Detta gäller speciellt vid användande av stereofonisk hörapparat. Betydelsen för de hörselskadade att i sådana fall kunna förvärva ny apparat torde ligga i öppen dag. De särskilda problem, som är förknippade med bestämmandet av om i det enskilda fallet behov föreligger av apparatutbyte, gör emellertid, att statsbidrag vid sådant byte icke synes böra medgivas såsom allmän regel förrän ytterligare erfarenhet vunnits i frågan. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att såsom försöksverksamhet statsbidrag tills vidare må utgå enligt samma grunder, som gäller för inköp av sådan apparat, vid utbyte av hörapparat för barn under 16 år, som genom den nya apparaten erhåller väsentligt förbättrad uppfattbarhets- och kommunikationsförmåga. Enligt styrelsens mening bör behovet av ny hörapparat tills vidare bedömas centralt av hörselvårdsnämnden och styrelsen.

I enlighet med hörselvårdsnämndens kostnadsberäkning föreslår styrelsen, att ett belopp av 100 000 kronor upptages för ändamålet för nästa budgetår.

Vad därefter angår hörapparat, som förslitits eller eljest blivit obrukbar, delar styrelsen hörselvårdsnämndens mening, att man i regel måste räkna med att en apparat, som innehaves av ett barn, förslites snabbare än om den innehaves av en vuxen. Med hänsyn härtill och till den särskilda betydelsen för barn att ha tillgång till hörapparat tillstyrker styrelsen, att apparatutbyte för barn må ske på här ifrågavarande grunder, oavsett den tid den äldre hörapparaten innehafts. För att förebygga missbruk torde dock böra förutsättas, att särskilda skäl föreligger samt att förmånen begränsas till

en engångsåtgärd. Liksom enligt gällande bestämmelser om utbyte vid förslitning av apparat, torde det få ankomma på föreståndare för hörcentral att medgiva statsbidrag vid apparatutbyte i dessa fall.

I likhet med hörselvårdsnämnden räknar styrelsen med att nu ifrågasvarande byten icke kommer att ske i så stor utsträckning, att särskilda medel behöver beräknas för ändamålet.

II. Den verkliga nettobelastningen på anslaget under budgetåret 1959/60 kan beräknas till 342 298 kronor mot cirka 410 000 kronor för närmast föregående budgetår. Ehuru man tidigare räknat med en viss ökning av hörapparatverksamheten, synes en nedgång i anslagsbelastningen ha inträffat. Med hänsyn till den verkliga nettokostnaden under det sist förflutna budgetåret anser sig styrelsen dock icke böra räkna med att storleken av denna nedgång kommer att vara helt utslagsgivande för den fortsatta utvecklingen. Vid sådant förhållande räknar styrelsen med ett medelsbehov av cirka 400 000 kronor för det kommande budgetåret.

Under förutsättning av bifall till de ändringar av bidragsgrunderna, som föreslagits i det föregående, föreligger ett medelsbehov för budgetåret 1961/62 av $(2\,000\,000 + 100\,000 + 400\,000)$ 2 500 000 kronor. Därest förslagen icke vinner statsmakternas bifall, torde anslaget böra uppföras med 400 000 kronor.

Departementschefen

Enligt gällande grunder utgår bidrag till inköp av hörapparat för vuxen hörselskadad med två tredjedelar av inköpskostnaden, dock högst 100 kronor. Härvid förutsättes att den hörselskadades taxerade inkomst icke överstiger 5 500 kronor för ensamstående eller 8 000 kronor för gift, som sammanlever med maken, samt att vederbörande icke påförts statlig förmögenhetsskatt.

Nu nämnda bidragsregler trädde i kraft den 1 januari 1956. Under åren därefter har antalet försålda hörapparater i landet undergått en påtaglig ökning. Enligt vad jag inhämtat såldes år 1955 10 000 apparater, år 1957 11 600, år 1958 12 400 och år 1959 13 800 apparater. Anmärkningsvärt nog har under samma tid bidragsgivningen vid hörcentralerna minskat i omfattning att döma av belastningen på förevarande anslag, vilken sjunkit från närmare 450 000 under budgetåret 1956/57 till en verklig belastning av 342 000 under det sist förflutna budgetåret. Såsom hörselfrämjandets riksförbund, hörselvårdsnämnden och medicinalstyrelsen framhållit, framstår det som angeläget att de hörselskadade i större utsträckning än som nu sker anlitar den medicinska, pedagogiska, tekniska och kurativa expertis, som ställes till deras förfogande vid hörcentralerna. Då i det föregående angivna bidragsregler icke synes ha medfört en önskad utveckling i denna riktning, har medicinalstyrelsen föreslagit, att nuvarande ekonomiska behovsprövning slopas samt att det till 100 kronor maximerade apparatbidraget höjes till 200 kronor. Även om skäl kan tala för en sådan

lösning, anser jag mig bl. a. i avbidan på ytterligare erfarenheter likväl ej kunna biträda så vittgående ändringar av nuvarande bidragssystem. Jag förordar i stället, att nuvarande inkomstgränser höjes från 5 500 resp. 8 000 kronor till 7 000 resp. 10 000 kronor samt att bidrag må utgå med högst 150 kronor för apparat.

Statsbidrag för utbyte av hörapparat till vilken statsbidrag utgått medges endast under förutsättning att den innehavda apparatens ljudförstärkande funktion icke längre är tillfredsställande samt att apparaten innehafts under åtta år eller, om särskilda omständigheter föreligger, fyra år. Vidare medges bidrag till ny apparat, om den tidigare apparaten förlorats eller skadats under vissa angivna omständigheter.

Sedan dessa bestämmelser tillkom, har betydande framsteg gjorts beträffande hörapparatkonstruktionerna. Bl. a. har anordning med separat förstärkning för båda öronen, s. k. stereofonisk hörapparat, i många fall visat sig ge apparatbäraren avsevärt bättre hörande än vid förstärkning för endast ett öra. Medicinalstyrelsen har därför föreslagit, att bidrag till utbyte av apparat för barn under 16 år må utgå oberoende av den tid som förflutit, om det hörselskadade barnet härigenom får sin hörselförmåga avsevärt förbättrad. Med hänsyn till den betydelse en förbättrad hörsel äger för barnets språkutveckling, kunskapstillägnelse och allmänna utveckling anser jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag. Styrelsen har vidare framhållit, att hörapparat, som innehas av barn, förslites snabbare än apparat, som innehas av vuxen. Då hörapparat, såsom jag nyss framhållit, är ett omistligt hjälpmedel för ett hörselskadat barn, biträder jag även styrelsens förslag, att bidrag må utgå till utbyte av sådan hörapparat, som förslitits eller eljest blivit obrukbar, oavsett den tid barnet innehaft den äldre apparaten. I likhet med styrelsen anser jag dock, att förmånen bör begränsas till *ett* sådant utbyte. Det torde få ankomma på föreståndare för hörcentral att medgiva statsbidrag för ny apparat i såväl detta fall som då utbyte sker till apparat, som ger förbättrad hörselförmåga.

Vad gäller medelsbehovet för nästa budgetår finner jag med hänsyn till av mig gjorda begränsningar i medicinalstyrelsens förslag tillfyllest, att anslaget uppräknas med i runt tal 1 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till anskaffande av hörapparater, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1961;

b) till *Bidrag till anskaffande av hörapparater* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

Hälsovård i allmänhet
Utbildning av sjukvårdspersonal

[97] 92. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	124 000	128 222
1960/61 (statsliggaren s. 1134)	131 000	
1961/62 (förslag)	161 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 34 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkning:</i>	
Arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurs	+ 7 800
2. <i>Löneregleringar:</i>	
a) 1 föreståndare Ao 19 i st. f. Ao 17, 1 instruktionsbarnmorska Ao 16 i st. f. Ao 14 och 1 instruktionsbarnmorska Ae 16 i st. f. Ae 14	+ 6 852
b) Höjning av timarvoden till tillfälliga lärare	+ 6 900
c) Ersättning åt vissa lärare för resekostnader m. m.	— 900
3. <i>Vikariatsersättningar</i>	+ 280
4. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	+ 200
5. <i>Omräkning:</i>	
a) Löneklassuppflyttning	+ 1 860
b) Rörligt tillägg	+ 11 008
	+ 34 000

Motiv

1. Vid barnmorskeläroanstalten anordnas årligen två repetitionskurser. Den ena kursen omfattar två veckor och är avsedd för barnmorskor i sluten vård — närmast sådana, som icke tjänstgör på specialanstalt. Den andra kursen om fyra veckor är avsedd för barnmorskor i öppen vård.

Fortfarande saknar cirka 230 av de 400 å specialanstalt anställda barnmorskorna sjuksköterskeutbildning. Av de förra innehar ett 40-tal ledande ställning å förlossnings- eller vårdavdelning i lönegrad motsvarande avdelningssköterskas eller högre. De har en lång erfarenhet bakom sig och har icke för avsikt att komplettera sin utbildning vid sjuksköterskeskola, eftersom skol- och barnmorskeutbildning ligger långt tillbaka i tiden. Till skillnad från t. ex. mentalvårdspersonal har dessa barnmorskor ingen möjlighet till fortbildning inom sin egen vårdgren. I deras arbetsuppgifter ingår att leda personal och undervisa sjuksköterskeelever men de saknar utbildning härför. De behöver också en betydligt bättre grund beträffande mentalhygien inom förlossningsvården. De krav, som ställes på dessa barnmorskor, motiverar en god fortbildningskurs i likhet med vad som gives andra befattningshavare inom hälso- och sjukvård.

I stället för den nuvarande kursen om två veckor bör därför budgetåret 1961/62 anordnas en repetitions- och fortbildningskurs om cirka två månader för 20 deltagare. Kursen avses anordnas endast vid behov. För anordnande av kursen erfordras en instruktionsbarnmorska med arvode mot-

svarande lönen i lönegrad A 16 under två månader (3 302 kronor). Arvodet till övriga tillfälliga lärare beräknas till 5 590 kronor. Ett slopande av den nuvarande tvåveckorskursen medför en minskning med 1 100 kronor. Nettokostnaden blir alltså i runt tal 7 800 kronor.

2 a) Uppflyttningarna har skett i överensstämmelse med nyligen träffad löneöverenskommelse mellan landstingens centrala lönenämnd och svenska stadsförbundet, å ena sidan, samt svensk sjuksköterskeförening, å den andra sidan.

2 b)—c) Medel bör anvisas för såväl i Kungl. Maj:ts brev den 13 maj 1960 medgiven ökning av arvoden som ytterligare ökning av nuvarande låga undervisningsarvoden. Om arvoden höjes, synes ersättningen åt vissa lärare för resekostnader m. m. kunna indragas.

Departementschefen

Med hänsyn till angelägenheten av att en del av de barnmorskor å specialanstalt, som ej har sjuksköterskeutbildning, erhåller viss kompletterande utbildning tillstyrker jag förslaget om anordnande av en särskild kompletterings- och repetitionskurs om cirka två månader för dessa barnmorskor. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att ifrågavarande kurs skall anordnas i stället för den repetitionskurs om två veckor som f. n. anordnas för andra barnmorskor inom slutna vård. Då jag finner det angeläget att kunna stimulera så många icke aktiva barnmorskor som möjligt att återgå till tjänstgöring inom den slutna vården, bör enligt min mening tvåveckorskursen anordnas även under nästa budgetår. Däremot synes den repetitionskurs om fyra veckor, som anordnas för barnmorskor inom den öppna vården, utan alltför stort men kunna inställas under nästa budgetår. Nettokostnaden för den särskilda repetitionskursen kan då beräknas minska med motsvarande belopp.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att tjänsten som föreståndare i Ao 17 uppflyttas till Ao 19 samt att två tjänster som instruktionsbarnmorska i Ao eller Ae 12/14 uppflyttas till Ao resp. Ae 14/16. Däremot kan jag icke tillstyrka ökad medelsanvisning för höjning av timlärararvoden utöver vad Kungl. Maj:t medgivit för innevarande budgetår.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en med omkring 10 000 kronor ökad medelsanvisning. Den automatiska utgiftstegringen för löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter medför ett ökat medelsbehov med omkring 20 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (10 000 + 20 000) 30 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag sålunda till (131 000 + 30 000) 161 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	66 000
2. Arvoden till biträdande överlärare och tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	38 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	28 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	27 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000

Summa kronor 161 000;

c) till Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 161 000

[98] 93. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	179 000	147 180
1960/61 (statsliggaren s. 1134)	168 000	
1961/62 (förslag)	169 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Expenser	4 188	3 200	4 700	1 500
2. Sjukvård m. m. åt elever	2 021	1 200	2 200	1 000
3. Kost åt elever	94 777	98 000	100 500	2 500
4. Särskilda uppbördsmedel	202 930	198 000	203 000	5 000
Nettoökning				0

Motiv

1. Nuvarande läroböcker i gynekologi, som är avsedda för läkare, är för omfattande för barnmorskeeleverna. Ett kompendium i ämnet bör utarbetas. Kostnaden härför beräknas till 1 500 kronor.

3 och 4. Kostpriset har höjts. Med hänsyn bl. a. härtill bör en uppräknings ske av ersättningsbeloppet från Stockholms stad, avseende elevernas praktiska tjänstgöring.

Departementschefen

Under anslagsposten till expenser tillstyrker jag en höjning med 1 500 kronor för utarbetande av ett kompendium i gynekologi för barnmorskeleverna. Jag förutsätter därvid att kompendiet skall kunna användas även för barnmorskeläroanstalten i Göteborg.

Delposten till sjukvård m. m. åt elever synes böra höjas med 1 000 kronor. På grund av att kostpriset ökat bör delposten till kost åt elever uppräknas med 2 500 kronor. Den under särskilda uppbördsmedel upptagna ersättningen från Stockholms stad bör höjas med 5 000 kronor.

I anslutning till vad jag anfört under nästföregående punkt om angelägenheten av att stimulera icke aktiva barnmorskor att återgå i tjänstgöring föreslår jag att för stipendier till barnmorskor i repetitionskurs avsett belopp höjes med 1 000 kronor till 4 000 kronor.

Anslaget torde alltså böra höjas med (1 500 + 1 000 + 2 500 — 5 000 + 1 000) 1 000 kronor och således upptagas till (168 000 + 1 000) 169 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 169 000 kronor.

[99] 94. *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	104 000	116 622
1960/61 (statsliggaren s. 1135)	141 000	
1961/62 (förslag)	168 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer att anslaget uppräknas med 20 800 kronor.

Omräkning:

	Ökning
Löneklassuppflyttningar	1 300
Arvoden åt tillfälliga lärare	4 800
Rörligt tillägg	14 600
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100
	20 800

Motiv

Till den extra barnmorskekursen under innevarande budgetår har 22 elever antagits. Avtal har träffats med Göteborgs och Bohus läns landsting om placering av 15 elever vid centrallasarettets i Uddevalla kvinnoklinik och mödravårdscentral. Avtalet gäller preliminärt t. o. m. 30/6 1962.

Med hänsyn till den alltjämt bestående bristen på barnmorskor bör även under budgetåret 1961/62 anordnas en extra barnmorskekurs med omkring 25 elever.

*Yttrande**Medicinalstyrelsen anför.*

Barnmorskebristen är fortfarande stor. Antalet vakanta tjänster, som den 1 juli 1959 utgjorde 121, uppgick den 1 juli 1960 till 140 (11,8 procent), varav 75 i sluten vård. 64 av de vakanta tjänsterna — varav 44 i sluten vård — var besatta med tillfälliga vikarier, utländska barnmorskor och medicine kandidater medräknade. Ehuru ett flertal mindre förlossningsanstalter nedlagts under de senaste åren — under år 1959 10 med cirka 60 vårdplatser — har under innevarande sommar 19 förlossningsanstalter med sammanlagt cirka 180 vårdplatser varit temporärt helt stängda på grund av brist på vikarier, därav barnbördsavdelningar vid 9 lasarett och 8 sjukstugor. Dessutom står sedan 1959 ytterligare 5 anstalter stängda på grund av barnmorskebrist. Några kvinnokliniker har av samma skäl minskat platsantalet under sommaren.

En av medicinalstyrelsen utsedd särskild delegation har överlämnat en promemoria med synpunkter och förslag beträffande inrättande av en reservkårsorganisation för barnmorskor m. m. Delegationen har bl. a. funnit, att något nämnvärt tillskott av barnmorskor genom inrättande av en reservkår icke kan påräknas samt att den nuvarande utbildningskapaciteten vid barnmorskeläroanstalterna, som f. n. uppgår till 115 elevplatser inklusive den under innevarande budgetår anordnade extra barnmorskekursen i Göteborg, måste bibehållas till dess det framtida behovet av barnmorskor i öppen vård närmare klarlagts. Med hänsyn härtill tillstyrker medicinalstyrelsen anstaltsstyrelsens förslag om anordnande av en extra barnmorskekurs jämväl under nästa budgetår.

Beträffande avlöningsstaten framhåller medicinalstyrelsen vidare, att särskilda pensionskostnader icke synes behöva beräknas för den med anledning av den extra kursen på halvtid anställda instruktionsbarnmorskan. För höjning av timlärararvodena bör delposten till arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurser upptagas till 5 200 kronor och delposten till tillfälliga lärare i lustgasgivning m. fl. specialämnen till 14 700 kronor. Om så sker synes ersättningen åt tillfälliga lärare för resekostnader m. m. kunna indragas.

Med två barnmorskekurser uppgår antalet undervisningstimmar i obstetrik till 500. Medicinalstyrelsen förutsätter att de heltidsanställda lärarna av detta timantal skall bestrida undervisning under sammanlagt ungefär 450 timmar, därav överläraren cirka 200 timmar och barnmorskeläraren — med hänsyn till dennes begränsade sjukvårdsuppgifter — cirka 250 timmar. Återstående 50 timmar meddelas såsom jämsidesläsning vid lasarettet i Uddevalla av tillfälliga barnmorskelärare. Kostnaden härför uppgår till 2 300 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den allttjämt rådande barnmorskebristen biträder jag förslaget att även under nästa budgetår anordna en extra barnmorskekurs.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmä-

lan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att tjänsten som föreståndare i Ao 17 uppflyttas till Ao 19 samt att tre tjänster som instruktionsbarnmorska i Ao eller Ag 12/14, varav en med halvtidstjänstgöring, uppflyttas till Ao resp. Ag 14/16. Kostnaderna härför uppskattas till cirka 6 000 kronor.

Den automatiska utgiftsstegringen under anslaget för löneklassuppflyttningar, vissa arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. beräknar jag till sammanlagt i runt tal 21 000 kronor. Avlöningsanslaget bör alltså höjas med (6 000 + 21 000) 27 000 och upptagas med (141 000 + 27 000) 168 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	80 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	24 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	32 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000

Summa kronor 168 000;

c) till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 168 000 kronor.

[100] 95. *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	87 000	49 732
1960/61 (statsliggaren s. 1136)	110 000	
1961/62 (förslag)	110 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 8 400 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Övriga utgifter:				
a) Kost åt elever.....	27 955	46 000	49 000	3 000
b) Premier åt elever.....	257	500	900	400
2. Klinikanslag.....			10 000	10 000
3. Särskilda uppbördsmedel.....			74 000	5 000
Nettoökning.....				8 400

Motiv

- 1 a) Kostpriset har höjts.
- 1 b) En sista läskurs tillkommer.
- 3) Styrelsen hemställer ånyo om 10 000 kronor för vetenskapligt arbete och hänvisar till överlärarens tidigare framförda motiveringar.

Yttrande

Medicinalstyrelsen anför.

För förhyrning av elevbostäder åt fem elever, vilka icke kan få bostäder i elevbostadshuset, bör posten till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. uppräknas med $\left(\frac{4 \times 5 \times 1\,200}{12}\right)$ 2 000 kronor.

Delposten till kost åt elever synes böra beräknas till (272×192) 52 200 kronor och posten till arvoden åt elever till $(12 \times 55 \times 82:50)$ 54 500 kronor. Under särskilda uppbördsmedel bör upptagas 86 000 kronor.

Slutligen tillstyrker medicinalstyrelsen att för vetenskaplig forskning vid kliniken anvisas 5 000 kronor.

Departementschefen

På grund av att kostpriset höjts bör delposten till kost åt elever höjas med 6 000 kronor. Den under särskilda uppbördsmedel upptagna ersättningen från Göteborgs stad bör uppräknas med 17 000 kronor. Posten till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. bör höjas med 2 000 kronor och posten till arvoden åt elever med 8 000 kronor. Vidare bör för premier åt elever upptagas ett med 400 kronor förhöjt belopp.

Under åberopande av vad jag anfört under omkostnadsanslaget till barnmorskeläroanstalten i Stockholm föreslår jag därjämte, att delposten till stipendier åt barnmorskor i repetitionskurs höjes med 1 000 kronor.

Förslaget om anvisande av särskilda medel för vetenskapligt arbete kan jag icke tillstyrka.

I enlighet med det anförda torde anslaget böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

[101] 96. Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	375 000	347 331
1960/61 (statsliggaren s. 1137)	398 000	
1961/62 (förslag)	548 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 65 400 kronor.

	Ökning
1. <i>Personalförstärkningar:</i>	—
a) 1 instruktionssköterska Ae 14	—
b) Tillfällig arbetskraft	2 000
2. <i>Förändringar av tjänster:</i>	—
Extra ordinariesättning av en tjänst som kontorist i Ag 9	—
3. <i>Arvoden åt tillfälliga lärare</i>	9 100
4. <i>Arvoden och särskilda ersättningar:</i>	—
a) Arvodeshöjning för redogörare, tillika sekreterare	600
b) Ersättning åt vikarie för redogörare, tillika sekreterare	450
5. <i>Omräkning:</i>	—
Löneklassuppflyttning	1 900
Löne- och arvodesreglering	49 000
Tjänstetidsbefordran	1 300
Obekvämhetsstillägg	1 000
Avrundning	50
	65 400

Motiv

1 a) Det har visat sig nödvändigt att som vikarie vid semestrar eller andra ledigheter anställa en extra instruktionssköterska som ständig vikarie. Kostnaderna bestrides ur de för vikarier anvisade medlen.

1 b) Medlen för extra skrivhjälp bör ökas. Ny kursplan och intensifierad undervisning har medfört, att skrivarbetet på skolans expedition ökat väsentligt. Extra skrivhjälp har ej kunnat anlitas i erforderlig utsträckning för att bereda instruktionssköterskor och övriga lärare vid skolan ur rationell synpunkt nödvändig hjälp med utskrift av skriftliga prov, sammanställningar, betyg m. m.

2. Till tjänsten som kanslibiträde har trots upprepad annonsering kompetenta sökanden icke kunnat erhållas. Det har därför varit nödvändigt att anställa en extra arbetskraft som kontorist i Ag 9. Då arbetsuppgifterna är av stadigvarande natur, bör hon beredas extra ordinarie anställning. Kanslibiträdestjänsten indrages.

3. En allmän höjning av timplärlararvodena är oundgängligen nödvändig för att skolan skall få kompetenta lärarkrafter. Ytterligare 5 000 kronor erfordras härför. Skolans andel i lön till en instruktionssköterska vid Epidemisjukhuset beräknas öka med 500 kronor. Medel bör vidare anvisas för ersättning för handledning av elever i den öppna vården med lägst 30 kronor per elev och månad. För 60 elevers handledning under 2 månader erfordras sålunda 3 600 kronor.

4 a) och b) Arvodet till redogöraren-sekreteraren bör justeras i paritet med allmänna lönehöjningar. Vidare bör han — i likhet med vad som gäller för sekreteraren i statens sinnessjuknämnd — tillerkännas rätt till semester och medel anvisas för anställande av vikarie under denna tid.

Departementschefen

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har tjänsten som föreståndare i Ao 17 uppflyttats till rektor i Ao 19. Vidare har sju instruktionssköterskor i Ao eller Ae 12/14 uppflyttats till Ao resp. Ae 14/16 samt en sjuksköterska i Ae 9 till översköterska i Ae 10.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att ett kansli-bitråde uppflyttas till kontorist i Ae 9. Vidare tillstyrker jag att för tillfällig arbetskraft anvisas 2 000 kronor.

Övriga förslag om tjänsteändringar och arvodeshöjningar m. m. kan jag icke biträda. Ej heller anser jag mig kunna tillstyrka förslaget om anvisande av medel för vikarie under redogörarens semester.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t den 8 april 1960 uppdragit åt skolans styrelse och styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor att planlägga och inkomma med närmare förslag till anordnande av en specialkurs för blivande lärare vid sjuksköterskeskolor. Denna specialkurs avses till innehåll och omfattning utgöra en normal sjuksköterskekurs med effektiviserad teoretisk undervisning och något avkortad praktisk utbildning. I kursen har därjämte avdelningssköterskekursen inbyggts. Specialkursen är ett försök att åstadkomma en minskning av den totala utbildningstiden för lärare från omkring 8 år till högst 5 år. Avsikten är vidare att stimulera vissa sjuksköterskeelever att redan från början av sin utbildning inrikta sig på lärarbanan. Kursen planeras börja den 1 mars 1961 istället för den ordinarie sjuksköterskekurs som skulle börjat då.

För att den normala utbildningskapaciteten vid skolan — sammanlagt 60 elever utexamineras varje år — inte skall minska genom tillkomsten av specialkursen har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt skolstyrelsen att undersöka möjligheterna att anordna ytterligare kurser för sjuksköterskeelever samt i detta syfte anvisat medel för en särskild utredning angående en utökning av antalet elevplatser för den praktiska utbildningen.

Med hänsyn till angelägenheten av att den ökade utbildningen av sjuksköterskor kommer till stånd snarast möjligt, föreslår jag, att medel anvisas för att möjliggöra påbörjande av ytterligare en sjuksköterskekurs vid skolan under nästa budgetår. För ändamålet erfordras två instruktions-sköterskor i Ag 14/16 och ett ekonomibitråde i Ag 2/3 jämte 15 000 kronor för arvoden åt tillfälliga lärare och 5 000 kronor för extra skrivhjälp. Kost-

naderna uppskattas till sammanlagt 70 000 kronor under förevarande anslag.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med (1 000 + 2 000 + 70 000) 73 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för lönegrads- och löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar m. m. och rörligt tillägg med i runt tal 77 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (73 000 + 77 000) 150 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag sålunda till (398 000 + 150 000) 548 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	88 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 500
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	87 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	259 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	105 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	5 500

Summa kronor 548 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 548 000 kronor.

[102] 97. *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	113 000	111 310
1960/61 (statsliggaren s. 1138)	116 000	
1961/62 (förslag)	185 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 22/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 18 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. <i>Expenser:</i>				
Övriga expenser.....	7 489	7 500	9 000	1 500
2. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Kost åt elever.....	59 296	63 000	68 000	5 000
b) Bostadsersättning åt elever.....	2 002	2 000	13 500	11 500
c) Sjukvård åt elever.....	4 646	4 400	4 900	500
				18 500

Motiv

1. Skolans bandspelare för in- och uppspelning av bl. a. för elevernas utbildning lämpliga föredrag och diskussioner i radio är av en numera helt omodern konstruktion. Bandspelaren utgör ett viktigt hjälpmedel vid elevernas seminarieövningar. En ny apparat skulle därjämte kunna användas som diktafon för skolans föreståndare. Kostnaden beräknas till 1 500 kronor.

2 a) För anordnande med början våren 1961 av en specialkurs för blivande lärare i hälso- och sjukvård uppskattas merkostnaden under denna delpost till 1 000 kronor. Vidare kommer måltidsersättningarna att höjas. Merkostnaden härför beräknas till 4 000 kronor.

2 b) Merkostnaden för bostadsersättning för ifrågavarande kurs upptages till 2 000 kronor.

Nuvarande anslagsmedel förslår ej till att ge alla elever, som på grund av rumsbristen på skolan måste bo utanför densamma, bostadsbidrag och ersättning för resor till och från skolan under kurstiden. Då det ej är rimligt, att en del elever måste bli ekonomiskt lidande på grund av skolans bristande resurser, föreslås att ersättning får utgå till samtliga elever, som under läskurstiden ej kan få bostad på skolan. Med en ersättning av 125 kronor per elev och månad beräknas medelsbehovet till 4 000 kronor, innebärande en ökning med 2 000 kronor.

I berättelse över inspektion vid skolan påpekas, att läskurstiden vid skolan endast är 146 dagar, vilket medför, att eleverna ej har erforderlig tid att tillgodogöra sig den teoretiska undervisningen eller bedriva självstudier i önskad utsträckning. Vid statens sjuksköterskeskola i Göteborg är antalet läsdagar 180 och vid övriga skolor minst 170. Den korta läskurstiden vid skolan i Stockholm beror på att skolan ej kan bereda bostad åt mer än en läskurs åt gången. I inspektionsberättelsen framhålles, att läskurstiden vid skolan bör förlängas och att, då elevbostäderna ej kan rymma fler elever, ökade medel för bostadsbidrag bör begäras. I ersättningen bör även ingå ersättning för resekostnaderna till och från skolan under kurstiden. För ökning av denna från 146 till 170 dagar beräknar styrelsen medelsbehovet för två kurser till 7 500 kronor, varvid bostadsersättning beräknats till 75 kronor per elev och månad eller 4 500 kronor och ersättning för resor till 50 kronor per elev och månad eller 3 000 kronor.

2 c) Den ökade belastningen orsakas av ökade kostnader för medicin och av kostnader för vaccinerings.

Yttrande

Medicinalstyrelsen finner det angeläget, att den tid, som användes för utbildning till sjuksköterska, ej göres längre än vad som är nödvändigt. Utbildningen bör därför i möjligaste mån effektiviseras. Utbildningsplanen vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm omfattar närmare 40 månader,

ferier inberäknade. Förslag om en effektivisering och avkortning av denna skolas kursplan har redan tidigare framlagts i berättelse över inspektion av skolan, innebärande bl. a. ökad tid för s. k. läskurser. Teoretisk undervisning jämsides med praktiken har sedermera införts i ökad utsträckning. Läskurstiden har dock ej kunnat utökas i önskvärd grad. Möjlighet till en sådan utökning föreligger numera, därest medel kan beviljas för bostadsersättningar till eleverna. Enligt styrelsens mening bör utbildningstiden vid skolan i samband med den förbättring av utbildningen, som härigenom ernås, kunna nedbringas till samma längd som utbildningen vid den statliga skolan i Göteborg, nämligen till 36 månader, ferier inberäknade. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför att för ovannämnda ändamål anslås ett belopp av 7 500 kronor, varjämte tillkommer 6 000 (+ 4 000) kronor för bostadsersättning för skolans elever under läsåret.

Departementschefen

Under delposten till övriga expenser tillstyrker jag för inköp av en bandspelare en med 1 500 kronor ökad medelsanvisning.

För merkostnader för den under nästföregående punkt redovisade specialkursen för blivande lärare vid sjuksköterskeskolor samt på grund av att kostpriset höjts bör delposten till kost åt elever m. m. uppräknas med sammanlagt (1 000 + 4 000) 5 000 kronor.

Den planerade specialkursen föranleder därjämte en höjning av delposten till bostadsersättning åt elever med 2 000 kronor. Vidare tillstyrker jag förslaget om anvisande under denna delpost av ytterligare 9 500 kronor för ersättning för bostad och resor till elever, som under läskurs ej kan beredas bostad i skolans internat. Jag förutsätter därvid att den förlängning och effektivisering av den teoretiska undervisningen som medelsanvisningen är avsedd att möjliggöra skall — såsom även medicinalstyrelsen framhållit i sitt yttrande — innebära att den totala utbildningstiden för sjuksköterskeeleverna minskas från nuvarande 40 till 36 månader, vilket är den normala tiden för en sjuksköterskekurs.

Delposten till sjukvård m. m. åt elever synes böra höjas med 500 kronor.

Under återopande av vad jag anfört under nästföregående anslagspunkt föreslår jag vidare att för anordnande av ytterligare en kurs för sjuksköterskeelever under nästa budgetår anvisas sammanlagt 50 000 kronor, varav för expenser 5 000 kronor, för inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m. 4 000 kronor, för kost åt elever 22 000 kronor, för bostadsersättning åt elever 12 000 kronor, för sjukvård åt elever 1 000 kronor, för elevers resor i undervisningssyfte 1 000 kronor samt för diverse utgifter 5 000 kronor.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med (1 500 + 5 000 + 11 500 + 500 + 50 000) 68 500 eller avrundat 69 000 kronor och alltså upptagas till (116 000 + 69 000) 185 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkost-*
nader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av
185 000 kronor.

[103] 98. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	221 000	224 849
1960/61 (statsliggaren s. 1139)	227 000	
1961/62 (förslag)	302 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 56 200 kronor.

1. Personalförstärkningar:	Ökning
a) 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång	9 100
b) 1 skolsköterska med halvtidstjänstgöring i Ag 9	6 100
2. Lönereglering:	
2 instruktionssköterskor i Ao 14 i st. f. Ae 14	—
3. Arvoden åt tillfälliga lärare:	
a) Höjda timarvoden	12 000
b) Utökad elevantal	10 400
4. Omräkning:	
a) Löneklassändringar	100
b) Rörligt tillägg	18 300
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	200
	56 200

Motiv

1 a—b) Styrelsen har redan tidigare framhållit, att en av förutsättningarna för en ökad årlig intagning från 60 till 80 elever är att personalen förstärkes med en deltidsanställd skolsköterska och ett skrivbiträde.

2. Två instruktionsskötersketjänster, inrättade 1954, bör överföras å ordinarie stat.

3. Uppräkningen beror på vissa under föregående budgetår höjda timarvoden samt den ökade elevintagningen.

Departementschefen

I enlighet med riksdagens beslut i anledning av propositionen nr 178/1960 har tjänsten såsom föreståndare vid skolan i Ao 17 uppflyttats till Ao 19 med tjänstebenanämningen rektor. Vidare har sju instruktionsskötersketjänster i Ao eller Ae 12/14 uppflyttats till Ao resp. Ae 14/16.

Skolans styrelse har beslutat höja antalet elever i varje kurs med 10, vilket innebär en från (2 × 30) 60 till (2 × 40) 80 elever ökad nyintagning per år. För att möjliggöra denna ökning av utbildningskapaciteten är en viss personalförstärkning nödvändig. Jag biträder därför styrelsens förslag om inrättande av en biträdestjänst för skriv- och kontorsgöromål i regle-
19 — Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

rad befordringsgång. Av samma skäl bör vidare anställas en översköterska i Ag 10 med halvtidstjänstgöring för handhavande av elevernas hälsovård m. m.

Den ökade elevintagningen medför vidare — på grund av att viss undervisning måste dubbleras — en ökning av medelsbehovet för arvoden åt tillfälliga lärare med sammanlagt 10 400 kronor.

Förslaget att överföra två extra ordinarie instruktionssköterskor på ordinarie stat kan jag icke tillstyrka.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med (16 600 + 10 400) 27 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för förenämnda lönegradsuppflyttningar samt för löneklassändringar, arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter med sammanlagt omkring 48 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (27 000 + 48 000) 75 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (227 000 + 75 000) 302 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	37 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 000
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	72 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	136 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	50 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 000

Summa kronor 302 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 302 000 kronor.

[104] 99. *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	179 000	260 736
1959/60	219 000	220 800
1960/61 (statsliggaren s. 1140)	225 000	
1961/62 (förslag)	262 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer att anslaget uppräknas med 32 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. <i>Expenser</i>	3 841	4 200	4 500	300
2. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.	3 088	3 200	3 400	200
b) Blanketter och andra trycksaker....	998	1 300	2 000	700
c) Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost elever.....	241 407	247 500	269 500	22 000
d) Sjukvård m. m. åt elever.....	7 610	6 500	9 000	2 500
e) Elevers resor i undervisningssyfte..	2 729	4 000	7 500	3 500
f) Elevers tjänstgöring i öppen vård..	12 241	13 500	18 300	4 800
3. Särskilda uppbördsmedel.....	70 800	57 000	59 000	2 000
Nettoökning.....				32 000

Motiv

1, 2 a)—b), f) Uppräkningen föranledes av det ökade antalet elever och av omsättningsskatten.

2 c) Kostprisets höjning och ökat elevantal föranleder en uppräkning av kostersättningen.

2 d) Den ökade elevintagningen beräknas medföra flera hälsoundersökningar och ökade ersättningar för sjukvård, läkemedel m. m.

2 e) Uppräkningen föranledes av ökat elevantal samt av att fler elever för den medicinska praktiska utbildningen hänvisats till medicinska kliniken III å Vasa sjukhus. För sistnämnda resor beräknas 1 100 kronor. I övrigt beräknas kostnaderna öka något för fler studiebesök.

Departementschefen

1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg har för Kungl. Maj:ts godkännande överlämnat en med förhandlingsdelegerade för Göteborgs stad träffad överenskommelse, att gällande avtal angående upplåtelse av lokaler m. m. för statens sjuksköterskeskola i Göteborg med vissa smärre jämkningar och tillägg förlänges att gälla t. o. m. den 31 december 1961. Bl. a. har för att tillgodose det ökade elevantalet större utrymmen för undervisningen ställts till förfogande. För ersättning härför bör enligt avtalsförslaget beräknas 6 000 kronor under delposten till ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever. Delposten bör vidare i enlighet med skolstyrelsens förslag höjas med 22 000 kronor med hänsyn till att antalet elever ökat och kostpriset höjts.

För elevers resor i undervisningssyfte tillstyrker jag ett med 2 500 kronor förhöjt belopp.

I övrigt har jag ingen erinran mot skolstyrelsens beräkning av medelsbehovet, vilket innebär en ökning med sammanlagt 8 500 kronor. De särskilda uppbördsmedlen beräknas öka med 2 000 kronor.

Anslaget bör alltså höjas med (6 000 + 22 000 + 2 500 + 8 500 — 2 000) 37 000 kronor och således upptagas till (225 000 + 37 000) 262 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 262 000 kronor.

[105] 100. **Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m.** Något anslag med ifrågakörande rubrik finns ej uppfört i gällande riksstat. För stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor har emellertid anvisats ett reservationsanslag av 16 000 kronor (statsliggaren s. 1141).

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer att till stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor anvisas 15 000 kronor.

II. *Styrelsen för diakonissanstalten Samariterhemmet* (skr. 19/10 1960) hemställer om statsbidrag till driften av Samariterhemmets sjuksköterskeskola.

III. *Direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 18/11 1960) hemställer att till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola och till stipendier till elever vid skolan anvisas sammanlagt 691 000 kronor.

Motiv

I. Under budgetåret 1959/60 inkom till medicinalstyrelsen 91 stipendieansökningar. 69 stipendier beviljades med ett sammanlagt belopp av 17 250 kronor. Första utbetalningen av dessa stipendier och hela andra utbetalningen av under budgetåret 1958/59 beviljade stipendier utgjorde 19 000 kronor. Flertalet av de avslagna ansökningarna kunde ha bifallits, därest medel härför stått till förfogande. De tre sjuksköterskeskolor, som under budgetåret 1959/60 uttagit elevavgifter, är Sophiahemmets och Svenska Röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm samt Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola. Elevavgiften slopades vid sistnämnda skola fr. o. m. den 1 juli 1960, varför antalet elevansökningar kommer att minska.

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation av 9 397 kronor. Om från detta belopp drages den summa, som erfordrades för andra utbetalningen av de under budgetåret 1959/60 beviljade stipendierna eller 8 625 kronor, återstår ett belopp av 772 kronor.

Under den senaste femårsperioden har stipendieansökningarna från Sophiahemmets och Svenska Röda korsets i Stockholm sjuksköterskeskolor uppgått till i genomsnitt ett belopp av 15 000 kronor. Enär relativt sällan stipendieansökan avslagits på grund av behovsprövningen och skolorna numera dessutom årligen intaga maximalt elevantal, anser medicinalstyrelsen

ett anslag för budgetåret 1961/62 om 15 000 kronor vara erforderligt, under förutsättning av oförändrade grunder för stipendieutdelningen.

II. Styrelsen för diakonissanstalten Samariterhemmet anför.

Diakonissanstalten Samariterhemmet, som sedan år 1893 driver en sjuksköterskeskola i anslutning till diakonissanstalten, har från och med år 1960 fördubblat intagningen av elever så att antalet under år 1961 kommer att omfatta 90 elever mot tidigare 45. Denna utvidgning har medfört väsentligt ökade omkostnader för diakonissanstalten.

Under de fem sista åren har sålunda sjuksköterskeskolan gått med betydande driftunderskott vilka helt täckts av Samariterhemmet. Underskottet, som beror på de starkt ökade löne- och stipendiekostnaderna, är för år 1960 beräknat till 90 000 kronor och för år 1961 till 145 000 kronor.

Sjuksköterskeskolan har vidare hittills kunnat drivas inom Samariterhemmets egna lokaler. Antalet undervisnings- och elevrum har dock varit otillräckligt. Samariterhemmets styrelse har därför sett sig nödsakad besluta uppförandet av en särskild byggnad för sjuksköterskeskolan inrymmande såväl undervisningslokaler som elevrum. Detta gör behovet av en ekonomisk garanti för sjuksköterskeskolans framtid ytterligare angelägen.

Styrelsen har icke ansett sig kunna lösa problemet med driftunderskottet vare sig genom införandet av elevavgift, assistentår eller genom ytterligare utökning av elevantalet. En framställning till Uppsala läns landstings hälso- och sjukvårdsstyrelse om bidrag har avslagits.

Under hänvisning till det anförda hemställer Samariterhemmets styrelse om bidrag av statsmedel till driften av sjuksköterskeskolan.

III. Direktionen för karolinska sjukhuset anför.

Vid karolinska sjukhuset har sjuksköterskebristen, som förhindrar allt långsiktigt planeringsarbete, bl. a. föranlett att 3 vårdavdelningar med 70 vårdplatser måst stängas, att vissa avdelningar endast kan beläggas med reducerat patientantal och att thoraxklinikerna endast delvis kunnat öppnas, varjämte 5 avdelningar med 40 kirurgiska och 82 medicinska vårdplatser hittills ej kunnat tagas i bruk. Mycket stora svårigheter föreligger att upprätthålla driften vid övriga vårdavdelningar och de befintliga specialavdelningarna. Av i runt tal 550 sjukskötersketjänster är f. n. 89 vakanta, därav 56 utan vikarie. Antalet tjänstlediga sjuksköterskor uppgår till 90. Vikarier saknas ständigt för mellan 10 och 20 av dessa.

I syfte att förbättra personalsituationen har ett flertal åtgärder vidtagits vid sjukhuset. Två bostadshus med tillhopa 149 lägenheter för sjuksköterskor har färdigställts. Vidare har ett stort antal tjänster uppdelats i deltidstjänster. Försöken att rekrytera sjuksköterskepersonal har därjämte starkt aktiverats.

Ehuru nämnda åtgärder icke varit utan betydelse för rekryteringen har situationen på grund av den alltmer tilltagande bristen på sjuksköterskor ej förbättrats. Skall driften vid karolinska sjukhuset kunna upprätthållas måste därför ytterligare åtgärder vidtagas för att främja möjligheterna att till sjukhuset rekrytera sjuksköterskor och behålla dem vid deras tjänster. De alternativ som härvid främst erbjuder sig är att antingen upprätta en sjukhusets egen sjuksköterskeskola eller att tillförsäkra karolinska sjukhuset ett ökat antal sjuksköterskor från Sophiahemmets sjuksköterskeskola genom ett vidgat samarbete mellan sjukhuset och skolan.

Det första alternativet skulle — förutom avsevärda investeringskostnader för nybyggnader — för statsverket medföra betydande utgifter för skolans drift. Härtill kommer att de begränsade möjligheterna att på kliniker och andra avdelningar meddela praktisk utbildning åt sjuksköterskeelever, utan att detta inverkar störande på sjukvården och undervisningen av medicine kandidater, skulle innebära intrång på de elevplatser, som nu står till förfogande för Sophiahemmets sjuksköterskeskola. Skolans möjligheter att meddela praktisk sjuksköterskeutbildning skulle härigenom delvis bortfalla, enär dess elever ej torde kunna placeras vid övriga sjukhus i Stockholm. Slutligen må framhållas att tomtmark för en sjuksköterskeskola knappast står till förfogande inom sjukhusets område.

Fördelen med en sjukhusets egen skola skulle vara att eleverna genom lämpligt utformade stipendier skulle kunna bindas till tjänstgöring vid sjukhuset under viss tid och härigenom en fast rekryteringsbas erhållas. Nämda fördel torde emellertid i huvudsak kunna vinnas genom en utvidgning av det samarbete med Sophiahemmets sjuksköterskeskola, som till ömsesidig båtnad fortgått under många år, i syfte att dels öka sjuksköterskeskolans utbildningskapacitet och dels tillförsäkra karolinska sjukhuset ett årligt tillskott av nyutexaminerade sjuksköterskor.

Vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola påbörjas årligen två kurser med 36 nya sjuksköterskeelever i vardera. Utbildningen omfattar 7 terminer eller omkring 3 år och 3½ månader. Eleverna får huvuddelen av sin praktiska utbildning vid karolinska sjukhuset. Av en av medicinalstyrelsen verkställd inspektion vid sjuksköterskeskolan framgår, att en förbättring och modernisering av utbildningen vid skolan snarast bör genomföras. Vidare har framhållits att det nuvarande rekryteringsunderlaget enligt uppgift ej torde möjliggöra någon nämnvärd utökning av elevantalet, enär många av aspiranterna söker sig till flera skolor samtidigt. En god utbildning, som väl står sig i jämförelse med vad andra skolor erbjuder, torde i längden vara den viktigaste faktorn när det gäller förbättrad elevrekrytering. Elevernas ekonomiska förmåner under utbildningstiden och utbildningstidens längd torde ej heller sakna betydelse.

Huvuddelen av landets sjuksköterskeskolor binder sina elever till obligatorisk tjänstgöring — i allmänhet under ett år men i vissa fall för längre tid — vid sjukhus inom eget sjukvårdsområde genom stipendiegivning eller beviljande av studiebidrag. Med hänsyn härtill och till att flertalet av Sophiahemmets elever erhåller större delen av sin praktiska utbildning vid karolinska sjukhuset har direktionen mot bakgrunden av rådande personalläge upptagit förhandlingar med styrelsen för Sophiahemmet om en dylik obligatorisk tjänstgöringsskyldighet för en viss del av Sophiahemmets sjuksköterskeelever gentemot karolinska sjukhuset.

Styrelsen har ställt sig positiv till tanken på såväl en ökning av det årliga elevantalet som stipendiering av ett visst antal elever årligen. Från styrelsens sida har emellertid hävdats att en ökning av antalet elever samt en kvalitativ förbättring av undervisningen icke är möjlig utan ökade statliga insatser. Direktionen — som erinrar om att frågan om statsbidrag till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola varit aktuell sedan lång tid tillbaka — har den bestämda uppfattningen, att sjuksköterskeskolan redan år 1961 skulle komma att uppvisa ett betydande ekonomiskt underskott, som icke låte sig täckas av skolans inkomster av olika slag. Härvid har hänsyn endast tagits till automatiska utgiftsökningar och de kostnader,

som sammanhänger med ett successivt genomförande av de av medicinalstyrelsen förordade åtgärderna för förbättring av utbildningen.

Mot bakgrunden härav och med hänsyn till angelägenheten av att möjliggöra en fortsatt drift av Sophiahemmets sjuksköterskeskola förordar direktionen att skolan tillerkännes ett årligt bidrag av statsmedel till driften. Endast härigenom synes garantier kunna vinnas för att karolinska sjukhuset skall kunna räkna med att årligen erhålla ett för sjukhusdriften oundgängligen nödvändigt tillskott av nyutexaminerade sjuksköterskor. Ett uteblivet statligt stöd skulle vidare omöjliggöra den förbättring av utbildningen, som även ur karolinska sjukhusets synpunkt framstår som angelägen.

Mellan direktionen och styrelsen har under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffats ett avtal angående samarbete i samband med driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola.

Enligt detta avtal skall elevintaget ökas från nuvarande 72 per år till omkring 82. Vidare har gällande principer om ersättning för elevernas arbete under den praktiska utbildningen ändrats. F. n. erlägger sjukhuset per elev och tjänstgöringsmånad tre fjärdedelar av sjukvårdsbiträdes lön med avdrag för tillhandahållna naturaförmåner (572,25 — 264,65 = 307 kronor 60 öre). I fortsättningen skall i stället erläggas 100 kronor per elev och tjänstgöringsmånad samt elev åtnjuta fri kost och logi. De nya bestämmelserna torde innebära bättre möjligheter till en effektiviserad praktisk utbildning.

Det nya avtalet förutsätter att den särskilda elevavgift om 500 kronor som f. n. utgår vid Sophiahemmet slopas. Vidare har utgående studiebidrag höjts till det belopp om 1 200 kronor för hela studietiden som gäller för de statliga sjuksköterskeskolorna. Som rekryteringsstimulerande åtgärd har därjämte införts stipendier om högst 1 000 kronor för varje elev, avsedda för ungefär hälften av eleverna. Till stipendierna har knutits villkor om tjänstgöring under ett år vid karolinska sjukhuset.

Enligt staten för Sophiahemmets sjuksköterskeskola för budgetåret 1961/62 skulle driftunderskottet, avsett att täckas av statsmedel, uppgå till 651 100 kronor. Härtill kommer ett belopp av 40 000 kronor för stipendier, vartill medel synes böra beräknas under karolinska sjukhusets avlöningsanslag, samt 122 400 kronor utgörande ersättning till Sophiahemmets sjuksköterskeskola för vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet praktiserande elever. De ändrade grunderna för tillhandahållande av fritt vivre åt elever medför ett inkomstbortfall för statsverket av omkring 341 000 kronor. Av en jämförelse av statens beräknade kostnader budgetåret 1961/62 för Sophiahemmets sjuksköterskeelever enligt nu gällande avtal och det nya avtalet framgår att kostnadsökningen för statsverket uppgår till 411 678 kronor. I detta belopp ingår dock en engångskostnad av 60 000 kronor för utrustning av vissa undervisningslokaler med anledning av ökat elevintag samt nödvändigheten att anordna viss dubbelläsning för att anpassa undervisningen till den nya studieplanen. Den årliga nettokostnadsökningen för framtiden bör med hänsyn härtill beräknas till (411 678 — 60 000) i runt tal 352 000 kronor.

Parterna har enats om en övergångsbestämmelse enligt vilken stipendium kan tilldelas elev redan fr. o. m. ingången av år 1961. Direktionen har härvid förutsatt att erforderliga medel härför kan ställas till förfogande under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i karolinska sjukhusets avlöningsstat.

Direktionen hemställer, att ett förslagsanslag av 651 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 till Bidrag till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola, samt att för samma budgetår under förslagsanslaget till Karolinska sjukhuset: Avlöningar uppföres en förslagsvis betecknad post om 40 000 kronor till stipendier till sjuksköterskeelever vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola.

Vid bifall härtill kan den under Karolinska sjukhusets avlöningsanslag uppförda delposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal minskas med 554 000 kronor och motsvarande anslagspost till serafimerlasarettet med 18 000 kronor. Anslaget till stipendier vid godkända sjuksköterskeskolor kan nedskrivas med cirka 8 000 kronor. Vidare bör en nedskrivning ske av posten under II Uppbörd i statens verksamhet: Inkomster vid Karolinska sjukhuset med 295 000 kronor och av motsvarande post för serafimerlasarettet med 9 000 kronor. Slutligen bör under Karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond posten för hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler nedskrivas med 36 000 kronor för Karolinska sjukhuset och 1 000 kronor för serafimerlasarettet.

Yttranden

Över diakonissanstalten Samariterhemmets framställning har yttrande avgivits av *medicinalstyrelsen*, som anför.

Samariterhemmets sjuksköterskeskola avser nu — efter att under cirka 8 år ha intagit ett mindre antal elever en gång per år — att återgå till systemet med intagning två gånger årligen (15 + 15). Detta medför avsevärt ökade kostnader för den teoretiska undervisningen. Å andra sidan innebär detta att en planmässig praktisk utbildning kan genomföras samtidigt som utbildningssjukhusens önskemål om att elever under allmän-utbildningen skall vara jämnt fördelade under året på de överenskomna elevplatserna uppfylles. Därest detta senare önskemål ej kan tillgodoses, torde inkomsterna från berörda sjukhus komma att minska. De ökade kostnaderna för läskurserna ter sig därför jämförelsevis låga.

Styrelsen anser det likväl ur ekonomisk synpunkt föga rationellt att driva en sjuksköterskeskola med en intagning av endast 30 elever per år. Med tillämpning av nu gällande normer för praktisk utbildning bör den ha en kapacitet av 50—60 nya elever per år. Det torde medföra betydande svårigheter för Samariterhemmet att ensamt anordna en tillfredsställande utbildning av denna omfattning. Sedan mer än 10 år tillbaka har en sammanslagning av Samariterhemmets sjuksköterskeskola med Ersta diakonissanstalts sjuksköterskeskola diskuterats. Erstaskolan är godkänd för en intagning av 25 elever per år. 1959 intogs 14 elever och 1960 17. Enligt uppgift underhandlar Stockholms stad f. n. med Ersta diakonissanstalt om en utökning av elevantalet till 30 per år. Rekryteringsunderlag för en sådan

utökning torde dock ej finnas f. n. Skolan har betydande svårigheter att under nuvarande förhållanden kunna anordna en fullgod utbildning. Styrelsen vill fördenskull föreslå att en utredning snarast verkställes angående möjligheterna för de båda här nämnda diakonissanstalterna att anordna en gemensam sjuksköterskeskola med intagning av 50—60 elever årligen.

Vidare tillstyrker medicinalstyrelsen att Samariterhemmet — i avbidan på resultatet av ifrågavarande utredning — under förutsättning att antalet nyintagna elever under ifrågavarande läsår ej understiger 30 erhåller statligt driftbidrag för nästkommande budgetår med ett engångsbelopp om 60 000 kronor.

Över direktionens för karolinska sjukhuset framställning har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och statskontoret.

Medicinalstyrelsen anför.

Sophiahemmets sjuksköterskeskola intar en särställning så tillvida, att sedan mer än 70 år tillbaka har den praktiska utbildningen av skolans elever huvudsakligen varit förlagd till statligt sjukhus — till en början till Serafimerlasarettet och sedan omkring 1940 till karolinska sjukhuset. Skolans elevantal utökades då för att tillgodose detta sjukhus behov. Vid respektive sjukhus har också sjuksköterskepersonalen till övervägande delen rekryterats från Sophiahemmet. För att skolans verksamhet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt och karolinska sjukhuset tillförsäkras ett ökat antal sjuksköterskor synes ett betydande bidrag från statens sida vara erforderligt. Styrelsen har intet att erinra mot en bidragsgivning enligt de grunder, som framgå av det bilagda avtalet. Styrelsen vill i detta sammanhang särskilt framhålla, att det ur utbildningssynpunkt är speciellt värdefullt, att man i det nya avtalet frångått gällande ersättningsprincip, enligt vilken sjuksköterskeelever under praktisk utbildning anses ersätta $\frac{3}{4}$ sjukvårdsbiträde.

Styrelsen har icke närmare granskat den uppgjorda staten för 1961/62 men vill dock framhålla önskvärdheten av att en undersökning verkställes huruvida icke skolan ur organisatorisk synpunkt i större utsträckning skulle kunna skiljas från sjukhuset än vad som synes framgå av Sophiahemmets redogörelse.

Statskontoret anför.

Av de lämnade uppgifterna rörande den rådande bristen å sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset och den därav föranledda begränsningen av verksamheten vid sjukhuset framgår, att särskilda rekryteringsfrämjande åtgärder måste anses ofrånkomliga för tillgodoseende av sjukhusets behov av sjuksköterskor. Beträffande de möjligheter, som härvid kunna övervägas, torde, såsom direktionen för sjukhuset förordat, ett närmare samarbete med Sophiahemmets sjuksköterskeskola i första hand böra ifrågakomma. Förslaget har i princip icke givit statskontoret anledning till erinran. Understrykas må, att — såvitt av framställningen framgår — statligt stöd till nämnda sjuksköterskeskola under alla förhållanden skulle inom snar framtid ha aktualiserats för genomförande av en angelägen förbättring av utbildningen vid skolan.

Beträffande villkoren för samarbetet vill statskontoret framhålla, att det

icke torde böra ifrågakomma, att statsverket i enlighet med förslaget skulle bära det slutliga kostnadsansvaret för sjuksköterskeskolans verksamhet, till beloppet endast reglerat över skolans inkomst- och utgiftsstat. Statens medverkan bör begränsas till vissa normerade bidrag, avvägda med utgångspunkt från en normalstat för skolan. I vilken utsträckning den i ärendet framlagda staten för skolan, avseende budgetåret 1961/62, kan läggas till grund för en dylik statsbidragsgivning torde emellertid svårligen kunna närmare bedömas på grundval av föreliggande summariska uppgifter.

Allmänt sett synes skolans utgifter ha upptagits till högre belopp än som torde kunna motiveras av ökad elevintagning och förbättrad undervisning. I förevarande sammanhang torde för övrigt böra räknas med en personalorganisation, som närmare ansluter sig till den som gäller för statens sjuksköterskeskola i Stockholm.

Departementschefen

Diakonissanstalten Samariterhemmet i Uppsala driver sedan lång tid tillbaka en sjuksköterskeskola i anslutning till anstalten. Skolan, som tidigare mottagit 15 nya elever varje år, har fr. o. m. hösten 1960 ökat den årliga intagningen till (15 + 15) 30 elever. I samband härmed planeras en nybyggnad för bl. a. elevbostäder och undervisningslokaler, för vilken statligt tertiärlån erhållits. Styrelsen för Samariterhemmet framhåller, att skolan de senaste åren gått med betydande driftunderskott, som kommer att ytterligare öka genom den planerade utvidgningen av verksamheten. För år 1960 beräknas driftunderskottet till cirka 90 000 kronor och för 1961 till cirka 145 000 kronor. Styrelsen hemställer därför om statligt bidrag till driften av skolan.

För egen del finner jag i likhet med medicinalstyrelsen föga rationellt och ekonomiskt att driva en sjuksköterskeskola med en intagning av endast 30 elever per år. Jag förordar därför, att en utredning verkställes rörande möjligheterna att öka intagningen till 50—60 elever per år. I avvaktan på resultatet härav och för att undvika att skolans verksamhet måste upphöra eller minska, anser jag mig böra tillstyrka, att skolan erhåller statsbidrag med 100 000 kronor till täckande av driftunderskottet.

Sophiahemmets sjuksköterskeskola har sedan länge en stor del av sina elever placerade i praktisk utbildning vid karolinska sjukhuset. Vidare brukar många elever efter avslutad utbildning tjänstgöra vid sjukhuset. Även denna privata skola har emellertid svårt att i dagens läge med starkt ökande utgifter kunna finansiera verksamheten, som f. n. är så gott som helt baserad på inkomsterna av elevernas arbete under den praktiska utbildningen. Direktionen för karolinska sjukhuset har nu framhållit, att läget vid karolinska sjukhuset till följd av sjuksköterskebristen är ytterst prekärt. Av cirka 550 sjukskötersketjänster är sålunda f. n. 89 vakanta. Särskilda åtgärder måste på grund härav vidtagas för att trygga tillgången på sjuksköterskor. Direktionen har därför — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — träffat nytt avtal med styrelsen för Sophiahemmet, enligt vilket elevintagningen skall höjas från 72 till omkring 82 nya elever per år.

Staten skall ge bidrag till sjuksköterskeskolans drift med belopp motsvarande driftunderskottet enligt godkänd stat för skolan. De nuvarande grunderna för ersättning för elevernas arbete under praktiktiden skall ändras så att eleverna åtnjuter fri kost och logi, varjämte skolan erhåller 100 kronor per månad och elev för den praktiska tjänstgöringen. Detta överensstämmer i princip med det system som användes beträffande eleverna från statens sjuksköterskeskola i Stockholm. Någon elevavgift skall inte längre uttagas. Vidare har i avtalet förutsatts att omkring hälften av eleverna skall kunna erhålla stipendier om högst 1 000 kronor, till vilka har knutits villkor om ett års tjänstgöring vid sjukhuset för varje stipendium. Härigenom skulle ett visst rekryteringsunderlag säkras för sjukhuset.

För egen del finner jag det ofrånkomligt, att i nuvarande bristsituation åtgärder vidtages för att öka tillgången på sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset. Det synes vidare föreligga en uppenbar risk för att Sophiahemmets sjuksköterskeskola måste läggas ner eller kraftigt minska verksamheten, om icke ekonomiskt stöd utifrån erhålles. En sådan utveckling skulle innebära katastrof för sjukhuset. Jag anser mig därför böra tillstyrka förslaget att staten skall täcka driftunderskottet vid skolan samt ge bidrag till stipendier till skolans elever. För båda dessa ändamål anser jag emellertid en medelsanvisning för nästa budgetår med 650 000 kronor vara tillräcklig. Karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets avlöningsanslag kan därvid minskas med sammanlagt omkring 600 000 kronor. Å andra sidan måste sjukhusens inkomstposter nedräknas med cirka 340 000 kronor. Nettokostnaden för statsverket blir sålunda cirka 390 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva och fastställa den utgiftsstat för Sophiahemmets sjuksköterskeskola, som skall bilda underlag för beräkningen av statsbidraget.

Därest riksdagen ej har någon erinran häremot torde kostnaden för utdelning under innevarande budgetår av 18 stipendier, 18 000 kronor, få bestridas från den under karolinska sjukhusets avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Kostnaderna för de stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor som utdelas som bidrag till utgående elevavgifter torde i fortsättningen böra bestridas från förevarande anslag. Då Sophiahemmets sjuksköterskeskola som redan nämnts icke i fortsättningen uttager elevavgift, kan för ändamålet beräknas omkring 8 000 kronor, motsvarande vad som tidigare utgivits per år till elever vid Röda Korsets sjuksköterskeskola.

Anslaget — som bör ha förslagsanslags natur — bör alltså upptagas till (100 000 + 650 000 + 8 000) 758 000 eller avrundat 760 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 760 000 kronor.

[106] 101. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor:
Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	250 000	245 888
1960/61 (statsliggaren s. 1141)	355 000	
1961/62 (förslag)	510 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 167 000 kronor.

1. <i>Personalförstärkning:</i>	Ökning
En studieledare i Ag 21 från 1/1 1962.....	13 020
2. <i>Löneregleringar:</i>	
a) En rektor Ae 26 i st. f. Ae 23.....	4 831
b) 5 studieledare Ae 21 i st. f. A 17.....	22 065
c) En studieledare Ae 23 i st. f. Ae 19.....	5 386
3. <i>Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:</i>	
a) Höjning av sekreterarens arvode.....	600
b) Ersättning till vikarie för sekreteraren vid semester.....	450
c) Ersättning till styrelsens ledamöter.....	2 550
4. <i>Arvoden till tillfälliga lärare m. m.:</i>	
a) Undervisning i röstvård m. m.....	3 460
b) Fortbildningskurs för husmödrar.....	20 000
c) Jämsidesundervisning i narkoskursen.....	3 000
d) Höjning av timarvoden.....	54 840
e) Resekostnader.....	300
f) Förlängning av avdelningssköterskekurserna till 12 veckor.....	—
5. <i>Omräkning m. m.:</i>	
a) Löneklassändring.....	160
b) Rörligt tillägg.....	22 000
c) Vikariatsersättningar m. m.....	3 350
d) Lön till studieledare 6 månader i Ag 17.....	10 589
e) Avrundning.....	399
	167 000

Motiv

För att kunna fullgöra sin skyldighet att utbilda lärare för sjuksköterskeutbildningen är institutet beroende av egna, tillräckliga lokaler och tillräcklig personal. Institutet får disponera de av svensk sjuksköterskeförning förhyrda lokalerna å Östermalmsgatan intill den 1 juli 1961. Det är således oundgängligen nödvändigt att andra lokaler finnes tillgängliga för institutet fr. o. m. nämnda tidpunkt. Såsom styrelsen tidigare anfört, bör lokalfrågan lösas så, att en byggnad uppföres i Solna på en tomt intill statens sjuksköterskeskola.

För budgetåret 1961/62 föreslås följande omfattning av verksamheten: Påbörjande av två lärarkurser och fullföljande av tre under budgetåret 1960/61 påbörjade dylika kurser; genomförande av en husmoderskurs och påbörjande av en dylik kurs; sju kurser, varav fyra i Göteborg, för utbildning av avdelningssköterskor vid sjukvårdsanstalter; en påbyggnadskurs för husmödrar vid sjukstugor och andra mindre sjukvårdsanstalter; en preparandkurs; en narkoskurs samt en fortbildningskurs för husmödrar.

Denna omfattning av verksamheten måste betraktas som ett minimum i dagens läge.

1. För genomförande av kursprogrammet krävs en ny tjänst som studieledare i Ag 21 fr. o. m. den 1/1 1962.

2 b) Den föreslagna kursverksamheten är av större omfattning än vad medicinalstyrelsen i sin utredning förutsatte vid fullt utbyggt institut. Verksamheten under kommande budgetår torde icke bli av mindre omfattning. Snarare torde en utökning därav vara mera sannolik och med hänsyn härtill föreslås, att två extra studieledartjänster uppföres på extra ordinarie stat.

Rektorstjänsterna för de av landstingen drivna sjuksköterskeskolorna har höjts från A 17 till A 19. Institutets studieledare bör därför nu placeras i Ae 21.

2 c) För att rektor skall kunna planera och följa utbildningen i den omfattning, som förutsatts i institutets stadga, erfordras, att hon i viss utsträckning avlastas administrativa uppgifter, vilka bör övertagas av en av studieledarna. Detta motiverar höjning till lönegrad 23 av en studieledartjänst.

3 a) och b) Med hänsyn till löneutvecklingen under de senaste åren är en uppräknings av arvodet till redogöraren till 3 600 kronor motiverad. Nuvarande redogörare bör tillerkännas semester och medel beräknas till vika-rie med 450 kronor.

4 a) Då det är av stor betydelse att ämnet röstvård ingår åtminstone på lärarlinjen har medel beräknats härför med 3 460 kronor.

4 b) På försök bör en fortbildningskurs om 6 veckor anordnas för föreståndarinnor vid sjukhus. Deltagarna bör teoretiskt och praktiskt insättas i grunderna för någon eller några av de enklaste och för sjukhussituationen mest användbara arbetsstudiemetoderna, hur resultatet av de utförda undersökningarna presenteras och hur de följas upp. Kostnaderna beräknas till 20 000 kronor.

4 c) Narkoskursen har hitintills omfattat 5 veckors teoretisk utbildning samt 17 veckors praktisk utbildning på sjukhus. Det är otillfredsställande att under den praktiska utbildningen icke ha någon form av teoretisk undervisning. För att täcka behovet av sådan jämsidesundervisning behövs 2 föreläsningstimmar och 2 seminarietimmar per vecka. Härför erfordras 3 000 kronor.

4 d) och e) Skäligen ersättning bör utgå till timplärarna. Handedarearvoden vid den praktiska utbildningen bör utgå med 50 kronor per elev och månad.

4 f) Styrelsen åberopar vad som anförts i föregående års anslagsäskanden.

Yttrande

Medicinalstyrelsen understryker institutets behov av egna tillräckliga lokaler och erforderlig personal. Verksamheten kan ej bedrivas på ett till-

fredsställande sätt i nuvarande provisoriska lokaler och utan fast anställda, utbildade lärarkrafter.

Beträffande verksamhetens omfattning tillstyrker medicinalstyrelsen att minst en preparandkurs anordnas även nästkommande år. På grund av bristen på lärare föreslår styrelsen att institutets styrelse får i uppdrag att undersöka möjligheterna av att även nästa läsår anordna en tredje lärarkurs, lämpligen förlagd till Göteborg och med början våren 1962. En dylik kurs bör dock denna gång ej få anordnas på bekostnad av husmodersutbildningen, enär även behovet av välutbildade husmödrar har blivit alltmera markant och bl. a. återverkat på den praktiska utbildningen av sjukvårdspersonal vid sjukhusen. Institutet blir då i behov av sju studieledare under hela läsåret.

Medicinalstyrelsen tillstyrker uppflyttning av rektorstjänsten till Ae 26 samt av en studieledartjänst till biträdande rektor i Ae 23. Vidare anser styrelsen erfarenheterna tala för att åtminstone ett visst antal av studieledartjänsterna placeras högre än rektorsbefattning vid sjuksköterskeskola. Medicinalstyrelsen tillstyrker därjämte, att sekreterarens arvode uppräknas samt att medel beräknas för anställande av en vikarie under sekreterarens semester och för undervisning i röstvård. Fortbildningskursen för husmödrar är i dagens situation angelägen. Då ökad teoretisk undervisning erfordras samt jämsidesläsning ur organisatorisk synpunkt nu är möjlig att anordna utan att elevantalet behöver minskas, tillstyrkes den föreslagna förbättringen av undervisningen i narkoskursen. Behovet av höjda timlärararvoden understrykes ånyo. Frågan om en eventuell förlängning av avdelningskurserna synes böra upptagas först sedan en av institutets ledning planerad utredning angående innehållet i de olika kurserna slutförts.

Departementschefen

I enlighet med riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har en tjänst som studieledare i Ae 17 uppflyttats till biträdande rektor i Ae 21. Vidare har tre studieledartjänster i Ae 17 uppflyttats till Ae 19.

Den ordinarie kursverksamheten under innevarande budgetår omfattar en lärarkurs, en husmoderskurs, fyra avdelningssköterskekurser, en förlängd avdelningssköterskekurs samt en kurs i narkosgivning. Vidare anordnas två extra lärarkurser, den ena med början hösten 1960 i Göteborg och den andra med början våren 1961 i Stockholm, två extra avdelningssköterskekurser samt en särskild preparandkurs om en månad för blivande lärare, vilken är avsedd att bl. a. ersätta avdelningssköterskekurs såsom villkor för tillträde till lärarkurs.

För nästa budgetår bör såsom institutets styrelse föreslagit utöver den ordinarie kursverksamheten anordnas två extra avdelningssköterskekurser, en extra lärarkurs i Stockholm med början våren 1962 samt en preparandkurs. Jag finner det även i och för sig angeläget att ytterligare en hus-

moderskurs anordnas. Med hänsyn till den allttjämt bestående lärarbristen bör emellertid denna extrakurs, om så befinnes lämpligt ur rekryterings- eller andra synpunkter, få utbytas mot ytterligare en lärarkurs. I så fall bör ytterligare en avdelningssköterskekurs anordnas. Vidare föreslår jag, att även under nästa budgetår anordnas en extra lärarkurs i Göteborg.

För den föreslagna omfattningen av verksamheten under nästa budgetår anser jag det nödvändigt med ytterligare en studieledare i Ag 19 under hela budgetåret 1961/62. Därjämte beräknar jag för den extra lärarkursen i Göteborg omkring 20 000 kronor för arvoden åt tillälliga lärare.

Beträffande narkoskursen anser jag önskvärt att viss jämsidesundervisning bedrives, vilket torde kunna ske inom ramen för det belopp för arvoden åt tillfälliga lärare jag avser att föreslå i det följande.

Förslagen om anordnande av en fortbildningskurs för husmödrar och om förlängning av avdelningssköterskekurserna kan jag icke biträda. Icke heller kan jag tillstyrka förslagen om lönereglering av rektorstjänsten eller om anvisande av särskilda medel för undervisning i röstvård, för höjning av timlärararvodena utöver vad Kungl. Maj:t medgivit för innevarande budgetår, för höjning av redogörarens arvode eller för anställande av vikarie under dennes semester.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökad medelsanvisning med (23 000 + 20 000) 43 000 kronor. Den automatiska utgiftsstegringen för lönegrads- och löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. beräknar jag till sammanlagt 112 000 kronor. Avlöningsanslaget bör alltså uppräknas med (43 000 + 112 000) 155 000 kronor till (355 000 + 155 000) 510 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	218 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	219 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	63 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 000

Summa kronor 510 000;

b) till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 510 000 kronor.

[107] 102. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor:
Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	28 000	28 984
1960/61 (statsliggaren s. 1142)	42 000	
1961/62 (förslag)	52 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 12 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	4 362	7 000	8 500	1 500
2. Expenser	19 000	23 500	28 500	5 000
3. Omräkning				6 000
				12 500

Motiv

1. För att utbildningsverksamheten i Stockholm och Göteborg skall kunna samordnas på ett ändamålsenligt sätt erfordras, att studieledarna regelbundet får sammanträffa med varandra och med rektor för diskussioner m. m. i Stockholm åtminstone två gånger per termin. Kostnaderna härför beräknas till cirka 1 500 kronor.

2. Då städnings- och telefonkostnaderna väsentligt stigit, erfordras uppräkning av anslagsposten med 5 000 kronor.

Yttrande

Medicinalstyrelsen tillstyrker de begärda anslagsökningarna.

Departementschefen

Under anslagsposten till expenser tillstyrker jag en med 2 000 kronor ökad medelsanvisning. Däremot kan jag icke biträda förslaget om höjning av anslagsposten till reseersättningar.

För den under nästföregående punkt redovisade kursverksamheten under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t medgivit en höjning av omkostnadsanslaget med sammanlagt 6 000 kronor. Motsvarande belopp torde böra anvisas även för nästa budgetår.

Med anledning av den extra lärarkurs i Göteborg som jag föreslagit för nästa budgetår bör under förevarande anslag anvisas ett belopp av 1 700 kronor, varav 500 kronor för reseersättningar, 700 kronor för expenser samt 500 kronor för inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att byggnadsstyrelsen f. n. undersöker möjligheterna att lösa institutets lokalfråga. Därest inflyttning i nya lokaler kan ske under nästa budgetår, torde kostnaderna för flyttning

samt anskaffning av utrustning och inventarier få bestridas från förevarande anslag.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppräknas med (2 000 + 6 000 + 1 700) avrundat 10 000 kronor och således uppföras med (42 000 + 10 000) 52 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor*: Omkostnader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 kronor.

[108] 103. Utbildning av viss sjukvårdspersonal

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 1143)	77 000
1961/62 (förslag)	131 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 och 18/11 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 155 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
A. Specialutbildning av barnsjuksköterskor			
1. Arvode till en föreståndarinna.....	22 000	24 700	+ 2 700
2. Arvode till en kursledarinna.....	11 300	13 400	+ 2 100
3. Arvode till speciallärare samt hospiteringsersättning.....	19 700	22 000	+ 2 300
4. Ersättning till speciallärare för resekostnader m. m.	1 000	—	— 1 000
5. Expenser.....	1 800	2 300	+ 500
6. Sjukvård m. m.....	200	150	— 50
7. Studievecka för sjuksköterskor, anställda å barnavårdscentral.....	—	1 450	+ 1 450
8. Omräkning.....	—	—	+ 2 000
B. Vidareutbildning av laboratoriebiträden			
1. Arvode till kursledare, föreläsare m. m.....	20 600	73 235	+ 52 635
2. Materialkostnader m. m.	4 400	10 400	+ 6 000
3. Förberedande kurser.....	—	6 900	+ 6 900
4. Omräkning.....	—	—	+ 2 000
			+ 77 535

Motiv

A. Vid centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor meddelas undervisningen *dels* vid s. k. A-kurser (barnavård och barnsjukvård) under sammanlagt högst tolv månader, *dels ock* vid s. k. B-kurser (social barnavård) under en tid av 4 månader i samband med praktik inom skilda grenar av den förebyggande barnavården.

Vid skolan anordnas f. n. årligen två A-kurser med sammanlagt cirka 60 elever och två B-kurser med tillhopa 40 elever. Då intagning av elever till A-kurserna sker två gånger per år, undervisas vid skolan ständigt två grupper av dessa elever. B-kurserna pågår under tillhopa åtta månader av året.

A-kursen finansieras f. n. huvudsakligen genom den ersättning, som erhålles för elevernas arbete vid karolinska sjukhusets barnklinik. Kostnaderna för B-kurserna har helt bestritts av statsmedel.

Medicinalstyrelsen har utgått från samma regler och organisation som tidigare.

3 och 4. Arvodena bör höjas, varvid posten till ersättning åt tillfälliga lärare för resekostnader m. m. kan utgå.

5. Pensionsavgiften för föreståndarinnan har höjts.

7. Två år har förflutit sedan den senaste kompletteringskursen för vid barnavårdscentral anställda sjuksköterskor anordnades. I framställningar om anordnande av nya kurser för ifrågavarande befattningshavare har framhållits att utvecklingen numera går mycket snabbt och att nya uppgifter påläggas barnavårdscentralerna. Särskilt har den mentalhygieniska verksamheten vid centralerna utvidgats. Vidare förläggs syn- och hörselprövningar dit.

Styrelsen understryker, att ett stort behov av fortbildningskurser för ifrågavarande befattningshavare föreligger. För en kurs om en vecka med cirka 25 elever beräknas kostnaderna till 1 450 kronor, varav för kursledarinna 380 kronor, för föreläsningssarvoden 970 kronor och för expenser 100 kronor.

B. 1—2. Vidareutbildningen för laboratoriebiträden har avsetts skola bedrivas efter tre olika linjer, en kliniskt-kemisk, en bakteriologisk samt en histologisk-patologisk linje. Dessa kurser skall vara öppna för i första hand elever, som genomgått laborantskola, men även för andra, som efter särskild prövning visat sig besitta motsvarande kunskaper. Kostnaderna för den teoretiska undervisningen bestrides från förevarande anslag.

För budgetåret 1961/62 planerar medicinalstyrelsen vidareutbildning enligt fyra huvudlinjer: den kliniskt-kemiska, den bakteriologiska och den histologisk-patologiska linjen samt en ny allmän-kemisk linje. Därjämte planeras såsom två särskilda sektioner av den bakteriologiska linjen vidareutbildning i blodgruppsserologi och farmakologi samt som en särskild sektion av den histologisk-patologiska linjen vidareutbildning i parasitologi.

För den *kliniskt-kemiska linjen* planeras en läskurs med omkring 30 elever, varav en sjättedel från statliga institutioner. Kursen omfattar 150 timmar, av vilka 10 timmar, ingående i en föreläsningsserie i hematologi, bör dubbleras, enär viss åskådningsundervisning ej lämpligen kan ske för flera än högst 15 elever åt gången.

Kostnaderna beräknas enligt följande:

Föreläsningar, 140 st. à 45 kronor samt 2 × 10 st. à 45 kronor	7 200
Arvode till instruktionspersonal, inklusive kursledare	4 200
Materialkostnader à 30 kronor per elev för 30 elever	900
Automatisk skioptikonapparat	500
Underhåll av apparatur samt oförutsedda utgifter	1 000

13 800

En automatisk skioptikonapparat skulle medföra vissa praktiska och personalbesparande fördelar.

För den *bakteriologiska linjen* planeras två läskurser av vilka den ena skall förläggas till Stockholm och den andra till Malmö eller eventuellt till Lund eller Göteborg. Varje läskurs beräknas för omkring 30 elever och drygt tre fjärdedelar av dessa skall få sin praktiska utbildning vid statliga institutioner. De elever, som icke genomgått laborantskola eller har samma kunskaper, skall, innan de får delta i teoretisk kurs, under de första praktikmånaderna komplettera sina kunskaper samt genomgå en något längre praktisk utbildning än övriga elever.

Kostnaderna för en kurs uppskattas enligt följande.

Föreläsningar, 150 st. à 45 kronor.....	6 750
Materialkostnader à 50 kronor per elev för 30 elever.....	1 500
Underhåll av apparatur samt oförutsedda utgifter.....	500
	8 750

För två kurser beräknas alltså ($2 \times 8\,750$) 17 500 kronor.

För den till ort utanför Stockholm förlagda läskursen tillkommer härefter arvode till instruktionspersonal med 2 800 kronor.

Den *blodgruppsserologiska sektionen* skall närmast ha till ändamål att förse statens rättskemiska laboratoriums blodgruppsserologiska avdelning med kompetent arbetskraft men avses även kunna bli till nytta för blodgivarcentraler och centrallasarett.

Föreståndaren för den blodgruppsserologiska avdelningen vid laboratoriet har anfört, att det arbete, som där bedrives, är så specialiserat att man har föga nytta av en vidareutbildning av laboratoriebiträden enligt nu existerande linjer. Nyanställda laboratoriebiträden vid avdelningen kan icke anses behärska de vid avdelningen tillämpade metoderna förrän efter åtminstone två års tjänstgöring. Avdelningens laboratoriebiträden bör erhålla vidareutbildning, som kan anses likvärdig med och i lönegradsplacering räknas lika med redan förekommande vidareutbildningslinjer.

Föreståndaren, som anser det behövas ett nytillskott av minst två blodgruppsserologiskt specialutbildade laboratoriebiträden per år, har avsett att de vid avdelningen anställda laboratoriebiträdena, av vilka icke någon har kortare laboratoriepraktik än tre år, successivt skulle få delta i undervisningen, varvid ungefär 10 av dessa skulle få börja redan under innevarande budgetår och minst 6 under det därpå följande.

Såväl den praktiska som större delen av den teoretiska utbildningen kan förläggas till institutionen, varvid antalet särskilt ersatta föreläsningstimmar kan nedbringas till 75. Kostnaderna för dessa beräknas till (75×45) 3 375 kronor. Övriga delar av den teoretiska utbildningen skulle eleverna tillägna sig genom att delta i vissa avsnitt av den bakteriologiska linjens centrala läskurs.

Ej heller beträffande vidareutbildningen enligt den *farmakologiska sektionen* av den bakteriologiska linjen är det erforderligt att medicinalstyrelsen anordnar någon central läskurs. Eleverna, vilka endast beräknas uppgå

till tre stycken per år, kan erhålla sin praktiska utbildning vid statens farmaceutiska laboratoriums biologiska avdelning och sin teoretiska utbildning — förutom genom individuell undervisning av laboratorieläkaren och instruktionslaboratrisen i nära anslutning till det praktiska arbetet — genom att bevista dels vissa delar av den bakteriologiska läskursen, dels farmakologikursen för blivande receptarier och dels Svenska laboratrisföreningens kurs i djurexperimentell metodik. Kostnaden för deltagande i sistnämnda kurs beräknas till omkring 70 kronor per elev eller tillhoppa 210 kronor.

För den *histologisk-patologiska linjen* planeras en läskurs för 20 elever, av vilka två tredjedelar sannolikt torde få sin övriga utbildning bekostad av statsmedel.

Kostnaderna beräknas enligt följande.

Föreläsningar, 150 st. à 45 kronor.....	6 750
Jämsidesundervisning	16 000
Instruktionspersonal för laborationer samt kurs i histologisk teknik	5 600
Kursledare	2 800
Materialkostnader à 100 kronor per elev för 20 elever	2 000
Underhåll av apparatur samt oförutsedda utgifter.....	1 500
	34 650

Medicinalstyrelsen framhåller att statens veterinärmedicinska anstalt icke ansett någon av de tre nu existerande vidareutbildningslinjerna vara lämplig för vidareutbildning av laboratoriebiträden för det *parasitologiska* verksamhetsområdet. Det skulle därför vara av stor betydelse särskilt för anstalten men även för de zoologiska institutionerna i landet om en ny vidareutbildningslinje med tyngdpunkten på parasitologien organiserades. Högst ett par elever om året behöver utbildas och det skulle därför vara tillräckligt om vidareutbildning i parasitologi anordnades vart tredje år med tre à fyra elever varje gång. Anstalten har funnit det angeläget, att en första kurs kommer i gång snarast möjligt.

Den praktiska vidareutbildningen för denna grupp skulle kunna förläggas till anstaltens parasitologiska avdelning, som även skulle kunna omhänderha undervisningen i vissa av de i den teoretiska utbildningen ingående ämnena. Den teoretiska utbildningen i övrigt skulle eleverna tills vidare kunna inhämta genom att bevista vissa av svenska laboratrisföreningens kurser, så länge dessa pågår. Avgifterna för deltagande i dessa kurser, beräknas till högst 250 kronor per elev eller för tre elever 750 kronor.

Någon *allmän-kemisk linje* har tidigare ej funnits. Från olika håll har emellertid framhållits, att nuvarande linjer icke är tillfyllest för vidareutbildning av sådana laboratoriebiträden, varav behov föreligger inom vissa sektioner av medicinsk och därtill anknuten farmaceutisk laboratriveksamhet med analytiskt-kemiskt, fysikaliskt-kemiskt och kemiskt-tekniskt arbete. Institutioner av detta slag är statens institut för folkhälsan, statens

farmaceutiska laboratorium (kemiska avdelningen och apoteksinspektionen), statens rättskemiska laboratorium (toxikologisk-kemiska avdelningen), farmaceutiska institutet, statens veterinärmedicinska anstalt (kemiska avdelningen), veterinärhögskolan (medicinskt-kemiska avdelningen) och karolinska institutet (medicinskt-kemiska avdelningen m. fl.). Vid dessa laboratorier bedrivs dels vetenskapligt arbete dels ock undersöknings- och kontrollarbete av synnerligen kvalificerat slag. Det är sällan fråga om rutinarbete av serieanalyskaraktär. Här erfordras laboratoriebiträden med lika goda kunskaper och lika gedigen utbildning som vid de laboratorier, som tillgodoses med de tre förefintliga utbildningslinjerna.

Utbildningsbehovet under ett inledande skede uppskattas till minst 15 elever per år, vilka torde kunna mottagas för praktisk utbildning vid sagda institutioner.

Även andra institutioner t. ex. motsvarande institutioner vid rikets övriga universitet, får antagas vara intresserade av en vidareutbildning enligt denna linje.

Från statens institut för folkhälsan har ingivits ett förslag till kursplan för den allmän-kemiska linjen, uppdelat å en praktisk samt en teoretisk del, med 150 lektionstimmar, avsedda att givas antingen jämsides med eller också efter den praktiska utbildningen. Hela vidareutbildningen beräknas taga omkring ett år i anspråk för elever från laborantskola och något längre tid för övriga elever.

Kostnaden för den centrala läskursen uppskattar medicinalstyrelsen till 10 550 kronor enligt följande.

Föreläsningar, 150 st. à 45 kronor	6 750
Laborationer, 20 st. à 25 kronor	500
Kursledare	2 800
Oförutsedda utgifter	500
	10 550

Lokaler för samtliga läskurser torde med all sannolikhet kunna anskaffas utan några särskilda kostnader för statsverket.

3. Genom beslut den 14 juli 1960 medgav Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att anordna en *förberedande kurs för laboratoriebiträden*, avsedd för sådana elever vid den bakteriologiska linjen, som ej genomgått laborantskola men som eljest är kvalificerade att genomgå vidareutbildningskurs.

För budgetåret 1961/62 avser medicinalstyrelsen att anordna tre förberedande kurser för elever, som icke genomgått laborantskola, nämligen två kurser för elever å den bakteriologiska linjen och en för elever å den allmän-kemiska linjen. Laborantskolornas kapacitet är ännu icke större än att av det antal elever, som vid ingången av budgetåret 1961/62 kan antagas påbörja vidareutbildning, endast omkring hälften eller cirka 70 elever beräknas komma från dessa skolor. För övriga elever kommer att erfordras särskilda medgivanden samt kompletterande studier för att få delta i vidareutbildningskurserna.

Kostnaderna beräknas för 3 kurser till 6 900 kronor.

Beträffande *finansieringen* av läskurserna förordar medicinalstyrelsen — med hänsyn till huvudmännens stora utgifter i övrigt för denna utbildning och till svårigheten att placera ut eleverna i den praktiska utbildningen — att staten åtager sig hela kostnaden för de centrala läskurserna och icke endast för de tre fjärdedelar, som motiveras av antalet deltagande från statliga institutioner. Den förhållandevis ringa kostnadsökningen, cirka 20 000 kronor, kommer enligt styrelsens förmenande mer än väl att uppvägas av de förenklingar, som härigenom skulle uppstå i statens och kommunernas samarbete i avseende å vidareutbildningen av laboratoriebiträden.

Yttranden

Beträffande förslaget till *vidareutbildning av laboratoriebiträden* framhåller *statens veterinärmedicinska anstalt* att med hänsyn till de parasitära sjukdomsproblemens omfattning i Sverige den *parasitologiska utbildningslinjen* är av största intresse. En samordning av utbildningen med den histologisk-patologiska linjen bör emellertid övervägas, varvid vissa ämnen i läskursen för denna linje skulle kunna utgå och ersättas av parasitologiska ämnen. Kostnaderna beräknas till 2 600 kronor. Ifråga om den *allmänkemiska* linjen betonar anstalten det stora värdet för institutionen, att nämnda utbildningslinje kommer igång. I och för praktisk utbildning kan en eller ett par elever mottagas vid anstaltens kemiska avdelning, där arbetet omfattar sådan verksamhet och har en sådan uppläggning, att den av folkhälsoinstitutet ingivna kursplanen synes kunna i huvudsak väl realiseras. Vad beträffar den teoretiska delen av utbildningen synes en viss överdimensionering prägla det framlagda förslaget; detta bör dock lätt kunna tillrättaläggas vid kursplanernas slutliga utformning.

Rektorsämbetet vid farmaceutiska institutet framhåller det stora behovet av en allmän-kemisk utbildningslinje. Även *rektorsämbetena vid veterinärhögskolan* och vid *karolinska institutet* finner anordnandet av ifrågavarande utbildning angelägen.

Departementschefen

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 skall arvodet till föreståndarinnan för centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor, som f. n. utgår efter lönegrad A 17, höjas att motsvara lönegrad A 19 samt tjänstebenämningen ändras till rektor. Vidare skall arvodet till kursledarinnan vid skolan höjas från belopp motsvarande lönegrad A 12 eller A 14 till lönegrad A 14 eller A 16 samt tjänstebenämningen ändras till instruktionssköterska.

Förslaget om anordnande av en kompletteringskurs för sjuksköterskor vid barnavårdscentraler anser jag mig icke kunna biträda.

Under anslagsposten till arvoden till speciallärare samt hospiteringsersätt-

ningar beräknar jag för den höjning av arvodena som Kungl. Maj:t medgivit för innevarande budgetår en ökning av medelsanvisningen med 2 000 kronor. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslagspost.

Anslagsposten till expenser torde böra höjas med 500 kronor. För sjukvård m. m. beräknar jag oförändrat belopp.

I enlighet med det anförda bör medelsanvisningen för specialutbildning av barnsjuksköterskor höjas med $(4\,800 + 2\,000 + 500)$ 7 300 kronor och således upptagas till $(54\,000 + 7\,300)$ 61 300 kronor.

Vidareutbildningen av laboratoriebiträden bedrives under innevarande budgetår av medicinalstyrelsen i huvudsak enligt de riktlinjer som redovisades under motsvarande anslagspunkt i 1960 års statsverksproposition. Sålunda anordnas vidareutbildningskurser enligt den kliniskt-kemiska, den bakteriologiska och den histologisk-patologiska linjen. Då emellertid kapaciteten vid laborantskolorna ännu ej är tillräcklig för att förse vidareutbildningskurserna med rekryteringsunderlag har medicinalstyrelsen under hösten 1960 anordnat en särskild kompletteringskurs för deltagare som ej genomgått laborantskola.

För budgetåret 1961/62 planerar medicinalstyrelsen vidareutbildning enligt de tre nämnda huvudlinjerna, varvid en läskurs för cirka 30 elever avses äga rum för den kliniskt-kemiska linjen, två läskurser med sammanlagt cirka 60 elever för den bakteriologiska linjen och en läskurs med 20 elever för den histologisk-patologiska linjen. Den bakteriologiska linjen planeras bli kompletterad med en blodgruppsserologisk och en farmakologisk sektion, avsedda för ett mindre antal elever vid statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. Inom den histologisk-patologiska linjen planeras vidare även en parasitologisk sektion för ett fåtal elever, vilkas utbildning avses äga rum vid statens veterinärmedicinska anstalt. För egen del biträder jag medicinalstyrelsens förslag om vidareutbildning enligt samtliga dessa huvudlinjer med tillhörande sektioner. Vad angår den parasitologiska sektionen torde emellertid — med hänsyn till vad statens veterinärmedicinska anstalt anfört i sitt yttrande — få övervägas huruvida icke en samordning med den histologisk-patologiska utbildningen bör ske.

Medicinalstyrelsen har därjämte föreslagit vidareutbildning för minst 15 elever per år enligt ytterligare en huvudlinje, nämligen en allmän-kemisk linje. För åtskilliga av de praktisk-vetenskapliga laboratorierna och institutionerna, såsom statens institut för folkhälsan, statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier m. fl., är utbildning enligt någon av nuvarande linjer icke tillfyllest för att tillgodose behovet av välutbildad laboratoriepersonal. I de flesta fall behövs nämligen en välkvalificerad rent allmän-kemisk utbildning. En sådan utbildningslinje skulle även bli till stor nytta för universitetsinstitutionerna. Samtliga remissmyndigheter har vitsordat det stora behovet av en sådan utbildningslinje. Jag vill därför tillstyrka

även detta förslag. Närmare riktlinjer för utbildningen torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till att laborantskolornas kapacitet ännu något år torde komma att visa sig otillräcklig — endast hälften av de cirka 140 eleverna i vidareutbildning torde enligt medicinalstyrelsen komma från dessa skolor — tillstyrker jag slutligen, att tre förberedande kurser för elever som ej genomgått laborantskola anordnas under nästa budgetår. Av dessa avses två för elever å den bakteriologiska linjen och en för elever å den allmänkemiska linjen. Ytterligare kompletterings- och utbildningskurser torde få anordnas, om behov därav skulle uppkomma.

Kostnaderna för samtliga av mig föreslagna kurser uppskattar jag till sammanlagt 70 000 kronor, varav 62 000 kronor för lärararvoden och 8 000 kronor för materiel. Jag förutsätter därvid att nuvarande principer om fördelning av kostnaderna mellan de deltagande huvudmännen alltså skall tillämpas.

Anslaget i dess helhet bör således upptagas till (61 300 + 70 000) 131 300 eller avrundat 131 000 kronor, vilket innebär en ökning med 54 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av viss sjukvårdspersonal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 131 000 kronor.

[109] 104. **Utbildningskurser i arbetsterapi.** Under denna rubrik är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 27 000 kronor för anordnande under budgetåret 1960/61 vid Steneby skolor för yrkesundervisning och slöjdföreningens skola i Göteborg av en kompletteringskurs för personal inom mentalsjukvården (statsliggaren s. 1143).

Yrkande

Överstyrelsen för yrkesutbildning (skr. 26/8 1960) hemställer att anslaget upptages med 27 100 kronor.

Motiv

Fr. o. m. år 1954 har, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 82/1954 angivna riktlinjer, vid Älvsborgs läns landstings centrala yrkesskola i Steneby och slöjdföreningens skola i Göteborg varje år anordnats en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården.

Intresset för dessa kurser är stort och de fyller f. n. ett verkligt behov. Jämväl under budgetåret 1961/62 bör därför anordnas en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården. Kostnaderna beräknas till 27 100 kronor.

Departementschefen

I enlighet med överstyrelsens förslag föreslår jag att en kurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården anordnas även under nästa budgetår. Anslaget torde böra upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser i arbetsterapi* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 27 000 kronor.

Hälsovård i övrigt

[110] 105. Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 000 000	10 358 871
1960/61 (statsliggaren s. 1144)	11 000 000	
1961/62 (förslag)	13 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 2 000 000 kronor.

Motiv

Den 31 december 1959 utgjorde antalet tjänster 1 746, av vilka 1 514 besatta med ordinarie innehavare. Härvid har medräknats 56 distriktssköterskebarnmorskor. Antalet tillsatta tjänster har under år 1959 minskat med 3. Under år 1960 har 89 sjuksköterskor avslutat sin utbildning vid distriktssköterskeskolan. Motsvarande siffra för år 1961 beräknas till cirka 90. Den 1 juli 1960 var 21 sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens anställda å vakanta tjänster. Cirka 20 dylika vikarier kan beräknas vara i tjänst under år 1960. Avgången på grund av giftermål, pensionering och dödsfall utgjorde under år 1959 3,4 procent. Ett visst antal sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens övergår dessutom vanligen varje år till annan verksamhet inom hälsovården. Den sammanlagda avgången för år 1960 kan beräknas till 5 procent eller 76 befattningshavare.

Antalet distriktssköterskor vid 1961 års ingång kan således beräknas till $(1\,514 + 89 + 20 - 76)$ 1 547, av vilka 1 527 ordinarie distriktssköterskor och 20 vakansvikarier. Antalet tillsatta tjänster skulle sålunda under år 1960 ökas med 13. Med utgångspunkt härifrån skulle antalet distriktssköterskor vid 1961 års slut kunna beräknas till $(1\,527 + 90 + 20 - 76)$ 1 561, innebärande en ökning av antalet av kompetenta befattningshavare uppehållna tjänster med 14 under år 1961. Medeltalet för året skulle sålunda bli 1 554.

En uppflyttning av distriktsskötersketjänsterna från Ao 11 till Ao 12 har skett och medicinalstyrelsen förutsätter, att motsvarande ändring kommer

att vidtagas i kungörelsen angående statsbidrag till distriktsvård. Statsbidraget kan då beräknas uppgå till $(1\,554 \times 8\,073)$ 12 545 442 kronor. Styrelsen har därvid utgått från den lön, som f. n. utgår till statlig tjänsteman i lönegrad Ao 12, löneklass 14, ortsgrupp 3 (12 420 kronor) jämte ett till 30 procent av grundlönen beräknat tillägg (3 726 kronor). Tages jämväl hänsyn till den förskjutning uppåt, som ägt rum beträffande ortsgrupperna fr. o. m. innevarande år, bör beloppet uppräknas till cirka 12 800 000 kronor. Statsbidraget till kompensation för höjda folkpensionsavgifter, beräknat efter 2 procent av grundlönen, torde uppgå till 195 000 kronor. Här till kommer utgifter för kallortstillägg, 85 000 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle alltså uppgå till $(12\,800\,000 + 195\,000 + 85\,000)$ 13 080 000 kronor, avrundat 13 000 000 kronor.

Departementschefen

Enligt gällande grunder för statsbidrag till distriktsvård utgår bidraget till distriktssköterskornas löner med hälften av en i författningen fastställd minimilön. Dessa bestämmelser har fortlöpande ändrats i överensstämmelse med de höjningar av distriktssköterskornas löner som genomförts. Avtal har nu träffats om höjning fr. o. m. den 1 januari 1960 av dessa befattningshavares löner från lönegrad A 11 till A 12. I enlighet härmed bör alltså statsbidragsgrunderna ändras på motsvarande sätt. Samtidigt torde minimilönsbestämmelserna böra slopas. Därest riksdagen ej har någon erinran häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter som erfordras härför. Samma princip bör i så fall tillämpas beträffande de statsbidrag inom närliggande områden, som också är anknutna till befattningshavarnas löneförmåner, nämligen barnmorskeväsendet, mödra- och barnavården samt dispensärvården. De ändrade bestämmelserna synes med hänsyn till tidpunkten för det nya avtalets tillämpning böra få gälla retroaktivt fr. o. m. den 1 januari 1960.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en ökning med 2 000 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till distriktsvård, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 000 kronor.

{111} 106. Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 400 000	3 126 812
1960/61 (statsliggaren s. 1144)	3 400 000	
1961/62 (förslag)	3 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 3 600 000 kronor.

Motiv

Anslaget för budgetåret 1961/62 avser verksamheten under kalenderåret 1961.

Antalet statsbidragsberättigade befattningar uppgick den 1 juli 1960 enligt gällande planer till högst 487. Omkring femton planer kommer att upphöra med utgången av år 1960, varefter en obetydlig minskning av antalet tjänster torde ske. Den 1 januari 1961 beräknas antalet tjänster, besatta med ordinarie innehavare, till omkring 425, varjämte cirka 20 vakanta tjänster väntas komma att uppehållas av vikarier. Antalet statsbidragsberättigade befattningar skulle sålunda bli 445. I allmänhet utgår för innehavarna av dessa befattningar avlöning såsom till statlig tjänsteman i A 10. Ett femtontal distriktsbarnmorskor torde komma att uppehålla befattning, med vilken ej är förenad full sysselsättning (A 9).

Avlöningsbidraget uppgår för de förstnämnda enligt löneklass 12, ortsgrupp 3, jämte 30 procents tillägg till $\left(\frac{430 \times 14\,414}{2}\right)$ 3 099 010 kronor samt för de sistnämnda enligt löneklass 11 till $\left(\frac{15 \times 13\,619}{2}\right)$ 102 142 kronor eller tillhopa 3 201 152 kronor. Med hänsyn till förskjutningen av ortsgrupperna bör beloppet höjas till cirka 3 300 000 kronor. Härtill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionavgifter, 50 000 kronor. Statsbidraget för extra tillägg i vederbörande kallortsklass beräknas till 40 000 kronor.

Medelsbehovet för avlöningar skulle sålunda uppgå till (3 300 000 + 50 000 + 40 000) 3 390 000 kronor.

Därest distriktsbarnmorskorna skulle tillerkännas en motsvarande löneförhöjning som distriktssköterskorna och därest motsvarande ändring genomföres beträffande statsbidragen, kommer medelsbehovet att öka med cirka 190 000 kronor.

För kalenderåren 1958 och 1959 har rekviderats respektive 61 699 och 70 023 kronor för distriktsbarnmorskors resor i samband med hemförlossning och eftervård.

Antalet hemförlossningar kan för år 1961 uppskattas till 900 och antalet eftervårdsbesök till 18 000. Med hänsyn till att antalet eftervårdsbesök

sjunker, torde medelsbehovet för bidrag till resor kunna beräknas till 60 000 kronor.

Sammanlagt skulle medelsbehovet alltså uppgå till (3 390 000 + 190 000 + 60 000) 3 640 000 kronor, vilka belopp med hänsyn till belastningen torde kunna avrundas till 3 600 000 kronor.

Departementschefen

Distriktsbarnmorskornas lönegradsplacering har höjts från A 10 till A 11. Statsbidragsgrunderna bör anpassas härefter. I överensstämmelse med vad jag föreslagit beträffande statsbidraget till distriktssköterskornas löner bör minimilönsbestämmelserna slopas.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig ingen erinran. Anslaget torde emellertid kunna uppföras med 3 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[112] 107. Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 600 000	6 874 538
1960/61 (statsliggaren s. 1147)	6 900 000	
1961/62 (förslag)	7 700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 830 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Bidrag till inredning och utrustning av centraler.	10 000	10 000	—
2. Bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning.....	5 500 000	6 250 000	750 000
3. Bidrag till resor.....	1 340 000	1 420 000	80 000
4. Bidrag till upplysningsverksamhet.....	50 000	50 000	—
			830 000

Motiv

De verkliga kostnaderna under 1 och 2 för budgetåret 1959/60 har uppgått till 5 422 019 kronor. Anslaget för budgetåret 1961/62 avser verksamheten under år 1961.

2. Hälsoövervakningens omfattning framgår av följande tablå.

År	Antal inskrivna		Antal besök hos läkare		barn	Antal läkar- mottagningar
	mödrar	barn	mödrar (varav eftervård inom parentes)			
1955.....	82 858	344 650	224 903		571 882	70 394
1956.....	83 792	346 746	225 259	(8 461)	590 759	71 310
1957.....	84 813	366 739	233 209	(10 645)	628 158	73 302
1958.....	85 982	393 746	244 505	(13 774)	649 576	73 911

Antalet levande födda barn åren 1955—1959 var respektive 107 305, 108 054, 107 207, 105 502 och 104 844 (preliminärt). Totala antalet födda beräknas öka och år 1965 uppgå till cirka 116 000.

Sammanlagda antalet läkarmottagningar under år 1961 uppskattas till 79 000 och antalet besök hos läkare till 265 000 inom den förebyggande mödravården och 680 000 inom den förebyggande barnavården. Kostnaderna skulle då uppgå till följande belopp.

Grundbelopp 10 kronor per mottagning.....	790 000
Ersättning för förvårds- och eftervårdsbesök av mödrar, 3 kronor 50 öre per moder.....	927 500
Ersättning för besök av barn, 2 kronor 50 öre per barn.....	1 700 000
	3 417 500

Till ersättning för särskilt anordnade mottagningar av läkare för rådgivning i fråga om barn, som företer uppfostringssvårigheter eller neuro-labila symtom, beräknas åtgå oförändrat 50 000 kronor.

Bidraget till föreståndare vid mödravårdscentraler av typ I synes kunna upptagas med oförändrat 30 000 kronor.

Den totala kostnaden för läkarövervakningen skulle sålunda uppgå till (3 417 500 + 50 000 + 30 000) 3 497 500 kronor.

Statens kostnader för sjuksköterskors och barnmorskors avlönande uppgick under budgetåret 1959/60 till (1 814 054 + 242 254) 2 056 308 kronor.

Antalet heltidsanställda sjuksköterskor vid barnavårdscentraler under år 1961 beräknas till 300 och antalet heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler till 50, varjämte styrelsen räknar med 35 deltid-anställda befattninghavare.

Enligt nuvarande beräkningsgrunder skulle avlöningsbidraget till heltidsanställda befattningshavare — beräknat efter lönegrad A 10, löneklass 12, ortsgrupp 3, inklusive 30 procents tillägg — uppgå till $\left(\frac{350 \times 14\,414}{2}\right)$ 2 522 450 kronor, vartill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, 38 808 kronor, eller sammanlagt 2 561 258 kronor. Med hänsyn till den förskjutning uppåt, som ägt rum beträffande ortsgrupperna, torde detta belopp böra avrundas till 2 600 000 kronor.

Befattningarna som heltidsanställda sjuksköterskor vid barnavårdscentraler har höjts en lönegrad. Därest motsvarande höjning sker av stats-

bidraget kommer avlöningsbidraget till heltidsanställda befattningshavare att öka med $\left(\frac{300 \times 827}{2}\right)$ 124 050 jämte kostnader för höjda folkpensionsavgifter, 1 900 kronor, eller tillhoppa 125 950 kronor.

Då statsbidraget för deltidanställda befattningshavare uppgår till (35×500) 17 500 kronor, blir statens kostnader för sjuksköterskor och barnmorskor tillhoppa $(2\,600\,000 + 125\,950 + 17\,500)$ 2 743 450 kronor.

Därest lönehöjningen även för heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler blir en lönegrad och därest motsvarande ändring genomföres beträffande statsbidraget, kommer sistnämnda belopp att ökas med drygt 20 000 kronor och statsbidraget till sjuksköterskors och barnmorskors avlöande att uppgå till 2 765 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså bidragen till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning uppgå till $(3\,497\,500 + 2\,765\,000)$ 6 262 500 eller i runt tal 6 250 000 kronor.

3. Med hänsyn till belastningen, 1 345 344 kronor, samt till den allttjämt fortgående utvidgningen av den förebyggande vården bör anslagsposten uppföras med 1 420 000 kronor.

4. För medicinalstyrelsens upplysningsverksamhet, vilken huvudsakligen handhas av svenska socialvårdsförbundet, hemställas om oförändrat 50 000 kronor.

Departementschefen

De heltidsanställda sjuksköterskorna och barnmorskorna vid mödra- och barnavårdscentralerna har efter förhandlingar uppflyttats en lönegrad. Höjningen av lönerna torde böra medföra motsvarande ändring av statsbidragsgrunderna. I överensstämmelse med vad jag föreslagit beträffande bl. a. statsbidraget till distriktssköterskornas löner bör samtidigt minimilönsbestämmelserna slopas.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att medicinalstyrelsen på grundval av en rekommendation från Nordiska rådet genom beslut den 21 oktober 1960 bemyndigats att i vissa fall meddela begränsad behörighet för finska och norska läkare att utöva läkaryrket i rikets gränstrakter. I skrivelse den 18 november 1960 har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara hinder icke möta för tillämpning å den finska och norska gränsbefolkningen av dels kungörelsen den 15 juni 1944 angående statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård, dels kungörelsen den 5 december 1951 med tillämpningsföreskrifter till lagen om ympning mot smittkoppor, dels kungörelsen den 18 maj 1945 angående frivillig skyddsympning mot difteri, dels kungörelsen den 18 juni 1937 angående statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande, dels ock Kungl. brevet den 31 maj 1946 angående statsbidrag till allmän skärmbildsundersökning. Därjämte hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t vid

utfärdandet av föreskrifter rörande styrelsens disposition av förslagsanslaget till skyddsympning mot polio måtte medgiva, att den finska och norska gränsbefolkningen efter styrelsens prövning må lika med svenska medborgare omfattas av ympningsprogrammet.

Enligt min mening är det angeläget, att det medicinska gränssamarbetet snarast möjligt realiserats såväl när det gäller kroppssjukvården som den förebyggande vården i gränstrakterna. Motsvarande åtgärder beträffande den förebyggande vården är avsedda att vidtagas även av Finlands och Norges regeringar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att taga närmare ställning till nu berörda spörsmål.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig ingen erinran. Anslaget torde emellertid kunna uppföras med avrundat 7 700 000 kronor, vilket innebär en ökning med 800 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 700 000 kronor.

[113] 108. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 634 260
1960/61 (statsliggaren s. 1147)	1 600 000	
1961/62 (förslag)	1 700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv

Av medicinalstyrelsen igångsatt undersökning om och i vad mån särskilda medel för ifrågavarande ändamål alltjämt behöver anvisas har ännu ej slutförts, varför styrelsen för budgetåret 1961/62 räknar med oförändrade grunder.

Med hänsyn till den genom mödravårdens intensifiering alltjämt ökande besöksfrekvensen vid mottagningarna inom den förebyggande mödra- och barnavården synes anslaget böra uppräknas med 100 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 100 000 kronor. Jag förutsätter emellertid att styrelsens undersökning rörande behovet av anslaget hinner slutföras i sådan tid att ställning här till kan tagas vid prövningen av medelsbehovet för budgetåret 1962/63.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kronor.

[114] 109. Abortförebyggande åtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	315 000	307 276
1960/61 (statsliggaren s. 1148)	320 000	
1961/62 (förslag)	350 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 135 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Anordnande och upprätthållande av verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte.....	160 000	170 000	10 000
2. Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöka kurator.....	120 000	245 000	125 000
3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner.....	40 000	40 000	—
			135 000

Motiv

1. Den abortförebyggande verksamheten har under år 1959 bedrivits vid 17 rådgivningsbyråer. Medicinalstyrelsen räknar med att statsbidrag till abortförebyggande verksamhet vid en byrå i Boden kommer att utgå för år 1961. Antalet statsbidragsberättigade rådgivningsbyråer skulle sålunda uppgå till 18. Medicinalstyrelsen grundar sina beräkningar på nu gällande bestämmelser.

Medelsbehovet för verksamheten vid 18 rådgivningsbyråer uppskattas till följande belopp: för läkarlöner 42 120 kronor, för löner åt kuratorer 93 600 kronor samt för kuratorernas resor för hembesök hos havande kvinnor och för kvinnornas resor till byråerna 36 000 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda statsbidragen till rådgivningsbyråerna för budgetåret 1961/62 uppgå till (42 120 + 93 600 + 36 000) 171 720 kronor, avrundat 170 000 kronor.

2. Av kuratorerna vid byråerna har för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos de abortsökande under år 1959 utbetalats 176 781 kronor, varav 107 198 kronor utgjort statsbidrag, och återstoden, 69 583 kronor, bidrag från huvudmännen och enskilda donatorer. Per nyinskriven abortsökande har hela bidraget utgjort 38 kronor 17 öre.

För innevarande budgetår beviljat belopp för ändamålet, 120 000 kronor, har av medicinalstyrelsen fördelats mellan rådgivningsbyråerna med en beräkningsgrund av 25 kronor per under år 1959 nyinskriven kvinna.

Under hänvisning till att såväl 1950 års abortutredning som 1955 års familjerådgivningskommitté förordat en beräkningsnorm av 50 kronor per nyinskriven abortsökande, framhöll medicinalstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61, att en höjning av anslagsposten skulle förbättra möjligheterna att förmå kvinnor i abortsituation att söka sig till den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten i stället för att, vilket f. n. ofta torde ske, underkasta sig kriminell abort. Styrelsen föreslog därför en höjning av anslagsposten efter en beräkningsgrund av 50 kronor per nyinskriven kvinna.

Med hänsyn till frågans vikt förordar styrelsen ånyo att anslagsposten höjes efter en beräkningsgrund av 50 kronor per abortsökande. Under år 1959 har 4 632 kvinnor nyinskrivits vid rådgivningsbyråerna mot 4 397 år 1958. Med ett beräknat antal av 4 900 nyinskrivna vid byråerna torde $(4\,900 \times 50)$ 245 000 kronor böra anslås för ändamålet.

3. Anslagsposten bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat 40 000 kronor.

Departementschefen

Den abortförebyggande verksamheten torde även under nästa budgetår komma att bedrivas enligt oförändrade riktlinjer. Under år 1959 har 17 rådgivningsbyråer varit i verksamhet. Statsbidrag till ytterligare en byrå torde komma att utgå under år 1961. För anordnande och upprätthållande av verksamheten vid dessa 18 byråer beräknar jag omkring 170 000 kronor.

För tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator, tillstyrker jag en med 20 000 kronor till 140 000 kronor ökad medelsanvisning. Från denna post torde få utgå medel även till den abortförebyggande verksamhet som kan komma att anordnas inom den planerade familjerådgivningen.

Kostnaderna för utförande av vissa graviditetsreaktioner uppskattas till oförändrat 40 000 kronor.

I enlighet med det anförda torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas till $(170\,000 + 140\,000 + 40\,000)$ 350 000 kronor, vilket innebär en ökning med 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1961/62
anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[115] 110. **Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning.** Något anslag för ifrågavarande ändamål finns ej upptaget i gällande riksstat.

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 135/1960 må statsbidrag utgå till landsting och landstingsfria städer samt i vissa fall till primärkommuner inom landsting eller till enskilda för försöksvis anordnad familjerådgivning som efter den 1 januari 1961 bedrivs enligt i propositionen angivna riktlinjer. Med hänsyn till behovet av ytterligare erfarenheter angående utformningen av verksamheten skall organisationen under de närmaste åren ha karaktären av försöksverksamhet. Bidragsgivningen skall under detta skede ankomma på Kungl. Maj:ts prövning.

Statsbidrag till verksamheten skall utgå enligt samma grunder som gäller för den psykiska barna- och ungdomsvården. Bidraget skall alltså utgå med ett årligt belopp, motsvarande hälften av de verkliga kostnaderna för varje vid familjerådgivningsbyrå verksam läkare, dock högst 6 000 kronor för varje läkare, och för kurator högst 3 000 kronor. Statsbidrag enligt samma grunder skall även utgå för ifrågavarande befattningshavares resor. Kungl. Maj:t har den 2 december 1960 utfärdat kungörelse i ämnet.

För nästa budgetår förordar jag att statsbidrag får utgå till familjerådgivning på de i kungörelsen angivna villkoren och uppskattar kostnaderna till 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[116] 111. **Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	508 805
1960/61 (statsliggaren s. 1155)	700 000	
1961/62 (förslag)	700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår att anslaget upptages med oförändrat belopp, 700 000 kronor.

Motiv

I. Under sist förflutna budgetår har 8 läkartjänster, 1 psykologtjänst och 3 psykologassistenttjänster inrättats. Inrättande av ytterligare 3 läkartjänster och 7 assistenttjänster har begärts. Under förutsättning av oförändrade statsbidragsbestämmelser torde oförändrat belopp, 700 000 kronor, förslå.

Departementschefen

Såsom redovisades för 1960 års riksdag har Kungl. Maj:t den 30 juni 1959 beslutat till medicinalstyrelsen överlämna en inom inrikesdepartementet upprättad promemoria, som skall tjäna till ledning vid den fortsatta utbyggnaden av den framtida organisationen av den psykiska barna- och ungdomsvården. Sedermera har också i anslutning till nämnda promemoria kunskörelsen angående statsbidrag till psykisk barna- och ungdomsvård varit föremål för överarbetning ur huvudsakligen formella synpunkter. Härvid har bl. a. bestämmelserna om behörighetsförklaring av medicinalstyrelsen i fråga om vissa befattningshavare utgått ur författningen. Det ankommer sålunda i fortsättningen på huvudmännen själva att med ledning av utav medicinalstyrelsen resp. skolöverstyrelsen meddelade råd och anvisningar taga ställning i dylika frågor. Författningsändringarna trädde i kraft den 1 januari 1961.

Anslaget torde för nästa budgetår i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[117] 112. Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	490 000	484 469
1960/61 (statsliggaren s. 1148)	490 000	
1961/62 (förslag)	750 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Bruttoutgifterna för budgetåret 1959/60 har varit 497 000 kronor. Å anslaget har verkställts återbetalningar uppgående till 12 531 kronor, varför nettoutgifterna utgjorde 484 469 kronor.

Antalet stipendiesökande var läsåret 1958/59 258 och läsåret 1959/60 287. Under sistnämnda läsår beviljades 242 stipendier à 2 000 kronor och 16 halva stipendier à 1 000 kronor till ett sammanlagt belopp av 500 000 kronor.

Den 1 juli 1960 tjänstgjorde inom folktandvården 288 stipendiater. Av 121 tandläkare, som haft skyldighet att påbörja stipendiattjänstgöringen under budgetåret 1959/60 tjänstgjorde eller hade till tjänstgöring strax

efter den 1 juli 1960 anmälts 115. En har beviljats uppskov med påbörjandet av sin tjänstgöring.

Antalet inskrivna elever vid högskolorna var vid slutet av vårterminen 1960 1 147.

Med hänsyn till den ännu bestående bristen på tandläkare inom folktandvården är det önskvärt, att stipendier utdelas även under nästkommande budgetår. Antalet bör icke utan Kungl. Maj:ts medgivande få överstiga 250.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anför i det följande under anslaget till bidrag till driften av folktandvården föreslår jag *dels* att stipendiebeloppet höjes till 2 500 kronor *dels ock* att antalet stipendier ökas från 250 till 300.

Med utgångspunkt från det anförda beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 750 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[118] 113. Bidrag till driften av folktandvården

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 200 000	10 201 464
1960/61 (statsliggaren s. 1148)	10 500 000	
1961/62 (förslag)	11 000 000	

Yrkande

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget upptages till 11 000 000 kronor eller, därest 1957 års folktandvårdssakkunnigas förslag om höjning av vissa statsbidrag genomföres, 11 300 000 kronor.

II. Med skrivelse den 9 december 1959 har 1957 års *folktandvårdssakkunniga* avgivit betänkande angående Folktandvården.

Motiv

I. Anslaget för budgetåret 1961/62 avser verksamheten under år 1961.

Folktandvård i enlighet med av medicinalstyrelsen fastställd plan är anordnad inom samtliga landstingskommuner och städer utanför landstingskommun.

Den 1 juli 1960 var 24 centraltandpolikliniker, 25 polikliniker för tandreglering och 690 av 723 inrättade distriktstandpolikliniker i verksamhet.

Totala antalet inom folktandvården tjänstgörande tandläkare var den 1 juli 1960 1 716. Av dessa var 76 anställda vid centraltandpolikliniker, därav 26 lasarettstandläkare. Vid polikliniker för tandreglering tjänstgjorde

49 tandläkare. Antalet distriktstandläkare uppgick till 1 545, varav 1 174 inom landstingskommunerna och 371 inom de landstingsfria städerna. Härutöver fanns 46 tim- och arvodesanställda tandläkare. Av det totala antalet distriktstandläkare var 147 i utlandet utbildade tandläkare. 291 i utlandet utbildade tandläkare var förordnade som vikarier å dylika tjänster. 207 tandläkartjänster saknade innehavare eller vakansvikarie.

Under andra halvåret 1959 legitimerades 86 tandläkare och under första halvåret 1960 120. Under andra halvåret 1960 beräknas sammanlagt omkring 105 tandläkare komma att utexamineras. Totala antalet tandläkare inom folktandvården den 1 juli 1961 uppskattas till ungefär 1 790.

Enligt preliminär beräkning utgjorde antalet fullständigt behandlade barn inom folktandvården under tiden 1 januari—31 december 1959 inom landstingskommunerna 554 584 och i städerna utanför landstingskommun 166 671 eller tillhopa omkring 721 255 barn.

Folktandvårdens successiva utbyggnad och som följd därav ökade resurser har perioden 1956—1959 medfört en ökning av antalet statsbidragsberättigade barn inom landstingskommunernas folktandvård med tillhopa cirka 84 000 eller cirka 21 000 per år. För de landstingsfria städerna har ökningen varit cirka 24 500 eller cirka 6 000 per år. Man bör de närmaste åren alltså kunna räkna med den angivna genomsnittsökningen. Med utgångspunkt härifrån och från 1959 års preliminära uppgifter härom kan antalet statsbidragsberättigade barn för år 1961 beräknas till cirka 596 000 inom landstingskommunernas folktandvård och till cirka 178 000 inom de landstingsfria städernas folktandvård, eller tillhopa cirka 774 000. Med nuvarande bidragsgrunder uppgår kostnaderna för budgetåret 1961/62 till 10 960 000 kronor, avrundat 11 000 000 kronor.

II. 1957 års folktandvårdssakkunniga finner, att den målsättning, som från början angivits för folktandvården, alltså jämt bör gälla.

Folktandvården skall sålunda på bred front arbeta för en förbättrad tandhälsa hos det svenska folket genom *dels* arbete i förebyggande syfte, innefattande upplysning rörande tandsjukdomarnas profylax samt vidtagande av direkt förebyggande åtgärder, *dels ock* behandling i syfte att afhjälpa de skador som tandsjukdomarna åstadkomma. Det är uppenbart, att med en dylik målsättning verksamheten måste sätta in på ett så tidigt stadium som möjligt, d. v. s. hos förskolebarn och skolbarn.

Den bristande tillgången på arbetskraft inom folktandvården nödvändiggör tills vidare en koncentration på de mest angelägna arbetsuppgifterna; i första hand bör de därvid inriktas på bevarandet av individens permanenta tänder.

En barntandvård, omfattande åldrarna 6—16 år eller i varje fall 7—16 år, med årligen återkommande tandundersökning jämte erforderlig behandling måste med hänsyn härtill betraktas som folktandvårdens grund-

läggande uppgift. Därnäst i angelägenhetsgrad bör komma tandvård åt ungdom i åldrarna 17—19 år. I den mån barntandvårdstid står till förfogande, bör 3—5-åringarna komma i fråga för organiserad mjölk tandvård.

Vid sidan av barntandvården bör liksom hittills folktandvården lämna möjligheten öppen för vuxna personer att mot ersättning enligt folktandvårdstaxan erhålla erforderlig tandvård.

Tanken på att inom folktandvården skulle meddelas uteslutande barn- tandvård måste avvisas. Varom icke komme folktandvården i praktiken att fungera huvudsakligen som skoltandvård. En organisation med enbart heltidsanställda skoltandläkare torde dock icke kunna genomföras annat än i ett antal större städer. Inom flertalet tandvårdsdistrikt finge man räkna med en återgång till de former av skoltandvård, som kännetecknade tiden före folktandvårdens införande, d. v. s. tandvården komme att ombesörjas av deltidsengagerade privatpraktiker, antingen i egen praktiklokal eller å skoltandpoliklinik. Det torde knappast vara möjligt att vid det stora behov som föreligger uppbåda tillräckligt antal privatpraktiserande tandläkare, villiga att åtaga sig barntandvård. Vidare skulle det otvivelaktigt möta stora svårigheter att upprätthålla den kontroll, framförallt beträffande vårdens kvalitet, som icke gärna kan undvaras vid en statsunderstödd tandvård.

Det ter sig sålunda utsiktslöst att kunna bygga upp en organisation, som skulle svara för inemot två miljoner barns och ungdomars tandvård, utan att de anställda tandläkarna beredes tillfälle att i viss utsträckning jämsides med den i huvudsak konserverande barn- och ungdomstandvården ägna sig åt den ur odontologisk synpunkt mera omväxlande och för de flesta tandläkare mera intresseväckande och i ekonomiskt hänseende mera lönande vuxentandvården. Även rekryteringssynpunkter talar därför starkt för ett bibehållande av nuvarande system.

De sakkunniga anser ej heller tillrådligt uppgiva den hittills gällande principen, att folktandvården skall vara tillgänglig för alla. Man bör även i fortsättningen undvika varje slag av behovsprövning, vilken, förutom att den lätt skapar irritation hos klientelet, för sitt genomförande kräver en relativt omfattande administrativ apparat. I sammanhanget bör även framhållas vuxentandvårdens stora betydelse för de delar av vårt land, där möjligheterna att söka privatpraktiserande tandläkare är alltför begränsade. Folktandvårdspoliklinikerna bör vara tillgängliga för alla vårdsökande i den tur de anmäler sig.

Beträffande behovet av tandläkare erinrar de sakkunniga om att 1946 års folktandvårdssakkunniga räknade med ett behov av — för landet i dess helhet — i runt tal 2 500 tandläkare. I november 1959 tjänstgjorde inom folktandvården 1 634 tandläkare. Enligt de nyare beräkningar, som verkstälts inom 1957 års sakkunniga, torde för en folktandvård, som skall tillgodose dels en organiserad barn- och ungdomstandvård och dels i

viss omfattning den vuxna befolkningens tandvårdsbehov, krävas medverkan av betydligt mer än 3 000 tandläkare. De sakkunniga föreslår därför att en *fjärde tandläkarhögskola* inrättas omedelbart. Även om så sker synes en emot det sålunda beräknade behovet svarande ökning av antalet tandläkare inom folktandvården icke vara möjlig inom rimlig tid. Om kariesfrekvensen icke kan nedbringas ställes man inför en nära nog olöslig uppgift. I det långa loppet måste därför mera arbete nedläggas på att söka förebygga uppkomsten av tandröta.

De sakkunniga anser därför, att i detta syfte en alltmera intensifierad forsknings-, upplysnings- och propagandeverksamhet måste bedrivas.

Upplysnings- och propagandaverksamheten bör sättas in vid mödra- och barnavårdscentralerna, i skolor samt vid de undervisningsanstalter, där lärare, skolköksföreståndarinnor och hälsovårdspersonal av alla kategorier utbildas. I fråga om ungdom och vuxna personer synes vidare de ideella organisationerna kunna stimuleras till aktiv medverkan. Även radio och television har stor betydelse.

De sakkunniga förordar att till *kariesprofylaktisk verksamhet* tills vidare av statsmedel anslås åtminstone 300 000 kronor per budgetår. För att stimulera huvudmännen till ökade insatser på förevarande område, föreslås, att viss del ställes till medicinalstyrelsens förfogande att efter ansökan fördelas bland huvudmännen såsom bidrag till täckande av kostnaden för lokala propagandakampanjer m. m. En annan del bör anslås till målforskning beträffande förebyggande åtgärder och återstoden disponeras av styrelsen för kariesprofylaktisk verksamhet med riksomfattande syftning.

De sakkunniga finner det angeläget att olika former av fluortillförsel prövas. Beträffande lokal fluorapplikation har hittills gjorda undersökningar givit så lovande resultat, att en försöksverksamhet i större skala snarast bör organiseras.

De sakkunniga anser vidare, att tandvårdsinspektörens uppgifter av administrativ och organisatorisk art är så omfattande, att han endast i ringa omfattning själv kan ägna sig åt egentlig tandvård och ej alltid har möjligheter att effektivt leda den profylaktiska verksamheten. Möjlighet bör därför öppnas att till *tandvårdsinspektörens biträde* anställa befattningshavare med befogenhet att efter hälsovårdsstyrelsens bestämmande fullgöra vissa på tandvårdsinspektör ankommande uppgifter. Denne befattningshavare skulle leda den profylaktiska verksamheten, men hinder möter givetvis ej, att han dessutom eller i stället anförtros andra, tandvårdsinspektören eljest tillkommande göromål.

Slutligen bör en *forskningsinstitution* skapas, som kan utgöra den vetenskapliga ryggraden i det profylaktiska arbetet mot tandsjukdomarna. Denna institution bör främst följa och bedriva målforskning — t. ex. rörande olika metoder för utnyttjande av fluorens karieshämning, möjligheterna att ut-

nyttja andra tandskyddande spårämnen, olika födoämnens betydelse för karies' uppkomst eller förebyggande, olika tandvårdsmedels verkan — men bör ej vara förhindrad att bearbeta även problem av grundforskningskaraktär. Institutionen bör stå till medicinalstyrelsens förfogande.

Vad angår frågan om en förbättrad rekrytering av tandläkare till folktandvården anför de sakkunniga.

De *stipendier för tandläkarstuderande* med villkor om tjänstgöring i folktandvården efter avlagd examen, som f. n. utdelas, bör bibehållas i ungefärligen nuvarande omfattning. Stipendierna har en dubbel uppgift, nämligen dels att primärt tillföra organisationen arbetskraft motsvarande en tandläkares insatser under ett år för varje åtnjutet stipendium, och dels — på längre sikt — att under stipendietjänstgöringen väcka och vidmakthålla stipendiatens intresse för folktandvården, så att han efter fullgjord tjänstgöringsskyldighet kvarstår inom organisationen.

De sakkunniga anser det också önskvärt, att liksom hittills folktandvården åtminstone tillsvidare årligen tillföres ett antal kvalificerade, *utländska tandläkare*, och att dessas ställning i erforderlig mån tryggas.

I fråga om *arbetstidsbestämmelserna* erinrar de sakkunniga om att enligt statsbidragskungörelsen i folktandvården fast anställd tandläkares arbetstid skall vara minst 42 timmar i veckan. Från bestämmelsen undantages tandvårdsinspektör, som icke är heltidstjänstgörande inom folktandvården. Vidare får arbetstiden minskas till 39 timmar i veckan för tandläkare, vilkens befattning inrättats för vård av enbart barn i förskoleåldern, psykiskt efterblivna barn eller andra ur behandlingssynpunkt svårhanterliga barn. Efter medgivande från medicinalstyrelsen i varje särskilt fall må därjämte för meddelande av tandvård i den utsträckning, som styrelsen äger bestämma, anlitas tandläkare med kortare arbetstid än som kräves för fast anställning.

Då tjänstgöring inom folktandvården utgör ett frivilligt åtagande, kan ett bibehållande av arbetstidsbestämmelserna enligt de sakkunnigas uppfattning icke gärna antagas öka folktandvårdens kapacitet. Den författningsmässigt bundna arbetstiden kan däremot i vissa fall hindra ett rationellt nyttjande av tillgänglig arbetskraft. Att döma av tandläkarkårens inställning kan det vidare antagas, att den större frihet, som ett avskaffande av arbetstidsbestämmelserna skulle medföra, komme att bli till fördel för rekryteringen.

Barntandvård torde vara såväl fysiskt som psykiskt mera ansträngande än annan tandvård. Det är därför icke osannolikt, att lämpligt utformade deltidstjänster, avsedda för enbart barntandvård skulle bidra till att öka antalet barntandläkare inom folktandvården.

Övervägande skäl talar sålunda för att avlägsna arbetstidsbestämmelserna för tandläkare. Arbetstidens längd bör även på förevarande område utgöra förhandlingsfråga mellan parterna i likhet med övriga avlönings- och anställningsvillkor. Härigenom öppnas möjligheter till en större variation av tjänsterna.

Tidigare uttalade betänkligheter mot att för en viss kategori införa heltidstjänster med helt ny arbetstid torde numera vara av relativt underordnad betydelse med hänsyn till de strävanden, som inom andra områden framträtt att i bristsituationer tillgodogöra sig partiellt tillgänglig arbets-

kraft. Framförda farhågor att införande av deltidstjänster skulle relativt sett minska antalet arbetstimmar inom folktandvården kan väl icke helt avvisas. Mot bakgrunden av förefintliga rekryteringsproblem förefaller det dock bättre att skapa ett system, som gör det möjligt att smidigt anpassa tillgänglig arbetskraft till det aktuella behovet.

Av en attitydundersökning inom tandläkarkåren framgår även, att ett visst intresse för partiell tjänstgöring inom folktandvården föreligger såväl bland privatpraktiker som bland icke yrkesverksamma tandläkare.

Med den ökning av kvinnornas andel i tandläkarkåren som sker ökas även risken för mera omfattande tidig avgång från yrket, om icke möjlighet till deltidstjänster finnes. Även detta förhållande synes utgöra ett starkt motiv för inrättande av deltidstjänster.

Ehuru icke författningsmässigt fastslaget har med stöd av ett flertal uttalanden såväl i förarbetena till folktandvårdsförfattningarna som i andra sammanhang antagits, att inom folktandvården fast anställd tandläkare principiellt icke ägde utöva enskild, av taxa obunden praktik. Såsom skäl härtill har angivits svårigheten att på ett tillfredsställande sätt uppdraga och i praktiken upprätthålla en gräns mellan folktandvård och enskild tandvård. Bland annat har uttalats farhågor att den deltidsanställda tandläkaren skulle kunna utnyttja sin tjänst för ett gynnande av privatpraktiken och att hans intresse för denna skulle dominera till men för hans arbetsintensitet inom folktandvården.

Sålunda framförda betänkligheter, vilka icke torde kunna helt tillbakavisas, synas dock i huvudsak hänföra sig till det vuxna klientelet. Om fast anställning inom folktandvården i förening med rätt till privatpraktik begränsas till folktandvård för barn samt för ungdomar till och med nittonårsåldern, torde risken för icke önskvärda komplikationer väsentligt minskas. Det kan erinras om att skoltandvård i kommunal regi i åtskilliga decennier ombesörjts av privatpraktiserande tandläkare utan att några olägenheter i antydd riktning påtalats.

Tandläkare i deltidstjänst, som avses skola behandla vuxna patienter, torde avtalsvis böra förbindas att icke utöva enskild praktik.

De fasta deltidstjänsterna bör åtminstone tills vidare endast undantagsvis avse tandvård åt vuxna. Den arbetskraft, som genom deltidstjänstgöring kan komma att tillföras folktandvården, bör i största möjliga utsträckning användas för att komplettera den organiserade barntandvården inom distrikt, där denna icke kan genomföras med anlitande av de heltidsanställda befattningshavarna, ävensom för en intensifiering av ungdomstandvården.

Folktandvårdens fortsatta utbyggnad föreslås ske i huvudsak enligt fastställda folktandvårdsplaner, innebärande bl. a., att distriktstandvården i princip skall ombesörjas av heltidsanställda tandläkare till det antal och med de arbetsuppgifter, som för varje poliklinik finnes föreskrivet. Härjämte må anlitas deltidstjänstgörande tandläkare såväl inom distrikt, där huvudmannen finner en ökning av framför allt barn- och ungdomstandvården utöver ramen för gällande plan lämpligen kunna genomföras, som inom distrikt där, till följd av att någon eller några heltidstjänster är vakanta, folktandvården för tillfället icke kan planmässigt tillgodoses. Även den odontologiska specialvården — lasarettstandvården och tandregleringsvården — kan ombesörjas av deltidsanställda tandläkare. Chefstandläkarna

inom respektive områden bör dock vara heltidsanställda. Liksom beträffande heltidstjänsterna förutsättes frågan om tjänstgöringstidens längd och övriga anställningsvillkor skola avgöras förhandlingsvägen. Antalet tjänstetyper bör såvitt möjligt begränsas. Deltidstjänstgöring bör som regel omfatta minst halvtidstjänstgöring. Rörande deltidstjänstgöring bör göras anmälan till medicinalstyrelsen, som därmed beredes möjlighet att överblicka dispositionen av tillgänglig arbetskraft.

Vid övervägande av frågan, huruvida folktandvård skall kunna meddelas av privatpraktiserande tandläkare å dennes egen praktiklokal, har de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att en dylik anordning icke kan förordas. Främsta anledningen härtill är svårigheten att beträffande sådan tandvård kunna genomföra den inspektion och tillsyn, som måste anses ofrånkomlig vid en statsunderstödd folktandvård.

De sakkunniga anser sig icke kunna tillstyrka att *provinsialtandläkare* tillföras folktandvårdsorganisationen.

Såsom en bidragande orsak till folktandvårdens rekryteringssvårigheter har framhållits det förhållandevis ringa antalet *befordringstjänster* inom särskilt distriktstandvården. En distriktstandläkare uppnår som regel vid jämförelsevis unga år slutlöneklassen. Utsikterna att därefter erhålla högre tjänst är tämligen begränsade. I syfte att skapa befordringsmöjligheter har inrättats tjänster som förste distriktstandläkare tillika föreståndare vid polikliniker med mer än tre anställda tandläkare. På grund av den i stora delar av vårt land ringa befolkningstätheten dominerar helt naturligt polikliniker med en eller två tandläkare. Antalet förste distriktstandläkare utgjorde den 1 november 1959 125 av totalt tjänstgörande 1 476 tandläkare. Endast ett fåtal tandläkare kan således räkna med att erhålla förste distriktstandläkartjänst. Förhandlingsvis har åstadkommits viss ytterligare tjänstedifferentiering på så sätt att vid sidan av lön enligt löneklass jämte eventuellt tantiem utgår särskilt *föreståndararvode* efter en glidande skala kunna inrättas vid poliklinik, avsedd för mer än en tandläkare.

De sakkunniga föreslår att tjänst som förste distriktstandläkare skall kunna inrättas vid poliklinik, avsedd för mer än en tandläkare.

Vad angår frågan om *hjälpkrafter* i folktandvården förordar de sakkunniga, att *försöksutbildning av tandhygienister* kommer till stånd. Tandhygienister bör i första hand anställas vid ett antal större tandvårdspolikliniker. Tandhygienisten förutsättes skola ha en fast arbetsplats med erforderligt instrumentarium på polikliniken, även om hennes verksamhet i viss utsträckning kommer att försiggå utanför mottagningslokalen, exempelvis i skolor och patienternas hem. De viktigaste arbetsuppgifterna utgöres av munhygienisk behandling — tandstensskrapning m. m. — instruktions- och upplysningsverksamhet samt anbringande av fluorider och andra profylaktiskt verkande medel.

Försöksutbildningen av tandhygienister bör utformas som en påbyggnad å den statliga tandsköterskeutbildningen. Kvalificerade tandsköterskor skulle efter viss tids — 2 å 4 år — väl vitsordad tjänstgöring uttagas för

vidareutbildning. Antalet kursdeltagare bör i en första omgång begränsas till ett trettiotal. Utbildningen torde med hänsyn till förutsatta förkunskaper och med en rationell uppläggning kunna medhinnas på kortare tid än ett år. Förslag till utbildningsplan torde böra uppgöras av medicinalstyrelsen efter samråd med lärarkollegiet vid någon av tandläkarhögskolorna. Kursen bör förläggas till Göteborg i anslutning till därvarande statliga tandsköterskeskola.

Rörande frågan om förtursrätt för olika kategorier anföres.

Med hänsyn till att *mödrahjälp tandvården* numera utgör en såväl absolut som relativt mycket måttlig del av vuxentandvården — cirka 4 procent av vuxenklientelet — har de sakkunniga icke funnit anledning att nu ompröva frågan om förtursrätt för mödrahjälppatienterna.

Av helt annan storleksordning är frågan om *förtursrätt inom folktandvården för ungdomsklientelet*. Antalet ungdomar i åldrarna 16—19 år kan vid slutet av år 1958 beräknas ha uppgått till inemot 400 000. Under de närmast följande åren väntas antalet stiga och omkring åren 1962—63 uppgå till omkring 500 000 för att därefter successivt sjunka.

En organiserad ungdomstandvård med 50-procentig tillslutning skulle med utgångspunkt från 1958 års siffror ha krävt mer än hälften av hela arbetstiden i vuxentandvård, som uppgår till 800 000 timmar. Skulle ytterligare tillslutning erhållas, komme tydligen ännu större del av vuxentiden att tagas i anspråk.

En organiserad ungdomstandvård torde icke kunna genomföras utan att ifrågavarande kategori medgives rätt till behandling med förtur inom folktandvården. Åtminstone huvuddelen av den för ungdomstandvården erforderliga behandlingstiden finge tagas från den tid, som avses för behandling av vuxna patienter. Därest samtliga aktuella årsklasser skulle behandlas med förtur, bleve tydligen möjligheterna att bereda tandvård åt övriga vuxna patienter — fränsett mödrahjälpsklientelet — i hög grad kringskurna. Det torde vara orealistiskt att räkna med en så omfattande nyrekrytering av tandläkare till folktandvården, att såväl en organiserad ungdomstandvård som den övriga vuxentandvården skulle kunna behörigen tillgodoses; införande av generell förtursrätt för ungdomsklientelet skulle i själva verket innebära ett uppgivande av principen att folktandvården skall stå öppen för alla åldrar och samhällsklasser.

De sakkunniga anser sig sålunda icke böra föreslå anordnande av en med generell förtursrätt förenad organiserad ungdomstandvård inom ramen för folktandvårdens vuxentandvård.

Med stor tvekan förordar de sakkunniga emellertid att den *organiserade barntandvården utsträcker till att i princip omfatta jämväl 16-åringarna*, för att man under tid som är anslagen till organiserad barntandvård skulle i någon utsträckning kunna tillgodose ungdomarnas tandvård. På en del håll, där barntandvårdens samtliga klasser medhinnas bör en begränsad ungdomstandvård kunna medhinnas. Ställningstagandet har påverkats även av att skolplikten tenderar att utsträckas till att omfatta även åldersgruppen 16 år. Barntandvårdens nu gällande övre gräns torde ha fastställts till 15 år bl. a. på grund av denna tandvårds nära anknytning till skol-

gången. Skolklasserna har regelmässigt bildat de enheter, som ingått i den organiserade tandvården. Det har då framstått såsom naturligt att låta barntandvården i första hand omfatta de årsklasser, som obligatoriskt deltagar i skolundervisningen. Enhetsskolans successiva genomförande och därmed skolpliktens utsträckande till ett nionde skolår aktualiserar därför särskilt 16-åringarnas tandvård. Det stora flertalet ungdomar kommer nämligen att tillbringa åtminstone en del av sitt sextonde levnadsår i enhetsskolans högsta klass. 16-åringarna förutsättes skola erhålla tandvård på samma villkor som sina yngre kamrater, d. v. s. utan kostnad för den vård-sökande, men mot årlig avgift av primärkommunen och med rätt för huvudmannen att uppbära statsbidrag. Genom de rekryteringsbefrämjande åtgärder som föreslås, främst möjligheterna att anordna deltidstjänster, är det de sakkunnigas förhoppning att, åtminstone i viss utsträckning, 16-åringarnas tandvård skall kunna tillgodoses. Det synes icke tillrådligt att genom tvingande bestämmelser öka barntandvårdens andel i totala behandlingstiden utöver gällande minst 55 procent.

Ungdomar i åldrarna 17—19 år blir liksom hittills jämförda med folktandvårdens övriga vuxenklientel. På enstaka platser är det emellertid icke uteslutet att tandvårdssituationen redan nu är så gynnsam, att förtursberättigad ungdomstandvård skulle kunna genomföras. Medicinalstyrelsen bör därför få befogenhet att efter framställning från vederbörande huvudman medgiva, att inom visst tandvårdsdistrikt för begränsad tid ungdomar tillhörande årsklasserna 17—19 år må behandlas med förtur. Om så finnes lämpligt, kan vid en sådan organiserad ungdomstandvård början göras med 17-åringarna, varefter förtursrätten successivt kan utsträckas till att omfatta även de två följande årsklasserna.

Ehuru det kan ifrågasättas om den *rabatt med 25 procent å avgifterna enligt folktandvårdstaxan*, som medgives för ungdomstandvården, har någon större uppgift att fylla anser de sakkunniga — med hänsyn till att förmånen av tandvård till nedsatt taxa stått ungdomen till buds alltsedan folktandvårdens tillkomst — det dock i allt fall mindre välbetänkt att nu upphäva bestämmelsen. De sakkunniga förordar emellertid den ändringen i bestämmelserna att rätt till systematisk behandling mot nedsatt taxa skall föreligga, oavsett huruvida den vårdsökande tidigare undergått behandling inom folktandvården. Härigenom kan visserligen beträffande patienter med höggradigt försummat bett den första saneringen föranleda ett relativt stort inkomstbortfall för huvudmännen. Å andra sidan vinnes fördelen att kostnaderna för hithörande fall kan debiteras enhetligt vid poliklinikerna. Man behöver sålunda icke, såsom f. n., undersöka huruvida och i så fall när varje särskild patient tidigare erhållit systematisk behandling. Den föreslagna uppmjukningen kan även tänkas bidra till ökad anslutning till ungdomstandvården.

Beträffande frågan om *barntandvård utanför den organiserade barntand-*

vårdens ram bör enligt de sakkunnigas mening möjligheten att bereda barnpatienter systematisk tandvård under vuxentid alltså hållas öppen.

Sådan tandvård är f. n. principiellt kostnadsfri för den våldsökande. Det förefaller emellertid principiellt riktigare, att all tandvård, som meddelas å annan tid än å den för organiserad tandvård anslagna, skall ersättas av den våldsökande. Härigenom vinnes administrativ förenkling, såtillvida att all tandvård, som meddelas under vuxentid, blir taxebelagd. Fråga är om en undantagsföreteelse, betingad av folktandvårdens i nuvarande läge otillräckliga resurser. Tillräckliga skäl saknas för att med kostnadsfri tandvård privilegiera vissa av de barn, vilka icke medhinnas under tiden för organiserad tandvård. Inom en utbyggd organisation avses ju praktiskt taget samtliga barn i skolåldrarna komma i åtnjutande av organiserad tandvård. Ifrågavarande barn bör dock skäligen medgivas samma rätt till nedsättning med 25 procent å taxeaavgifterna, som åtnjutes inom den systematiska ungdomstandvården.

Rörande statsbidragen till folktandvården föreslår de sakkunniga *dels* att driftbidraget till städer utanför landsting höjes från 8 till 10 kronor per behandlat barn *dels* ock att de utrustningsbidrag som f. n. utgår till landstingskommunerna slopas.

Den vid folktandvårdens införande förutsatta uppdelningen av kostnaderna mellan staten, landstingen och kommunerna samt den taxebelagda vuxentandvården innebar, att statens andel skulle komma att utgöra omkring 24 procent, landstingens andel omkring 14 procent, kommunandelen likaledes omkring 14 procent och taxelandstingens omkring 48 procent. Frånräknades inkomsten av den taxebelagda vuxentandvården, vilken förutsattes skola vara självbärande, skulle statens andel i kostnaden för den av allmänna medel bekostade barntandvården komma att motsvara omkring 46 procent.

Om den ursprungligen förutsatta kostnadsfördelningen skulle återställas, erfordras att *driftbidraget* till landstingen höjes från nuvarande 16 kronor till omkring 29 kronor per barn och år. I och för sig talar omständigheterna för en icke oväsentlig höjning av det till landstingen utgående driftbidraget. Med hänsyn till den översyn som planeras av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunala samfälligheter beträffande olika former av offentlig verksamhet torde det vara mindre välbeträkt att för ett specialområde nu tillerkänna huvudmännen ökat statsbidrag.

Beträffande städer, som icke tillhör landstingskommun anser de sakkunniga en viss ökning av driftbidragen befogad. Full likställighet med landstingskommunerna bör dock i nuvarande läge icke eftersträvas utan det torde vara rimligt, att bidraget bestämmas till 10 kronor för varje fullständigt behandlat barn.

Utrustningsbidragen torde ekonomiskt sett vara av underordnad betydelse för huvudmännen. I besparingssyfte och till vinnande av administrativ förenkling föreslås därför att gällande bestämmelser härom upphävas. Övergångsvis synes därvid utrustningsbidrag böra få utgå för poliklinik, som färdigställt före viss tidpunkt och där tillika ansökan om dylikt bidrag inkommit till medicinalstyrelsen senast viss dag.

De sakkunniga avvisar tanken på *statsbidrag till skoltandvård utanför folktandvårdens ram*. En reservant anser dock att statsbidrag bör utgå i dylikt fall.

Vissa administrativa förenklingar föreslås av de sakkunniga, nämligen att gällande bestämmelser om ett särskilt folktandvårdens arbetsår upphäves och att arbetsåret bringas att sammanfalla med kalenderåret-redovisningsåret, att distriktstandläkare, inbegripet poliklinikföreståndare, icke vidare ålägges avgiva verksamhetsberättelse, att folktandvårdsplanernas innehåll på vissa punkter förenklas, samt att biträdande lasarettstandläkare skall tillsättas av hälsovårdsstyrelsen i stället för av medicinalstyrelsen.

De sakkunniga har vidare framlagt förslag angående den bett ortopediska verksamheten inom folktandvården. Därvid har föreslagits bl. a. att avgift skall utgå med 25 kronor per kalenderhalvår.

Slutligen har de sakkunniga avgivit förslag rörande behörighetsvillkoren för lasarettstandläkare samt rörande tillsättning av vissa tjänster.

De ökade kostnaderna för statsverket vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag kan beträffande driftbidragen beräknas uppgå till cirka 350 000 kronor årligen. Å andra sidan medför utrustningsbidragens slopande en årlig minskning av medelsbehovet med 100 000 kronor.

Barntandvårdens utvidgning att gälla även 16-åringar torde vid en fullt utbyggd folktandvård i framtiden innebära en kostnadsökning med 1 å 1,5 miljoner kronor årligen.

Yttranden

II. Över 1957 års folktandvårdssakkunnigas betänkande har yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, kanslern för rikets universitet efter hörande av lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, statens pensionsanstalt, odontologiska förhandlingssakkunniga, sjukvårdsstyrelserna i samtliga läns landsting och i landstingsfria städer, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, Svenska tandläkarsällskapet och Sveriges tandläkarförbund, Sveriges tandvårdsinspektörsförening, kommittéerna för personlig integritet i Stockholm, Göteborg och Malmö samt hälsofrämjandet.

Till de sakkunnigas uppfattning att den nuvarande målsättningen för folktandvården alltjämt bör gälla ansluter sig *medicinalstyrelsen, Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation, sjukvårdsstyrelserna i Kristianstads, Kopparbergs och Norrbottens läns landsting, Malmö och Gävle samt Sveriges tandvårdsinspektörsförening*.

Sjukvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus läns landsting finner förslagen

väl motiverade och ägnade att verksamt bidra till en om än långsamt verkande förbättring av den sociala tandvården.

Förslaget om omedelbart inrättande av en fjärde tandläkarhögskola biträdades av samtliga remissinstanser utom *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund*, som anser att det bör anstå med ställningstagandet i avvaktan på översyn om tandläkarhögskolornas kapacitet.

Beträffande förslaget om en ökad kariesprofylaktisk verksamhet understrykes *betydelsen av förebyggande åtgärder och ökade insatser härutinnan från statens sida* av medicinalstyrelsen, *Svenska landstingsförbundet* — som framhåller de betydande insatser landstingen gör inom detta område — *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation, sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kristianstads, Värmlands och Norrbottens läns landsting och Malmö stad* samt *Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund, Sveriges tandvårdsinspektörsförening* — vilka dock anser att det föreslagna beloppet 300 000 kronor bör höjas — *sjukvårdsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kalmar läns södra, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens läns landsting, av sjukvårdsstyrelserna i Göteborg, Norrköping och Gävle samt av folktandvårdsstyrelsen i Stockholms stad.*

Skolöverstyrelsen erinrar om den undervisning i tandhälsovård som redan bedrivs i olika skolor och läroanstalter och anser det önskvärt att denna verksamhet utvidgas samt att ytterligare medel ställas till medicinalstyrelsens förfogande för upplysnings- och propagandaverksamhet. Televisionen torde komma att spela en allt större roll i dessa frågor. I undervisningen för lärare av olika slag samt ekonomiföreståndare m. fl. ingår ämnet förebyggande tandvård.

Även *överstyrelsen för yrkesutbildning* framhåller, att de kariesprofylaktiska frågorna beaktas vid uppgörandet av undervisningsplaner för skolor som sorterar under överstyrelsen.

Sjukvårdsstyrelsen i Västmanlands läns landsting finner det realistiskt och angeläget att propagandaverksamheten sättes in vid vissa utbildningsinstitutioner samt mot skolbarn och mödrar inom den förebyggande mödra- och barnavården, där särskilda förutsättningar torde finnas att ge den mera utförliga undervisning i tandhälsovård som är en förutsättning för att resultat skall vinnas. Upplysningsverksamhet — särskilt affischer och folders el. dyl. — som riktar sig till den stora allmänheten torde i regel bli av yttlig natur och ge föga resultat. Upplysning via television skulle där- emot kunna ha större slagkraft. Styrelsen beklagar vidare att ställning till fluorförslagen icke tagits.

Statskontoret föreställer sig att ett så stort belopp som 300 000 kronor ej kan ställas till förfogande för kariesprofylaktisk verksamhet.

Folk tandvårdsstyrelsen i Stockholms stad pekar på de goda resultat som i Stockholm uppnåtts med lokal fluoridbehandling och som medfört att kariesfrekvensen bland skolbarnen sjunkit.

Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund framhåller i likhet med *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* betydelsen av en allmän profylax genom fluor.

Kommittéerna för personlig integritet i Stockholm, Göteborg och Malmö protesterar skarpt mot tanken på fluoridering av vattenledningsvatten. Liknande synpunkter framhålles av *hälsofrämjandet*, som starkt understryker värdet av antisnaskpropaganda och upplysning om tandskyddskost, premier för barn med god tandhälsa, m. m.

Anställande av *biträde åt tandvårdsinspektören* tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Blekinge, Kristianstads och Norrbottens läns landsting, sjukvårdsstyrelsen i Norrköping, svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund samt Sveriges tandvårdsinspektörsförening*.

Sjukvårdsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker att särskilda befattningshavare ställas till tandvårdsinspektörernas förfogande för handläggning av vissa ärenden men anser att detta icke bör ske genom inrättande av särskilda tjänster utan på annat lämpligt sätt genom tillfällig arbetskraft.

Inrättandet av en särskild *forskningsinstitution* avstyrkes av *statskontoret*.

Medicinalstyrelsen anser förslaget skissartat. En forskningsinstitution av dylikt slag bör i första hand anknytas till en odontologisk högskola såsom en självständig enhet med egen chef.

Kanslern för rikets universitet och lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm tillstyrker i princip förslaget om en odontologisk forskningsinstitution medan *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* finner förslaget verklighetsfrämmande.

Svenska landstingsförbundet anser en vidgad forskningsverksamhet påkallad men finner det ovisst om den bör förläggas till en särskild forskningsinstitution.

Förslaget tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Kalmar läns södra, Blekinge och Norrbottens läns landsting, Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund*.

Vidgad forskningsverksamhet förordas även av *sjukvårdsstyrelserna i Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus läns landsting*.

Beträffande åtgärder för att öka rekryteringen av tandläkare till folktandvården anser *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation* och *sjukvårdsstyrelsen i Gävle* i fråga om *stipendiegivningen* att antalet stipendier bör ökas till det dubbla och att beloppet bör höjas till 4 000 kronor. *Sjukvårdsstyrelsen i Gävleborgs läns landsting* och *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* förordar tvåårsstipendier och sjuk-

vårdsstyrelsen i Västernorrlands län ifrågasätter längre stipendietid medan *sjukvårdsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands och Kristianstads läns landsting* ifrågasätter stipendieverksamhetens fortvaro i nuvarande form.

Sjukvårdsstyrelsen i Norrköping avstyrker bibehållande av stipendierna.

Sjukvårdsstyrelsen i Värmlands läns landsting anser att stipendierna bör ersättas av lån.

Medicinalstyrelsen är tveksam om värdet av stipendierna men är dock icke beredd föreslå dessas slopande, då alla möjligheter i rekryteringsbefrämjande syfte måste tillvaratagas.

Medicinalstyrelsen understryker vidare de goda erfarenheterna av de *utländska tandläkarnas* tjänstgöring inom folktandvården och finner att de hittillsvarande intagningsmetoderna fungerat på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Man bör dock med hänsyn till de försämrade rekryteringsmöjligheterna icke i alltför hög grad bygga på en fortsatt tillströmning av utlänningar. Möjligheter bör beredas svenska studenter, vilka bedrivit odontologiska studier vid välrenommerad högskola i utlandet, företrädesvis i Tyskland, att komplettera sin utbildning i Sverige och avlägga svensk tandläkarexamen.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation och *sjukvårdsstyrelsen i Gävle* finner att utredning bör göras om hur ytterligare tillskott av utländska tandläkare skall ske. Även *sjukvårdsstyrelserna i Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens läns landsting* samt i *Göteborg* framhåller i likhet med flera andra remissinstanser de utländska tandläkarnas stora betydelse och anser att åtgärder bör vidtagas för att vidga rekryteringen av sådana.

Sjukvårdsstyrelsen i Uppsala läns landsting framhåller önskvärdheten av en smidigare handläggning av frågor om förordnande för utländska tandläkare. Nuvarande bestämmelser skapar osäkerhet för dessa. Kravet på minst 5 års tjänstgöring för ordinarie distriktstandläkartjänst bör sänkas till 3 år. Liknande synpunkter framföres av *sjukvårdsstyrelserna i Kronobergs och Västernorrlands läns landsting* samt av *folktandvårdsstyrelsen i Hälsingborg*. Även *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* anser att de utländska tandläkarnas ställning bör tryggas.

Slopande av arbetstidsbestämmelserna och införande av fasta deltidstjänster tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *Svenska landstingsförbundet* — som också godtager förslaget att kunna förena deltidstjänster inom barn- och ungdomstandvården med annan tjänst eller med privatpraktik — av *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation* — som anser att fråga om rätt till privatpraktik för deltidstjänstgörande tandläkare bör avgöras av huvudmannen — av *sjukvårdsstyrelserna i samtliga läns landsting och städer utanför landsting*, av *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* samt av *Sveriges tandvårdsinspektörsförening*.

Medicinalstyrelsen anför.

Styrelsen förordar, att bestämmelserna om arbetstid slopas. Frågor om arbetstidens längd bör i stället bli föremål för förhandlingar mellan huvudmännen och vederbörande organisationer. Förslaget att eftergiva kravet på medicinalstyrelsens tillstånd för anställande av tandläkare på deltid kan styrelsen godtaga, men förutsätter att erforderlig planändring begäres. Vissa tandläkartjänster bör dock vara heltidstjänster, såsom lasarettstamläkare, tandvårdsinspektör och cheftandläkare inom tandregleringsvården. Tillströmningen av kvinnliga tandläkare till folktandvården kan förväntas öka, om deltidstjänster inrättas. Dessutom kan även manliga privatpraktiserande tandläkare tänkas komma att visa intresse för dylika tjänster. Deltidstjänsterna bör endast avse barntandvård, i varje fall tills vidare. För att barntandvården skall giva bästa möjliga resultat, torde det vara nödvändigt att i större utsträckning inrätta tandläkartjänster för enbart barntandvård och att bereda därmed sysselsatta tandläkare bättre arbetsvillkor.

Liknande synpunkter framföres av *socialstyrelsen* och *sjukvårdsstyrelsen i Kopparbergs län*. Sistnämnda sjukvårdsstyrelse anser att man icke annat än som tillfälligt provisorium bör anlita privatpraktiker för barntandvården. En deltidсанställning härför av privatpraktiker får bli en primärkommunal uppgift till vilken landstingen kan bidra med mindre belopp.

Sjukvårdsstyrelsen i Västmanlands läns landsting biträder kraftigt förslaget att tillstånd av medicinalstyrelsen icke skall krävas för deltidсанställning och finner det angeläget att medicinalstyrelsen icke i tillämpningsföreskrifter kan begränsa huvudmännens handlingsfrihet härvidlag.

Sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting anser deltidstjänster få föga betydelse samt avstyrker bestämt förening av tandläkartjänst med privatpraktik.

Lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö finner ett ökat antal deltidstjänster icke tillräckligt för att öka rekryteringen till folktandvården.

Inrättande av deltidstjänster bör ske med stor varsamhet och efter noggrann prövning i varje särskilt fall enligt *sjukvårdsstyrelsen i Älvsborgs läns landsting*, som också framhåller att alla personalfrågor rörande löner och arbetstid m. m. bäst löses av huvudmännen förhandlingsvägen.

Statskontoret anser några nya omständigheter ej ha tillkommit att böra föranleda ändrat ståndpunktstagande i fråga om deltidstjänster; i varje fall bör möjligheten att inrätta dylika tills vidare vara beroende av medicinalstyrelsens prövning.

Statens pensionsanstalt erinrar om möjligheterna för befattningshavare med minst halvtidstjänstgöring att erhålla pensionsrätt under förutsättning att lönen utgår enligt statlig eller kommunal löneplan. Tillgodoräkning av dylik tjänstgöring i pensionshänseende må dock ej ske för tid före den 1 juli 1959. Den åsyftade utbyggnaden av folktandvården kommer att på längre sikt även medföra ökade kostnader för tandläkarnas pensionering.

Sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Värmlands och Jämtlands läns landsting, Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund anser att försök med *provinsialtandläkare* bör göras.

Förslaget om *inrättande av förste distriktstandläkartjänster vid poliklinik för mer än en tandläkare* godtages av *medicinalstyrelsen* ehuru styrelsen anser att ökade förmåner för tandläkare med mycket lång tjänstgöringstid skulle förhandlingsvägen kunna ernås på annat sätt. Bättre förfaringssätt är måhända att vid större polikliniker med sex eller flera tandläkare inrätta ytterligare förste distriktstandläkartjänster. Särskilt inom barntandvården är detta önskvärt.

Svenska landstingsförbundet anser att förutsättningarna för inrättande av förste distriktstandläkartjänst bör uppmjukas. I princip bör det stå huvudmännen fritt att inrätta de tjänster de finner behövliga. Även *sjukvårdsstyrelserna i Malmöhus, Västmanlands och Västernorrlands läns landsting* samt i *Gävle stad* anser att inrättande av befordringstjänster bör vara en förhandlingsfråga. Förslaget tillstyrkes även av flertalet *sjukvårdsstyrelser* i övrigt, *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* samt av *Sveriges tandvårdsinspektörsförening*, som anser att förste distrikts-tandläkare bör kunna inrättas utan avseende på poliklinikens storlek.

Sjukvårdsstyrelsen i Kalmar läns norra landsting föredrar dock tjänstebefordran medan *sjukvårdsstyrelsen i Värmlands läns landsting* anser att nuvarande bestämmelser bör kvarstå.

Statskontoret avstyrker förste distriktstandläkartjänst vid poliklinik för blott två tandläkare.

Förslaget om *försöksutbildning av tandhygienister* tillstyrkes i stort sett av *statskontoret* — som dock anser att slutlig ställning bör tagas först sedan detaljerad utbildningsplan uppgjorts — *medicinalstyrelsen*, *överstyrelsen för yrkesutbildning*, *kanslern för rikets universitet*, *Svenska landstingsförbundet*, *sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Älvsborgs, Värmlands, Örebro och Norrbottens läns landsting*, *sjukvårdsstyrelsen i Norrköping*, *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund*. *Sjukvårdsstyrelsen i Göteborg* uttalar tveksamhet.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation och sjukvårdsstyrelsen i Gävle — som anser att lämpligt utbildade tandhygienister har en viktig uppgift att fylla — finner det vara en brist att konkret förslag ej framlagts och förordar utredning härom snarast.

Folktandvårdsstyrelsen i Stockholm anser att utbildningstiden bör tills vidare begränsas till 5 veckor, vilket tillämpas i Stockholm.

I fråga om *förtursrätt för olika kategorier* har mot *bibehållande av sådan rätt för mödrahjälpsspatienter* med något undantag ingen erinran framförts. Endast *sjukvårdsstyrelsen i Älvsborgs läns landsting* ifrågasätter om förtur för mödrahjälpssklientelet fortfarande bör ges.

Socialstyrelsen anser att mödratandvården står och faller med förtursrätten och *sjukvårdsstyrelserna i Kristianstads och Hallands läns landsting* diskuterar om ej förtur bör ges samtliga blivande mödrar.

Vad *ungdomstandvården* beträffar uttrycker de flesta remissinstanserna en positiv inställning till förslaget att *den organiserade barntandvården skall utsträckas att gälla även 16-åringar* trots de praktiska svårigheterna som också framhållits i några fall.

Endast *statskontoret* säger sig ej kunna tillstyrka förslaget. Kritiska till detsamma ställer sig också *sjukvårdsstyrelserna i Kronobergs och Gotlands läns landsting* — sistnämnda sjukvårdsstyrelse anser dock förslaget konsekvent — samt *sjukvårdsstyrelsen i Västerbottens läns landsting*.

Sjukvårdsstyrelsen i Norrköping beklagar att den organiserade barntandvården icke föreslagits utsträckt till ungdomar upp till 19 år.

Beredda att förorda *generell förtursrätt för 17—19-åringar* är — på grund av ungdomstandvårdens stora betydelse — *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation* i likhet med *sjukvårdsstyrelserna i Göteborg, Norrköping och Gävle*. Då ungdomstandvården utgör en procentuellt ringa del av hela vuxentandvården torde den icke i större grad inverka menligt på denna. Liknande synpunkter framföres av *sjukvårdsstyrelsen i Kristianstads läns landsting*.

Sjukvårdsstyrelserna i Uppsala läns, Kalmar läns södra, Blekinge och Gävleborgs läns landsting anser, att landstingen själva bör få avgöra frågan om förtur för 17—19-åringar, och *sjukvårdsstyrelsen i Örebro läns landsting* har den uppfattningen att folktandvårdens resurser utöver barntandvården i första hand bör sättas in på ungdomstandvården. *Folktandvårdsstyrelsen i Stockholms stad*, som har erfarenhet av begränsad folktandvård — barn- och mödratandvård, ungdomstandvård samt behovsprövad vuxentandvård i övrigt — anser att huvudmännen under folktandvårdens uppbyggnadstid bör få göra erforderliga inskränkningar.

Upphävande av villkoret angående tidigare utförd systematisk behandling för rabattering åt 17—19-åringar tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelsen i Kopparbergs läns landsting*, *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund*, medan *sjukvårdsstyrelsen i Älvsborgs läns landsting* anser det tveksamt om villkoret bör borttagas. *Sjukvårdsstyrelsen i Östergötlands läns landsting* anser att 17—19-åringar bör få 50 procents rabatt på folktandvårdstaxan. *Sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting* avstyrker rabattering till ifrågavarande ungdomar.

Ändrade avgiftsbestämmelser för barntandvård under vuxentid avstyrkes bestämt av *socialstyrelsen*, *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation*, *folktandvårdsstyrelsen i Stockholm* samt *sjukvårdsstyrelserna i Södermanlands läns landsting* och *Göteborgs stad*.

Förstnämnda sjukvårdsstyrelse framhåller bl. a. att det torde för allmänheten bli fullständigt obegripligt varför barn, om de överhuvud taget

mottages för behandling, skall behandlas så olika. Båda beredes möjlighet till behandling, det ena skall betala, det andra icke. Systemet blir icke endast obegripligt, det blir också i högsta grad orättvist.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation anser att ändringen i stället för förenkling av administrationen synes innebära vissa olägenheter för huvudmännen.

Förslaget tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelserna i Jönköpings, Kristianstads och Västmanlands läns landsting*.

Vad gäller *statsbidragsfrågorna* är *Svenska landstingsförbundet* och *flertalet sjukvårdsstyrelser* av den uppfattningen att en generell höjning av driftbidraget bör ske så att de ursprungliga principerna för kostnadstäckningen återställs.

Medicinalstyrelsen, Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation, Svenska landstingsförbundet och företrädarna för städerna utanför landsting hävdar att lika statsbidrag bör utgå till huvudmännen.

Statskontoret avstyrker den föreslagna höjningen av driftbidraget till städerna utanför landsting.

Slopande av *utrustningsbidraget* avstyrkes av *förvaltningsutskotten i Kronobergs, Gotlands och Älvsborgs läns landsting* och tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *sjukvårdsstyrelserna i Kalmar läns norra, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Västmanlands och Kopparbergs läns landsting*.

Ungefär hälften av sjukvårdsstyrelserna biträder den reservationsvis framförda uppfattningen att *statsbidrag bör utgå även till skoltandvård utanför folktandvårdens ram*. Två sjukvårdsstyrelser har uttalat sig mot dylikt bidrag.

De föreslagna *administrativa förenklingarna* hälsas med tillfredsställelse av *Svenska landstingsförbundet* och det *flertal sjukvårdsstyrelser*, som yttrat sig i denna fråga. Några — däribland Svenska landstingsförbundet — anser att ytterligare förenklingar kunde göras. Förslaget biträdades i stort sett även av *medicinalstyrelsen* samt av *Svenska tandläkarsällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund*, som också föreslår ytterligare förenklingar.

Departementschefen

1957 års folktandvårdssakkunniga har haft i uppdrag att undersöka vilka åtgärder som borde vidtagas i syfte att stimulera rekryteringen av tandläkare till folktandvården, varvid frågan om inrättande av fasta deltids-tjänster borde upptagas till förnyad förutsättningslös prövning. Vidare har de sakkunniga haft i uppdrag att ingående undersöka möjligheterna att utöka tandvården för ungdom i åldern 16—19 år. Slutligen har till de sakkunniga överlämnats vissa statsbidrags- och organisationsfrågor för närmare övervägande.

De sakkunniga har funnit att den nuvarande målsättningen för folktandvården alltså bör gälla. Folktandvården bör alltså även i fortsättningen i

princip stå öppen för alla. Även för egen del anser jag — särskilt med hänsyn till de delar av landet där f. n. endast få eller inga privata tandläkare finns — att det icke skulle vara försvarligt att förbehålla folktandvårdens knappa resurser för vissa patientkategorier.

Ehuru de sakkunniga framlagt vissa förslag i rekryteringsfrämjande syfte, till vilka jag återkommer i det följande, anser de likväl att enda möjligheten att i längden skapa en bättre rekrytering av tandläkare till folktandvården är att öka utbildningskapaciteten genom inrättande av ytterligare en tandläkarhögskola. Denna fråga kommer emellertid att prövas av Kungl. Maj:t i annat sammanhang.

Även med en kraftigt ökad utbildning av tandläkare är det enligt de sakkunniga omöjligt att i längden tillgodose det på grund av stegringen i kariesfrekvensen alltmer ökande behovet av tandvård. Kraftiga åtgärder bör därför vidtagas för att söka nedbringa kariesfrekvensen och de sakkunniga föreslår i detta syfte att särskilda medel anvisas för propaganda och upplysning i förebyggande syfte. Vidare föreslås att biträdande tandvårdsinspektörer anställas för upplysningsarbetet samt att en institution för forskning rörande förebyggande metoder inrättas.

I likhet med de sakkunniga anser jag det angeläget att försöka minska eller i varje fall hejda ökningen av tandrötan och andra tandsjukdomar. Särskilt synes det viktigt att påverka de unga föräldrarna — i synnerhet mödrarna — och barnen i fråga om kostvanor och munhygien. Framförallt bör man därvid sträva efter att minska sötsakskonsumtionen. För att medicinalstyrelsen skall kunna utvidga och intensifiera detta upplysningsarbete tillstyrker jag, att 100 000 kronor ställes till styrelsens förfogande för ändamålet. Beloppet bör i enlighet med vad jag förut anfört anvisas under medicinalstyrelsens omkostnadsanslag. I detta sammanhang vill jag framhålla angelägenheten av att såväl skolorna som organen för den förebyggande mödravården ytterligare intensifierar sina insatser i fråga om den förebyggande tandvården. Även folktandvårdens egna resurser bör givetvis engageras i propagandaverksamheten. Jag anser därför önskvärt att tandvårdsinspektörerna får biträdande tandvårdsinspektörer som hjälp i denna verksamhet i mån av tillgång på härför kvalificerad arbetskraft. Det torde emellertid ankomma på huvudmännen själva att besluta i denna fråga.

Det synes i och för sig angeläget att en intensifierad forskning rörande olika förebyggande metoder mot karies och andra tandsjukdomar kan komma till stånd. Till frågan om en särskild institution för ändamålet är jag dock icke beredd att taga ställning.

Som de sakkunniga framhållit är det uppenbart att antalet tandläkare inom folktandvården icke är tillräckligt för att täcka ens behovet för barn- och ungdomstandvården. En förbättrad rekrytering av tandläkare framstår därför som synnerligen angelägen. De stipendier som tillkommit för att stimulera tandläkare att söka sig till folktandvården, skall enligt de sakkunnigas förslag bibehållas i oförändrad omfattning. En av odontologiska för-

handlingssakkunniga särskilt tillsatt prognosdelegation har emellertid framhållit stipendiernas stora betydelse ur rekryteringssynpunkt samt föreslagit, att stipendiebeloppet — som f. n. är 2 000 kronor per år — skall höjas till 3 000 kronor och antalet stipendier ökas från nuvarande 250 till 750. Jämväl i ett par remissyttranden har förslag om höjning av stipendiebeloppet framförts. Även enligt min mening är en viss höjning av stipendiernas storlek motiverad. Jag förordar sålunda, att stipendiebeloppet höjes med 500 kronor till 2 500 kronor. Vidare föreslår jag, att antalet stipendier ökas från 250 till 300. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ytterligare ändringar av stipendieföreskrifterna, som må finnas erforderliga.

Arbetstiden för tandläkare är f. n. med vissa undantag bestämd till minst 42 timmar i veckan. Frågan om en uppmjukning av arbetstidsbestämmelserna har tidigare diskuterats men förslag härom har hittills avvisats, emedan man hyst farhågor för att den totala arbetstiden för tandläkare i längden skulle minska. Enligt de sakkunniga kan emellertid ett bibehållande av dessa bestämmelser icke gärna — då tjänstgöring inom folktandvården utgör ett frivilligt åtagande — antagas öka folktandvårdens kapacitet. I vissa fall skulle däremot en större frihet härutinnan kunna bli till fördel för rekryteringen. De sakkunniga föreslår därför, att arbetstidsbestämmelserna slopas och att arbetstidens längd i fortsättningen skall utgöra en förhandlingsfråga mellan parterna i likhet med övriga anställningsvillkor.

För egen del anser jag i likhet med de sakkunniga att tiden nu torde vara mogen för att borttaga ifrågavarande bestämmelser. Sannolikt skulle man genom att införa deltidstjänster kunna locka t. ex. gifta kvinnliga tandläkare att åtaga sig tjänstgöring inom folktandvården. Förslaget har tillstyrkts av huvudmännen. Jag förordar därför att inrättande av deltidstjänster eller avkortning av arbetstiden i fortsättningen får bli en förhandlingsfråga mellan huvudmännen och tandläkarna. Beträffande den speciella frågan om tandläkares rätt att utöva enskild praktik anser jag emellertid att i princip bör gälla förbud häremot. För tandläkare, som sysslar med enbart barn- eller ungdomstandvård inom folktandvården, synes dock huvudmannen efter särskild prövning böra kunna lämna medgivande att utöva privatpraktik.

För att ytterligare öka rekryteringsmöjligheterna föreslår de sakkunniga att flera befordringstjänster för tandläkare inrättas. F. n. må förste distrikts-tandläkare finnas endast vid tandpoliklinik med mer än tre tandläkare. Såsom framhållits från huvudmännens sida i åtskilliga remissyttranden synes det enligt min mening kunna överlämnas åt dessa att själva bestämma antalet befordringstjänster. Jag föreslår därför, att villkoren för inrättande av dylika tjänster slopas.

De sakkunniga har föreslagit att försöksutbildning av hjälpkrafter för folktandvården, s. k. tandhygienister, igångsättes. För de avsedda uppgifterna synes emellertid tandsköterskor med tillräckligt lång praktik och eventuellt någon kortare påbyggnadskurs — t. ex. efter mönster från Stock-

holms stad — kunna användas. Jag är alltså icke beredd att nu förorda igångsättande av utbildning av tandhygienister.

Beträffande de med varandra sammanhängande frågorna om förtursrätt för olika kategorier patienter och om åtgärder för att utöka ungdomstandvården har de sakkunniga ansett den nu gällande förtursrätten för mödrahjälppatienter böra bibehållas. Med hänsyn till den stora betydelsen för dessa patienter att ha tillgång till tandvård på fördelaktiga villkor och då de dessutom endast utgör en ringa del av hela antalet tandvårdspatienter, bör även enligt min mening förtursrätt för denna kategori finnas jämväl i fortsättningen.

Som ett försök att lösa den svåra frågan om en utvidgning av ungdomstandvården har de sakkunniga — ehuru med tvekan — föreslagit, att den avgiftsfria barntandvården, som nu åtnjutes av barn upp till 15 år, skall utsträckas att avse även 16-åringar. Även för egen del finner jag i och för sig starka skäl tala för en sådan utökning av barntandvården. Med hänsyn till att tandvården för nuvarande barngrupper på många håll inte är fullständigt utbyggd och då behovet av tandläkare icke torde kunna tillgodoses ännu på lång tid, anser jag mig emellertid inte kunna tillstyrka detta förslag.

I likhet med de sakkunniga anser jag vidare, att generell förtursrätt för ungdom icke kan införas, eftersom detta skulle innebära att på många håll ingen vuxentandvård alls skulle kunna meddelas. En sådan ordning skulle strida mot folktandvårdens allmänna målsättning. Däremot vill jag förorda, att medicinalstyrelsen bemyndigas medgiva förtursrätt för 16—19-åringar inom visst område. Förutsättning härför bör dock vara, att ytterligare tandläkararbetskraft kan ställas till förfogande för detta ändamål, t. ex. genom införandet av deltidstjänster eller eljest.

Nu gällande bestämmelser om rabatt med 25 procent å folktandvårdstaxan för ungdomar i ifrågavarande åldersgrupper bör i enlighet med de sakkunnigas förslag bibehållas även i fortsättningen. Jag biträder även förslaget om slopande av kravet på tidigare genomförd fullständig behandling för erhållande av rabatt. Däremot kan jag icke tillstyrka förslaget att barn som behandlas å tid för vuxentandvård inte — såsom gäller för barntandvården i övrigt — skulle behandlas avgiftsfritt utan i stället erlægga avgift enligt folktandvårdstaxan, låt vara med 25 procents rabatt. Den barntandvård, som meddelas inom folktandvårdens ram utan avgift, bör liksom hittills vara avgiftsfri, oavsett om behandlingen sker å den för barntandvård eller vuxentandvård avsedda tiden.

I fråga om statsbidragen till folktandvården har de sakkunniga föreslagit, att driftbidragen — som f. n. utgår till landstingen med 16 kronor per behandlat barn och till städerna utanför landsting med 8 kronor per behandlat barn — såvitt avser städerna skall höjas till 10 kronor per behandlat barn. Vidare har de sakkunniga föreslagit, att de särskilda utrustningsbidragen till landstingen med hänsyn till den ringa ekonomiska betydelsen skall slopas. Emellertid har jag den 13 maj 1960 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyn-

digande tillkallat sakkunniga för att verkställa en översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område jämte därmed sammanhängande spörsmål. Frågan om en avlösning av statsbidragen till folktandvården kommer att upptagas till behandling i hithörande sammanhang. På grund härav anser jag, att någon ändring av utgående statsbidrag icke nu bör genomföras.

I syfte att åstadkomma administrativa förenklingar av folktandvården har de sakkunniga förordat vissa organisatoriska ändringar. Till dessa förslag, mot vilka jag icke har något att erinra, liksom till de ytterligare jämkningar som kan befinnas lämpliga torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning.

De sakkunniga har slutligen framlagt förslag till organisation av den bettortopediska verksamheten, ändrade behörighetsregler för lasarettstandläkare samt tillsättning av vissa tjänster. Dessa frågor har emellertid delvis samband med de överväganden som kommer att göras av odontologiska förhandlingssakkunniga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med behandlingen av förhandlingssakkunnigas förslag taga ställning till hithörande spörsmål.

Vad angår beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran mot medicinalstyrelsens förslag, vilket vid oförändrade bidragsgrunder innebär en ökning med 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig i det föregående förordade ändrade grunderna för organisationen av folktandvården och för utdelning av stipendier till blivande distriktstandläkare m. fl.;

b) till *Bidrag till driften av folktandvården* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

[119] 114. Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	165 800
1960/61 (statsliggaren s. 1149)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget måtte utgå med 300 000 kronor.

Motiv

Ett belopp av 104 238 kronor står till disposition för nya och inneliggande ansökningar. Sådana ansökningar har hittills inkommit till ett belopp av 70 700 kronor.

För bidrag till den 1 juli 1960 i bruk tagna polikliniker har beräknats 361 400 kronor. Härutöver beräknas bidrag för 51 polikliniker, vilka är planerade att tagas i bruk intill den 30 juni 1962, uppgå till 187 300 kronor.

Statsbidrag kan sålunda komma att erfordras till ett belopp av cirka

(70 700 + 361 400 + 187 300 — 104 238) 515 000 kronor under nästa budgetår.

Utgifterna under de fem sistförflutna budgetåren har uppgått till i genomsnitt per år 176 500 kronor. Med hänsyn till eftersläpningen av statsbidragsrekvisitioner och till alltså rådande tandläkarbrist, vilken kräver viss återhållsamhet med inrättandet av nya tandpolikliniker, torde anslaget kunna bestämmas till 300 000 kronor.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört under nästföregående punkt föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[120] 115. Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	46 000	39 641
1960/61 (statsliggaren s. 1149)	46 000	
1961/62 (förslag)	46 000	

Yrkande

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm (skr. 2/11 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Genom beslut den 15 september 1960 medgav Kungl. Maj:t, att den för budgetåret 1960/61 planerade kursen finge inställas och uppdrog åt kursnämnden att skyndsamt överarbeta gällande kursplan och inkomma med därav föranledda förslag.

I synnerhet som kursen inställdes under sommaren 1960 förväntar lärarkollegiet, att ett minst lika stort antal utländska tandläkare, som årligen brukar uttagas till kursen, kommer att hänvisas att genomgå sådan kurs under nästa år. Kollegiet föreslår sålunda, att en dylik kurs får anordnas även under budgetåret 1961/62. Kollegiet delar kursnämndens uppfattning, att kursen bör för framtiden alternera mellan tandläkarhögskolorna. Därest ytterligare utredning ger vid handen att en överflyttning av kursen till malmöhögskolan redan från och med nästa år är lämplig och möjlig, vill kollegiet återkomma i denna fråga i god tid före kursens början. Kursnämnden torde vid den tiden ha verkställt överarbetningen av kursplanen.

Yttrande

Medicinalstyrelsen erinrar om att styrelsen i utlåtande över kursnämndens framställning om inställande av den under sommaren 1960 planerade utbildningskursen framhållit, att vissa anmärkningar framställts till styrelsen mot hittills anordnade utbildningskurser. I samband härmed har från huvudmannahåll ifrågasatts, huruvida kursen över huvud taget hade någon uppgift att fylla. Styrelsen hyser dock den uppfattningen — grundad på inkomna rapporter från tandvårdsinspektörer — att ett visst behov av en dylik kurs alltjämt föreligger. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker därför lärarkollegiets framställning och förutsätter härvid, att överarbetningen av kursplanen kommer att ge till resultat ett förslag till plan, som bättre än den hittillsvarande motsvarar nu aktuellt utbildningsbehov.

Departementschefen

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t medgivit, att den för innevarande budgetår planerade utbildningskursen får inställas. Samtidigt har Kungl. Maj:t uppdragit åt kursnämnden att överarbeta gällande kursplan. Med hänsyn till föreliggande behov att hänvisa utländska tandläkare till sådan utbildning tillstyrker jag, att en utbildningskurs anordnas under nästa budgetår. Om så befinnes lämpligt och möjligt torde kursen, såsom lärarkollegiet ifrågasatt, kunna få förläggas till tandläkarhögskolan i Malmö. Kostnaderna för kursen beräknar jag till oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[121] 116. Understödjande av dispensärverksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 642 364
1960/61 (statsliggaren s. 1144)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 700 000	

Yrkande

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 1 650 000 kronor.

II. *Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå* (skr. 26/8 1960) hemställer, att det årliga statsbidraget till byråns dispensärverksamhet icke längre maximeras samt att bidraget per undersökt student höjes till 5 kronor.

Motiv

I. Fr. o. m. den 1 juli 1960 bestrides från förevarande anslag jämväl kostnaderna för behandling av vissa lupuspatienter från landsorten. Den

verkliga nettokostnaden under budgetåret 1959/60 för dispensärverksamheten uppgår till cirka 1 536 137 kronor.

De statsbidrag, som är anknutna till vissa löneklasser, bör uppräknas i anslutning till de beslutade höjningarna av statstjänstemännens löner. Läkarna vid de fristående centraldispensärerna har fr. o. m. den 1 januari 1960 uppflyttats från A 23 till A 25. Enligt träffad överenskommelse torde dispensärsköterskorna uppflyttas från A 11 till A 12. Under förutsättning att statsbidragsbestämmelserna ändras i överensstämmelse härmed kan den sammanlagda ökningen av medelsbehovet uppskattas till cirka 150 000 kronor, varav cirka 25 000 kronor med anledning av dispensärsköterskornas uppflyttning.

Enligt medicinalstyrelsens rekommendation slopas där så prövas lämpligt, de särskilda distriktsdispensärmottagningarna och hänvisas dispensärsklientelet i stället till vederbörande tjänsteläkares ordinarie mottagning, under förutsättning, att statsbidrag för det på sådant sätt organiserade distriktsdispensärväsendet icke rekvireras. Ifrågavarande omorganisation har numera helt eller delvis genomförts inom ett flertal landstingskommuner. En viss ytterligare reducering av antalet distriktsdispensärmottagningar är sannolik. Det är dock icke möjligt att beräkna den minskning av anslagsbehovet, som kan föranledas härav.

Å anslaget till behandling av vissa lupuspatienter från landsorten uppgår den verkliga nettokostnaden under budgetåret 1959/60 till 3 385 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet kan således för budgetåret 1961/62 beräknas till (1 536 137 + 150 000 + 3 385) 1 689 522 kronor. Då detta torde kunna något reduceras med hänsyn till ytterligare besparingar till följd av ovan berörda omorganisation av dispensärverksamheten föreslås att anslaget uppföres med 1 650 000 kronor.

II. Statsbidrag utgår från förevarande anslag till av studentkårerna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg organiserad dispensärverksamhet med 3 kronor för varje undersökt medlem av nämnda kårer eller av musikhögskolans elevkår, dock högst med 5 000 kronor för år till envar av dispensärerna i Uppsala, Lund och Göteborg samt 12 000 kronor för år till dispensären i Stockholm.

Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå anför.

Antalet undersökta studenter utgjorde vid hälsovårdsbyråns tillkomst år 1934 cirka 700 per år. År 1953, då den nuvarande maximigränsen för statsbidrag fastställdes, undersöktes cirka 5 000 studenter. Antalet fortsatte därefter kontinuerligt att stiga för att under de allra senaste åren ökas språngvis, bl. a. på grund av att tuberkulosundersökning vid de flesta högskolor gjorts obligatorisk både vid inskrivningen och några gånger under studietiden. Under år 1959 utfördes 8 559 undersökningar på 8 248 studenter, d. v. s. 60 procent av det totala studentantalet, 14 189.

Under byråns 25-åriga verksamhet har 372 nya fall av pågående tuberkulos upptäckts. De högsta årssiffrorna, 30 fall, noterades i slutet av 1930-

talet. Under det följande decenniet påträffades i medeltal 15 nya fall per år, och sedan 1953 har siffran legat under 10. 1959 diagnostiserades blott ett nytt fall, men i år har redan fem nya tuberkulosfall registrerats.

Förutom dessa nya fall av lungtuberkulos kontrolleras många studenter med tidigare känd lungsjukdom. För 10 år sedan var antalet sådana patienter cirka 100, men under de senaste åren har denna siffra sjunkit till ett 30-tal. Ytterligare något tiotal fall kontrolleras på Stockholms stads central-dispensär eller av privatläkare.

Den moderna kemobehandlingen av tuberkulos har medfört, att sanatorievården förkortats och att patienterna snabbare kan återtaga arbetet, även med pågående terapi. Detta gäller speciellt beträffande färska lungförändringar med liten utbredning. Det är därför av stor betydelse, att sjukdomen upptäcks på ett tidigt stadium, vilket endast kan ske genom regelbundna skärmbildsundersökningar. Varje student bör genomgå årlig skärmbildsfotografering. Detta kan dock icke ske med nuvarande resurser.

Kostnaderna för dispensärverksamheten uppgick 1959 till drygt 50 000 kronor eller per undersökt student 6: 30 (motsvarande siffra tjugo år tidigare var 8 kronor). Generösa bidrag från Nationalföreningen mot tuberkulos och andra folksjukdomar och Föreningen första majblomman har gjort det möjligt för byrån att bedriva verksamheten utan kostnad för patienterna. Från år 1937 har staten bidragit med 3 kronor per undersökt student. Då det totala bidraget hela tiden varit maximerat, har statsbidraget per undersökt individ alltid varit lägre än 3 kronor. F. n. utgår 12 000 kronor eller 1: 40 per undersökt individ (motsvarande siffror för tjugo år sedan var 4 000 och 1: 60 per undersökt student).

Om hälsovårdsbyrån i fortsättningen skall kunna effektivt bedriva tuberkulosundersökningar och samtidigt på annat sätt verka för en förbättring av studenternas hälsa, är ett utvidgat ekonomiskt stöd från staten ett oeftergivligt villkor.

I yttrande över hälsovårdsbyråns framställning framhåller *medicinalstyrelsen* bl. a. att med hänsyn till verksamhetens betydelse synes icke blott för ifrågavarande hälsovårdsbyrå i Stockholm utan även för motsvarande organisationer i Uppsala, Lund och Göteborg en höjning av det förhållandevis ringa statsbidragsbeloppet för varje utförd undersökning — resp. 1 krona 63 öre, 1 krona 36 öre och 2 kronor 25 öre — böra komma till stånd. Det är härvid önskvärt med sådan ändring av gällande bestämmelser, att det per undersökning medgivna statsbidragsbeloppet framdeles icke kommer att minskas till sitt i verkligheten utgående belopp genom att antalet undersökningar stiger, vilket torde komma att bli fallet på grund av den väntade ökningen av antalet studenter. Hittills gällande övre gräns för statsbidragets totalbelopp bör därför slopas. Då under år 1959 sammanlagt 17 215 studenter undersökts skulle i sådant fall statsbidrag utgå med tillhoppa 51 645 kronor, fördelade med 24 744 kronor på Stockholms, 9 216 kronor på Uppsalas, 11 016 kronor på Lunds och 6 669 kronor på Göteborgs studenter.

Vad vidare angår beloppets storlek — 3 kronor för varje undersökt student — har detta varit oförändrat sedan bidraget infördes och avvägdes

då med utgångspunkt från att staten skulle bidra med ungefär halva kostnaden. Då kostnaden för verksamheten i Stockholm år 1959 var 6 kronor 30 öre per undersökt student, anser sig medicinalstyrelsen icke böra tillstyrka bifall i denna del.

Medicinalstyrelsen föreslår sålunda att — med bibehållande av ett statsbidrag av 3 kronor för varje undersökt medlem — begränsningen till visst maximibelopp av statsbidraget för ifrågavarande verksamhet i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg slopas.

Någon uppräknings av det av medicinalstyrelsen till 1 650 000 kronor beräknade anslaget för budgetåret 1961/62 behöver icke göras.

Departementschefen

Vissa läkares och dispensärsköterskors lönegradsplacering har höjts. Statsbidragsbestämmelserna bör anpassas härefter. I överensstämmelse med vad jag föreslagit under anslagspunkten Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m. bör minimilönsbestämmelserna slopas.

Med hänsyn till att såväl antalet studenter som antalet utförda dispenserundersökningar kraftigt ökat vid studentkårerna i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Lund anser jag i likhet med medicinalstyrelsen att det statliga bidraget till ifrågavarande dispenserverksamhet bör höjas. För att förenkla administrationen av statsbidragen förordar jag emellertid, att dessa får utgå med bestämda belopp till varje studentkår, varvid nuvarande bestämmelser om visst bidrag per undersökt student bör slopas. Jag föreslår, att bidragen bestämmas till för Stockholm 25 000 kronor, för Lund och Uppsala vardera 10 000 kronor samt för Göteborg 7 000 kronor. Sammanlagt skulle bidragen alltså uppgå till 52 000 kronor, vilket innebär en ökning med 25 000 kronor.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppräknas med 200 000 kronor till 1 700 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till dispenserverksamhet för tuberkulosens bekämpande, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Understödjande av dispenserverksamhet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kronor.

[122] 117. Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	635 000	931 716
1959/60	530 000	63 447
1960/61 (statsliggaren s. 1145)	560 000	
1961/62 (förslag)	525 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 525 000 kronor.

Motiv

Den låga belastningen på anslaget under budgetåret 1959/60 beror på att från tidigare år eftersläpande bidrag från huvudmännens sida inbetalats under förstnämnda budgetår.

Under nästkommande budgetår planeras förnyade skärmbildsundersökningar i Skaraborgs, Jämtlands, Göteborgs och Bohus län samt eventuellt även i Örebro län. Förstagångsundersökningar komma att påbörjas i Malmöhus län samt eventuellt även i Kristianstads län. Vidare tillkommer undersökningar å de statliga mentalsjukhusen. Det skisserade programmet innebär full sysselsättning för de i verksamheten tjänstgörande 13 patrullerna.

Varje patrull, som utför skärmbildsundersökningar, består av en röntgentekniker i lönegrad 10 samt antingen en röntgensköterska i lönegrad 9 (vid 3 patruller) eller ett skärmbildsbiträde i lönegrad 7 (vid 10 patruller). Kostnaderna för avlöning av nämnda personal beräknas till $(13 \times 15\,264 + 3 \times 14\,388 + 10 \times 12\,924)$ 370 836 kronor, varvid lönebeloppen för röntgenteknikerna beräknats enligt 13, för sköterskorna enligt 12 och för skärmbildsbiträdena enligt 10 löneklassen av ortsgrupp 3.

För extra läkare och extra biträden vid centraldispensärerna beräknas 129 000 kronor eller lika mycket som under tidigare budgetår.

Kostnaderna för reseersättningar torde med hänsyn till föregående budgetårs kostnader — 222 729 kronor — uppskattas till 225 000 kronor.

För sjukvård beräknas 1 500 kronor.

För röntgenrör, film, framkallning, bilarnas drift m. m. torde — efter cirka 60 öre per undersökning och cirka 550 000 undersökningar — beräknas 330 000 kronor.

Kostnaderna för de planerade skärmbildsundersökningarna skulle sålunda uppgå till $(370\,836 + 129\,000 + 225\,000 + 1\,500 + 330\,000)$ 1 056 336 kronor eller avrundat 1 050 000 kronor. Av detta belopp kommer cirka hälften att ersättas av huvudmännen för vederbörande sjukvårdsområden. Anslaget skulle för budgetåret 1961/62 således begränsas till 525 000 kronor.

Departementschefen

Såsom framgår av medicinalstyrelsens redogörelse planeras allmänna skärmbildsundersökningar under nästa budgetår äga rum i Skaraborgs, Malmöhus, Kristianstads, Örebro, Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län. För dessa undersökningar samt för undersökningar av patienter vid mentalsjukhusen och av värnpliktiga räknar jag med 13 eller oförändrat antal skärmbildspatruller.

Även för nästa budgetår torde under förevarande anslag böra beräknas

ett belopp av 2 000 kronor för resor för granskningsläkarna. I övrigt har jag ingen erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en minskning med 35 000 kronor. Från huvudmännen inflytande bidrag torde liksom hittills böra redovisas under anslaget i form av särskilda uppbördsmedel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[123] 118. *Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbilds-central*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	517 684
1960/61 (statsliggaren s. 1146)	519 000	
1961/62 (förslag)	580 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget höjes med 62 500 kronor.

		Ökning
A. Avlöningar		
1. <i>Lönereglering:</i>		
1 röntgentekniker Ae 13 i st. f. Ae 12	1 014	
2. <i>Omräkning:</i>		
Löneklassuppflyttningar	8 615	
Rörligt tillägg	50 871	60 500
B. Omkostnader		
Reseersättningar	2 000	2 000
		62 500

Motiv

Den sjunkande tbc-morbiditeten har avspeglats i en minskning av antalet tuberkulosfall, som upptäckts vid allmänna skärmbildsundersökningar. Utbytet av sådana undersökningar är dock ännu icke obetydligt. Vid en fullständig genomgång av materialet från två s. k. länsundersökningar med sju års intervall i Södermanland har det visat sig att även den andra länsundersökningen givit gott utbyte i fråga om antalet nyupptäckta tuberkulosfall. I Stockholm och Östergötland synes utbytet visserligen vara lägre än vid där tidigare genomförda undersökningar, men man finner ännu cirka 1 nytt tuberkulosfall på 1 000 undersökta.

Vid massundersökningar avslöjas även andra sjukdomar än tuberkulos och hjärtsjukdomar, speciellt är möjligheten till tidig cancerdiagnos beaktansvärd. Tills vidare föreligger ingen undersökning med fullständig klinisk värdering av på detta sätt upptäckta sjukdomsfall, men mycket talar för att man här kan nå goda resultat med apparatur som ger först-

klassiga såväl frontal- som sidobilder. Ett aktuellt skärmbildsarkiv har betydelse ur praktisk diagnostisk synpunkt. Det är karakteristiskt, att upptäckta sjukdomsfall i största utsträckning tillhör högre åldersgrupper. Detta gäller med säkerhet tuberkulosfall, men måste även gälla t. ex. cancerfallen.

A 1. Röntgenteknikern verkställer reparationer och annan översyn av röntgenapparaterna, den övriga tekniska utrustningen och skärmbildsbilarna. Dessa arbetsuppgifter är väl att jämföra med de uppgifter, som ansetts böra konstituera en förste instrumentmakartjänst i lönegrad A 13, nämligen handhavande av mera invecklad apparatur i större omfattning. Utförande av reparationer och service å den komplicerade röntgenapparaturen kräver stor kompetens och skicklighet. Det är därför synnerligen väl motiverat att röntgenteknikern uppflyttas till Ae 13.

B. Då skärmbildscentralen i slutet av budgetåret 1959/60 inflyttat i nya lokaler i Sundbyberg kan kostnaderna för bränsle, lyse och vatten ännu ej erfarenhetsmässigt beräknas. Eventuellt kommer en viss minskning av belastningen å denna post att inträffa. En successiv förnyelse av beståndet av kontorsmaskiner och inventarier är nödvändig. Genom att kostnaderna för städning beräknas minska något, räknar styrelsen med att vid oförändrat anslag till övriga expenser kunna fylla de mest oundgängliga behoven.

Å anslaget till allmän skärmbildsundersökning: lokala undersökningar har under de senaste budgetåren varit uppförd en anslagspost till reseersättningar åt granskningsläkarna vid centralen för informationsresor m. m. Styrelsen hemställer att nämnda anslagspost i stället anvisas under förevarande anslag. Anslagsposten skulle i så fall tagas i anspråk för de resor, som skärmbildscentralens befattningshavare företager för förhandlingar med huvudmän för sjukvårdsområden m. m. och för vilka kostnaderna ej lämpligen kan eller bör till någon del drabba annan än statsverket.

Departementschefen

Förslaget om uppflyttning av en tjänst som röntgentekniker från Ae 12 till Ae 13 kan jag icke biträda.

För löneklassuppflyttningar och rörligt tillägg beräknar jag en ökad medelsanvisning med omkring 61 000 kronor.

Medel för granskningsläkarnas resor torde — såsom jag anfört under nästföregående punkt — liksom f. n. böra beräknas under anslaget till allmän skärmbildsundersökning: lokala undersökningar.

På grund av det anförda bör anslaget alltså uppräknas med 61 000 kronor. Anslaget bör således upptagas till (519 000 + 61 000) 580 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande stat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för medicinalstyrelsens skärmbildscentral, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	421 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	121 000
3. Kompensation för höjda folkpensions- avgifter, <i>förslagsvis</i>	8 000 550 000

Omkostnader

Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	30 000
	Summa kronor 580 000;

b) till *Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kronor.

[124] 119. **Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten.** För detta ändamål har för budgetåret 1960/61 anvisats ett reservationsanslag av 75 000 kronor (statsliggaren s. 1147).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med 214 000 kronor.

Motiv

Chefläkaren för skärmbildscentralen har hemställt att för anskaffning av en torkapparat anvisas cirka 15 000 kronor, för förstärkning av patienthytternas strålskydd cirka 50 000 kronor, för förbättrad kortmärkning cirka 10 000 kronor, för utbyte av sekundärbländare cirka 10 000 kronor, för utbyte av 1 buss och 2 lastbilar cirka 120 000 kronor samt för anskaffning av diverse utrustning cirka 9 000 kronor, sammanlagt omkring 214 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har för sin del intet att erinra mot de föreslagna nyanskaffningarna och vill särskilt framhålla nödvändigheten av inköp av en ny skärmbildsbuss. Det är absolut nödvändigt, att centralen disponerar över två bussar för att bl. a. undersökningar av militär personal vid nyinryckningar m. m. skall kunna programenligt genomföras. Vid de flesta av dessa undersökningar samt ofta även vid övriga undersökningar kan nämligen lämpliga lokaler ej ställas till förfogande, varför undersökningarna måste företas i bussen. Den buss, som skulle utbytas är nu 14 år

gammal. Om medel nu icke ställes till förfogande för inköp av ny buss, blir det nödvändigt att utföra kostsamma reparationsarbeten å den gamla. Det torde vara dålig ekonomi att lägga ned tusentals kronor i reparationskostnader på ett fordon, som ändå måste kasseras inom de allra närmaste åren.

Det är även angeläget att utbyte sker av två lastbilar av 1951 års modell. Genom att moderniseringen av bilparken hos skärmbildscentralen ej skett kontinuerligt, finnes fortfarande flera bilar av äldre modell. Den hårda tjänst, som bilarna får göra på grund av verksamhetens art, medför stor förslitning av materielen.

Departementschefen

Såsom framgår av medicinalstyrelsens skrivelse är det nödvändigt att medel anvisas för utbyte av en av skärmbildscentralens bussar, som nu är fjorton år gammal. För detta ändamål samt för fortsatt upprustning av skärmbildsmaterielen i övrigt förordar jag en medelsanvisning av 150 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[125] 120. Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 000 000	1 121 346
1960/61 (statsliggaren s. 1151)	1 100 000	
1961/62 (förslag)	1 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas till 1 500 000 kronor.

Motiv

Antalet nyanmälda fall av könssjukdomar i smittsamt skede uppgick i hela riket år 1957 till 12 851, år 1958 till 13 081, år 1959 till 15 566 samt första halvåret 1960 till 8 412.

Frekvensen av könssjukdomar har alltså under de senaste åren visat en påtaglig ökning. Under det att den allvarliga sjukdomen syfilis ej visar någon påfallande uppgång företer gonorréfrekvensen en fortgående stegring. Erfarenheterna från Sverige och andra länder sammanfaller i detta hänseende. Bekämpandet av de veneriska sjukdomarna är sålunda alltså en angelägenhet av stor vikt.

1. För åtgärder i allmänhet mot könssjukdomar har under budgetåret 1959/60 utgivits 617 256 kronor. Beloppet avser bidrag till bl. a. arvoden till poliklinikläkare och sundhetsinspektörer ävensom ersättning till övriga läkare samt för läkemedel.

Arvodet till den biträdande sundhetsinspektören i Stockholms län bör höjas till 3 200 kronor.

Som bidrag till kostnader för kontorsgöromål har sundhetsinspektören i Stockholms län erhållit 75 kronor i månaden av förste provinsialläkaren i länet från dennes expensmedel. I och med den fortgående avsevärda ökningen av befolkningen i satellitstäderna runt Stockholm har sundhetsinspektörsgöromålen ökat. Sålunda har antalet handlagda anmälningar ökat från 993 år 1958 till 1 095 år 1959. Förste provinsialläkaren har angivit behov föreligga av ett kontorsbiträde på halvtid. Medicinalstyrelsen finner det skäligt att bidrag får utgå till kostnader för kontorshjälp med 300 kronor per månad eller 3 600 kronor per år. För budgetåret 1961/62 skulle således för nämnda verksamhet erfordras (5 400 + 3 200 + 3 600) 12 200 kronor.

Den ersättning till tjänsteläkare för undersökning eller behandling enligt lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, som skall betalas av statsmedel, utgår enligt i 1 § kungörelsen den 19 maj 1933 (nr 239) angivna grunder. En särskild föreskrift finns om att från slutsumman av de ersättningsbelopp, som skall upptagas i läkarens månadsräkning, skall å den del av slutsumman, som överstiger 250 kronor, avdragas 30 procent. F. n. når endast mycket få tjänsteläkare över denna gräns. När rabatteringen på sin tid infördes, var fortlöpande dagliga behandlingar vanliga och det förekom ej sällan, att patienter behandlades två gånger dagligen. Denna dåtida behandlingsteknik medförde, att räkningarna, även vid förhållandevis få sjukdomsfall, nådde betydande belopp. En rabattering ansågs då nödvändig för att nedbringa statsverkets kostnader och för att förhindra en icke önskvärd överbehandling. Sedan dess har emellertid nya behandlingsmetoder införts, som medfört ett avsevärt minskat behov av läkarbesök per fall. Någon förekomst av överbehandling har icke kunnat iakttagas och risken härför torde få anses ha bortfallit. Kontrollarbetet har härmed blivit onödigt för såväl den räkningsutställande läkaren som kontrollmyndigheten. Det är då mest rationellt att maximeringsbestämmelsen slopas, i all synnerhet som detta icke torde medföra någon merutgift av betydelse.

För den allmänna delen av anslaget beräknas oförändrat 700 000 kronor.

2. Ersättning till av styrelsen godkända laboratorier för bakteriologiska undersökningar av prov för att genom odling påvisa gonokocker har för budgetåret 1959/60 uppgått till 332 142 kronor, motsvarande cirka 110 000 prov. Därjämte utfördes cirka 54 000 prov vid statens bakteriologiska laboratorium. En inom medicinalstyrelsen gjord överslagsberäkning rörande

den allmänna kostnadsutvecklingen på området under tiden juli 1954—juli 1960 har visat att kostnadsstegringen för dessa prov varit betydande och med säkerhet icke understigit 25 procent. Styrelsen föreslår därför att de i 3 § tredje stycket nämnda kungörelse angivna ersättningsbeloppen för gonokockodlingsprov höjas till 7 kronor 50 öre, dock att om antalet prov per år överstiger 1 000, ersättning för sådan undersökning skall utgöra 5 kronor för varje överskjutande prov t. o. m. 10 000 samt 3 kronor för varje prov utöver 10 000. Vid bifall härtill uppskattas medelsbehovet för nämnda prov till cirka 420 000 kronor.

En viss ökning av gonokockernas resistens mot penicillin har iakttagits under de senaste åren. Vid en konferens mellan de på området verksamma undersökningslaboratorierna har föreslagits, att gonokockernas penicillinkänslighet borde snarast utredas i samverkan mellan laboratorierna och resultaten sammanställas för publicering. De skilda laboratoriernas chefer har förklarat sig villiga att medverka härtill under förutsättning att resistensbestämningarna ersätts med 10 kronor per prov. Antalet sådana resistensundersökningar kan beräknas till 15 000. Med hänsyn till att ett stort antal av dessa undersökningar kan beräknas bli verkställda å statens bakteriologiska laboratorium torde medelsbehovet för ändamålet kunna beräknas till $(10 \times 10\,000)$ 100 000 kronor.

Kostnaderna för Wassermannprov uppgick under föregående budgetår till 116 300 kronor, motsvarande omkring 30 000 prov. Dessutom har under budgetåret vid statens bakteriologiska laboratorium utförts cirka 28 000 undersökningar. För att efter inkomstutvecklingen anpassa även ersättningarna för Wassermannprov, däri inbegripet sådana som utföres vid läkarundersökning av sjöfolk, föreslås det i 3 § tredje stycket ovannämnda kungörelse angivna ersättningsbeloppet jämkat till 5 kronor, varvid för hithörande ersättningar ett belopp av 150 000 kronor skulle vara tillfyllest.

För undersökningar med s. k. TPI-test beräknas högst 75 000 kronor.

För förenämnda odlingar och undersökningsprov beräknas alltså sammanlagt $(420\,000 + 100\,000 + 150\,000 + 75\,000)$ avrundat 750 000 kronor.

3. Nettoutgifterna för 8 kuratorer, varav 4 i Stockholm, 2 i Göteborg och 1 i vardera Malmö och Norrköping, utgjorde för budgetåret 1959/60 50 370 kronor. Från Uppsala och Borås har behov anmälts av en heltids- resp. halvtidsanställd kurator för att med deras bistånd nå det ungdomsklientel, som svarar för de i nämnda städer avsevärda ökningarna i frekvensen av könssjukdomar. Kuratorernas verksamhet är oundgänglig för modern rationellt bedriven könssjukvård och blir särskilt angelägen i sådana situationer som de i Borås och Uppsala. Styrelsen förordar därför bidrag till anställande i Uppsala av en kurator å heltid med 6 210 kronor samt i Borås en sådan å halvtid med 3 105 kronor, därest för dessa bidrag tillämpas nu gällande normer. Med hänsyn till bl. a. årets löneregleringar är det motiverat att höja statsbidraget till kuratorernas arvoden, som sedan budgetåret

1953/54 utgått med oförändrat belopp, med förslagsvis 10 procent till avrundat 68 000 kronor.

4. Statsbidraget till avlönande av den läkare, som har inseende över mottagningarna i Göteborg, beräknas oförändrat till 1 200 kronor.

5. För fortsatt upplysningsverksamhet beräknas oförändrat 10 000 kronor.

Medelsbehovet beräknas sålunda till (700 000 + 750 000 + 68 000 + 1 200 + 10 000) 1 529 200 kronor eller i runt tal 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Antalet nyanmälda fall av könssjukdomar har den senaste tiden ökat oroväckande. I synnerhet synes gonorréfrekvensen visa betydande stegring. Då det är angeläget att söka minska sjukdomsfrekvensen, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag om en undersökning angående gonokockernas penicillinkänslighet. Ersättningen för utförande av dessa resistensbestämningar beräknar jag till 8 kronor per prov. Med denna utgångspunkt kan kostnaderna för undersökningen uppskattas till cirka 80 000 kronor.

I enlighet med bestämmelserna angående ersättning av statsmedel för läkarundersökningar m. m. enligt lagen angående åtgärder mot utbredande av könssjukdomar utgår ersättning till tjänsteläkare för undersökning och behandling enligt vissa grunder, varvid särskilda maximeringsregler gäller. I syfte att minska kontrollarbetet både för läkaren och medicinalstyrelsen förordar jag, att maximeringsbestämmelserna slopas. Någon kostnadsökning av betydelse torde icke uppkomma.

Däremot anser jag mig icke kunna biträda förslagen om höjd ersättning för undersökningar för att påvisa gonokocker eller för utförande av s. k. Wassermanprov. Icke heller kan jag tillstyrka, att medel anvisas för höjning av arvudet till biträdande sundhetsinspektören i Stockholms län eller för avlöning av skrivhjälp åt sundhetsinspektören i samma län, för höjning av bidragen till lönerna för nuvarande 8 heltidsanställda kuratorer i vissa städer eller för anställande av ytterligare kuratorer.

Med utgångspunkt från det anförda uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 1 400 000 kronor, vilket innebär en ökning med 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[126] 121. Skyddsympning mot difteri

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	120 000	118 884
1960/61 (statsliggaren s. 1152)	120 000	
1961/62 (förslag)	120 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Frivillig skyddsympning mot difteri har även under år 1959 visat ökad frekvens. Antalet ympningar uppgick år 1956 till 102 000, 1957 till 106 000, 1958 till 110 000 och 1959 till 116 000. Schickprov har ej utförts sedan år 1954.

Ehuru difterin under det senaste decenniet visat mycket låga frekvenssiffror och endast ett fåtal bacillbärare måste man allttjämt räkna med att den åter snabbt kan gripa omkring sig. Den immunitet som tidigare åstadkoms av den »naturliga infektionen» inom befolkningen är nämligen numera så ringa att en skyddsympning måste träda i stället.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår i enlighet med medicinalstyrelsens förslag kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot difteri* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[127] 122. Skyddsympning mot polio

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 300 000	1 490 967
1960/61 (statsliggaren s. 1152)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	4 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 och 20/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 2 800 000, alternativt 1 800 000 kronor.

Poliovaccineringarna omfattade 1957—1959 ca 2,1 miljoner av befolkningen. Redovisning för de under våren 1960 genomförda ympningarna föreligger ännu icke. På grundval av vaccinförbrukningen under våren 1960 — cirka 2 300 liter — kan under denna tidsperiod ytterligare omkring 650 000 personer beräknas ha fått ett grundläggande ympsydd mot polio. Antalet inträffade poliofall har under denna tid varit mycket lågt; 1958 inträffade 154 fall, 1959 25 fall och 1960 7 fall. Anslutningen från vuxna har varit vida lägre än medicinalstyrelsen räknade med när ympningsprogrammet uppgjordes. Inom årsklasserna med födelseår 1921—1942 har blott 410 000 eller hälften av det beräknade antalet ympats, vilket är så mycket mera att beklaga som av de 186 fall av polio som redovisats för tiden 1/4 1958—15/8 1960 inte mindre än 2/3 eller 126 fall gällt personer äldre än 18 år. Detta un-

derstryker att en mera omfattande ympning av de vuxna mot polio är synnerligen angelägen. Med hänsyn till väntad effekt av propaganda för polio-vaccination bland vuxna och då väsentligt ökade vaccinkvantiteter numera står till buds, har styrelsen i sitt program för innevarande budgetår räknat med ett avsevärt större deltagande av vuxna än tidigare.

Medicinalstyrelsen åberopar vidare en av föreståndaren vid statens bakteriologiska laboratorium upprättad promemoria, i vilken framhålles bl .a. följande.

Utomlands — särskilt inom Sovjetunionen — har omfattande ympningar utförts de senaste åren med levande vaccin. Sammanlagt har bortåt 100 miljoner människor vaccinerats utan några säkra tecken på skadeverksningar. Tillfredsställande antikroppssvar har i allmänhet uppnåtts. Skyddseffekten bedömd efter insjukningsfrekvensen bland de vaccinerade kan emellertid ännu knappast bedömas.

Under ledning av professor Sven Gard och i nära samarbete med statens bakteriologiska laboratorium har försök med levande vaccin utförts i mindre skala även i vårt land. Försöken startade vintern 1957/58 och har under de båda därefter följande vintrarna successivt byggts ut. Sammanlagt har omkring 1 000 personer vaccinerats. Några biverkningar har inte iakttagits och antikroppssvaret har varit tillfredsställande.

Det är sannolikt att levande vaccin ger ett mera långvarigt skydd mot polio än nuvarande vaccin, berett på avdödat virus. Då vaccinet intages via munnen i en engångsdos, given t. ex. i ett glas saft, blir administreringskostnaderna ganska små och torde kunna uppskattas till högst 50 öre per barn.

Det bör vidare övervägas att redan instundande vinter organisera en mera omfattande ympning med levande vaccin av alla skolbarn i förslagsvis ett eller två län. Härvid förutsättes att endast barn som erhållit minst 2 doser avdödat vaccin skall omfattas av ympningen med levande vaccin.

Medicinalstyrelsen delar uppfattningen att ympning med levande vaccin bör prövas i större skala. Ett skäl är att levande vaccin torde ge bättre och mera långvarig immunitet än det avdödade vaccinet. Därmed torde man dels erhålla en önskvärd förstärkning av skyddseffekten, dels förenkla det annars besvärliga uppehållandet av immuniteten. Det andra motivet är att levande vaccin i motsats till avdödat ger skydd ej endast mot förlamningar utan också motståndskraft mot polioinfektionen som sådan. I en befolkning, som sålunda i tillräcklig omfattning gjorts infektionsresistent, blir dessutom möjligheten för en spridning av »vilt» virus betydligt reducerad, varigenom insjukningsrisken minskas även för den ovaccinerade delen av befolkningen. Det är därför angeläget, att denna försöksverksamhet snarast kommer till stand.

Erfarenheterna från utländska massvaccinationer kan emellertid inte utan vidare här tillämpas. En stor del av de vuxna i vårt land saknar nämligen naturlig immunitet vilket knappast varit fallet i de områden utomlands där hittills immunisering med levande vaccin genomförts i stor skala. Av säkerhetshänsyn bör därför dylikt vaccin ges endast personer, som redan erhållit ett grundläggande skydd mot polio genom minst två injektioner av av-

dödat vaccin. Med hänsyn till den visserligen ringa men dock förefintliga risken för en spridning av poliovirus från de vaccinerade till omgivningen, bör vidare krävas att samtliga hushållsmedlemmar upp till 50 års ålder skall ha vaccinerats med avdödat vaccin, innan levande vaccin ges till någon medlem av hushållet. Styrelsen understryker, att det levande vaccinet sålunda inte f. n. avses att ersätta utan endast att komplettera det avdödade vaccinet.

Av organisatoriska skäl synes det vara lämpligast att erbjuda levande vaccin åt samtliga skolbarn inom ett givet område, varvid som villkor för deltagande måste ställas kravet på grundimmunisering med avdödat vaccin av alla hushållsmedlemmar födda 1910 eller senare. Det är av flera skäl önskvärt att ett program av detta slag får så stor anslutning som möjligt, vilket i sin tur innebär immunisering av vuxna i en omfattning, som går långt utöver vad som hittills uppnåtts. Det torde knappast vara möjligt att förverkliga en sådan plan utan att dels erbjuda även de vuxna kostnadsfri vaccination, dels bedriva en intensiv propaganda. Dessa omständigheter har varit avgörande i valet mellan ett lokalt begränsat intensivprojekt eller ett hela landet omfattande program avseende någon viss kategori, t. ex. skolornas avgångsklass. Erfarenheten tyder på att en kampanj av det förstnämnda slaget kan göras mera effektiv och den torde också kunna lämna mera värdefulla lärdomar, bland annat rörande organisationen av den framtida verksamheten.

Vad beträffar lämplig region för projektet har valet stått mellan Gotlands och Norrbottens län. Styrelsen har här stannat för Norrbotten främst av den anledningen att detta län befunnits vara det ur storlekssynpunkt lämpligaste. Framhållas bör även att Norrbottens läns landsting visat en påtagligt positiv inställning till poliovaccinationen.

Styrelsen föreslår i anledning av det anförda och efter samråd med statens bakteriologiska laboratorium att en kompletterande immunisering med levande vaccin erbjudes alla år 1944—1953 födda skolbarn — cirka 48 000 — i Norrbottens län. Planen förutsätter vidare att *barnens omgivning* d. v. s. i huvudsak årsklasserna f. 1910—1943 — uppskattningsvis 125 000 personer — skyddas mot polio genom två injektioner.

Programmet för innevarande budgetår skulle sålunda enligt medicinalstyrelsens plan omfatta *dels* tredje injektionen till dem som ympats under budgetåret 1959/60, *dels* ny ympning av cirka 1 400 000 barn och vuxna, *dels* immunisering med levande vaccin av årsklasserna 1944—1953 i Norrbottens län jämte ny ympning med avdödat vaccin av deras omgivning, cirka 125 000 personer.

Med denna uppläggning av ymningsprogrammet skulle ytterligare cirka 1,5 miljoner av landets invånare under innevarande budgetår kunna beredas ympskydd mot polio. Åtgången av injektionsvaccinet beräknas till 3 710 liter. Denna kvantitet täckes väl av statens bakteriologiska labora-

toriums tillverkningskapacitet. Likaledes har laboratoriet möjlighet att tillgodose behovet av levande försvagat poliovirus.

I vad avser de ympningar med avdödat poliovaccin som äger rum inom skolhälsovården och vid den förebyggande mödra- och barnavårdens organ, liksom de ovannämnda injektionsvaccineringarna i Norrbottens län, som bör äga rum såsom massympningar, utgår medicinalstyrelsen från nuvarande organisation och ersättningsgrunder. Enligt dessa utgår till ympare 1 krona per behandling och, då läkare icke själv utför några vaccinationer utan blott utövar inseende över sjuksköterskas eller barnmorskas verksamhet som ympare, när ympning utföres å annan tid än planenligt fastställd mottagning vid den förebyggande mödra- och barnavårdens organ, 10 kronor per ympningsdag. Dessutom ersättes läkare, sjuksköterska eller barnmorska, som erhållit uppdrag att verkställa sådan särskild blodprovstagning som erfordras för att kunna bedöma effekten av ympningen med 3 kronor per blodprov.

Beträffande den föreslagna utvidgade försöksverksamheten med levande poliovirus räknar styrelsen med en ersättning för den utdelande och registrerande funktionären av 2 kronor för varje påbörjat 10-tal immuniseringsdoser samt, i förekommande fall, övervakningsarvode till läkaren med 10 kronor per dag, då ett icke alltför ringa antal behandlats under hans in-seende.

Under angivna förutsättningar skulle under anslaget för skyddsympning mot polio under innevarande budgetår erfordras för ersättning till ympare, ympares resor, vissa andra ersättningar och propaganda sammanlagt 950 000 kronor.

För budgetåret 1961/62 planeras immunisering med levande poliovaccin av omkring 850 000 skolbarn. Ersättningen till den utdelande och registrerande funktionären beräknas med utgångspunkt från 2 kronor för varje påbörjat 10-tal immuniseringsdoser till $(0,20 \times 850\,000)$ 170 000 kronor. För saft och pappbägare beräknas $(70\,000 + 30\,000)$ 100 000 kronor. Kostnaderna för immuniseringen av skolbarn med levande poliovaccin uppskattas till sammanlagt 270 000 kronor.

Vidare föreslås att barnens omgivning skyddas genom ympning med avdödat vaccin. Det totala behovet av ympning av vuxna mot polio med injektionsvaccin kan för närvarande uppskattas till 2,3 miljoner. Dessa vuxnas intresse för vaccineringen avses under innevarande budgetår skola stimuleras genom den föreslagna intensifierade propagandan. Det är f. n. ytterst vanskligt att med någon grad av exakthet fastställa hur stor den totala anslutningen till vaccineringen kan bli. Styrelsen har för sin del ansett möjlighet föreligga att under budgetåret vaccinera 1,2 miljoner. Under alla förhållanden kommer dock ett stort antal ovaccinerade vuxna att finnas kvar till budgetåret 1961/62, sannolikt snarare över än under 1 miljon. Under budgetåret 1961/62 torde det emellertid bli nödvändigt att

ympa en avsevärd del av dessa med injektionsvaccin före den ovanberörda immuniseringen av skolbarn med levande vaccin. Skulle det befinnas påkallat att — i likhet med vad för innevarande budgetår föreslagits i fråga om Norrbottens län — erbjuda de vuxna i övriga delar av landet denna vaccinering med avdödat poliovaccin kostnadsfritt, berör detta sannolikt omkring 1 miljon av befolkningen. I ersättning till ympare skulle i så fall ytterligare erfordras cirka ($2 \times 1\,000\,000$) 2 000 000 kronor.

Vid medgivande härtill torde beloppet till ympares resor ävensom för ersättning till övervakare böra uppräknas till 50 000 kronor samt anslagsbehovet för trycksaker böra beräknas till 20 000 kronor. För kostnader för kärl för blodprovstagning och ersättning till tagare av blodprov ävensom för propaganda räknar styrelsen med 20 000 resp. 80 000 kronor.

Under anslaget skulle för budgetåret 1961/62 sålunda erfordras (2 375 000 + 50 000 + 20 000 + 20 000 + 80 000 + 270 000) 2 815 000 kronor, avrundat 2 800 000 kronor.

Då det gäller den med anledning av försöksimmuniseringen av skolbarn i Norrbottens län med levande poliovaccin förutsatta skyddsympningen av vuxna i barnens omgivning, har medicinalstyrelsen funnit vissa skäl tala för en lika fördelning av kostnaden för ersättning till ympare mellan stat och landsting. Godtages en sådan fördelning, begränsas medelsbehovet för nästa budgetår till (1 375 000 + 50 000 + 20 000 + 20 000 + 80 000 + 270 000) 1 815 000 kronor avrundat 1 800 000 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller slutligen att styrelsen funnit frågan om den tredje vaccindosen för de vuxna, vilken är en förutsättning för att de vuxna skall tillförsäkras samma fullgoda och bestående skydd mot polio som skolbarnen, böra lösas utan något bidrag av statsmedel.

Departementschefen

Vaccineringen mot polio har under åren 1957—1960 omfattat i runt tal 2,75 miljoner personer. Anslutningen bland barnen har varit god och torde uppgå till över 90 procent. Bland de vuxna har anslutningen varit sämre; endast hälften av det beräknade antalet eller omkring 400 000 har begagnat tillfället att erhålla ympskydd.

Sedan vaccineringarna började har antalet poliofall — som under epidemin 1953 och 1954 uppgick till drygt 3 400 fall — minskat högst avsevärt. 1958 inträffade sålunda 158 fall, 1959 25 fall och 1960 endast 9 fall.

Vaccineringarna har hittills skett med s. k. avdödat vaccin. Försök med levande vaccin har emellertid den senaste tiden gjorts i mindre omfattning med tillfredsställande resultat. Medicinalstyrelsen har nu lagt fram förslag om användning av det levande vaccinet i större skala. Motiven härför är att detta vaccin ger ett mera långvarigt skydd än det avdödade samtligt som man får en önskvärd förstärkning av skyddseffekten. Vidare ger det levande vaccinet ej endast skydd mot förlamningar utan också motstånds-

kraft mot polioinfektionen som sådan. I en befolkning som i tillräcklig omfattning gjorts infektionsresistent blir möjligheten till spridning av »vilt» virus betydligt reducerad, varigenom insjukningsrisken minskas även för den ovaccinerade delen av befolkningen. Vaccinering med levande vaccin är slutligen väsentligt mindre kostnadskrävande än med avdödat vaccin.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle vaccinering med levande vaccin påbörjas innevarande budgetår i Norrbottens län, där samtliga skolbarn — cirka 48 000 — skulle vaccineras. Dessförinnan måste barnens närmaste omgivning — uppskattningsvis 125 000 personer i årsklasserna födda 1910—1943 — skyddas genom två injektioner med avdödat vaccin. Inom landet i övrigt planeras nympningar med avdödat vaccin för dels barn födda 1/7 1959—30/6 1960, dels de barn, som inte begagnat sig av tidigare tillfällen till ympning, dels gravida kvinnor, dels ock 1,2 miljoner personer bland övriga vuxna inom årsklasserna födda 1943—1910. Slutligen skall en tredje injektion ges till dem som ympats våren 1960.

För nästa budgetår föreslår medicinalstyrelsen, att samtliga skolbarn i landet — cirka 850 000 — skall vaccineras med levande vaccin. Därjämte föreslås att resterande antal vuxna — cirka 1 miljon — samt en årsklass småbarn och resterande skolbarn nympas med avdödat vaccin. Vidare bör de som ympas våren 1961 erhålla en tredje injektion.

Som redan nämnts har anslutningen bland de vuxna vid de hittills genomförda ympningarna varit otillfredsställande. Jag anser det emellertid ytterst angeläget att samtliga vuxna personer födda 1910 eller senare snarast möjligt erhåller ett grundläggande ympskydd mot polio genom avdödat vaccin. Därigenom skapas också underlag för senare vaccinering med levande vaccin. För att underlätta och förenkla organisationen av massympningar av berörda åldersgrupper bör ympningen i fortsättningen ges avgiftsfritt och staten bör påtaga sig denna kostnad. I enlighet härmed har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att medicinalstyrelsens planerade ympningar med avdödat vaccin skall ske avgiftsfritt redan under innevarande budgetår. Kostnaderna härför beräknas till i runt tal 3,5 miljoner kronor under förevarande anslag. Vaccinkostnaden uppgår till cirka 5,5 miljoner kronor. Vad det levande vaccinet beträffar är jag emellertid inte beredd att nu taga ställning till när vaccinering med detta i större skala bör igångsättas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att när så befinnes lämpligt besluta i vilken omfattning och takt vaccinering med levande vaccin skall ske. Självfallet bör även denna vaccinering vara frivillig.

För nästa budgetår torde ympningarna med avdödat vaccin av vuxna personer födda 1910 eller senare om möjligt bära fullständigt genomföras även som ympningen av övriga kategorier i enlighet med medicinalstyrelsens förslag. Kostnaderna för detta vaccineringsprogram beräknar jag — under förutsättning att inga avgifter uttages — till sammanlagt i runt tal 4 miljoner kronor under förevarande anslag, varav för ersättning till ympare m. fl. cirka 3 800 000 kronor, för ympares resor och ersättning till överva-

kare 50 000 kronor, för ersättning för blodprov m. m. 20 000 kronor samt för trycksaker och propaganda 70 000 kronor. Vaccinkostnaden kan beräknas till i runt tal 5,5 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddssympning mot polio* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

[128] 123. Yrkesmedicinska centralen

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	217 000	207 500
1960/61 (statsliggaren s. 1149)	227 000	
1961/62 (förslag)	254 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 5/7 1960) föreslår, att anslaget höjes med 47 500 kronor.

A. Avlöningar:	Ökning
1. Anställning av kemist- och laboratoriepersonal.....	18 880
2. 1 laboratorieassistent i Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	1 520
3. Omräkning:	
Rörligt tillägg.....	16 600
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	500
B. Omkostnader:	
Materielkostnader m. m.....	10 000
	47 500

Motiv

A 1. Den förstärkning av den utbildade personalen som skett fr. o. m. budgetåret 1959/60 har visat sig otillräcklig för att centralen skall kunna fullgöra sina omfattande undersökningar inom yrkesmedicinen. Tills vidare torde personalbehovet kunna tillgodoses genom att medelstilledningen för anställande av tekniskt utbildad personal ökas från cirka 6 000 till 25 000 kronor.

2. Den nuvarande placeringen är otillfredsställande med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna och till tjänsteinnehavarens utbildning och erfarenhet.

B. Av anvisat belopp, 13 000 kronor, avses för löpande materielkostnader 7 000 kronor. Överläkaren hemställer om ökad medelsanvisning med 2 500 kronor för inköp av ett mikroskop, 7 500 kronor för inköp av en hårdmetallkvarn för malning av industridamm samt 6 000 kronor för inköp av råttor för experimentell biologisk dammprovning i samband med rutinundersökningar.

Direktionen framhåller att det för rutinarbetet å laboratoriet är oundgängligt att ett förslitet mikroskop ersättes med ett nytt. Studier av olika sorters industridamm är numera rutin vid undersökning av misstänkta fall av industridammlungsjukdomar. För att ej vid malning av industri-

dammprov främmande substanser genom nötning vid malningen skall inblandas i provet och påverka resultaten av den efterföljande biologiska prövningen måste malningen ske i kvarn med kvarnhaus av hårdmetall. Någon kvarn med kvarnhaus av tillräckligt hård metall finnes icke tillgänglig vid institution i Stockholm. För att denna ur sjukvårdssynpunkt betydelsefulla rutinundersökningsmetod skall kunna användas i fortsättningen, bör en dylik kvarn anskaffas. Ifrågavarande rutinundersökningsmetod innefattar vidare en experimentell biologisk del, för vilken årligen omkring 1 000 råttor användes. Hittills har medel för inköp av djuren ställts till förfogande av statens medicinska forskningsråd, men sedan metoden numera erhållit en direkt praktisk och sjukvårdande inriktning, torde dessa inköp böra ske direkt över yrkesmedicinska centralens omkostnadsstat.

Departementschefen

För att i större utsträckning möjliggöra anlitan av teknisk expertis tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 6 000 kronor. Däremot kan jag icke biträda förslaget om uppflyttning av ett laboratoriebiträde i högst Ae 9 till laboratorieassistent i Ae 11.

Under anslagsposten till materielkostnader m. m. tillstyrker jag en med 4 000 kronor ökad medelsanvisning.

Den automatiska utgiftstegringen för rörligt tillägg och compensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. föranleder en uppräkningsstatistisk omräkning av anslaget med omkring 17 000 kronor.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med (6 000 + 4 000 + 17 000) 27 000 kronor och alltså upptagas till (227 000 + 27 000) 254 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för yrkesmedicinska centralen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat	
<i>Avlöningar</i>	
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	166 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Compensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 000 208 000

<i>Omkostnader</i>	
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	46 000

Summa kronor 254 000;

- b) till Yrkesmedicinska centralen för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 254 000 kronor.

[129] 124. Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	50 000
1960/61 (statsliggaren s. 1150)	50 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Yrkande

Statens medicinska forskningsråd (skr. 5/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Motiv

Anspråken på rådets medel för yrkesmedicinsk forskning är i starkt stigande. Under budgetåren 1958/59 och 1959/60 uppgick de anmälda anslagsbehoven till 83 533 kronor resp. 136 799 kronor. Samtliga projekt skulle ha varit förtjänta av rådets stöd. Anspråken på anslaget torde komma att stiga ytterligare. En höjning är därför starkt motiverad.

Som rådet anfört tidigare har frågan rörande yrkessjukdomar och yrkeshygien kommit att tilldraga sig allt större intresse. I dagens samhälle med ett högt differentierat näringsliv och en snabb industriell expansion är en intensifiering av forskningen nödvändig för att vi bättre skall kunna förstå yrkessjukdomarnas art och uppkomstsätt och därigenom kunna insätta den behandling och den förebyggande verksamhet som är nödvändig. Denna intensifiering av forskningen kan endast ske genom ökade anslag.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[130] 125. Ambulans- och räddningsflygtjänst

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	511 574
1960/61 (statsliggaren s. 1154)	650 000	
1961/62 (förslag)	680 000	

Yrkande

Luftfartsstyrelsen (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 680 000 kronor.

Motiv

Luftfartsstyrelsen anför.

Styrelsen har för budgetåret 1960/61 med Ostermans Aero AB träffat avtal om utförande av ambulans- och räddningsflygning med av bolaget

disponerade helikoptrar i Stockholms-området under tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961. För denna verksamhet skall bolaget erhålla ersättning med visst pris per flygtimme, beroende på vilken typ av helikopter som användes i varje särskilt fall, samt fast ersättning för hållande av jourtjänst med 30 000 kronor per år. Ersättningsgrunderna överensstämmer med de under budgetåret 1959/60 gällande.

Styrelsen har vidare träffat avtal med AB Lapplandsflyg om utförande av ambulans- och räddningsflygning i Norrbottens och Västerbottens län under tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961. Bolaget, som äger tre helikoptrar och fyra flygplan av konventionell typ, skall för verksamheten i Norrbottens län använda det luftfartyg, som för varje särskilt fall bedömes lämpligast med hänsyn till flygningens art, uppdragets brådskande karaktär och andra sådana omständigheter. Under de s. k. förfallsperioderna — beräkningsmässigt en månad under våren och två månader under hösten — skall dock alltid en helikopter stå till förfogande. I Västerbottens-området skall flygningarna utföras med helikopter; under juli och augusti månader må dock i stället för helikopter ett av bolagets flygplan av konventionell typ insättas. De för budgetåret 1959/60 för Norrbottensområdet gällande ersättningsgrunderna har frångåtts, varigenom viss kostnadsminskning uppnåtts. Ersättning skall sålunda utgå med visst pris per flygtimme, beroende på vilken typ av luftfartyg som användes i varje särskilt fall. Samtidigt har emellertid bolaget tillförsäkrats en minimiersättning härför om 80 000 kronor per år för Norrbottens-området och 35 000 kronor per år för Västerbottens-området. Därutöver skall bolaget erhålla fast ersättning för jourtjänst med 81 500 kronor per år för Norrbotten och 120 400 kronor per år för Västerbotten.

För Jämtlands län har styrelsen för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961 träffat avtal med firma Jämtlands Aero om utförande av ambulans- och räddningsflygning med av firman disponerade flygplan av konventionell typ. Firman erhåller viss ersättning per flygtimme, beroende på vilken typ av flygplan som användes, samt fast ersättning för jourtjänst med 19 800 kronor per år. Ersättningsgrunderna överensstämmer med de under budgetåret 1959/60 gällande.

För landet i övrigt har luftfartsstyrelsen för ovan nämnd tid träffat avtal med Ostermans Aero AB, AB Lapplandsflyg och firma Jämtlands Aero om utförande av ambulans- och räddningsflygning på anfordran av styrelsen mot visst garanterat belopp och/eller visst pris per flygtimme. Styrelsen har även i samarbete med svenska aeroklubben (KSAK) vidtagit åtgärder för att till aeroklubben anslutna flygklubbar skall kunna erhålla tillstånd att utföra s. k. hjälpflyg, innebärande bl. a. deltagande i räddningstjänst. Därjämte har styrelsen med ett antal flygföretag överenskommit om flygtimpris vid sporadiska dylika flygningar samt med chefen för flygvapnet träffat avtal, att flygvapnets centrala flygsäkerhetsledning (Cefyl) för styrelsens räkning i samband med sin dygnet runt pågående jourtjänst mottager beställningar på ambulans- och räddningsflygningar, anskaffar lämpliga flygplan samt planerar flygningarna. I den mån flygvapnets flygplan därvid kan anlitas, belastar kostnaderna icke anslag under elfte huvudtiteln.

Med hänsyn till särskilt förhållandena inom vissa isolerade områden i Norrland och även skärgårdsområdena föreslår luftfartsstyrelsen ånyo, att frågan om användandet av flygambulansorganisationen för läkares sjukbesök även vid icke akuta nödsituationer ånyo upptages till prövning.

För verksamheten i Norrbottens län under budgetåret 1961/62 beräknar luftfartsstyrelsen med ledning av det för innevarande budgetår träffade avtalet samt med ett beräknat uttag av 200 flygtimmar per år 165 000 kronor.

För verksamheten i Västerbottens län beräknas likaledes med ledning av gällande avtal samt ett uttag av 100 flygtimmar per år 160 000 kronor.

För Stockholms-området och landet i övrigt är det synnerligen svårt att beräkna kostnaderna. Styrelsen räknar emellertid erforderligt 210 000 kronor. Beloppet fördelar sig på fast årskostnad för jourtjänst i Stockholm med 30 000 kronor, garanterat belopp för flygtid för landet i övrigt med 75 000 kronor, flygtidsuttag med 97 000 kronor (200 timmar à 485 kronor) samt traktamentsersättningar om 8 000 kronor.

Det för annan flygverksamhet erforderliga beloppet bedömes av styrelsen uppgå till 144 800 kronor. Härav beräknas för Östersundsområdet enligt fortsatt avtal med firma Jämtlands Aero samt med ett beräknat uttag av 100 flygtimmar 44 800 kronor samt för ambulansflygningar med konventionella flygplan 100 000 kronor.

Sammanlagt uppgår medelsbehovet till (165 000 + 160 000 + 210 000 + 144 800) i runt tal 680 000 kronor.

Departementschefen

Luftfartsstyrelsen har för innevarande budgetår träffat avtal med aktiebolaget Lapplandsflyg om utförande av ambulans- och räddningsflygningar i Norrbottens och Västerbottens län. Inom Norrbottens län utföres flygningarna med helikopter eller konventionellt flygplan — det som i varje särskilt fall anses lämpligast. Under vissa tider — de s. k. förfallsperioderna — skall dock alltid helikopter stå till förfogande. Hittills gällande ersättningsgrunder har jämkats varigenom viss kostnadsminskning uppnåtts. Bolaget erhåller sålunda ett visst belopp per flygtimme — varvid en minimiersättning om 80 000 kronor per år garanteras — samt en fast jourersättning med 81 500 kronor per år.

Västerbottens län har erhållit den fasta helikopterstation, varom beslut fattades av 1960 års riksdag. Enligt avtalet med aktiebolaget Lapplandsflyg får dock flygplan av konventionell typ användas under juli och augusti. Bolaget erhåller viss ersättning per flygtimme, dock minst 35 000 kronor per år, samt omkring 120 000 kronor i fast jourersättning.

För Jämtlands län har avtal träffats med firma Jämtlands aero om utförande av ambulans- och räddningsflygningar med konventionella flygplan mot ersättning som överensstämmer med tidigare gällande grunder.

Beträffande Stockholmsområdet och landet i övrigt har luftfartsstyrelsen överenskommit med Ostermans aero aktiebolag samt med förenämnda två flygföretag om utförande av ambulans- och räddningsflygningar. Ersättningen har därvid bestämts i anslutning till i det föregående redovisade grunder. Överenskommelser har också träffats med ett antal andra flygföretag om flygtimpris vid sporadiska dylika flygningar.

Verksamheten torde under nästa budgetår böra bedrivas enligt oförändrade riktlinjer. Luftfartsstyrelsens förnyade framställning om medgivande att använda flygambulansorganisationen för läkares sjukbesök även vid icke akuta sjukdomsfall anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Jag beräknar alltså för verksamheten i Norrbottens och Västerbottens län 165 000 resp. 160 000 kronor, för verksamheten i Stockholmsområdet och landet i övrigt 210 000 kronor samt för annan flygverksamhet omkring 145 000 kronor.

Anslaget bör således upptagas till (165 000 + 160 000 + 210 000 + 145 000) 680 000 kronor, vilket innebär en höjning med 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ambulans- och räddningsflygtjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 680 000 kronor.

[131] 126. Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	53 746
1960/61 (statsliggaren s. 1152)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

II. Med skrivelse den 9 september 1960 har en av *medicinalstyrelsen* särskilt tillkallad *delegation* framlagt förslag rörande inrättande av en statlig reservkårsorganisation av barnmorskor m. m.

Motiv

I. Medel har disponerats under anslaget bl. a. för kurser i behandling av svalg- och andningsförslamningar, för vård av i medicinalstyrelsens respiratorcentral ingående respiratorer och arvode till den läkare, som handhar ledningen av centralen, för ersättning till vissa nordiska expertgrupper samt för ersättningar för vissa skyddsympningar mot smittkoppor utanför den förebyggande barnavårdens ram. Åt styrelsen har vidare uppdragits att tills vidare vid karolinska sjukhuset försöksvis anordna en informationscentral rörande gifter. Slutligen har uppdragits åt styrelsen att organisera en reservkår av sjuksköterskor, i första hand avsedd för undervisningssjukhusens behov. Kostnaderna beräknas bli ringa, då de lokala huvudmän som anlitar reservkåren skall erlägga en dagavgift, avsedd att motsvara statens självkostnad.

Även om det epidemiologiska läget f. n. är gynnsamt, kan situationen hastigt förändras. Kostnaderna för vissa centrala åtgärder, t. ex. utbild-

ningskurser i behandling av polio med svalg- och andningsförslamningar, bör därför även i fortsättningen kunna bestridas från anslaget. I övrigt förutsätter medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t liksom tidigare äger möjlighet att disponera medel från anslaget såväl till sådana överläggningar och utredningar i hälsovårdsfrågor som till särskilda åtgärder till förebyggande och bekämpande av epidemiska sjukdomar, för vilka medel ej finnes i annan ordning tillgängliga.

Verksamheten vid medicinalstyrelsens informationscentral rörande gifter har hittills i huvudsak varit inriktad på att insamla material som grund för ett kartotek, upptagande de vanligast förekommande kemiskt-tekniska preparaten. Trots att sålunda den egentliga informationsverksamheten ännu icke kunnat påbörjas, har giftinformationscentralen under första halvåret 1960 besvarat mellan 400 och 500 förfrågningar. Medicinalstyrelsen har för avsikt att under hösten 1960 närmare informera sjukhus och läkare om centralens arbetsuppgifter, och därefter torde en betydligt utökad verksamhet vara att förvänta. De erfarenheter som vunnits och den personella organisation som f. n. kan skönjas ger klart vid handen, att det för budgetåret 1960/61 beviljade anslaget är otillräckligt. Under första halvåret 1960 har hittills förbrukats cirka 30 000 kronor, som erhållits som gåvomedel från Statens konsumentinstitut, Röda Korset och Sveriges Husmodersförening.

Enbart uppgifter om preparatens sammansättning har visat sig otillräckligt för de flesta konsulterande läkare och centralens verksamhet har måst utvidgas till att omfatta även terapeutiska råd och anvisningar. Materialet användes även för den medicinska undervisningen och forskningen. Ansvaret för verksamheten bör överföras på en läkare, som lämpligen bör vara knuten till barnkliniken och som tills vidare bör erhålla ett arvode av lägst 12 000 kronor för år.

Med beaktande härav och efter samråd med berörda parter vid karolinska sjukhuset har medicinalstyrelsen beräknat kostnaderna för giftinformationscentralen till följande belopp:

Arvode till läkare (deltid).....	12 000
Arvode till apotekare (heltid).....	27 500
Kanslibiträde (Ag 7).....	12 400
Konsulter (kemisk-teknisk sakkunskap m. m.).....	6 000
Jourhavande läkare.....	2 100
Litteratur och material.....	3 000
	63 000

Med hänsyn till belastningen å anslaget och kostnaden för giftinformationscentralen anser medicinalstyrelsen att anslaget behöver höjas med endast 25 000 kronor.

II. *Medicinalstyrelsens delegation* föreslår bl. a., att försök göres med en statlig reservkår av barnmorskor för i första hand undervisningssjukhusen.

Delegationen anför.

Av den totala kåren barnmorskor — cirka 2 500 — har 1 703 eller 70 procent under sistlidna året varit yrkesverksamma som barnmorskor eller sjuksköterskor i landet, därav 33 å högre tjänster. Därvid har 64 pensionerade barnmorskor medräknats. 715 var ej i tjänst. Till dessa har räknats 145, som tjänstgör såsom missionärer i utlandet. Av de 569 sjuksköterskeutbildade yrkesverksamma barnmorskorna — 522 hel- och 47 deltidstjänstgörande — hade endast 310 (55 procent) tjänst såsom barnmorska. 134 (24 procent) tjänstgjorde såsom sjuksköterskor inom förlossningsvård och gynekologisk sjukvård, 92 (16 procent) såsom sjuksköterskor inom annan vård och 33 (6 procent) å högre tjänster.

Antalet ej sjuksköterskeutbildade barnmorskor var 1 134 (1 076 hel- och 58 deltidstjänstgörande; härav var 64 pensionerade.

Av de sjuksköterskeutbildade barnmorskorna var 259 eller 50 procent av 522 heltidsanställda gifta medan motsvarande tal för de övriga var 695 eller 68 procent av 1 017, exklusive de pensionerade. 179 eller 34 procent av 522 sjuksköterskeutbildade gifta hade fasta heltidstjänster medan motsvarande tal för de övriga var 557 eller 55 procent av 1 017.

Av 195 svar på en av delegationen gjord enkät till 231 icke aktiva barnmorskor framgår bl. a., att antalet barnmorskor, villiga att ingå i en eventuell reservkår (ja-svar), var 47, varav 4 redan tjänstgörande, medan antalet barnmorskor, ej villiga att ingå i reservkår (nej-svar), var 148, varav 6 redan tjänstgörande. Anledningen till att frågan om inträde i en reservkår besvarats med nej uppgavs vara

Familjeförhållanden.....	44	(varav 22 har barn, födda 1957 eller senare)
Ekonomiska förhållanden.....	17	
Familje- + ekonomiska förhållanden.....	61	(varav 35 har barn, födda 1957 eller senare)
Egen ohälsa.....	4	
Arbetsförhållandena inom förlossningsvården.....	3	
Andra skäl.....	13	

Därjämte åberopar 46 av ovanstående jämväl arbetsförhållandena inom förlossningsvården såsom bidragande orsak. Ökat inrättande av deltidstjänster önskas av 8 nej-svarande. Sambeskattningen har anförts som ensam eller bidragande orsak av 13 nej-svarande.

I 48 svar från vissa legitimerade sjuksköterske-barnmorskor, som f. n. tjänstgör å sjukskötersketjänster, på fråga angående orsaken till att dessa helt upphört med barnmorskeyrket uppgavs anställningsförhållandena såsom sjuksköterska såsom mera förmånliga beträffande

Enbart arbetsförhållanden.....	16
Arbetsförhållanden jämte	
ekonomiska förhållanden.....	7
familjeförhållanden.....	7
familje- + ekonomiska förhållanden.....	6

Av de drygt 40 barnmorskor som svarat ja på frågan om inträde i en reservkår har endast 12 förklarat sig kunna åtaga sig heltidstjänstgöring medan 31 är villiga att tjänstgöra deltid (därav 22 halvtid eller mera och 9

mindre än halvtid). Villiga att tjänstgöra under sommaren eller någon sommarmånad är sammanlagt 18, varav emellertid endast 7 vill åtaga sig heltids-tjänstgöring. Endast 4, varav 1 som önskade deltidstjänstgöring, är villiga att tjänstgöra utom hemorten. De ja-svarande fördelar sig geografiskt över hela landet.

Något underlag för en kommunal reservkårsorganisation för barnmorskor föreligger ej och delegationen anser sig icke kunna förorda inrättande av en dylik. Däremot torde man icke helt kunna utesluta att visst underlag finnes för en statlig reservkår av barnmorskor för i första hand undervisningssjukhusen. Ett stort behov jämväl av barnmorskor föreligger vid dessa sjukhus — den 1 juli 1960 var enligt uppgift 22 tjänster eller 15 procent vakanta, därav 6 utan vikarier. Delegationen får därför föreslå att försök göres jämväl med en statlig reservkår av barnmorskor. Denna bör organiseras efter samma riktlinjer som uppdragits för sjuk-sköterskekåren och tillerkännas enahanda ekonomiska villkor.

I övrigt torde andra vägar till aktivisering av de berörda barnmorskorna böra prövas. Eftersom det stora flertalet av de ja-svarande önskar tjänstgöra inom hemorten ligger det närmast till hands att söka medverka till att kontakt etableras mellan den enskilda barnmorskan och närliggande förlossningsanstalter i den mån så ej redan skett. Medicinalstyrelsen har också under utredningsarbetets gång till sjukvårdsstyrelserna överlämnat en förteckning över sådana av de intresserade barnmorskorna, som skulle kunna tjänstgöra utan eller efter endast någon veckas hospitering. De icke yrkesverksamma barnmorskor, som på grund av att lång tid förflutit efter deras senaste tjänstgöring eller repetitionskurs icke kan tjänstgöra utan aktualisering av kunskaperna i förlossningsvård, torde — främst för att kunna göra en insats inom den slutna vården — böra beredas tillfälle att vinna praktisk erfarenhet genom hospitering på förlossningsanstalt, eventuellt i förening med repetitionskurs. Intresserade torde kunna beredas plats på ordinarie repetitionskurs.

Vad som anförts i en av medicinalstyrelsen tidigare angiven promemoria beträffande inrättande av en reservkårsorganisation för sjuksköterskor m. m. angående åtgärder till underlättande av de gifta sjuksköterskornas återgång till yrkesarbetet genom rationaliseringsarbete i syfte att bereda sjuksköterskorna sammanhängande dagtjänstgöring, och inrättande av ökat antal deltidstjänster m. m. har i huvudsak giltighet jämväl i fråga om de gifta barnmorskorna. Beträffande barnmorskornas speciella arbetsförhållanden anføres emellertid dessutom följande.

Förlossningsvården är den enda gren inom den slutna vården, där arbetets omfattning är i stor sett lika stor under natten som under dagen och därför praktiskt taget lika många kvalificerade befattningshavare erfordras dygnet runt. Barnmorskorna på förlossningsavdelning vid kvinno-klinik eller barnbördsavdelning får med nuvarande arbetsordning tjänstgöra nattetid i avsevärt större utsträckning än personalen inom andra

vårdgrenar. De flesta barnmorskor i den slutna förlossningsvården har under hela sin verksamhet hälften av sin tjänstgöring förlagd till natten. Endast ett fåtal beföringstjänster såsom överbarnmorska med enbart dagtjänstgöring finnes f. n. inrättade. För undervisning och administration finnes likaledes endast ett ringa antal tjänster. Dessa tjänster torde dock efterhand komma att öka i antal.

Även i fråga om sön- och helgdags- samt kvällstjänstgöring är barnmorskorna inom den slutna förlossningsvården sämre ställda än sjuksköterskorna, något som även påtalats av de barnmorskor, som övergått å sjukskötersketjänst.

Då ekonomiska förmåner och semester är lika för dessa tjänster torde det vara naturligt att barnmorskor, som jämväl är legitimerade sjuksköterskor, söker vinna förmånligare arbetsförhållanden genom att övergå till sjukskötersketjänst.

Ehuru barnmorskornas arbetsinsats på sjukskötersketjänster givetvis är av största värde måste det emellertid anses mindre rationellt att den relativt dyrbara specialutbildning de erhållit vid barnmorskeläroanstalt icke kommer till användning i deras yrkesverksamhet. Delegationen anser därför att åtgärder bör vidtagas i syfte att förbättra barnmorskornas arbetsförhållanden inom den slutna förlossningsvården så att dessa blir jämställda med sjuksköterskornas. Härvid bör övervägas att dels bereda barnmorskorna kompensation i form av ledighet eller eljest, dels öka deras möjligheter att placeras å tjänst med andra arbetsförhållanden. För dem som icke längre orkar med den pressande natttjänstgöringen på förlossningsavdelning torde det vara lämpligast att i ökad utsträckning placera dessa på vård- eller mottagningsavdelningar inom obstetrik och gynekologi i stället för där befintliga sjukskötersketjänster.

Yttranden

II. Över det av medicinalstyrelsens delegation avgivna förslaget angående inrättande av en statlig reservkårsorganisation av barnmorskor har yttranden avgivits av direktionerna för karolinska sjukhuset och akademiska sjukhuset i Uppsala, Svenska landstingsförbundet, sjukvårdsstyrelserna i flertalet läns landsting, Sveriges läkarförbund, Svensk sjuksköterskeförening och Svenska barnmorskeförbundet.

Direktionen för karolinska sjukhuset tillstyrker förslaget att försöksvis inrätta en statlig reservkår för barnmorskor för i första hand undervisningssjukhusen i huvudsaklig överensstämmelse med av delegationen angivna riktlinjer.

Förslaget tillstyrkes vidare av *Svensk sjuksköterskeförening*. *Svenska barnmorskeförbundet* ställer sig tveksamt men vill ej motsätta sig förslaget.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala anser det tveksamt om någon större lättnad kan vinnas genom den föreslagna reservkårsorganisationen.

Sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting finner det tveksamt om förutsättningar finns för en reservkår men har ingen erinran mot att försök med en sådan göres.

Flertalet sjukvårdsstyrelser i övrigt har lämnat förslaget utan erinran. *Sveriges läkarförbund* avstyrker förslaget.

Till delegationens uppfattning att underlag ej finns för kommunala reservkårer ansluter sig *Svenska landstingsförbundet* och *de sjukvårdsstyrelser* som yttrat sig i denna fråga.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 20 maj 1960 uppdragit åt medicinalstyrelsen att organisera en statlig reservkår av sjuksköterskor, som skall ha till uppgift att vid behov ställa personal till förfogande som vikarier å sjukskötersketjänster vid undervisningssjukhusen. Även andra sjukhus må kunna anlita kåren i mån av tillgång på reservpersonal. Sjuksköterska som binder sig för tjänstgöring i reservkåren åtnjuter visst årsarvode samt under tjänstgöringen särskilt dagarvode. Årsarvode förskottteras av medicinalstyrelsen från förevarande anslag och dagarvode utbetalas av vederbörande sjukhus, som även har att till medicinalstyrelsen erlägga på tjänstgöringen vid sjukhuset belöpande del av det totala årsarvode.

En av medicinalstyrelsen särskilt tillsatt delegation har nu framlagt förslag till organisation av en mindre, statlig reservkår av barnmorskor, även den avsedd i första hand för undervisningssjukhusen. Ehuru hittills endast ett förhållandevis litet antal sökt inträde i reservkåren för sjuksköterskor anser jag likväl att försök bör göras att organisera en motsvarande reservkår av barnmorskor. Samma villkor bör gälla vid inträde i denna reservkår som för reservkåren av sjuksköterskor. Kostnaderna för förskottering av årsarvode torde få bestridas från förevarande anslag.

I detta sammanhang vill jag vidare anmäla, att en särskilt tillkallad utredningsman den 30 december 1959 avgivit en av riksdagen begärd utredning rörande obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper livsmedelsarbetare. Utredningsmannen har bibragts den uppfattningen, att det ej finns anledning att nu vidtaga någon utvidgning till andra grupper livsmedelsarbetare av de bestämmelser om regelbundet återkommande läkarundersökningar, som nu gäller för mejeripersonal. Ej heller anser sig utredningsmannen kunna föreslå några skärpta bestämmelser angående obligatorisk läkarundersökning före påbörjandet av anställning inom livsmedelsbranschen. För att förhindra smittspridning bör andra åtgärder vidtagas, t. ex. ökning av upplysningsverksamheten för berörda grupper rörande hygienens betydelse. För egen del ansluter jag mig till utredningsmannens uppfattning, att en utvidgad lagstiftning på området f. n. icke synes påkallad.

För den informationscentral för gifter, som försöksvis anordnats vid karo-

linska sjukhuset fr. o. m. innevarande budgetår, tillstyrker jag en med 10 000 kronor ökad medelsanvisning.

För anslagets disposition torde i övrigt böra gälla oförändrade villkor. Anslaget synes med hänsyn till belastningen för föregående budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[132] 127. Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	129 028
1960/61 (statsliggaren s. 1154)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Med hänsyn till de ovissa förutsättningar, som påverkar medelsbehovet, förordar jag att anslaget uppföres med oförändrat 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[133] 128. Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	125 000	95 276
1960/61 (statsliggaren s. 1156)	280 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 270 000 kronor.

Motiv

Under detta anslag har sedan budgetåret 1950/51 medel anvisats för bestridande av vissa kostnader i samband med överföring till Sverige av vissa österrikiska läkare samt från och med budgetåret 1955/56 även för bestridande av kostnader för anordnande av efterutbildning för andra till riket inkomna läkare.

Under budgetåret 1961/62 avser medicinalstyrelsen att anordna två kurser om vardera högst en månad i svenska medicinförfattningar för utländska läkare. Kurserna är avsedda för österrikiska och övriga utländska läkare, vilka ej tidigare genomgått dylik kurs. Kostnaden beräknas till

($2 \times 5\,000$) 10 000 kronor. Fritt uppehälle för de österrikiska läkarna beräknas till cirka 800 kronor per kursdeltagare, för 10 deltagare (10×800) 8 000 kronor.

Totalkostnaderna uppskattas sålunda till ($10\,000 + 8\,000$) 18 000 kronor.

För utländska läkare, vilka önskar ägna sig åt provinsialläkarbanan, ämnar medicinalstyrelsen anordna två särskilda kurser i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar, vardera omfattande omkring tre månader och ett 20-tal deltagare. Deltagarna bör äga rätt till stipendier om 1 500 kronor per månad enligt samma grunder som för innevarande års kurser. Eventuell återbetalningsskyldighet för av österrikiska läkare erhållna stipendier bör föreligga endast beträffande två månader.

Kostnaderna för ifrågavarande stipendier beräknas till ($2 \times 20 \times 3 \times 1\,500$) 180 000 kronor. För anordnande av kurserna, arvoden till läkare m. m. beräknar styrelsen ett belopp av ($2 \times 25\,000$) 50 000 kronor. Totalkostnaderna för kurserna uppskattas sålunda till 230 000 kronor.

Medicinalstyrelsen räknar med att för utländska icke svensktalande läkare i Stockholm anordna en eller två enmånadskurser med undervisning i svenska språket och allmän orientering om svenska förhållanden, framför allt på hälso- och sjukvårdens område. Kostnaderna för 2 kurser, vardera med 10 deltagare, beräknas till ($2 \times 4\,000$) 8 000 kronor. Under kursen bör deltagarna erhålla ett stipendium motsvarande kostnaden för fritt uppehälle, cirka 800 kronor. Härför beräknas (20×800) 16 000 kronor.

Totalkostnaderna för kurserna uppskattas sålunda till ($8\,000 + 16\,000$) 24 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså anslaget för budgetåret 1961/62 upptagas med ($18\,000 + 230\,000 + 24\,000$) 272 000 kronor eller avrundat 270 000 kronor.

Departementschefen

Under budgetåret 1961/62 torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra anordnas två kurser i svenska medicinalförfattningar för de österrikiska och övriga utländska läkare som tjänstgör inom svensk sjukvård. Kurskostnaderna beräknas till omkring ($2 \times 5\,000$) 10 000 kronor och kostnaden för fritt uppehälle under kurserna för 10 österrikiska läkare till cirka 8 000 kronor. Totalkostnaden uppgår således till 18 000 kronor.

Liksom under innevarande budgetår bör två särskilda kurser i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar anordnas för de utländska läkare, som önskar ägna sig åt provinsialläkarbanan. Deltagarna bör äga rätt till stipendier enligt f. n. gällande grunder. För anordnande av kurserna och för stipendier beräknar jag ($50\,000 + 180\,000$) 230 000 kronor.

För undervisning i svenska språket m. m. för utländska läkare som kommer till Sverige anser jag det erforderligt med tre kurser om cirka en månad vardera. Kostnaderna härför uppskattas enligt medicinalstyrelsens

beräkningsgrunder till cirka 12 000 kronor. För stipendier till sammanlagt i runt tal 50 deltagare beräknar jag 40 000 kronor.

Anslaget i dess helhet bör alltså upptagas till (18 000 + 230 000 + 12 000 + 40 000) 300 000 kronor, vilket innebär en ökning med 20 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[134] 129. *Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	1 832 563
1959/60	1 500 000	1 005 715
1960/61 (statsliggaren s. 1156)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Under budgetåret 1959/60 samt tiden närmast dessförinnan har av medicinalstyrelsen omhändertagits omkring 90 tuberkulossjuka flyktingar huvudsakligen från flyktingläger i Österrike. Av dessa kvarligger å sanatorium endast ett mindre antal svårare fall samt de under senare delen av budgetåret nytillkomna flyktingarna.

Antalet flyktingar under medicinalstyrelsens omvårdnad var den 1 augusti 1960 51.

Den låga belastningen under budgetåret 1959/60 förklaras av att antalet omhändertagna flyktingar varit mindre än beräknat samt att under året inbetalats 218 000 kronor såsom bidrag till vårdkostnader avseende tidigare budgetår. Vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 har viss hänsyn tagits till medeltalet å sanatorier intagna patienter under de tre senaste budgetåren. För Lökene konvalescenthem emotses under hösten 1960 viss ökning av patientantalet. Därefter torde antalet patienter å konvalescenthem liksom å Vrigstadhemmet bli förhållandevis konstant, emedan patienterna f. n. icke kan placeras å annat håll.

Styrelsen räknar med nedan angivna beläggning och vårdkostnader.

	Antal vårdade per dag	Beräknad kostnad	
		per dag	per år
E-pavilljonger och sanatorier.....	75	45	1 232 000
Lökene konvalescenthem.....	27	12	118 000
Vrigstadhemmet.....	4	7	10 000
	106		1 360 000

För den sociala omvårdnaden — fickpengar, kläder, förströelse och selsättning m. m. — beräknas 89 000 kronor.

För arvoden till chefspersonal vid Lökenehemmet och kurator vid Fagereds sanatorium samt till en kurator vid medicinalstyrelsen beräknas resp. 20 300, 1 200 och 19 900 kronor, i runt tal 42 000 kronor.

Anslagsposterna till tandvård och begravningskostnader har upptagits med oförändrat 3 000 resp. 1 000 kronor, medan resor till sjukvårdsinrättningar m. m. höjts med 1 000 kronor till 5 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså till kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlännningar erfordras (1 360 000 + 89 000 + 42 000 + 3 000 + 5 000 + 1 000) 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Under år 1960 har 48 tuberkulossjuka flyktingar jämte anhöriga huvudsakligen från flyktingläger i Italien, Österrike och Grekland mottagits för vård och varaktig vistelse i Sverige. Av dessa och tidigare mottagna sjuka flyktingar fanns i början av december 1960 36 kvar på sanatorium medan 24 vistades på medicinalstyrelsens konvalescenthem. De patienter som friskskrivits har i regel arbetsplacerats.

Vidare har Kungl. Maj:t den 16 december 1960 beslutat överföra ytterligare högst 50 sjuka flyktingar jämte anhöriga från flyktingläger i Italien. Flyktingarna torde komma till Sverige under våren 1961.

Uppkommande vårdkostnader för samtliga här mottagna sjuka flyktingar bör även under nästa budgetår bestridas från förevarande anslag. Jag förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t i enlighet med hittills tillämpade principer även i fortsättningen skall kunna besluta om överförande till Sverige av sjuka flyktingar och deras anhöriga.

Medelsanvisningen för ändamålet uppskattar jag till oförändrat belopp, 1 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlännningar*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000
kronor.

[135] 130. Bidrag till världshälsovärdsorganisationen m. m.

I gällande riksstat är för ändamålet upptaget ett förslagsanslag av 1 240 000 kronor (statsliggaren s. 1229). Anslaget är avsett för bestridande av kostnaderna i anledning av Sveriges anslutning till världshälsovärdsorganisationen, ävensom kostnaderna för nämnden för internationella hälsovårdsärenden samt för anordnandet av nordiska hälsovårdskurser i Göteborg m. m.

Yrkanden

I. Nämnden för internationella hälsovårdsärenden (skr. 23/6 1960) har anmält att världshälsovärdsorganisationens ordinarie budget för år 1961

vid världshälsovårdsförsamlingens trettonde möte våren 1960 fastställts till 20 309 254 dollars, varav 18 920 520 dollars skulle inbetalas av medlemsstaterna. Till sistnämnda belopp har Sverige att bidra med 240 290 dollars eller vid nu gällande växelkurs av 5 kronor 18 öre i runt tal 1 245 000 kronor.

Vidare har nämnden (skr. 2/9 1960) hemställt att för nämndens verksamhet anvisas 21 600 kronor, vilket innebär en ökning med 2 000 kronor. Ökningen hänför sig till posten Ersättning till ledamot med vissa sekretäraruppgifter.

II. *Nordiska samarbetskommittén för gemensamma nordiska hälsovårdskurser i Göteborg* (skr. 31/8 1960) hemställer att Sveriges andel i kostnaderna för hälsovårdskurserna upptages med 112 700 kronor.

Motiv

II. Samarbetskommittén anför.

De nordiska hälsovårdskurserna har omfattats med stort intresse och visat sig fylla ett verkligt behov. Betydligt fler sökande har funnits än som kunnat antagas. Under tiden 1953—1959 anmälde sig 405 till läkarkursen, varav endast 149 kunde mottagas. Till 1960 års kurs för läkare m. fl. förelåg 63 ansökningar men som vanligt kunde endast 21 antagas. Beträffande ingenjörskursen har antalet sökande under åren 1956—1959 varit cirka 140 och 80 har emottagits i de fyra anordnade kurserna. Till årets kurs anmälde sig 32 ingenjörer och antogs 21.

Den egentliga kursverksamheten för år 1960 avser en läkarkurs om två månader och en ingenjörskurs under en månad.

Kursverksamheten har fr. o. m. den 1 maj i år erhållit egna lokaler som förhyrts i en Göteborgs stad tillhörig byggnad vid Fjärde Långgatan 7 B. Där disponeras nu tre arbetsrum för kursledningen samt föreläsningssutrymmen och ett dagrum för kursdeltagarna ävensom vissa bilokaler. Dessa lokaler torde få disponeras en tid framåt.

Den nordiska kommittén har för avsikt att, sedan permanent kursledning erhållits, nästa år dubblera läkar- och ingenjörskursen och dessutom anordna en kurs i sjukhusadministration om en månad. Kommittén har därför beslutat att hos respektive länders anslagsbeviljande myndigheter för 1961 års kursverksamhet begära medel dels för permanent kursledning, dels för kurskostnader och stipendier samt resor, avseende sju kursmånader. I budgetförslaget har dock angivits jämväl kurskostnader och kostnader för stipendier och resor för sedvanlig kursverksamhet om tre månader.

	Anslag 1960/61	Förslag	
		Alt. I	Alt. II
A. Ersättning till ledamot i Nordiska kommittén för hälsovårdskurserna i Göteborg m. m.	1 200	1 200	1 200
B. <i>Kurskostnader</i>			
1. Avlöningar m. m. till kursledare.	23 000	27 190	27 190
2. Arvoden till lärare och andra direkta utgifter för undervisningen.	15 500	15 500	29 000
3. Administrativa och övriga kostnader.	6 000	5 150	6 750
4. Tidskrifter och annan litteratur samt kostnader för inbindning.	2 000	2 500	2 500
5. Stipendier och resor för kursdeltagarna.	18 300	18 560	43 310
C. Engångsanskaffning av inventarier.	4 000	1 000	2 750
	70 000	71 100	112 700

B.

1. Avlöningen till den permanenta kursledningen har beräknats enligt vad som gäller för hos svenska staten anställda motsvarande befattningshavare. Arbetet för det kvinnliga biträdet på kursverksamhetens expedition motsvarar kanslibiträdes arbetsuppgifter. Det har ej varit möjligt att i år erhålla kompetent biträdeshjälp för kontorsbiträdes lön. Merkostnaden för ett kanslibitråde är 1 160 kronor.

3. Hyran för lokalerna kommer att bli lägre än man förra året beräknade, varför anslagsposten kunnat sänkas med 4 000 kronor (1 000 kronor för Sverige) när det gäller tre månaders kurser. Vid en kursverksamhet om sju månader stannar reduceringen vid 2 000 kronor (500 kronor för Sverige), ty då behöver ytterligare ett större rum disponeras för undervisningen. Stådningskostnaden ökar ävenledes.

För anskaffning av kontorsmöbler, stolar och bord till föreläsningssal och andra nödvändiga inventarier och inredningsföremål till de förhyrda lokalerna beviljades i år 16 000 kronor eller 4 000 kronor av varje land. Detta belopp har visat sig otillräckligt. Bl. a. har dagrummet för eleverna ej kunnat förses med möbler. I anledning härav upptages för nästa budgetår ytterligare 4 000 kronor (1 000 kronor för Sverige) för ändamålet. Vid kursverksamhet under sju månader blir det nödvändigt att anskaffa möbler även till ytterligare ett undervisningsutrymme samt fler räkne-maskiner åt kursdeltagarna, sammanlagt 7 000 kronor. Ett belopp av 11 000 kronor (2 750 kronor för Sverige) upptages därför i detta alternativ för komplettering av utrustningen.

Yttrande

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden vitsordar att kursverksamheten fyller ett mycket stort behov. Från skilda håll i utlandet omvittnas den allmänna hälsovårdens behov av väl utbildade läkare, veterinärer, sjuksköterskor och ingenjörer. Förslaget om en kurs också i sjukhus-administration hälsas med tillfredsställelse. Från Storbritannien och Amerikas förenta stater omvittnas de goda erfarenheter man haft av liknande kurser. Nämnden tillstyrker att för 7-månaders kursverksamhet anvisas 112 700 avrundat 112 000 kronor.

Departementschefen

För Sveriges bidrag till världshälsovårdsorganisationen beräknas med utgångspunkt från gällande växelkurs i runt tal 1 245 000 kronor. Vidare bör anvisas omkring 15 000 kronor för bestridande av kostnaderna för resor och mistad lön åt svenska representanter vid världshälsovårdsorganisationens femtonde möte år 1962 samt vid sammanträde med organisationens regionala kommittéer och övriga organ eller eljest i organisationens regi.

För nämnden för internationella hälsovårdsärenden beräknar jag 21 600 kronor, vilket innebär en höjning med 2 000 kronor.

De nordiska hälsovårdskurserna i Göteborg torde under nästa budgetår böra bedrivas i oförändrad omfattning. För ändamålet beräknar jag omkring 71 000 kronor.

Vissa kostnader för Sveriges deltagande i nordiska metodikkommittén för livsmedel liksom sådana kostnader för av världshälsovårdsorganisationen här anordnade kurser, som skäligen bör bestridas av Sverige, torde liksom för innevarande budgetår efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall få bestridas från anslaget.

Med hänsyn till det anförda bör anslaget uppföras med (1 245 000 + 15 000 + 21 600 + 71 000) avrundat 1 360 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 360 000 kronor.

[136] 131. **Vissa internationella resor.** Under ifrågavarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 30 000 kronor (statsliggaren s. 1230).

Anslaget har bildats genom hopslagning av de förutvarande anslagen till Vissa kostnader för internationellt hälsovårdsarbete och till Resestipendier.

Yrkande

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden (skr. 2/9 1960) hemställer i samråd med medicinalstyrelsen att anslaget höjes med 30 000 kronor.

Motiv

Anslaget till vissa kostnader för internationellt hälsovårdsarbete avsågs för resebidrag för deltagande i internationella medicinska kongresser m. m., föranledda av det under senare år ständigt utvidgade internationella samarbetet på hälso- och sjukvårdens område. Från anslaget till resestipendier bestreds bl. a. resestipendier för psykiater och andra befattningshavare inom mentalsjukvården vid studier i utlandet.

Reservationen å anslaget till vissa kostnader för internationellt hälsovårdsarbete utgjorde vid utgången av budgetåret 1959/60 8 690 kronor mot 18 381 kronor den 1 juli 1959. Därjämte har Kungl. Maj:t beträffande av nämnden under föregående budgetår behandlade ansökningar anvisat omkring 13 000 kronor, av vilket belopp någon utbetalning icke skett förrän efter den 30 juni 1960. Under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t t. o. m. den 26 augusti 1960 anvisat cirka 6 600 kronor för tillstyrkta ansökningar. Nämnden har t. o. m. innevarande dag tillstyrkt ansökningar, avseende ytterligare ett belopp av ungefär 8 600 kronor. På grund av brist på medel har ansökningar avslagits avseende resebidrag till ett belopp av

cirka 43 000 kronor. Vidare har vissa ansökningar nedskurits med tillsammans omkring 8 000 kronor.

Beträffande anslaget till resestipendier utgjorde behållningen vid utgången av budgetåret 1959/60 22 332 kronor. Sedan under innevarande år tjugoåtta ansökningar ingivits, avseende tillhoppa ett belopp av omkring 50 000 kronor, har medicinalstyrelsen med hänsyn till medelsanvisningen endast ansett sig kunna tillstyrka fjorton ansökningar. Kungl. Maj:t har sedermera beviljat stipendier till ett belopp av tillhoppa 18 300 kronor, varför den verkliga behållningen å ifrågavarande anslag utgör 4 032 kronor.

Ovannämnda två anslag har visat sig otillräckliga för avsedda ändamål. För dessa har fr. o. m. innevarande budgetår anvisats 30 000 kronor under samma anslag, innebärande en sänkning av medelsanvisningen i förhållande till föregående budgetår med 5 000 kronor.

Nämnden anser att det för budgetåret 1961/62 erfordras minst 35 000 kronor i medelsanvisning till resebidrag för deltagande i internationella medicinska kongresser m. m. eller samma belopp som under budgetåren 1956/58. Med hänsyn dels till vikten av att psykiater och andra befattningshavare inom mentalsjukvården beredes möjlighet till utbildning i utlandet, dels ock till antalet inkomna ansökningar är en medelsanvisning av 25 000 kronor erforderlig för ifrågavarande ändamål.

Anslaget bör sålunda uppföras med (35 000 + 25 000) 60 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra höjas med 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa internationella resor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[137] 132. Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 000 000	3 000 000
1960/61 (statsliggaren s. 1230)	2 600 000	
1961/62 (förslag)	2 600 000	

Kostnaderna för Sveriges del under den till fem år beräknade egentliga driftperioden har uppskattats till 2 600 000 kronor per år (se prop. nr 202/1954). Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kronor.

C. Överståthållarämbetet och landsstaten

[138] 1. Överståthållarämbetet: Avlöningar

	Anslag	Nettontgift
1959/60	6 685 000	6 663 253
1960/61 (statsliggaren s. 1156)	8 358 000	
1961/62 (förslag)	9 471 000	

Yrkande

Överståthållarämbetet (skr. 30/8 1960) föreslår, att anslaget höjes beträffande kansliavdelningarna med 531 300 kronor och beträffande skatteavdelningen med 892 300 kronor.

Kansliavdelningarna

A. Personal/förstärkningar m. m.

	Ökn. el. minskn.
1. Sektionscheferna Ao 26 å vardera kansliavdelningens allmänna sektion uppflyttas till förste assessor Bo 1.	+ 10 279
2. Bihållande av en extra föredragande i Ag 23 å överexekutorssektionen	—
3. a) Kanslisttjänsten å socialsektionen ändras till förste kanslisttjänst.	+ 2 312
b) 1 kanslisttjänst i reglerad beföringsgång å samma sektion	+ 14 018
4. a) 1 kanslisttjänst i reglerad beföringsgång å körkortsdetaljen	+ 14 018
b) 1 kontorsbiträdestjänst å körkortsdetaljen ändras till kanslibiträdestjänst. .	+ 712
c) 1 kontorsbiträdestjänst å bilregisterdetaljen ändras till kanslibiträdestjänst. .	+ 712
5. 1 kontoristtjänst å personalexpeditionen	+ 14 018
6. 7 kontorsbiträden i reglerad beföringsgång å trafiksektionen	—
7. Tillfällig personal för bilskatt m. m.	+ 34 512
8. Tillfällig personal för allmänna beredskapssektionen:	
1 befattning för pensionerad officer	+ 21 716
1 befattningshavare för sambandsfrågor	+ 18 000
2 kanslibiträden	+ 27 931
1 expeditiönsvakt	+ 12 639
1 kontorsbiträde	+ 11 388

B. Omräkning

1. Löneklassändringar m. m.	+ 17 300
2. Arvode till militärassistent utgår	— 28 650
3. Höjd ersättning för portvaktsgöromål	+ 210
4. Ordinarie sättnings av 12 kontorsbiträden	—
5. Reglerad beföringsgång för amanuenser och biträdespersonal	+ 27 470
6. Rörigt tillägg	+ 331 865
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 898
8. Avrundning	— 48
	+ 531 300

Skatteavdelningen		Ökn. el. minskn.
C. Personalförstärkningar m. m.		
1. Tjänsten som förste assessor Bo 1 ändras till tjänst som biträdande skattedirektör Bo 1.....		—
2. 1 tjänst som assessor Ao 24 ändras till tjänst som assessor Ao 26.....	+	2 332
3. Vikariatslöneförordnanden för 10 taxeringsinspektörer att bestrida göromål, som åvilar förste taxeringsinspektör Ao 21.....	+	13 827
4. Ökade löneutgifter för administrationen av den allmänna tilläggs pensioneringen	+	270 337
5. Tillfällig personal:		
för arbetet med varuskatten.....	+	10 000
för kamerala ärenden.....	+	10 000
6. Andel i kostnaderna för avlöning av med uppbördsverket gemensam personal för telefonväxel.....	+	41 000
D. Omräkning		
1. Ökade lönekostnader för 5 taxeringsassistenten, anställda den 1/1 1960.....	+	55 938
2. Ordinariesättning av 1 kontorsbiträde.....		—
3. Minskade lönekostnader för två vakanta taxeringsinspektörstjänster, som ej får återbesättas.....	—	52 759
4. Löneklassändringar m. m.....	+	33 899
5. Rörligt tillägg.....	+	504 032
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+	3 694
		892 300
	Summa	+ 1 423 600

Motiv

A 1. För motsvarande sektionschefer inom länsstyrelserna liksom även vid ämbetets skatteavdelning är inrättade tjänster som förste assessor i Bo 1, under det att ifrågavarande befattningshavare vid kansliavdelningarna alltså är assessorer i Ao 26.

A 2. Med hänsyn till arbetsbelastningen å överexekutorssektionen, där antalet avgjorda utsökningsmål visar fortgående ökning, är denna av Kungl. Maj:t redan tidigare medgivna förstärkning oundgängligen nödvändig även under budgetåret 1961/62.

A 3. Å socialsektionen är placerade en assessor såsom sektionschef, två förste byråsekreterare, en barnavårdskonsulent, en kanslist i Ao 15 och ett kanslibiträde. För att lätta juristpersonalens arbetsbörda avser ämbetet att i än större utsträckning än som skett överflytta arbetsuppgifter från juristtjänster till kanslisttjänster. På kanslisten ankommer redan nu sådana kvalificerade uppgifter, som motiverar tjänstens placering i förste kanslistgrad.

A 4 och 7. Arbetsökningen å trafiksektionen har på senare tid undergått en språngartad utveckling och föranleder behov av personalökning. Såvitt gäller körkortsdetaljen är det nödvändigt att inrätta en ny kanslisttjänst. Förste kanslisten å detaljen sysselsättes praktiskt taget helt med beredning och föredragning av ärenden angående utfärdande av körkort, vilka ärenden, när det gäller utfärdande efter tidigare återkallelse, är avsevärt mera komplicerade än tidigare. För de allmänna trafikärendena saknas tillgång till tjänsteman i kanslists ställning. Ökade kvalificerade biträdesuppgifter

erfordrar ytterligare en kanslibiträdestjänst å vardera körkorts- och bilregisterdetaljen. Det ökade arbetskraftbehovet i övrigt får tillgodoses genom anställande av extra kontorsbiträden.

A 5. Räkenskaps- och personaldetaljerna vid kansliavdelningarna har fått avsevärd arbetsökning genom övertagandet av arbetsuppgifter från förutvarande civilförsvarsbyrån i Stockholm och från länsstyrelsen. Ämbetet nöjer sig tills vidare med att föreslå utökning med en tjänst som kontorist i Ae 9 och utgår härvid från att behovet av ytterligare förstärkning får prövas i samband med den föranstaltade organisationsundersökningen beträffande de civila försvarsärendenas handläggning vid länsstyrelserna.

A 6. Vid ämbetet finns ett stort antal extra biträden anställda med bestående arbetsuppgifter. För att minska rekryteringssvårigheterna föreslår ämbetet inrättande av sju nya kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång och motsvarande minskning av medelstilledningen för tillfällig personal.

A 8. Vid tillkomsten av de för överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län gemensamma civilförsvars- och allmänna beredskapssektionerna förutsattes att den personal, som för det dåvarande fanns för handläggning av försvarsärenden vid överståthållarämbetet, skulle bibehållas och att viss personal hos länsstyrelsen liksom dittills kunde frigöras för ifrågavarande arbetsuppgifter. Ämbetet föreslår, att den å fjärde huvudtiteln avlönade militärassistenten placeras å överståthållarämbetet, varvid arvodestjänsten som militärassistent kan indragas. Då behov föreligger av arbetskraft för handläggning av försörjningsfrågor samt den nuvarande innehavaren av överståthållarämbetets militärassistentbefattning är specialist på dylika frågor, föreslås, att för dennes arvode beräknade medel överflyttas från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till icke-ordinarieposten. För att tillfredsställande kunna handlägga de ärenden, som skall förekomma å den allmänna beredskapssektionen, äskar ämbetet vidare under tillfällig personal medel för anställande av en befattningshavare för sambandsfrågor, två kanslibiträden för förfoganderegistret och skrivcentralen, en expeditiionsvakt samt ett kontorsbiträde. Vad angår från länsstyrelsen avdelad personal föreslår ämbetet, efter samråd med länsstyrelsen, att dessa befattningshavare överföras till ämbetets stat. Härvid bör jämväl en befattning som kanslist upptagas på ämbetets stat.

C 1. Då förhållandena framtvingat en uppdelning av ordförandeskapet i provningsnämnden mellan skattedirektören och förste assessorn i sådan omfattning, att ungefär hälften av provningsnämndsarbetet numera åvilar förste assessorn, är en ändring av tjänstebestämmningen för denne i hög grad motiverad.

C 2. Innehavaren av assessorstjänsten i Ao 24 vid provningsnämndens kansli åligger att närmast under skattedirektören leda arbetet å kansliet, att fungera såsom föredragande i provningsnämnden och att i övrigt bi-

tråda nämnden och dess ordförande i olika utredningsfrågor. Höga krav måste ställas på befattningshavaren i fråga om administrativ erfarenhet och förtrogenhet med skatteförfattningarna och deras tillämpning.

C 3. Kungl. Maj:t har medgivit, att under budgetåret 1960/61 sammanlagt högst tio taxeringsinspektörer i Ao 19 eller amanuenser i reglerad befordringsgång vid skatteavdelningen finge vara förordnade att mot vikariatslön fullgöra åligganden, som åvilar förste taxeringsinspektör i Ao 21, varvid i anledning härav ledigblivna tjänster skulle hållas vakanta. Motsvarande medgivande förutsättes komma att lämnas även för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Aberopande vad jag i det följande under punkten 140 kommer att anföra förordar jag att representationsbidraget till överståthållaren uppräknas med 5 000 kronor fr. o. m. nästa budgetår.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag omändring av en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 å vardera bilregisterdetaljen och körkortsdetaljen till kanslibiträdestjänst i Ao 7. I fråga om trafiksektionen i övrigt synes viss förstärkning av personalen erforderlig med hänsyn till den alltjämt pågående ökningen av sektionens arbetsuppgifter. Jag tillstyrker därför en höjning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 20 000 kronor. Jag förordar vidare, att en extra föredragande med uppgift att biträda vid handläggningen av överexekutorsärenden får vara anställd även under budgetåret 1961/62.

För att tillgodose det ökade arbetskraftbehovet å personaldetaljen föreslår jag i enlighet med ämbetets äskande utökning av personalen med en kontorist i Ae 9. Från den allmänna beredskapssektionens verksamhet saknas ännu närmare erfarenhet. I avvaktan på den organisationsundersökning, som pågår rörande handläggningen av vissa försvarsärenden, anser jag mig därför böra biträda ämbetets förslag beträffande denna sektion endast på så sätt, att den från länsstyrelsen i Stockholms län avdelade personalen överföres till ämbetets stat. Lönekostnaden för denna personal utgör i runt tal 84 000 kronor. Å ämbetets personalförteckning bör i samband härmed uppföras ett kanslibiträde i Ao 7.

För att bereda viss tillfälligt anställd personal en fastare anställningsform förordar jag, att fem nya kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång inrättas.

I fråga om skatteavdelningen tillstyrker jag ämbetets förslag om bibehållande även budgetåret 1961/62 av vikariatslöneförordnanden för tio taxeringsinspektörer att bestrida göromål, som åvilar förste taxeringsinspektör i Ao 21. För kostnaderna för iordningställande av tjänstematrikeln förordar jag en ökning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 10 000 kronor. Mot ämbetets beräkning av kostnaderna för avlöning av med uppbördsver-

ket gemensam personal för telefonväxeln, 41 000 kronor, har jag ingen erinran. I enlighet med ämbetets förslag upptager jag vidare administrationskostnaderna för den allmänna tilläggs pensioneringen till 620 000 kronor (+ 270 000). Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel, som motsvarar dessa kostnader, bör ävenledes upptagas till 620 000 (+ 270 000) kronor.

Jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången bör antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ao 5 fr. o. m. nästa budgetår ökas med tio vid kansliavdelningarna och med en vid skatteavdelningen.

Övriga förslag till personalförstärkningar och löneregleringar finner jag mig icke kunna biträda.

Vad jag sålunda förordat medför en höjning av anslaget för kansliavdelningarna med 125 400 kronor och för skatteavdelningarna med 64 800 kronor.

För automatiska utgiftsstegringar upptager jag för kansliavdelningarna ett belopp av 377 600 och för skatteavdelningen 545 200 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (125 400 + 64 800 + 377 600 + 545 200) 1 113 000 kronor och i sin helhet bestämmas till (8 358 000 + 1 113 000) 9 471 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överståthållarämbetet, vilka erfordras i anledning av vad jag i det föregående föreslagit;

b) fastställa följande avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till överståthållaren och underståthållaren, <i>förslagsvis</i>	90 100
2. Avlöningar till övriga ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 790 400
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	49 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 758 000
5. Representationsbidrag till överståthållaren	31 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 219 000
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	153 000

Summa kronor 10 091 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden	620 000
Nettoutgift kronor	9 471 000;

c) till *Överståthållarämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 471 000 kronor.

[139] 2. *Överståthållarämbetet*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 117 000	1 135 584
1960/61 (statsliggaren s. 1160)	859 000	
1961/62 (förslag)	763 000	

Yrkande

Överståthållarämbetet (skr. 30/8 1960) föreslår, att anslaget minskas med 119 500 kronor.

	Utgifter		Anslag	Förslag	Ökn. el. minskn.	
	1958/59	1959/60	1960/61			
1. <i>Reseersättningar</i>						
Skatteavdelningen	4 000	10 932	4 000	6 000	+	2 000
2. <i>Expenser</i>						
a) <i>Kansliavdelningarna:</i>						
Bränsle, lyse och vatten	36 541	36 191	37 000	44 000	+	7 000
Övriga expenser	154 000	149 000	235 000	299 000	+	64 000
b) <i>Skatteavdelningen:</i>						
Övriga expenser	258 362	297 100	549 000	356 500	—	192 500
						— 119 500

Motiv

1. Anslagsposten belastades budgetåret 1959/60 med traktamentskostnader å tillhopa 5 670 kronor. Under budgetåret 1961/62 torde dessa kostnader minska, varför anslagsbehovet kan begränsas till 6 000 kronor.

2 a) En uppräknig av delposten till bränsle, lyse och vatten bör ske med hänsyn till utgifter för två nytillkomna lokaler.

Beträffande övriga expenser ökar telefonkostnaderna med 2 000 kronor på grund av höjda fasta avgifter. För en begränsad upprustning av trafiksektionens möbelbestånd beräknas 10 000 kronor. En definitiv lösning av sektionens inventarie- och inredningsproblem får anstå tills lokalfrågan är löst. Behov föreligger av ytterligare minst två elektriska skrivmaskiner till en beräknad kostnad av 5 000 kronor. För utbyte av ämbetets tjänstebil, som varit i bruk sedan oktober 1949, beräknas 47 000 kronor.

2 b) Till stöd för anslagsberäkningen åberopas ökade kostnader för rengöringsmateriel, städning och telefonkostnader. För att förhindra att personer obehörigen vinner tillträde till skattehuset har det visat sig nödvändigt att ordna med fortlöpande bevakning av ämbetets lokaler. Kostnaderna för denna bevakning beräknas till cirka 15 600 kronor. Den för inne-

varande budgetår beräknade kostnaden för ny televäxelanläggning i skattehuset, 167 500 kronor, bortfaller.

Departementschefen

Mot ämbetets beräkning av anslagsposten till reseersättningar för skatteavdelningen har jag ingen erinran och upptager sålunda densamma med ett med 2 000 kronor förhöjt belopp.

I fråga om kansliavdelningarnas expenser beräknar jag utgifterna för bränsle, lyse och vatten enligt ämbetets förslag, innebärande en ökning av medelsanvisningen med 7 000 kronor. För nyanskaffning av inventarier m. m. till trafiksektionen upptager jag 5 500 kronor och för utbyte av ämbetets tjänstebil beräknar jag 45 000 kronor, innebärande en nedsättning av äskade belopp med tillhoppa 6 500 kronor. Ämbetets förslag i övrigt för kansliavdelningarna anser jag mig böra godtaga och föreslår därför, att beloppet för kansliavdelningarnas övriga expenser uppräknas med (64 000 — 6 500) 57 500 kronor. Jag tillstyrker ämbetets förslag beträffande skatteavdelningens övriga expenser. Förslaget innebär en minskad medelsanvisning med 192 500 kronor, huvudsakligen på grund av bortfallande engångsutgifter. Ett under förevarande anslag för budgetåret 1960/61 upptaget belopp om 10 000 kronor, som icke ställts till ämbetets förfogande, bör utgå. Vad jag sålunda föreslagit medför en anslagsminskning med (+ 2 000 + 7 000 + 57 500 — 192 500 — 10 000) 136 000 kronor.

I kostnaderna för skatteavdelningens expenser ingår löpande utgifter för tilläggspensioneringens administration med 50 000 kronor. Den häremot svarande inkomstposten, vilken för innevarande budgetår upptagits till 90 000 kronor, bör med anledning härav minskas med 40 000 kronor.

Anslaget torde alltså böra minskas med (— 136 000 + 40 000) 96 000 kronor till (859 000 — 96 000) 763 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överståthållarämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 763 000 kronor.

[140] 3. Länsstyrelserna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 565 000	55 086 196
1960/61 (statsliggaren s. 1161)	67 675 000	
1961/62 (förslag)	77 130 000	

Länsstyrelsernas framställningar med förslag till beräkning av utgifterna för nästa budgetår under förevarande anslag innefattar åtskilliga yrkanden om inrättande av nya tjänster och höjd lönegradsplacering av befintliga tjänster. Under åberopande bl. a. av att en ny chefslönerevision är påkallad

har föreslagits, att tjänsterna som landssekreterare och landskamrerare uppflyttas till Bo 5, tjänsten som taxeringsintendent till Bo 2, tjänsten som förste länsassessor likaledes till Bo 2 och tjänsten som biträdande taxeringsintendent i Ao 26 till Bo 1. Ävenledes har föreslagits att tjänsten som civilförsvarsdirektör i Ae 25 omändras till Ao 26. Andra yrkanden avser uppflyttning av vissa förste landskanslisttjänster från Ao 19 till Ao 21, av vissa förste expeditionsvakttjänster från Ao 8 till Ao 9 och av vissa telefonisttjänster i A 5 till kanslibiträdesgrad. Under åberopande av den alltjämt fortgående arbetsökningen begär flertalet länsstyrelser förstärkning av den icke-ordinarie biträdespersonalen. Från flera håll påyrkas jämväl förstärkning av landskanslistpersonalen och i vissa fall på grund av tillkomsten av nya eller utökade lokaler av telefonist- och expeditionsvaktpersonalen. Vidare har några länsstyrelser föreslagit fortsatt utbyggnad av taxeringsassistentorganisationen. I vad angår personalplanen innebär de särskilda yrkandena i övrigt följande.

Envar av *länsstyrelserna i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län* begär en ny länsassessorstjänst i Ao 24 å planeringssektionen, beträffande sistnämnda län eventuellt i utbyte mot en juristtjänst i reglerad befordringsgång. Till stöd för yrkandena åberopas, att den kraftiga folkmängdsökningen i de båda länen medfört en ständig ökning av ärenden, som angår bebyggelse- och trafikproblem. För att lätta sektionschefens arbetsbörda så att denne i större omfattning än för närvarande kan ägna sig åt initiativtagande verksamhet, erfordras en förstärkning av den kvalificerade arbetskraften å sektionen.

Envar av *länsstyrelserna i Östergötlands och Kalmar län* hemställer om inrättande av en tjänst som länsassessor i Ae 24 å allmänna sektionen, varjämte *länsstyrelsen i Södermanlands län* föreslår, att förste länsnotarietjänsten i Ao 23 utbytes mot en länsassessorstjänst i Ao 24. Socialvårdsärendena förklaras vara av den omfattningen, att en särskild befattningshavare bör avdelas att handlägga dessa. För att förhindra alltför täta ombyten av tjänsteinnehavare hemställer *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att länsassessorstjänsten i Ao 24 å landskansliet omändras till länsassessorstjänst i Ao 26. På grund av omfattningen och ökningen de senaste åren av arbetsuppgifterna å landskansliet, särskilt sådana som erfordrar personal i föredragande ställning, har begärts nya länsnotarietjänster, i ettvar av *Uppsala och Hallands län* en i Ao 21, i *Västernorrlands län* en i befordringsgången och i *Stockholms län* en i Ag 19. Med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalificerade art föreslår *länsstyrelsen i Stockholms län* uppflyttning till Ao 23 av tjänsterna som förste länsnotarie i Ao 21 å social- och planeringssektionerna.

Enär behov föreligger av en sakkunnig, som odelat kan ägna sig åt lokaliserings- och sysselsättningsfrågor, föreslår *länsstyrelsen i Norrbottens län* inrättande av en tjänst som utredningsman i Be 1.

Länsstyrelsen i Uppsala län begär förstärkning av civilförvarssektionen med en förste landskanslist i Ao 19, en landskanslist i Ao 15 och en kontorist i Ae 9 samt genom uppflyttning av förrådsförvaltartjänsten från Ae 15 till Ae 17. Länsstyrelsen har som särskild motivering framhållit den ökning av civilförvarsorganisationens omfattning, som den numera verkställda definitiva tilldelningen av personal till de olika länens civilförvarsstyrkor medfört för länets del. För att beredskapsplanläggningen inom samtliga civila försvarsgrenar skall kunna övertagas av fast anställd personal föreslår länsstyrelsen vidare, att å försörjningssektionen inrättas en förste landskanslisttjänst i Ao 19 och en landskanslisttjänst i Ao 15.

Civilbefälhavarna (skr. 16/6 1960) föreslår, att en tjänsteman i Ag 21 med tjänstetitel förste byråsekreterare anställs i I och IV civilbefälhavarkanslierna samt att civilbefälhavarna i övriga områden beredes möjlighet att under sex månader årligen anställa en arbetskraft med arvode motsvarande 21:a lönegraden. I motiveringen betonas den alltmer ökade omfattningen av civilbefälhavarnas arbetsuppgifter.

Länsstyrelsen i Malmöhus län hemställer under åberopande av göromålens kvalificerade art, att tjänsten som landshövdingens sekreterare omändras från kontoristtjänst i Ao 9 till kansliskrivartjänst i Ao 10.

Med hänsyn till rådande ogynnsamma befordringsmöjligheter har *länsstyrelsen i Stockholms län* begärt, att två kontorsbiträdestjänster å planeringssektionens bilregister utbytes mot en kontoristtjänst i Ao 9 och en kanslibiträdestjänst i Ao 7. Samma länsstyrelse föreslår, under åberopande av biträdesgöromålens art och stora omfattning å landsfogdeexpeditionen, utbyte av en kontoristtjänst i Ao 9 mot en kansliskrivartjänst i Ao 10 och av en kontorsbiträdestjänst mot en kanslibiträdestjänst i Ao 7.

Till förstärkning av den kvalificerade personalen på provningsnämndens kansli har envar av *länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Älvsborgs och Västernorrlands län* hemställt om en tjänst som förste länsnotarie i Ao 21, beträffande Älvsborgs län i utbyte mot en länsnotarietjänst i befordringsgången, varjämte *länsstyrelsen i Östergötlands län* föreslagit inrättande av en icke-ordinarie länsnotarietjänst. Av liknande skäl har envar av *länsstyrelserna i Södermanlands, Örebro och Västmanlands län* föreslagit omändring av en landskanslisttjänst i Ao 15 till förste landskanslisttjänst i Ao 19.

Med hänsyn till personalens storlek och särskilda arbetsuppgifter föreslår *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att provningsnämndens kansli utbrytes ur kamarsektionen och inrättas som särskild sektion. Härjämte hemställer länsstyrelsen, att tjänsten som länsassessor i Ao 24 å kansliet omändras till länsassessorstjänst i Ao 26. De arbetsuppgifter, som inom länet åligger föreståndaren för provningsnämndens kansli, finner länsstyrelsen beträffande svårighetsgraden fullt jämförbara med dem som åvilar de biträdande taxeringsintendenterna i lönegrad Ao 26.

Med hänvisning till svårigheten att besätta en icke-ordinarie länsnotarietjänst å landskontoret föreslår *länsstyrelsen i Gotlands län*, att ifrågavarande tjänst utbytes mot en länsnotarietjänst i Ao 21.

Envar av *länsstyrelserna i Östergötlands och Hallands län* påyrkar utbyte av en kontorsbiträdestjänst å landskontoret, i Östergötlands län mot en kanslibiträdestjänst i Ao 10 och i Hallands län mot en kanslibiträdestjänst i Ao 7. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* hemställer, att kanslibiträdestjänsten i Ae 7, som tilldelats prövningsnämndens kansli, omändras till Ao 7.

Under hänvisning till arbetsbelastningen å taxeringssektionerna hemställer envar av *länsstyrelserna i Stockholms och Jönköpings län* om medel till en extra biträdande taxeringsintendent i Ag 26. Av liknande skäl har envar av *länsstyrelserna i Södermanlands och Västmanlands län* begärt en ny taxeringsinspektörstjänst i Ao 21, varjämte *länsstyrelsen i Malmöhus län* föreslagit inrättande av en biträdande taxeringsintendenttjänst i Ao 24 i utbyte mot en förste taxeringsinspektörstjänst i Ao 23. Med hänsyn till behovet av kvalificerad biträdespersonal å taxeringssektionen föreslår *länsstyrelsen i Värmlands län*, att den kontoristtjänst i Ao 9, som tilldelats sektionen, utbytes mot en kansliskrivartjänst i Ao 10, och *länsstyrelsen i Örebro län*, att en kontorsbiträdestjänst å sektionen omändras till kanslibiträdestjänst i Ao 7.

Med motivering att endast i Gotlands län tjänst som förste taxeringsrevisor inrättats såsom extra-ordinarie tjänst, hemställer *länsstyrelsen i Gotlands län*, att tjänsten som förste taxeringsrevisor i Ae 21 ändras till Ao 21.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller, att sjömansskattekontorets organisationsfråga icke längre kan uppskjutas. Länsstyrelsen föreslår, att för kontoret nyinrättas en tjänst såsom föreståndare i Ao 24, en kansliskrivartjänst i Ao 10, en kontoristtjänst i Ao 9, två kanslibiträdestjänster i Ae 7 samt två landskanslistjänster och sex kontorsbiträdestjänster i beföringsgången.

Slutligen har — liksom föregående år — *länsstyrelsen i Norrbottens län* hemställt, att under anslagsposten till sakkunniga för biträde vid utredningar m. m. måtte anvisas 15 000 kronor för fullföljande av vissa för länet viktiga utredningar och initiativ.

Enligt grunderna för reglerad beföringsgång bör antalet kontorsbiträdestjänster och telefonisttjänster i Ao 5 ökas med 32 resp. 1.

Departementschefen

Under senare år har länsstyrelserna tilldelats ett flertal nya eller vidgade arbetsuppgifter. Den fr. o. m. innevarande budgetår genomförda omorganisationen av civilförsvaret innebar en avveckling av den förutvarande lokala administrationen och ett överförande till länsstyrelserna av den totala planläggningen av civilförsvaret i länen. Å länsstyrelserna har vidare

fr. o. m. den 1 januari 1960 lagts arbetet med den allmänna varuskatten. Inom flertalet arbetsområden i övrigt kan förmärkas en fortgående ökning av arbetsuppgifterna. Befolkningsomflyttningen, den växande fritidsbebyggelsen, vattenföreningarna, den kraftigt ökade bilismen och alkoholproblemen är några av anledningarna härtill. I fråga om landskontoren har särskilt införandet av den allmänna varuskatten skärpt kravet på en ytterligare effektivisering av taxeringskontrollen. På grundval av de av statens organisationsnämnd gjorda undersökningarna, först vid landskanslierna och nu vid landskontoren, har å andra sidan ett betydande antal rationaliseringar i länsstyrelsernas arbetssätt i personalsparande syfte kunnat genomföras, och det finns skäl antaga, att ytterligare förbättringar i detta avseende är möjliga.

Den nya civilförsvarsorganisationen har medfört en betydande ökning av länsstyrelsernas personal. Om organisationen saknas ännu tillräcklig erfarenhet för ett slutligt bedömande av arbetskraftsbehovet. Jag är därför icke nu beredd att tillstyrka framlagda förslag härom. Icke heller i fråga om förstärkning av landskontorens personal är jag f. n. i avvaktan på resultatet av statens organisationsnämnds, taxeringskontrollutredningens och uppbojdsorganisationskommitténs utredningar beredd att i allmänhet taga ställning. Jag vill dock i detta sammanhang hänvisa till vad jag i det följande under punkten 145 kommer att anföra. Även om jag beträffande länsstyrelsernas normala arbetsuppgifter i övrigt anser, att uppkommande arbetsansvällning i första hand bör bemästras genom organisatoriska åtgärder torde i vissa fall personalförstärkningar vara ofrånkomliga.

På grund av väsentliga svårigheter att med befintlig personal bemästra arbetsbördan bör sålunda å landskansliet i Östergötlands län inrättas en tjänst som länsassessor i Ae 24. Tjänsten avses för allmänna sektionen och på tjänsteinnehavaren bör ankomma att med eget ansvar handlägga vissa ärendegrupper i sektionschefens ställe.

Å landskansliet i Stockholms län — med placering å planeringssektionen — torde böra inrättas en tjänst som förste länsnotarie i Ao 23.

Vid min anmälan i föregående års statsverksproposition av förevarande anslag anförde jag, att det finge anses klarlagt, att vid de allra största prövningsnämndskanslierna föreläge behov av ytterligare kvalificerad personal. Jag förordar nu, att — i likhet med vad som fr. o. m. innevarande budgetår skett i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län — en tjänst som förste länsnotarie i Ao 21 inrättas å landskontoret i Stockholms län.

Arbetet vid sjömansskattekontoret i Göteborgs och Bohus län har hittills i huvudsak utförts av extra personal. I fråga om kontorets organisation är jag ej beredd att definitivt taga ställning. Jag vill dock ej motsätta mig att två tjänster ordinariesättes samt att ett antal extra tjänster placeras inom personalplanen. Arbetskraftsbehovet i övrigt får såsom f. n. tillgodoses genom anställning av extra personal. Härför beräknar jag 20 000 kronor. Jag före-

slår sålunda beträffande personal, som skall upptagas på personalförteckningen, att å landskontoret i länet inrättas en tjänst som kontorsföreståndare i Ao 23 samt en tjänst som kontorist i Ao 9.

Jag förordar, att den å landskontoret i Gotlands län inrättade förste taxeringsrevisorstjänsten i Ae 21 samt fem å personalplanen för landskontoren upptagna tjänster som kontorister i Ae 9 överflyttas till ordinarie stat.

Länsstyrelsens i Jönköpings län framställning om medel under nästa budgetår till en extra biträdande taxeringsintendent å Ag 26 anser jag mig med hänsyn till förhållandena i länet böra tillstyrka. För tillfällig förstärkning med en biträdande taxeringsintendent i Ag 26 i Stockholms län beräknar jag medel till ett belopp av 10 000 kronor.

För att i ökad omfattning möjliggöra anställande av extra personal å civilbefälvarkanslierna föreslår jag en höjning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 25 000 kronor. Med hänsyn till den allttjämt fortgående ökningen av länsstyrelsernas normala arbetsuppgifter, bl. a. å bilregistren, torde vara erforderligt, att i vissa fall nya icke-ordinarie tjänster i lägre biträdesgrad upptages på personalplanen ävensom att ytterligare extra personal anställs. Jag upptager härför ett belopp av 150 000 kronor. Jag föreslår, att för nästa budgetår medel beräknas till anställande av tillfällig personal för åstadkommande av en rationellare uppläggning av körkortsregistret i Göteborgs och Bohus län. Jag beräknar härför ett belopp av 35 000 kronor.

Sedan någon tid har inom departementet vissa frågor rörande den kommunala indelningen varit under utredning. Detta arbete väntas utmynna i ett fastställande av vissa riktlinjer för en ny kommunindelning. Länsstyrelserna torde därefter få i uppdrag att utarbeta förslag till en efter dessa riktlinjer ny indelning av länen i kommuner. Arbetet härmed måste utföras i intim samverkan med kommuner och expertis av olika slag. Inom samhällsplaneringens område har under några år i vissa län bedrivits en försöksverksamhet, till vilken extra arbetskraft med statistisk-ekonomisk utbildning varit anknuten. Med hänsyn till behovet av sådan planering, som ett flertal länsstyrelser uttalat sig för, torde denna verksamhet böra utsträckas till ytterligare ett antal län. För det utredningsarbete, som en ny kommunindelning kommer att medföra, bör i första hand nyssnämnda extra arbetskraft anlitas. Med hänsyn till att flera län ändock kommer att sakna sådan expertis inom länsstyrelsen och på grund av arbetets omfattning i övrigt blir det nödvändigt att härutöver anställa ytterligare extra arbetskraft. Jag beräknar kostnaderna härför samt för övrig expertis och biträdeshjälp till sammanlagt i runt tal 515 000 kronor.

För fullföljande av vissa för Norrbottens län viktiga initiativ synes jämväl för nästa budgetår under sakkunnigposten böra anvisas 15 000 kronor för ersättning till särskilda sakkunniga.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde fr. o. m. nästa budgetår såsom en särskild post upptagas ett belopp av 29 000 kronor till arvoden åt organisationsföredragande.

I enlighet med länsstyrelsernas förslag bör enligt grunderna för den reglerade befordringsgången antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster ökas med 32 till 425 och antalet ordinarie telefonisttjänster med 1 till 33.

Övriga av länsstyrelserna framställda yrkanden är jag icke beredd att tillstyrka.

De i det föregående framlagda förslagen innebär en kostnadsökning med i runt tal 916 000 kronor.

Jag har i det föregående under punkten 138 föreslagit att den personal, som länsstyrelsen i Stockholms län avdelat till den å överståthållarämbetet för länsstyrelsen och ämbetet gemensamt organiserade allmänna beredskapssektionen, skall överföras till ämbetets stat. Från personalförteckningen bör i samband härmed utgå ett kanslibitråde i Ao 7. Förslaget föranleder en minskning av anslagsbehovet under förevarande anslag med 33 000 kronor.

F. n. bestrides kostnaderna för avlöning åt icke-ordinarie landskanslister, som tjänstgör å häradsskrivarkontor från anslaget till häradsskrivarnas avlöningar. Ifrågavarande tjänstemän tillhör organisatoriskt länsstyrelsernas personal. Jag förordar därför, att kostnaderna för deras avlöning fr. o. m. nästa budgetår bestrides från förevarande anslag. Ändringen medför en ökning av medelsbehovet med 960 000 kronor.

Med hänsyn till ökningen av levnadskostnaderna samt höjda löner för ekonomipersonal och övrig hushållshjälp bör representationsbidraget till såväl överståthållaren som envar av landshövdingarna fr. o. m. nästa budgetår höjas med 5 000 kronor. Kostnaderna härför kan för länsstyrelsernas del beräknas till 120 000 kronor.

I förteckningen över tjänstemän å övergångsstat torde på grund av avgång böra uteslutas en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 samt på grund av beslut i samband med genomförandet av de av 1960 års riksdag beslutade löneregleringarna böra upptagas en förste länsnotarietjänst i Ao 23.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med (916 000 — 33 000 + 960 000 + 120 000) 1 963 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsstegringar för löneregleringar, höjda grundlöner, ökat rörligt tillägg m. m. med 7 492 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (1 963 000 + 7 492 000) 9 455 000 till (67 675 000 + 9 455 000) 77 130 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga de ändringar i personalförteckningen för länsstyrelserna, vilka erfordras i anledning av de av mig framlagda förslagen;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsstyrelserna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till landshövdingarna, <i>förslagsvis</i>	1 120 000	
2. Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	34 000 000	
3. Tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	230 000	
4. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t		
a) Ersättning till sakkunniga för biträde med utredningar m. m., <i>förslagsvis</i>	61 000	
b) Ersättning till militärassistenter, <i>förslagsvis</i>	217 000	
c) Ersättning till civilförsvarschefer, <i>förslagsvis</i>	200 000	
d) Ersättning till vägtrafikombud, <i>förslagsvis</i>	126 000	
e) Arvode till civilbefälhavare, <i>förslagsvis</i>	15 000	
f) Arvode till organisationsföredragande, <i>förslagsvis</i>	29 000	648 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>		22 900 000
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän (representationsbidrag till landshövdingarna), <i>förslagsvis</i>		558 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		16 584 000
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>		1 140 000
Summa kronor		77 180 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden	50 000
Nettoutgift	77 130 000;

c) till *Länsstyrelserna*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 77 130 000 kronor.

[141] 4. *Länsstyrelserna: Sjukvård m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	155 000	162 924
1960/61 (statsliggaren s. 1172)	197 000	
1961/62 (förslag)	197 000	

Länsstyrelserna har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 197 500 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 197 000 kronor.

[142] 5. *Länsstyrelserna: Reseersättningar*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 575 000	1 681 147
1960/61 (statsliggaren s. 1172)	2 435 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

De sammanlagda utgifterna för nästa budgetår har av *länsstyrelserna* beräknats till 1 810 000 kronor. Härtill kommer flyttningssersättningar och tjänstgöringstraktamenten m. m., beräknade till cirka 600 000 kronor.

Departementschefen

Jag godtager myndigheternas beräkning av medelsbehovet. För ökade kostnader med anledning av länsstyrelsernas medverkan vid utarbetande av förslag till ny kommunindelning beräknar jag i runt tal 90 000 kronor. Anslaget uppföres sålunda med (1 810 000 + 600 000 + 90 000) 2 500 000 (+ 65 000) kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Reseersättningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[143] 6. *Länsstyrelserna: Expenser*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 782 000	8 118 929
1960/61 (statsliggaren s. 1174)	9 204 000	
1961/62 (förslag)	9 082 000	

Yrkanden

1. Enligt *länsstyrelsernas* yrkanden bör medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas till 8 135 000 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten

1 228 000, för övriga expenser för eget behov 6 541 000 kronor och för expenser för annat än eget behov 366 000 kronor. I beloppet för övriga expenser för eget behov ingår engångsutgifter å tillhopa 475 000 kronor för ny telefonväxel samt anskaffning av möbler, inventarier m. m. till ny landsstatsbyggnad i Västmanlands län.

2. *Byggnadsstyrelsen* beräknar medelsbehovet för möbler till representationsrum i landshövdingeresidensen i Västerås, Örebro och Karlskrona samt för underhåll av möbler och textilier i residensen till sammanlagt 135 000 kronor.

3. *Länsstyrelsernas utbildningsnämnd* (skr. 15/9 1960) hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 106 500 kronor till kurser för utbildning av landskanslist, 4 000 kronor till arvoden åt nämndens ledamöter, 3 000 kronor till studiekonferenser för landsstatstjänstemän samt 1 000 kronor till utbildningskurser för biträdespersonal vid länsstyrelserna samt å landsfiskals- och häradsskrivarkontor, tillhopa 114 500 kronor.

4. *Länsstyrelsernas antagningsnämnd* (skr. 1/9 1960) beräknar anslagsbehovet för sin verksamhet till 12 100 kronor. Ökningen i förhållande till det f. n. anvisade beloppet, 8 800 kronor, beror på väsentligt stegrade annonskostnader. Under sistförflutet budgetår uppgick utgifterna för annonser till cirka 5 000 kronor mot cirka 500 kronor ett budgetår tidigare.

5. *Länsstyrelsernas nämnd för samhällsplanering* (skr. 11/11 1960) hemställer, att för nästa budgetår måtte för nämndens verksamhet anvisas 15 000 kronor, varav för arvode till sekreteraren 3 000 kronor, lokalhyror, expensutgifter m. m. 1 500 kronor samt dagarvoden, rese- och traktamentskostnader 10 500 kronor.

6. *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* (skr. 25/8 1960) föreslår, att för sammanträden och kurser med personal tillhörande länsstyrelsernas sektioner för psykologiskt försvar anvisas oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Motiv

3. Under hösten 1960 och våren 1961 anordnas tre allmänna kursdelar. Antalet elever i dessa kurser beräknas till omkring 85. Huvuddelen av eleverna antages ha haft en tjänstgöringstid överstigande 3 å 4 år å landskontor och häradsskrivarkontor. Enligt tidigare kursordning skulle dessa elever under hösten 1961 ha genomgått speciell del. Med hänsyn härtill och då behovet av utbildade landskanslist för erhållande av ordinarie tjänst och tjänst som taxeringsassistent alltjämt är mycket stort är det ofrånkomligt, att två speciella delar för landskanslist å landskontor m. fl. anordnas under hösten 1961. Kostnaden för var och en av dessa kursdelar beräknas till 19 800 kronor.

Enligt de nya bestämmelserna för utbildningskurserna bör aspirant å landskanslisttjänst eller extra landskanslist, som av länsstyrelse anses lämp-

lig därtill, i regel beredas tillfälle att påbörja genomgången av den allmänna delen inom ett år efter vunnen anställning. Med hänsyn till utbildningsbehovet bör liksom innevarande budgetår tre gemensamma allmänna kursdelar anordnas 1961/62. Av dessa kurser bör en anordnas hösten 1961 och två under våren 1962. Kostnaderna för var och en av ifrågasvarande kursdelar beräknas till 15 700 kronor.

Någon utbildningskurs enligt äldre ordning för landskanslister å landskansli har icke påbörjats sedan 1957, varför ett visst uppdämt utbildningsbehov föreligger. Nämnden beräknar att tillräckligt elevantal finnes för anordnande av en speciell kursdel för landskanslister å landskansli våren 1962. Kostnaden för denna kursdel beräknas till 19 800 kronor.

Vid kostnadsberäkningarna har nämnden utgått från oförändrade timarvoden för lärarna samt upptagit oförändrade kursledararvoden. Expensposterna har uppskattats med hänsyn till beräknad förbrukning under innevarande budgetår.

Totala kostnaden för budgetåret 1961/62 för kursverksamheten för utbildning av landskanslister m. fl. skulle alltså uppgå till (19 800 + 19 800 + 15 700 + 15 700 + 15 700 + 19 800) 106 500 kronor.

Enligt nämndens förslag bör till studiekonferenser för landsstatstjänstemän anvisas ett i förhållande till innevarande budgetår med 1 500 kronor förhöjt belopp.

Departementschefen

Länsstyrelsernas del av anslaget är för innevarande budgetår fastställd till 8 520 000 kronor, varav 1 342 000 kronor för bränsle, lyse och vatten, 6 838 000 kronor för övriga expenser för eget behov och 340 000 kronor för expenser för annat än eget behov. I beloppet till övriga expenser för eget behov ingår 752 000 kronor för vissa engångsutgifter, därav 452 000 kronor för ny teleanläggning, inventarier och flyttningskostnader med anledning av nybyggda tjänstelokaler i Kristianstads län och 300 000 kronor för nya bokföringsmaskiner. För nästa budgetår torde posten till bränsle, lyse och vatten i huvudsaklig överensstämmelse med länsstyrelsernas beräkningar kunna nedräknas till 1 200 000 (— 142 000) kronor. Under posten till övriga expenser för eget behov kan ökade kostnader förväntas uppkomma för bl. a. städningslöner och telefonavgifter. Med hänsyn till att erforderligt belopp för utgifter av engångskaraktär är mindre än för löpande budgetår synes dock beloppet till övriga expenser för eget behov kunna nedräknas med 63 000 kronor till 6 775 000 kronor. Häri ingår såsom preliminärt beräknade utgifter med anledning av nybyggda tjänstelokaler i Västmanlands län 52 000 kronor för utbyte av länsstyrelsens teleanläggning samt 370 000 kronor för möbler, andra inventarier och flyttningskostnader. Vid beräkningen har hänsyn även tagits till vissa förväntade

merutgifter med anledning av länsstyrelsernas medverkan vid utarbetande av förslag till ny kommunindelning. I posten ingår vidare medel för utbyte av tjänstebilar i tre län. Till expenser för annat än eget behov beräknar jag 360 000 (+ 20 000) kronor. Därest kostnadsersättningar enligt lagen den 3 juni 1960 om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. skulle ifrågakomma, förordar jag, att dessa får bestridas från förevarande delpost. Jag anser mig dock ej behöva beräkna medel särskilt härför för nästa budgetår. Länsstyrelsernas del av anslaget skulle således belöpa sig till (1 200 000 + 6 775 000 + 360 000) 8 335 000 (— 185 000) kronor.

Till anskaffande av s. k. fönsterkuvert för försändande till skattskyldiga av debetsedlar samt tryckning genom postverkets försorg av anställningskort, uppbörds kort och debetsedlar upptager jag oförändrat 555 000 kronor. Vid tryckningen av blanketter till debetsedel å slutlig skatt uppkommande merkostnader för tilltryck av inkomst- och aviseringskort beräknar jag härvid till oförändrat 80 000 kronor. Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel, som motsvarar dessa kostnader, bör därför upptagas likaledes oförändrat till 80 000 kronor.

Till bestridande av de kostnader, för vilka byggnadsstyrelsen beräknat medel, upptager jag 125 000 (+ 25 000) kronor.

Mot länsstyrelsernas utbildningsnämnds förslag till kursverksamhet har jag ingen erinran. Med hänsyn till utbildningsbehovet får det anses nödvändigt, att jämväl nästa budgetår anordnas tre gemensamma kursdelar. Nämndens medelsberäkningar anser jag mig kunna godtaga. För ifrågasvarande ändamål bör sålunda beräknas (106 500 + 4 000 + 3 000 + 1 000) 114 500 (+ 19 300) kronor.

Medelsbehovet för länsstyrelsernas antagningsnämnds verksamhet torde böra beräknas till 12 500 (+ 3 700) kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 juni 1960 meddelat bestämmelser angående inrättande av en länsstyrelsernas lokaliseringsnämnd. Till bestridande av kostnaderna för den verksamhet denna nämnd, vilken antagit benämningen länsstyrelsernas nämnd för samhällsplanering, skall bedriva upptager jag i enlighet med nämndens förslag 15 000 (+ 15 000) kronor. För sammanträden och kurser med personal, som utsetts att tillhöra länsstyrelsernas sektioner för psykologiskt försvar, beräknar jag oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Anslaget uppföres sålunda med (8 335 000 + 555 000 — 80 000 + 125 000 + 114 500 + 12 500 + 15 000 + 5 000) 9 082 000 (— 122 000) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Expenser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 082 000 kronor.

[144] 7. **Länsstyrelserna: Publikationstryck**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	225 000	247 479
1960/61 (statsliggaren s. 1179)	230 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Länsstyrelserna har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 254 500 kronor.

Departementschefen

Myndigheternas beräkning av medelsbehovet föranleder ingen annan erinran från min sida än att anslaget synes böra avrundas till 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Publikationstryck* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[145] 8. **Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll.** Något anslag under denna rubrik finnes icke uppfört å riksstaten för innevarande budgetår.

Enligt taxeringskontrollutredningens nyligen framlagda förslag till förbättrad taxeringskontroll skall bl. a. länsstyrelsernas revisionsdetaljer förstärkas och en ökad rekrytering och utbildning av aspiranter till landskanslist- och taxeringsassistenttjänster genomföras. Förslaget är f. n. föremål för remissbehandling och ställning har sålunda ännu ej kunnat tagas till detsamma. Enligt vad jag inhämtat avser emellertid chefen för finansdepartementet att till innevarande års riksdag framlägga särskild proposition i ämnet. I avvaktan på att beredningen av frågan inom finans- och inrikesdepartementen slutföres torde de kostnader för förslagets genomförande, som berör länsstyrelserna, preliminärt kunna uppskattas till 3 385 000 kronor. Härtill kan komma vissa ökade kostnader för prövningsnämndernas kanslier och den del av taxeringssektionerna, som inte ingår i revisionsdetaljerna. Denna fråga utredes inom statens organisationsnämnd. Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 3 385 000 kronor.

[146] 9. **Landsfogdarna m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 318 000	2 026 773
1960/61 (statsliggaren s. 1179)	2 300 000	
1961/62 (förslag)	2 830 000	

Yrkanden

1. *Länsstyrelsernas* anslagsäskanden upptager för den under länsstyrelserna sorterande personalen ett belopp av i runt tal 1 960 000 kronor.

2. *Riksåklagarämbetet* (skr. 31/8 1960) äskar ett belopp av 650 000 kronor jämte rörligt tillägg för avlöningar till den ämbetet underställda åklagaraspirantorganisationen samt hemställer härjämte, dels att ett väsentligt höjt belopp anslås för att möjliggöra för juris kandidater att hos landsfogdarna fullgöra sådan tjänstgöring hos statsåklagare, som avses i 20 § domsagostadgan, dels ock att vissa tjänster som landsfogdeassistent inrättas.

Motiv

1. *Länsstyrelsen i Stockholms län* hemställer under åberopande av landsfogdens arbetsbörda, att ytterligare en tjänst som fast landsfogdeassistent i lönegraden Ae 23 inrättas i länet. De väsentliga arbetsuppgifterna på åklagarsidan, statsåklagarärendena och åtalsprövningarna enligt 1944 års lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, har stigit från 1956 till 1959 med 35 procent resp. 101 procent. Ökningen fortsätter för 1960. Även i vad avser polisärenden har en märkbar arbetsökning uppstått. Den stigande arbetsbördan sammanhänger med den snabba befolkningstillväxten i länet, 15—20 000 personer för år. En förstärkning av den rättsbildade personalen är nödvändig, om icke arbetsuppgifterna otillbörligt skall eftersättas.

Envar av *länsstyrelserna i Östergötlands* samt *Göteborgs och Bohus län* har under åberopande av landsfogdens stegrade arbetsbörda hemställt, att tjänsten som landsfogdeassistent i länet omvandlas till biträdande landsfogdetjänst. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* framhåller, att antalet strafflagsbrott under 1958—59 endast i Stockholms och Malmöhus län varit högre än i Östergötlands län och att antalet statsåklagarärenden under 1955—59 varit genomsnittligt detsamma i Östergötlands län som i vissa län, där biträdande landsfogdetjänst finns. Åliggandena som länspolischef har blivit alltmer betungande, bl. a. genom statspolisorganisationens utbyggnad. För att lätta landsfogdens arbetsbörda erfordras, att landsfogdegöromålen fördelas mellan två i stort sett lika behöriga befattningshavare. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser likaledes, att svårigheten att bemästra arbetsbördan beror på att assistenten icke har samma behörighet att fullgöra åklagaruppgifter som landsfogden själv.

Envar av *länsstyrelserna i Södermanlands* och i *Hallands län* har — under hänvisning till den i 1959 års statsverksproposition (XI ht, s. 392 f.) redovisade utredningen rörande behovet av kvalificerad biträdeshjälp åt landsfogdarna i vissa län — yrkat, att en tjänst som landsfogdeassistent inrättas i länet.

Därjämte hemställer *länsstyrelsen i Södermanlands län*, att tjänsten som landsfogde uppflyttas till Bo 3.

2. Utbyggandet av åklagarorganisationen pågår alltjämt. Inom stadsfiskalsorganisationen beräknas under tiden fram till utgången av budgetåret 1961/62 tio tjänster bli att besätta på grund av organisationens utbygg-

nad och tre på grund av uppkomna vakanser. Därjämte erfordras ytterligare ett antal landsfogdeassistenter för tjänstgöring såsom vikarier för stadsfiskalerna. Denna förstärknings- och vikariatsorganisation bör så snart tillräckligt antal åklagaraspiranter finnes att tillgå omfatta tjugufem landsfogdeassistenter. Att ytterligare ett så stort antal erfordras sammanhänger med städernas tillväxt och med den ökade brottsligheten. Härtill kommer att genom de ändrade regler om rådhusrätts domförhet vid handläggning av brottmål, som trätt i kraft den 1 januari 1959, och de möjligheter för rådhusrätterna att arbeta på ett större antal avdelningar, som därigenom öppnas, ytterligare behov av åklagare uppstår i de största städerna. I avbidan på att utbildad åklagarpersonal kan ställas till förfogande har det varit och är alltjämt nödvändigt att i betydande omfattning för åklagartjänstgöring i städerna taga i anspråk nyutexaminerade juris kandidater, som alltså saknar all åklagarutbildning och även tingsmeritering. Stadsfiskalsorganisationen skulle alltså behöva förstärkas med 38 (13 + 25) befattningshavare.

Vad angår landsfogdeorganisationen beräknas under tiden fram till utgången av budgetåret 1961/62 erfordras en befattningshavare för att återbesätta en biträdande landsfogdetjänst. Härjämte föreligger, oaktat landsfogdeorganisationen numera omfattar — förutom landsfogdarna — åtta biträdande landsfogdar och fjorton fasta landsfogdeassistenter, alltjämt behov av ytterligare assistenthjälp, kanske främst beroende på att landsfogdarnas polisiära verksamhet så ökat, att de måst i allt större utsträckning överlämna åklagargöromålen till assistenterna. Ämbetet anser det erforderligt, att det av utredningsmännen rörande frågan om behovet av kvalificerad biträdeshjälp åt landsfogdarna i vissa län (se 1959 års statsverksproposition XI ht, s. 392 f.) framlagda förslaget om inrättande av tjänster såsom fast placerad landsfogdeassistent i Södermanlands och Hallands län genomföres fr. o. m. nästa budgetår. Vidare bör enligt ämbetets mening i Stockholms län inrättas ytterligare en tjänst som fast placerad landsfogdeassistent i stället för att såsom nu en ambulerande assistent anvisas att tjänstgöra i länet. Antalet ambulerande assistenter inom landsfogdeorganisationen, f. n. tolv, kan då begränsas till elva. Inom landsfogdeorganisationen skulle alltså under en nära framtid behövas 15 (1 + 3 + 11) befattningshavare.

Förutom det personalbehov, som sålunda föreligger inom stadsfiskals- och landsfogdeorganisationerna, erfordras för tjänstgöring hos statspolisintendenten och för särskilda utredningsuppdrag fem landsfogdeassistenter.

Enligt dessa beräkningar skulle omkring 58 (38 + 15 + 5) befattningshavare erfordras inom den närmaste framtiden. För tillgodoseende av detta personalbehov finns att tillgå 47 nu i tjänst varande aspiranter och assistenter, som icke innehar fast tjänst inom åklagarväsendet. Tillgänglig personal förslår alltså icke för personalbehovet under budgetåret 1961/62 inom den utbyggda organisationen. För att täcka denna brist och för att tillgodose det ytterligare personalbehov, som uppkommer genom åklagares pensionsavgång under tiden närmast efter den 1 juli 1962 eller åklagaraspiranters avgång från banan m. m., erfordras antagning och utbildning av ytterligare ett antal åklagaraspiranter. För sådant ändamål bör tio aspiranter anställas under ettvarit av budgetåren 1960/61 och 1961/62, vilket med hänsyn till oberäknelig avgång från banan och andra omständigheter är att anse som ett minimum.

Av de 47 aspiranter och ambulerande landsfogdeassistenter, som nu tjänstgör inom aspirantorganisationen, beräknas 14 befattningshavare ha tagits i anspråk för tjänster inom åklagar- och polisväsendet före ingången av budgetåret 1961/62. Elva beräknas komma att tjänstgöra inom landsfogdeorganisationen såsom ambulerande assistenter, fem fullgöra sådan tjänstgöring, för vilken ersättning utgår av andra statliga anslag än nu ifrågavarande, och övriga 17 erfordras för tjänstgöring inom stadsfiskalsorganisationen. Endast elva befattningshavare tillhörande aspirantorganisationen skulle alltså avlönas av statsmedel under budgetåret 1961/62. Emellertid har ämbetet till följd av den alltmera ökande arbetsbelastningen för åklagarna i städerna nödgats att i icke obetydlig utsträckning anlita icke färdigutbildade aspiranter och assistenter för åklagartjänstgöring i städerna. I den mån omständigheterna medger bör dessa icke färdigutbildade aspiranter och assistenter fullgöra sin utbildning. Särskilt angeläget är att ett så stort antal som möjligt av de äldre åklagaraspiranterna beredes tillfälle att under nästa budgetår genomgå den praktiska och teoretiska polisutbildningen. Ämbetet räknar med att 10—15 aspiranter och assistenter under budgetåret 1961/62 bör undergå utbildning. Under utbildningstiden åtnjuter de lön av statsmedel.

Medelsbehovet till grundlöner för aspirantorganisationen utgör enligt ämbetets beräkningar, för 11 ambulerande assistenter 195 756 kronor, för utbildning av ett 10-tal i tjänst varande aspiranter 150 000 kronor, för 10 aspiranter, som beräknas bli antagna fr. o. m. den 1 oktober 1960, 173 580 kronor samt för 10 aspiranter, som beräknas bli antagna under budgetåret 1961/62 160 440 kronor, varjämte för vikariatsersättningar beräknas 20 000 kronor. Totala medelsbehovet utgör sålunda 699 776 eller avrundat 700 000 kronor jämte rörligt tillägg därpå. Med hänsyn dock till svårigheterna att bedöma det faktiska medelsbehovet hemställer ämbetet, att 650 000 kronor anvisas för ändamålet.

Enligt 20 § domsagostadgan må i fråga om tingsmeritering med tjänstgöring i domsaga till en tid av högst sex månader likställas väl vitsordad tjänstgöring under samma tid bl. a. såsom biträde åt statsåklagare. För att möjliggöra sådan tjänstgöring har under åtskilliga år vissa medel ställts till förfogande från anslagsposten till icke-ordinarie personal. Dessa medel har emellertid de senaste åren icke räckt till för att bereda flera än två juris kandidater tjänstgöring varje budgetår. Det kan anses som ett allmänt intresse att skapa större möjligheter till sådan tjänstgöring. Enligt ämbetets mening bör varje budgetår medel ställas till förfogande, som möjliggör för förslagsvis 24 juris kandidater — en i varje län — att tjänstgöra hos landsfogde under sex månader. Grundlönekostnaderna skulle belöpa sig å 173 520 kronor om året.

Departementschefen

Med hänsyn till arbetsbördans storlek och för att möjliggöra en rationell uppdelning av åklagarverksamheten tillstyrker jag det föreslagna utbytet av den fasta landsfogdeassistenttjänsten i Ae 23 mot en biträdande landsfogdetjänst i Ae 26 i ettvart av Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsernas yrkanden i övrigt är jag ej beredd att biträda.

Vid sin beräkning av anslagsbehovet för den riksåklagarämbetet underställda aspirantorganisationen har ämbetet beräknat medel för avlöning

av elva i stället för f. n. tolv ambulerande landsfogdeassistenter och därvid räknat med att en tjänst som ambulerande assistent skulle omändras till fast assistenttjänst. Såsom framgår av mitt ställningstagande ifråga om länsstyrelsernas yrkanden kan jag icke biträda den föreslagna tjänsteförändringen. Jag räknar sålunda med oförändrat tolv ambulerande assistenter. Med hänsyn till de svårigheter som föreligger att bedöma det faktiska medelsbehovet för denna organisation, anser jag mig likväl kunna godtaga ämbetets beräkning av anslagsbehovet.

I äskade belopp för icke-ordinarie personal ingår ersättning till juris kandidater under tillhoppa tolv månaders tjänstgöring å landsfogdeexpedition jämlikt 20 § domsagostadgan. På av riksåklagarämbetet anförda skäl och för att bereda ytterligare ett antal juris kandidater möjlighet att fullgöra sådan tjänstgöring hos landsfogdarna föreslår jag för detta ändamål en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 100 000 kronor.

Vad jag förut föreslagit beträffande tjänsteförändringar och arvoden till juris kandidater medför en ökning av anslagsbehovet med 107 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsökningar för löneregleringar, löneklassuppflyttningar och ökat rörligt tillägg med 423 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (107 000 + 423 000) 530 000 kronor och bestämmas till (2 300 000 + 530 000) 2 830 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat.

I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för landsfogdarna m. fl., vilka förut angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för landsfogdarna m. fl., att tillämpas tills vidare under budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	837 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 320 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	630 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	43 000

Summa kronor 2 830 000;

c) till *Landsfogdarna m. fl.*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 830 000 kronor.

[147] 10. Landsfogdarna m. fl.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	395 000	451 161
1960/61 (statsliggaren s. 1181)	429 000	
1961/62 (förslag)	460 000	

Medelsbehovet för nästa budgetår har av länsstyrelserna uppskattats till 470 000 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i beloppet för expenser upptagit 4 000 kronor för anskaffning av bilradioutrustning i landsfogdens bil. Motsvarande yrkande har under anslaget till landsfiskalernas omkostnader gjorts beträffande sex landsfiskaler i länet.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård upptager jag till oförändrat 4 000 kronor.

För reseersättningar beräknar jag 270 000 (+ 20 000) kronor.

Till expenser har för innevarande budgetår anvisats 175 000 kronor. Med hänsyn till ökade expensutgifter finner jag erforderligt, att detta belopp uppräknas med 11 000 kronor till 186 000 kronor. Jag har därvid icke upptagit några medel för bilradioanläggning till landsfogden i Norrbottens län. Länsstyrelsens yrkanden i denna del anser jag mig ej kunna biträda.

Anslaget torde alltså böra uppföras med (4 000 + 270 000 + 186 000) 460 000 (+ 31 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsfogdarna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 kronor.

[148] 11. Häradsskrivarna m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 500 000	18 003 666
1960/61 (statsliggaren s. 1182)	19 540 000	
1961/62 (förslag)	20 774 000	

Enligt länsstyrelsernas beräkningar utgör medelsbehovet för nästa budgetår i runt tal 25 315 000 kronor.

Enligt grunderna för reglerad befordringsgång föreslås antalet kontorsbiträden i Ao 5 skola ökas med 10.

Departementschefen

I enlighet med länsstyrelsernas framställningar föreslår jag, att ytterligare 10 extra ordinarie kontorsbiträden enligt grunderna för den reglerade befordringsgången erhåller ordinarie tjänst fr. o. m. nästa budgetår. Antalet sådana tjänster kommer därvid att uppgå till 484.

I avvaktan på uppboordsorganisationskommitténs förslag beträffande de

lokala skattemyndigheternas organisation och verksamhet är jag icke beredd att i något fall tillstyrka inrättande av nya icke-ordinarie biträdestjänster. För anställning av ytterligare extra personal upptager jag ett belopp av 30 000 kronor.

Kostnaderna för avlöning åt icke-ordinarie landskanslister, som tjänstgör å häradsskrivarkontor, bestrides f. n. från förevarande anslag. Jag har under länsstyrelsernas avlöningsanslag förordnat, att ifrågavarande kostnader fr. o. m. nästa budgetår skall gäldas från länsstyrelsernas avlöningsanslag. Förslaget föranleder en minskad medelsanvisning under detta anslag med 871 000 kronor.

Med hänsyn till att det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst fr. o. m. nästa budgetår icke längre bör uppföras såsom särskilt anslag i riksstaten, förordar jag, att vissa kostnader för barntillägg enligt Kungl. brev den 15 mars 1946 (statsliggaren 1960/61 s. 1231) får bestridas från förevarande anslag. Förslaget föranleder icke någon uppräkningsanslag.

Genom beslut den 26 februari 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att en häradsskrivare på grund av sjukdom skall beredas annan tjänstgöring. Då ifrågavarande tjänsteman är varaktigt oförmögen att uppehålla häradsskrivartjänst, bör hans tjänst fr. o. m. nästa budgetår föras å övergångsstat. Å förteckning över personal på övergångsstat bör sålunda upptagas en tjänst som häradsskrivare i Ao 23.

Vad jag nu föreslagit medför ett minskat anslagsbehov av i runt tal 809 000 kronor. Merkostnaderna för avlöning av den personal, som fr. o. m. den 1 januari 1960 anställts för att handhåva de på lokala skattemyndigheterna ankommande uppgifterna beträffande administrationen av den allmänna tilläggs pensioneringen beräknar jag till 4 470 000 (+ 2 435 000) kronor. Den mot dessa kostnader svarande inkomstposten till särskilda uppbördsmedel upptages med ett likaledes med 2 435 000 kronor förhöjt belopp.

De automatiska utgiftsstegringarna för vidtagna löneregleringar samt höjning av rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. uppgår till 2 043 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (— 809 000 + 2 435 000 — 2 435 000 + 2 043 000) 1 234 000 kronor och bestämmas till (19 540 000 + 1 234 000) 20 774 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för häradsskrivarna m. fl., vilka förut angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för häradsskrivarna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	6 190 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	13 224 000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	5 440 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	390 000
Summa kronor	25 244 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden	4 470 000
Nettoutgift kronor	20 774 000;

c) till *Häradsskrivarna m. fl.*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 20 774 000 kronor.

[149] 12. Häradsskrivarna m. fl.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 950 000	1 913 567
1960/61 (statsliggaren s. 1184)	2 115 000	
1961/62 (förslag)	1 900 000	

Medelsbehovet för nästa budgetår har av *länsstyrelserna* beräknats till i runt tal 2 208 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra uppräknas med 5 000 kronor till 65 000 kronor.

För reseersättningar beräknar jag oförändrat 400 000 kronor.

Till expenser har för innevarande år anvisats 2 455 000 kronor. I beloppet ingår engångsutgifter å tillhoppa 810 000 kronor, som bortfaller nästa budgetår. Å andra sidan kommer medelsbehovet för löpande utgifter att öka särskilt med hänsyn till ökade administrationskostnader för den allmänna tilläggspensioneringen. På grund härav förordar jag under expensposten för nästa budgetår en till 1 835 000 (— 620 000) kronor begränsad medelsanvisning.

Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel, vilken skall tillföras ersättning från allmänna pensionsfonden med ett belopp, som motsvarar administrationskostnaderna för den allmänna tilläggspensioneringen, upptager jag till 400 000 (— 400 000) kronor.

Vad jag sålunda föreslagit medför en anslagsminskning med (+ 5 000 — 620 000 + 400 000) 215 000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till (2 115 000 — 215 000) 1 900 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsskrivarna m. fl.: Omkostnader* för budget-
året 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor.

[150] 13. Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	26 720 000	25 482 091
1960/61 (statsliggaren s. 1185)	27 775 000	
1961/62 (förslag)	31 135 000	

Länsstyrelsernas förslag rörande beräkningen av anslaget för nästa budgetår innehåller — förutom framställningar om uppflyttning i lönegrad av vissa landsfiskalstjänster samt om inrättande av ytterligare icke-ordinarie biträddestjänster — följande yrkanden, vilka synes böra särskilt redovisas.

Under hänvisning till arbetsbördan i resp. distrikt har tjänst som e. o. landsfiskal i utbyte mot biträdande landsfiskalstjänst begärts av *länsstyrelserna i Stockholms län* — hos polischefen-åklagaren i Nacka distrikt och hos landsfiskalerna i Gustavsbergs och Sigtuna distrikt — i *Södermanlands län* — hos landsfiskalen i Rönö distrikt — i *Östergötlands län* — hos polischefen-åklagaren i Valkebo distrikt och hos landsfiskalen i Finspångs distrikt — i *Kristianstads län* — hos landsfiskalen i Ängelholms distrikt — i *Hallands län* — hos landsfiskalen i Kungsbacka distrikt — i *Kopparbergs län* — hos landsfiskalen i Ludvika distrikt — samt i *Gävleborgs län* — hos landsfiskalerna i Sandvikens och Valbo distrikt.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län föreslår inrättande av en ny e. o. landsfiskalstjänst gemensam för polischefen-åklagaren och landsfiskalen i Trollhättans distrikt. Å såväl åklagarsidan som utmätningssmannasidan har arbetsbördan avsevärt ökat under senare år.

Länsstyrelsen i Stockholms län har gjort framställning om ändrad organisation av Haninge landsfiskalsdistrikt. Med hänsyn till arbetsbelastningens storlek är enligt länsstyrelsens mening en uppdelning av landsfiskalstjänsten på två tjänster nödvändig. I distriktet bör finnas en tjänst såsom polischef-åklagare och en tjänst såsom utmätningssman. Jämfört med nuvarande organisation måste följande tjänster inrättas, en tjänst som landsfiskal i Ao 21, en kontoristtjänst i Ae 9 och en kanslibiträddestjänst i Ae 7.

Av samma länsstyrelse begäres en biträdande landsfiskalstjänst i Sollen-tuna distrikt (polischefen-åklagaren), av *länsstyrelsen i Örebro län* en sådan tjänst i Lekebergs distrikt och av *länsstyrelsen i Södermanlands län* en sådan tjänst i Trosa distrikt, beträffande sistnämnda distrikt i utbyte mot landskanslisttjänsten i distriktet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län hemställer om inrättande av en landskanslisttjänst i reglerad befordringsgång i vart och ett av Vadstena och Ödeshögs distrikt, varvid i vardera distriktet en kontoristtjänst utbytes mot en kanslibiträdestjänst. Länsstyrelsen åberopar, att yrkandet står i överensstämmelse med 1956 års landsfiskalsbiträdesutrednings förslag. Även *länsstyrelsen i Skaraborgs län* hemställer om inrättande av en ny landskanslisttjänst — i Tidans distrikt.

Enligt länsstyrelsernas förslag skulle jämlikt grunderna för reglerad befordringsgång antalet kontorsbiträden i Ao 5 kunna minskas med 17.

Departementschefen

Fr. o. m. innevarande budgetår överensstämmer i stort sett personaluppsättningen i distriktet med det av 1956 års landsfiskalsutredning uppskattade behovet. Jag vill dock erinra om utredningens i princip godtagna förslag, att främsta biträdestjänsten i distrikt med två biträden bör vara kontoristtjänst, medan kanslibiträdestjänst avsetts för mindre kontor och för kontor med landskanslisttjänst. Antalet inrättade landskanslisttjänster uppgår ej till det av utredningen föreslagna antalet. Till följd härav är det nödvändigt att inrätta kontoristtjänster i ytterligare sju distrikt. Jag upptager sålunda medel för omändring av sju kanslibiträdestjänster till kontoristtjänster. I anslutning härtill bör antalet ordinarie kontoristtjänster i Ao 9 å personalförteckningen likaledes utökas med sju. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma placeringen av de nya tjänsterna.

Arbetet å landsfiskalskontoren har under de senaste åren ökat i omfattning, och tendensen synes alltså peka mot en ytterligare ansvällning av göromålen. I anslutning till länsstyrelsernas yrkanden förordar jag därför, att med hänsyn till föreliggande särskilda arbetsförhållanden en tjänst som landsfiskal i Ae 21 inrättas i vart och ett av Gustavsbergs och Rönö distrikt i utbyte mot där förefintliga biträdande landsfiskalstjänster. Härjämte upptager jag för påvisade behov av arbetskraftförstärkning i vissa distrikt medel till inrättande av ytterligare fem icke-ordinarie kanslibiträdes- eller kontorsbiträdestjänster. I avvaktan på 1957 års polisutrednings förslag rörande polisväsendets och åklagarverksamhetens framtida organisation är jag ej beredd att föreslå inrättande av ytterligare ordinarie landsfiskaltjänster. Frågan om delning av Haninge distrikt synes därför ej böra upptagas förrän annan landsfiskaltjänst i samband med sammanslagning av distrikt blir ledig. Då i visst fall en sådan sammanslagning av distrikt torde bli aktuell under nästa budgetår, upptager jag för att möjliggöra föreslagen delning av Haninge distrikt medel för inrättande av två icke-ordinarie biträdestjänster.

I enlighet med länsstyrelsernas framställningar torde antalet ordinarie

kontorsbiträdestjänster jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången böra minskas med 17. Antalet sådana tjänster skulle därefter uppgå till 125.

Genom beslut den 8 april och den 30 juni 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att en landsfiskal i Ao 21 skall beredas annan tjänstgöring inom landsstaten. Jag förordar, att ifrågavarande tjänst fr. o. m. nästa budgetår föres å övergångsstat. Förteckningen över personal på övergångsstat torde ändras på det sättet, att en landsfiskalstjänst i Ao 21 uppföres samt att på grund av avgång två landsfiskalstjänster i Ao 19 utgår.

Vad jag här föreslagit medför en kostnadsökning med i runt tal 68 000 kronor. Jag har tidigare under överståthållarämbetets avlöningsanslag förordnat, att viss personal, som avlönas från förevarande anslag, skall överföras till överståthållarämbetets stat. Anslagsbehovet minskas på grund härav med i runt tal 51 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen föranleder en ökning av medelsanvisningen med (68 000 — 51 000) 17 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsstegringar för löneregleringar, löneklassuppflyttningar och höjning av rörligt tillägg med 3 343 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (17 000 + 3 343 000) 3 360 000 kronor och bestämmas till (27 775 000 + 3 360 000) 31 135 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för landsfiskalerna m. fl., som föranledes av vad jag i det föregående förordnat;

b) godkänna följande avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	13 380 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	9 695 000
3. Arvoden till landsfiskalselever m. fl., <i>förslagsvis</i>	850 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 750 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	460 000

Summa kronor 31 135 000;

c) till *Landsfiskalerna m. fl.*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 31 135 000 kronor.

[151] 14. Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 895 000	4 178 340
1960/61 (statsliggaren s. 1189)	4 125 000	
1961/62 (förslag)	4 397 000	

Länsstyrelserna har uppskattat medelsbehovet för sina egna behov för nästa budgetår till i runt tal 4 461 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. beräknar jag med hänsyn till ökad belastning under sistförflutet budgetår till 65 000 (+ 5 000) kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar har för innevarande år anvisats 1 575 000 kronor. Då medelsåtgången under föregående budgetår utgjort cirka 1 670 000 kronor, anser jag anslagsposten böra uppräknas med 100 000 kronor till 1 675 000 kronor.

Till expenser har för innevarande budgetår anvisats 2 460 000 kronor. Med hänsyn till ökade kostnader för bl. a. belysning, städning och telefon samt vissa ökade inventarieanskaffningar på grund av nya kontorslokaler föreslår jag, att anslagsposten uppräknas med 150 000 kronor till 2 610 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till övriga utgifter, vilken för innevarande budgetår upptagits med 30 000 kronor, torde medlen för distriktsåklagar-kurs med hänsyn till ökade kostnader för undervisning, examination och administration böra uppräknas med 17 000 kronor till 31 000 kronor. Till övriga utgifter beräknar jag därför totalt 47 000 (+ 17 000) kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med (65 000 + 1 675 000 + 2 610 000 + 47 000) 4 397 000 (+ 272 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 397 000 kronor.

D. Polisväsendet**[152] 1. Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 370 000	1 291 814
1960/61 (statsliggaren s. 1191)	1 498 000	
1961/62 (förslag)	1 742 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 625 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 437 800 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Avlöning till <i>statspolisintendenten</i> samt kostnader för hans pensionering	+ 8 100
2. <i>Nya tjänster:</i>	
a) En byråassistent Ae 17 vid statspolisintendentens kansli	+ 20 857
b) En garageförman Ae 9 vid envar av avdelningarna i Linköping, Jönköping, Karlstad, Örebro, Falun, Gävle och Sundsvall	+ 86 688
c) Ett garagebiträde Ag 7 vid envar av avdelningarna i Stockholm, Malmö och Göteborg	+ 35 303
d) Avgår enligt c) arvoden till garagebiträden i Stockholm och Göteborg	— 22 000
e) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid statspolisintendentens kansli	+ 11 216
f) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid envar av ordningssektionerna i Jönköping, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Sundsvall och Umeå	+ 61 728
g) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid envar av kriminalsektionerna i Nyköping, Kalmar, Västervik och Malmö	+ 34 944
h) Två fotobiträden Ag 5, varav ett vid kriminalavdelningen i Stockholm och ett vid kriminalsektionen i Göteborg	+ 21 808
i) Avgår enligt h) arvode till ett fotobiträde	— 10 000
3. <i>Löneregleringar:</i>	
a) En polisintendent Bo 1 i st. f. Ao 26	+ 9 657
b) En polisintendent Ao 25 i st. f. biträdande polisintendent Ao 24	+ 1 591
c) En förste byråsekreterare Ao 23 i st. f. Ao 21	+ 2 792
d) En polissekreterare Ae 23 i st. f. en polisnotarie Ae 21	+ 2 792
e) Två garageföreståndare Ae 12 i st. f. två garageförmän Ae 9 vid avdelningarna i Malmö och Göteborg	+ 4 368
f) En kontorist Ae 9 i st. f. ett kanslibiträde Ae 7 vid statspolisintendentens kamerala avdelning i Stockholm	+ 1 357
g) Fyra kontorister Ao 9 i st. f. fyra kanslibiträden Ao 7 vid ordningsavdelningen i Stockholm resp. ordningssektionerna i Malmö, Göteborg och Luleå	+ 5 163
h) En kontorist Ae 9 i st. f. ett kanslibiträde Ae 7 vid kriminalavdelningen i Stockholm	+ 1 357
i) Sex kanslibiträden Ae 7 i st. f. sex kontorsbiträden i reglerad befordringsgång vid ordningssektionerna i Vänersborg och Umeå samt vid kriminalsektionerna i Nyköping, Kalmar, Kristianstad och Örebro	+ 6 646
j) Ordinariesättning av fyra kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång	—
4. <i>Omräkning.</i>	+ 153 433
	+ 437 800

Motiv

2 a) Den 1 juli 1957 inrättades en tjänst som förste byråingenjör. Då fanns 332 bilar och 134 motorcyklar. Fordonsbeståndet har sedan dess ökat till 386 bilar och 194 motorcyklar. Under de senare åren har även den tekniska apparaturen ökat väsentligt i omfattning och blivit mer komplicerad. Detta har medfört en betydligt ökad arbetsbörda för denna tjänsteman. En del göromål av mera rutinbetonad karaktär bör överföras på en ny befattningshavare med motorteknisk och teleteknisk utbildning.

2 b) Motorfordonsbeståndet uppgår f. n. till, vid avdelningen i Linköping 13 bilar och 9 motorcyklar, i Jönköping 16 bilar och 11 motorcyklar, i Karlstad 12 bilar och 4 motorcyklar, i Örebro 13 bilar och 7 motorcyklar, i Falun 15 bilar och 6 motorcyklar, i Gävle 13 bilar och 4 motorcyklar samt i Sundsvall 14 bilar och 3 motorcyklar.

2 c—d) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 150 resp. p. 147).

2 e) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1958, 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 154, p. 150 resp. p. 147).

2 f) Erfarenhetsmässigt erfordras minst ett kontorsbiträde per 10 ordningspolismän för att arbetet skall löpa på ett tillfredsställande sätt. Vid ifrågavarande avdelningar har en sådan proportion icke uppnåtts.

2 g) I genomsnitt erfordras ett biträde per 4 å 5 kriminalpolismän för att arbetet skall bedrivas på ett rationellt sätt. En sådan proportion är långt ifrån uppnådd vid ifrågavarande avdelningar.

2 h—i) Beträffande motiven i dessa delar hänvisas till 1958, 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 154, p. 150 resp. p. 147).

3 a—c) Beträffande motiven i dessa delar hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 147).

3 d) För att erhålla arbetsbalans åt polisintendenterna vid den särskilda polisverksamheten bör polisnotarietjänsten omändras till polissekreterartjänst.

3 e) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 147).

3 f) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1957—1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 158, p. 154, p. 150 resp. p. 147).

3 g) Bland arbetsuppgifterna ingår bl. a. att diarieföra alla in- och utgående ärenden, bearbeta och upprätta statistik över avdelningens motorfordon, ombesörja personalbokföring samt utöva den närmaste ledningen av den övriga biträdespersonalens arbete.

3 h) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 150 och p. 147).

3 i) Vid ifrågavarande sektioner omhänderhar kontorsbiträden självständigt vissa administrativa och kamerala göromål.